TRACTATUS DE POTESTATE SUMMI PONTIFICIS IN REBUS...

Roberto Bellarmino

Digitized by Google

BIBL. NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
24 S
18

M

13-24-A-21

Digitized by Google

Digitized by Google

XII.10.33.
Vol. I.

Digitized by Google

TRACTATVS DE POTESTATE SVMMI PONTIFICIS IN REBVS TEMPORALIBVS,

Aduerſus

GVLIELMVM BARCLAIVM

AVCTORE

ROBERTO S. R. E. CARD. BELLARMINO.

Recèns ad exemplar Romanum impreſſus.

COLONIAE AGRIPPINAE,

Sumptibus Bernardi Gualtheri.

ANNO M. DC. XI.

Cum priuilegio S. C. Maieſt. & permiſſu Superiorum.

Digitized by Google

Imprimatur. Cæſar Fidelis Viceſgerens.

Imprimatur.

Fr. Ludouicus Yſtella Magiſter Sacri Palatij Apoſtolici.

Digitized by Google

DE POTESTATE SVMMI PONTIFICIS IN TEMPORALIBVS.

Aduerſus

GVLIELMVM BARCLAIVM.

PRÆFATIO.

QVI librum Gulielmi Barclaij de Poteſtate Papæ nuper emiſit in lucem, neque nomen ſuum, neque Typographi, ac ne loci quidem vbi liber excuſus ſit, prodere auſus eſt. Quamuis enim in quibuſdam codicibus editus dicatur is liber Muſiponti: id tamen confictum fuiſſe, exploratum habeo. Timuit videlicet, nec ſine cauſa, pœnam, aut vituperationem; non præmium, aut laudem expectauit. Nomen tantùm auctoris, quod ipſe actor, ſi viueret, libēter fortaſſe texiſſet, liberè detexit; quòd ſciret eum ad Iudicem ſupremum auocatum, & raptū, nihil negocij cum mortalibus iam habere. Hæc ſanè non boni operis argumenta

 ſunt;

Digitized by Google

ſunt; qui *enim* malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt nō arguantur opera eius: qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifeſtētur opera eius, quia in Deo ſunt facta, *Ioan. 3. Ipſe etiam Barclaius veritus fortaſſe, ne incredibilis arrogantiæ, ac temeritatis argueretur, ſi quaſi alter Goliath, aduerſus acies omniū Catholicorum ſcriptorum vnus procederet; diſsimulata multitudine aduerſariorum, mea ſolius ſcripta ex propoſito oppugnanda ſuſcepit. Sed ego non tanti ſum, vt cauſam Eccleſiæ vniuerſæ à me vno pendere exiſtimem: noui imperfectum meum; ſcio me vnum eſſe de multis, neque committam, vt cōmuni cauſæ præiudicetur, ſiue diſputando ſtem, ſiue cadam. Ea de cauſa primùm adferam in mediū ſententias clariſsimorum Scriptorum ex omni natione orbis Chriſtiani, vt omnes intelligant Barclaij ſententiam ſingularem eſſe, & Scriptoribus Catholicis omnib. tū Theologis, tū Sacrorū Canonū, ac ciuiliū legū profeſſoribus repugnare. Mirum autem eſſet ſi Barclaius nunc viueret, & in theatrum tot Virorū doctiſsimorum, Italorum, Gallorum, Hiſpanorum, Germanorum, atque Anglorum introauctus, tot aduerſa lumina intueri, vel*

os ape-

Digitized by Google

os aperire, aut omninò mutire auderet. Deinde, vt de ſententia Catholicæ Eccleſiæ nemo dubitare poßit, plurium conciliorum Patres in vnum quaſi maximum concilium cogam; vbi aliquot Summi Pontifices, non pauci Patriarchæ, plurimi Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, alijq́ue viri doctißimi, qui varijs locis, & temporibus olim congregati ſederunt; nūc iterum ſimul omnes cōueniant, & vnū Barclaiū in mediū vocatū ſententijs ſuis obruāt. Poſtremò cū ſatis conſtiterit, tum ex ſingulis Scriptoribus, tum ex Concilijs generalibus, quis ſit Eccleſiæ Catholicæ ſenſus de Summi Pōtificis poteſtate in tēporalibus: tum demū ad Barclaij obiectiones ſoluendas, atque eius argumenta examinanda deueniam. Et quoniam Barclaius poteſtatem Summi Pontificis in temporalibus vniuersè negat; ego quoque poteſtatem eandem vniuersè aſtruam, non multum laborans, ſi ea poteſtas ſit abſoluta, vel in ordine tantum ad ſpiritualia ſe extendat. Relaturus igitur ſententias illuſtrium Scriptorum Occidentalis Eccleſiæ, de Poteſtate Papæ in temporalibus, viſum eſt ab Italica natione incipere, quia idem obſeruatum eſſe video in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 41.

SENTENTIA ILLVSTRIVM Scriptorum nationis Italicæ.

PRimus igitur ex Italica natione prodeat Sanctus Gregorius VII. Papa, qui lib. 8. Regiſtri ſui, epiſt. 2. ad Epiſcopum Metenſem, copioſè docet, poſſe à Romano Pontifice Principes Chriſtianos excommunicari, & principatu priuari, eorumque ſubditos ab obedientia eorum abſolui; *Quod autem*, inquit, *poſtulaſti, te noſtris ſcriptis iuuari, & præmuniri cõtra illorum inſaniam, qui nefando ore garriunt, non potuiſſe auctoritatem ſanctæ, & Apoſtolicæ Sedis Regem Henricum excommunicare, nec quemquam à ſacramento fidelitatis eius abſoluere, &c.*

Sanctus Thomas Aquinas, qui non ſolùm excellenti doctrina floruit, ſed ea ſanctitatis gloria fulſit, vt eum ab omni adulatione erga Pontificem longiſſimè abfuiſſe, dubitari non poſſit, in 2. 2. q. 10. art. 10. *Conſiderandum eſt*, inquit, *quod dominium, vel prælatio introducta ſunt ex iure humano: diſtinctio autem fidelium, vel infidelium eſt de iure diuino: ius autem diuinum quod eſt ex gratia, non tollit ius humanum, quod eſt ex naturali ratione: ideò diſtinctio fidelium, & infidelium ſecundùm ſe conſiderata, non tollit dominiũ, & prælationem infidelium ſupra fideles. Poteſt tamen iuſtè per ſententiam, vel ordinationem Eccleſiæ, auctoritatem Dei habentis, tale ius dominij, vel prælationis tolli: quia infideles meritò ſuæ infidelitatis merentur poteſtatem amittere ſuper fideles, qui transferuntur in filios Dei, ſed hoc quidem Eccleſia quandoque facit, quandoque non facit.* hæc Sanctus Thomas, qui duo dicit aduerſus Barclaiũ: vnum

vnum eſt, Dominium, & prælationem introductam eſſe de iure humano, non ex iure diuino, vt Barclaius frequenter affirmat: alterum eſt, auctoritate Eccleſiæ, quæ ſine dubitatione pleniſſimè reſidet in Papa; priuari poſſe Principes infideles dominio, quod habent ſuper fideles. Neque per infideles intelligit Sanctus Thomas ſolos Ethnicos, vt videtur exiſtimare Barclaius; ſed omnes infideles, ſiue Pagani, ſiue Iudæi, ſiue Hæretici ſint: nam art. 6. eiuſdem quæſtionis enumerat, & comparat inter ſe ſpecies infidelitatis, ac dicit, Hæreticos eſſe infideles Paganis, & Iudæis abſolutè, & ſimpliciter deteriores: deinde art. 10. de omnibus infidelibus diſertè pronunciat, poſſe eos priuari dominio, quod habent ſuper fideles, ſi Eccleſia iudicet expedire. Idem repetit quæſt. 12. art. 2. & addit, propter alia etiam crimina, poſſe ab Eccleſia priuari Dominos dominio, quod habent ſuper alios. Idem in eadem 2. 2. q. 60. art. 6. ad tertium. *Poteſtas*, inquit, *ſecularis ſubditur ſpirituali, ſicut corpus animæ; & ideò non eſt vſurpatum iudicium, ſi ſpiritualis Prælatus ſe intromittat de temporalibus*. Idem Sanctus Thomas in ſecundum ſentent. diſt. 44. in fine, dicit, in Papa eſſe apicem vtriuſque poteſtatis ſpiritualis, & temporalis. Idem, ſi tamen idem, lib. 3. de Regimine Principum, cap. 10. *Quod ſi dicatur*, inquit, *ad ſolam referri ſpiritualem poteſtatem* (plenitudinem videlicet poteſtatis Pontificiæ) *hoc eſſe non poteſt, quia corporale, & temporale ex ſpirituali, & perpetuo dependet*. Et cap. 19. *Simile contingit in Principe totius Regni, quia pro conſeruatione regiminis ſuper ſubditos ampliatur eius poteſtas imponendo taleas, deſtruendo ciuitates, & caſtra pro*

conſeruatione totius Regni. Multò igitur magis conueniet ſummo, & ſupremo Principi, id eſt, Papæ ad bonū totius Chriſtianitatis. hæc ille. De quo etſi non nihil dubium eſt, an ſit Sanctus Thomas, cùm cap. 20. ſequenti, mentionem faciat Alberti Imperatoris, cuius tempora Sanctus Thomas viuendo non attigit: & quia cap. 10. citato, Sanctum Petrum Chriſti ſucceſſorem non ſemel appellat; qua voce, ſucceſſoris videlicet, vti non ſolent, qui propriè loquuntur, vt Sanctus Thomas imprimis ſolet; tamen auctor eſt antiqu⁹, & doctus, quē Barclai⁹ ſpernere nō poteſt.

Sanctus Bonauentura, vir doctiſſimus, & ſanctiſſimus Epiſcopus Card. Albanenſis, tantum abfuit ab adulatione Pontificis, vt ne leuis quidem ſuſpicio tanti criminis in eo vnquam adhæſerit. Is nihilominus, in lib. de Eccleſiaſtica hierarchia, parte 2. cap. 1. ſic loquitur, *Iam verò poſſunt Sacerdotes, & Pontifices ex cauſa amouere Reges, & deponere Imperatores, ſicut ſæpius accidit, & viſum eſt, quando ſcilicet eorum malitia hoc exigit, & Reipublicæ neceſſitas ſic requirit. Summus verò Pontifex penes quē in terris prima reſidet auctoritas, non à Rege, non à Principe ſeculari, non ab homine iudicatur, ſed ſolius Dei iudicio reſeruatur.*

AEgidius Romanus Ordinis Sancti Auguſtini, Archiepiſcopus Bituricenſis, in tract. de Poteſtate Eccleſiaſtica, parte 1. cap. 30. *Sed,* inquit, *diceret aliquis, quod Reges & Principes ſpiritualiter non temporaliter ſubſint Eccleſiæ. Sed hæc dicentes vim argumēti non capiunt: nam ſi ſolū ſpiritualiter Reges & Principes ſubeſſent Eccleſiæ, nō eſſet gladius ſub gladio; non eſſent temporalia ſub ſpiritualibus; nō eſſet ordo in poteſtatibus; non reducerentur infima in ſuprema per media.*

media. hæc ille, qui toto illo tractatu hoc probat, poteſtatem Eccleſiæ, quæ pleniſſima eſt in Summo Pontifice, non ad ſola ſpiritualia, ſed etiam ad temporalia ſe extendere.

Beatus Auguſtinus Triumphus, alias de Ancona, vir adeò pius, & doctus fuit, vt in eius ſepulchro, *beati* titulum inciſum videamus. Is in lib. de Poteſtate Eccleſiæ quæſt. 22. art. 3. *Imperatorem*, inquit, *à Papa poſſe deponi quis ibit inficias? eius enim eſt deponere Imperatorem, cuius eſt eundem conſtituere, id quod exempla ipſa declarant*. Vide plurima alia in tota quadrageſima quæſtione.

Beatus Ioannes de Capiſtrano, qui doctrina, & miraculis Eccleſiam Catholicam illuſtrauit, in lib. de Poteſtate Papæ, parte 2. ſecundæ partis principalis, in argumento octauodecimo pag. 54. editionis Venetæ anni 1588. *Papa*, inquit, *Principes in ſpiritualibus, debet ſimiliter in temporalibus eminere, vt tanquam dignior propter eminentiam, ſupremus in omnibus habeatur*.

S. Antoninus Florentiæ Archiepiſcopus, Vir æquè ſanctus, ac doctus, atque ab omni adulandi ſpecie alieniſſimus, in ſumma ſua par. 3. tit. 22. cap. 3. §. 7. *Talis*, inquit, *eſt poteſtas Imperatorum, Regum, & Principum, quia per Papam habet inſtitui, regulari, & confirmari, ſi bona eſt: & per ipſum habet iudicari, & condemnari, ſi bona non eſt*. Item c. 5. §. 7. *Poteſt*, inquit, *ipſos reges ex cauſa rationabili deponere*.

Iſidorus Mediolanenſis Ord. Prædic. li. 2. de Imperij militantis Eccleſiæ dignitate, tit. 8. concl. 3. *Papa*, inquit, *poteſt eorum demeritis exigentibus Imperatorem ac regem deponere*.

Gabriel Biel inſignis Theologus, lect. 23. in Ca-

Digitized by Google

none Miſſæ, *Ille*, inquit, *regit, & cuſtodit qui propter ipſius Eccleſiæ regimen, vnum* (Papam videlicet) *præpoſuit vniuerſis, vt omnes ab vno, ſicut corpus à capite gubernentur*. Et propè finem: *Papa transfert poteſtatem ſupremam ſecularem de gente in gentem, & Imperatorem deponere poteſt*, &c.

Thomas Caietanus Ord. Prædic. S.R.E. Card. doctrina, & vitæ integritate inſignis, in Apologia, de comparata auctoritate Papæ, & Concilij, part. 2. ca. 13. ad octauum, idem docet: nam propoſito argumẽto octauo aduerſarij his verbis, Octauo, quia nonnulli ſummi Pontifices inueniuntur definiuiſſe, ſe in temporalibus habere ſupremam poteſtatem: cæteri verò in oppoſitum; Reſpondet his verbis, *Ad octauum dicitur, quod quia poteſtas Papæ directè eſt reſpectu ſpiritualium ad ſupremum ſimpliciter finem humani generis; ideò ſuæ poteſtati duo conueniunt: primò, quod non eſt directè, reſpectu temporalium: ſecundò, quod eſt reſpectu temporalium in ordine ad ſpiritualia: hoc enim habet ex eo quòd ad ſupremum finem omnia ordinari debent, etiam temporalia, ab eo procul dubio, cuius intereſt ad illum finem omnes dirigere, vt eſt Chriſti Vicarius: primum autem ex natura ſuæ poteſtatis cõſequitur. Ex his autem ſequitur, quod vtrunque verè poteſt determinare, vt Papa: & quod habet ſupremam poteſtatem in temporalibus; & quod non habet ſupremam poteſtatem in temporalibus: quoniam vtrunq; verum eſt ad ſanum intellectũ. affirmatio namq; eſt vera in ordine ad ſpiritualia: negatio verò eſt vera directè, ſecundũ ſe ipſa temporatia. Vnde nihil ex vtraq; deciſione erroris accidit.*

Alexander de S. Elpidio Ord. Eremitarum S. Auguſtini, in libro De auctoritate ſummi Pontificis,

& iu-

& iuriſdictione Imperij, cap. 9. *Deo*, inquit, *non ſubditur, qui ſubiectus non eſt Dei Vicario, & Eccleſiaſticæ poteſtati: nullus ergò Rex, nullus temporalis Princeps, cuiuſcunque conditionis exiſtat, excipi poteſt, ſi Chriſtianum ſe fateri vult nomine, & re: quia etiam in temporalibus poteſtati ſupremæ ſpirituali ſubijci debent.*

Petrus de Monte Venetus, & Epiſcopus Brixienſis, in Monarchia parte 2. quæſtione 4. in fine. *Magnam*, inquit, *habet poteſtatem Papa ſuper Imperatorem, quia ex delicto eum deponit.*

Petrus Ancharanus in cap. Canonum ſtatuta, num. 6. de conſtit. *Papa*, inquit, *habet vtrunq. gladium, & ſuperioritatem ad Imperium, & hinc eſt, quod Imperatorem coronat, & inungit, & quandoque deponit.*

Sylueſter Prieras Ord. Prædic. Theologus, & Canoniſta doctiſſimus, in Summa, verbo, *Papa*, nu. 10. *Papa*, inquit, *poteſt eligere Imperatorem per ſeipſum immediatè, quando ex iuſta, & rationabili cauſa expediret: quia principalis agentis habentis dirigere omnes fideles ad pacem, & finem ſpiritualem, eſt eligere miniſtros*, & infra: *Poteſt* (Papa Imperatorem) *dignum excommunicatione excommunicare, & dignum depoſitione deponere.* & num. 11. *Habet* (Papa in Reges, & Principes Chriſtianos omnes) *vniuerſalem ſpiritualium, & temporalium iuriſdictionem.* & infra: *Poteſt ex rationabili cauſa deponere.*

Aſtenſis in Summa, prima par, lib. 2. tit. 64. art. 4. pag. 101. *Ex prædictis*, inquit, *collige, quod Principes ſeculi, & Domini temporales, non tantum propter hæreſim ſuam, ſed etiam propter negligentiam extirpandi hæreſim aliorum, ſunt excommunicandi, ab Eccleſia depo-*

deponendi, de terris ſuis expellendi, & terra eorum occupandæ Catholicis poſſunt exponi, & idem, ſi Princeps circa Regnum, & iuſtitiam faciendam, inuentus fuerit negligens, inſufficiens, & ineptus: Vnde Zacharias depoſuit Childericum, & Innocentius Othonem.

Nicolaus Abbas Panormitanus, in cap. ſolitæ, de maior. & obed. num. 7. *Papa*, inquit, *poteſt rationabiliter increpare Imperatorem, & alios Principes ſeculares: & non mirum, nam poteſt eos ex cauſa deponere.* Idem docet in cap. *Per venerabilem*, Qui filij ſint legitimi.

Ioannes de Anania, Archidiaconus Bononienſis in ca. licet, de voto, num. 10. *Papa*, inquit, *priuat laicum ordine genituræ, quia habet poteſtatem ſuper Reges, & Regna. Vnde deponit Imperatorem.*

Bartholus in li. ſi Imperator C. de legibus, num. 4. *Ius*, inquit, *eligendi Imperatorem habent Principes de Alemania, & ius priuandi ſolus Papa habet.*

Baldus in prooemio ff. vet. *Solus*, inquit, *Papa priuat Imperatorem.*

Petrus Andreas Gambara, in tract. De officio, & poteſtate Legati lib. 2. tit. de Varijs ordinariorum nominibus, nu. 220. *Solus*, inquit, *Papa deponit Imperatorem, & Reges, demeritis ſuadentibus.*

Reſtaurus Caſtaldus, in lib. de Imperatore, qu. 81. *Solus*, inquit, *Papa ſine Concilio deponit Imperatorem, quia Papa, & Chriſti vnum eſt tribunal.* & infra, *Papa principem quantumcunque exemptum, ſi expedit, punit, & deponit.*

Dominicus Cardinalis Tuſcus vir doctiſſimus, qui adhuc viuit, & magnum opus ante paucos annos edidit, in ſexto tomo Practicarum concluſionum,

num, verbo, Papa, multos auctores citat ad hoc ipſum propoſitum: ad eum, ſi quis plures auctores velit, lectorem remitto.

SENTENTIA ILLVSTRIVM Scriptorum nationis Gallicæ.

SAnctus Bernardus lib. 4. de Conſideratione ca. 4. *Quid tu*, inquit, *denuò vſurpare gladium tentes, quem ſemel iuſſus es ponere in vaginam: quē tamen, qui tuum negat, non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis ſic, Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipſe tuo forſitan nutu, & ſi non tua manu euaginandus; alioquin ſi nullo modo ad te pertineret, & is, dicentibus Apoſtolis, ecce duo gladij hic: non reſpondiſſet Dominus, ſatis eſt, ſed nimis eſt. Vterq; ergò Eccleſia, & ſpiritualis ſcilicet gladius, & materialis. Sed is quidem pro Eccleſia, ille verò, & ab Eccleſia exerendus eſt, ille Sacerdotis, is militis manu, ſed ſanè ad nutum ſacerdotis, & iuſſum Imperatoris*. hæc Sanctus Bernardus, qui certè non diceret, gladium materialem Eccleſiæ eſſe, & non ſolū pro Eccleſia exerendum, ſed etiam ad nutum Sacerdotis exerendum, ſi cum Barclaio exiſtimaret, poteſtatem in temporalibus nullo modo ad Eccleſiam, eiuſq; præſidem pertinere. Sed de hac ſententia ſuo loco plura dicemus.

Petrus de Palude Patriarcha Hieroſolymitanus, vir doctiſſimus in tract. De cauſa immediata Eccleſiaſticæ poteſtatis art. 4. qui eſt de poteſtate Papæ, ſic loquitur, *licet papa non habeat confirmare quemlibet Regem, qui conſenſu populi à principio Regnum aſſumpſit: tamen poteſt deponere omnem talem, non ſolùm propter hæreſim, aut ſchiſma, aut aliud crimen*

into-

intolerabile in populo; ſed etiam propter inſufficientiam, vtpotè, ſi quis idiota ſenſu, vel impotens viribus in Regno præeſſet, & propter eius inſufficientiam Regnum fidelium periclitaretur. & infra, reddens rationem ait, *Quia Papa eſt ſuperior in ſpiritualibus, & per conſequens in temporalibus, quantum neceſſe eſt pro bono ſpirituali.*

Durandus Epiſcopus Meldenenſis Theologus inſignis, in lib. de Origine iuriſdictionum, quæſt. 3. *Quia*, inquit, *vtraq; poteſtas temporalis, & ſpiritualis eſt neceſſaria, ideò vtranque poteſtatem* (Chriſtus) *contulit Petro.* & infra: *Iſti ſunt veri termini iuriſdictionis ſpiritualis & temporalis à fundatione Eccleſiæ, quos transgredi non licet; quia iuriſdictio temporalis nullo modo ſe extendit ad ſpiritualia, de quibus nihil nouit: iuriſdictio verò ſpiritualis ſe extendit primò, & principaliter ad ſpiritualia, ſecundariò verò, & per quandam conſequentiam ſe extendit ad actiones hominum circa temporalia, quæ ordinantur ad ſpiritualia tanquam ad finem.*

Erueus Brito Ord. Prædic. Magiſter Generalis, & Theologus acutiſſimus, tract. de Poteſtate Papæ. §. Ad euidentiam ſecundi, ſic loquitur, *Ad Papam pertinet corrigere omnem abuſum tam poteſtatis Eccleſiaſticæ, quam terrenæ in quocunque exiſtente de populo Chriſtiano.*

Iacobus Almain in tract. de Suprema poteſtate Eccleſiaſtica, & temporali, quæſt. 2. principali, quæ eſt de ſuprema poteſtate laica, cap. 5. ad tertiam allegationem, *Papa*, inquit, *poteſt Imperatorem deponere in duobus caſibus: primus, pro crimine purè ſpirituali, vt eſt hæreſis: ſecundus, quando illi, ad quos ſpectat iure ordinario, ſunt negligentes ipſũ deponere.*

Ibid.

Ibid. ad quartam allegationem, ſic ait, *Si gens imperij efficeretur hæretica, vel transferret ſe ad aliam ſectam dimittendo ſectam Chriſtianam: poſſet propter hoc Papa illam gentem priuari dignitate Imperiali, & ſic transferri in aliam gentem.*

Henricus Card. Oſtienſis in Summa tit. de Hæreticis. §. Qua pœna puniantur nu. 11. *Nota*, inquit, *q̄ Domini tēporales, non ſolùm propter ſuam hæreſim, ſed etiam aliorū, quod cùm poſſunt admoniti exterminare negligunt, excōmunicari poſſunt, & terra ipſorum exponi Catholicis occupanda. Idē, ſi Princeps negligens inueniretur circa regimen, & iuſtitiā faciendā. Vnde Zacharias Papa depoſuit Childericū Regē Francorū.*

Petrus Bertrandus Card. & Epiſcopus Eduenſis, in tract. de Origine iuriſdict. quæſt. 4. num. 5. *Poteſtas*, inquit, *ſpiritualis debet dominari omni humanæ creaturæ: & quemadmodum Ieſus Chriſtus, dum fuit in hoc mundo, & etiam ab æterno naturalis Dominus fuit, & de iure naturali in Imperatores, & quoſcunque alios depoſitionis, & damnationis ſententias ferre potuiſſet: ita eadem ratione eius Vicarius.*

Ioannes de Sylua, tract. de Beneficio par. 3. quæſ. 8. *Et Papa*, inquit, *poteſt deponere Regem.*

Stephanus Aufrerius, in tract. de Poteſtate ſecularium, nu. 5. & 6. *Papa*, inquit, *ipſum Imperatorem tanquam inferiorem deſtituit, exigentibus cauſis: & in omnibus arduis negocijs, & maximis difficultatibus generantibus ſcandalum in Chriſtianitate, Papa poteſt huiuſmodi maioritatis ratione ſe intromittere, etiam inter laicos, & exercere huiuſmodi poteſtatem ſibi à Deo attributam.*

Gulielmus Durandus Epiſc. Mimatenſis, ſpeculator vulgò dictus, in ſpeculo lib. 1. tit. de Legato. §. Nunc

Nunc oſtendendum num. 17. *Papa*, inquit, ***deponit Imperatorem propter ipſius iniquitates,& dat***(Principibus)***curatores vbi ipſi ſint inutiles ad regendum.***

Ioannes Faber in legem primam, num. 10. C. de ſumma Trinit.& fid.Catholica. *Sed*, inquit, ***de Papa non eſt dubium,quin ſit ſuperior omnibus Chriſtianis, & in temporalibus, & in ſpiritualibus***. & infra: ***Cùm agitur de præiudicio animæ,vel populi, Papa poteſt,& debet prouidere,& ſi neceſſe ſit,quoſcunq; Reges deponere.***

Aegydius Bellamera Epiſc. Auenionenſis, in ca. Alius.15.q.6.num.2.ſic ait: ***Papa poteſt deponere Imperatorem, qui ab eo temporalitatem recognoſcit.*** & infra, ***Etiam alios Reges,licet ab eo Regna ſua non teneãt in feudum,nec tẽporalitates ſuas ab eo recognoſcãt,nec iuramentũ fidelitatis ei præſtent,videlicet,pro delictis,& negligentijs:*** & infra, ***Depoſitio autem Regum facienda per Papam,non ex illa ordinaria; ſed ex quadam ſuprema, & abſoluta poteſtate procedit: & quod illam ſupremam, & abſolutam poteſtatem Papa habeat, videtur multum æquum, & Reipublicæ valdè expediens, ſcilicet vt ſit aliquis ſupremus Monarcha,qui Regum huiuſmodi exceſſus poſſit corrigere, & de ipſis iuſtitiam miniſtrare.*** Vide eundem, in cap. Nouit. de Iudic. & in cap. Solitæ, de maiorit. & obed.

Ioannes Quintinus Hæduus in repetitione ad c. Nouit.de Iudic. num. 64. *Quare*, inquit, ***ponimus vtrumq; gladium Eccleſiæ datum eſſe; hoc eſt, Eccleſiæ Pontificem habere ius,& poteſtatem in ſpiritualia ſimul,& omnia temporalia,atq; de his ſtatuere, & decernere ex cauſa poſſe,cuius decretis ſtandum: nam quamuis homo ſit mortalis, tamen cœleſti poteſtate pollet.***

Digitized by Google

polleт. & infra, num. 127. *Hoc,* inquit, *iure Papa Zacharias anno Chriſti nati* 753. *Childericum longa maiorum ſerie legitimum Galliæ Regem, & poſſeſſorem Regno auito deſtituit, & in eius locum Pipinum Belgam ſubſtituit, cauſatus peccatum eſſe, hominem tantæ imparem poteſtati, inertem, & nihil agentē Reipub. gubernacula moderari:* & infra. *Hinc & Leo, vt Pontifex Romanus, eadē fultus auctoritate Carolum pariter Gallorum Regem Romanum creauit Imperatorem.*

Remundus Ruffus, contra Molineum, cap. 6. pag. 106. *Non ignoramus,* inquit, *Leonem III. Pontificem Græcis ademptum Imperium in Carolum Magnum contuliſſe: id enim cùm noſtri Annales, tum Græcorū libri teſtantur: quod iure ſibi quæſitum, & Carolus Magnus, & poſteri Franci, Germaniq; putarunt. Omitto Pipinum à Stephano II. vel vt nonnulli, à Zacharia Regem factum, detruſo in Monaſterium Childerico ignauo, ſtupido, & bardo Rege.*

SENTENTIA ILLVSTRIVM Scriptorum nationis Hiſpanicæ.

SAnctus Raymundus, in Summa lib. 1. tit. de Hæreticis. §. 7. *Ex præmiſſis,* inquit, *inter alia collige notabiliter, quod Iudex, vel poteſtas ſecularis, non ſolùm propter hæreſim ſuam; ſed etiam propter negligentiam contra hæreſim extirpandam, poteſt non ſolùm excommunicari ab Eccleſia; ſed etiam deponi: & extende hanc pœnam, & Eccleſiæ poteſtatem, quandocunque Princeps aliquis ſecularis fuerit inutilis, diſſolutus, & negligens circa regimen, & iuſtitiam obſeruandam.* 17. q. 4. Si quis princeps.

Pelagius Aluarus Episc. Syluenſis ex Ordine Mi-

norum aſſumpt. in tract. de Planctu Eccleſiæ lib. 2. art. 21. *Papa*, inquit, *transfert Imperium, & confirmat Imperatorē, electū canonicè inungit, & coronat; & cōtumacē, & perſecutorē Eccleſiæ Imperio priuat.*

Ioannes de Turrecremata S. R. E. Card doctiſſimus, in Summa de Eccleſia lib. 2. cap. 113. propoſitione quarta, docet, *Papā iure papatus nō habere extra principatum ſuum Eccleſiaſticum poteſtatem in tēporalibus directè:* ſed cap. 114. docet per ſexdecim concluſiones, *Papam in ordine ad ſpiritualia habere poteſtatem ampliſſimam in temporalibus.* Referam hoc loco vnam tantum concluſionem. *Quarta propoſitio, Romanus Pontifex videtur iuriſdictionem etiā in temporalibus habere, quia non ſolùm Principes ſeculares circa vſum ſuæ iuriſdictionis delinquentes poteſt per cenſuram Eccleſiaſticam coercere; verùm etiā notabiliter negligentes à dignitate deponere.* Videat lector totum caput, & commentarium eiuſdem auctoris in cap. *Alius*. 15. q. 6.

Cyprianus Benetus Aragonenſis Ordin. Prædic. in libro De prima orbis ſede, in reſp. ad ſextum pro 2. parte concluſionis primæ. *In traditione*, inquit, *clauium includitur etiam collatio terrenarum poteſtatum pro conſeruatione bonorum ſpiritualium.*

Franciſcus Victoria Ord. Prædic. de Poteſtate Eccleſiæ Relectione 1. q. 5. prop. 8. *In ordine*, inquit, *ad finem ſpiritualem Papa habet ampliſſimam poteſtatem temporalem ſuper omnes Principes, & Reges, & Imperatorem.* & infra. *Quādo neceſſe eſt ad finem ſpiritualem, poteſt non ſolùm omnia, quæ Principes ſeculares poſſunt; ſed & facere nouos Principes, & tollere alios, & Imperia diuidere.*

Dominicus à Soto Ordin. Prædic. in 4. ſent. diſt.

25. q. 2.

Digitized by Google

25.q.2.art.1.concl.5. *Poteſtas*, inquit, *quæcunque ciuilis eatenùs eſt Eccleſiaſticæ ſubiecta in ordine ad ſpiritualia; vt Papa poſſit per ſuam ſpiritualem poteſtatẽ, quoties ratio fidei, & religionis exegerit, non ſolùm Eccleſiaſticarum cenſurarum fulminibus aduerſus Reges agere, eosq́; cogere; verùm & cunctos Chriſtianos Principes temporalibus bonis priuare, & vſque ad eorum priuationem procedere.*

Alphonſus de Caſtro Ord. Minor. lib. 2. cap. 7. De iuſta hæreticorum punitione, ſic ait, *Nec mirari debet aliquis, quòd Papa propter hæreſis crimen Regem à regia dignitate deponat, & Regno priuet; quoniam in negocio fidei, etiam Reges, ſicut & alij inferiores ſubduntur ſummo Pontifici.*

Iacobus Simanca Pacenſis Epiſc. in lib. De Catholicis inſtitutionibus tit. 45. n. 25. *Quamuis*, inquit, *Eccleſiaſtica poteſtas diſtincta ſit à ſeculari, & Papa iuriſdictionem ciuilem non habeat in ſecularium Principum Regna: nihilominus tamen in ordine ad finem ſpiritualem habet Pontifex Maximus ampliſſimam poteſtatem in omnes Principes Orthodoxos. Vnde ſi Princeps aliquis inutilis eſſet, aut iniquas leges contra Religionem, aut contra bonos mores conderet, aut quidpiam ſimile faceret in detrimentum rerũ ſpiritualium, poſſet Papa ſeruatis iuſtis circumſtantijs, congruum remedium adhibere, priuando etiam talem Principem, adminiſtratione, & iuriſdictione.*

Dominicus Bannes, in 22. q. 10. art. 10. in fine commentarij. §. Quarta concl. *Ita etiam*, inquit, *à iure diuino poſitiuo eſt poteſtas, quam habet pontifex ad auferendum dominium, & iuriſdictionem ab infidelibus ſupra fideles: quando autem vtendum ſit hac poteſtate, relinquitur eius dominio, vel iudicio.* & q. 12.

art.2.in commen. §. Circa vltimam concl. *Eccleſia*, inquit, *non tantum priuat dominio in ſubditos, Principes apoſtatas perfectè, verùm illos, qui lapſi ſunt aliquo pacto in hæreſim.*

Martinus Ledeſmius in ſecunda quartæ. q.20.ar. 4 concl.8. *In ordine*, inquit, *ad finem ſpiritualem Papa habet ampliſſimam poteſtatem temporalem ſuper omnes Principes, & Reges, & Imperatores.*

Gregorius de Valentia, in 2.2.diſput.1.q.12.punct. 2.aſſer.2. *Iure*, inquit, *Eccleſiaſtico per ſummi Pontificis auctoritatem, atque ſententiam, omninò poteſt quis dominio, & prælatione erga ſubditos priuari propter peccatum Apoſtaſiæ à fide, neque eſt de hac aſſertione dubium vllum apud verè Orthodoxos.*

Gulielmus de Monſerat Catalanus, in tract. de Succeſſione Regum.num.30. *Papa*, inquit, *Vicarius Chriſti cum cauſa poteſt quemcunque Chriſtianum Principem priuare, prout priuauit, & depoſuit Childericum Regem Franciæ, & in eius locum Pipinum inſtituit, & Romanum Imperium à Græcis tranſtulit in Germanos.*

Alphonſus Aluarez, in Speculo, cap.16. *Hinc*, inquit, *eſt, quod* (Papa) *Imperium transferre poteſt de certo genere perſonarum, cum maxima cauſa ad aliud genus:* & infra. *Et ipſum Imperatorem, tanquam inferiorem deſtituit exigentibus cauſis maximis, & arduis.*

Antonius Cordubenſis Ord. Minor. lib.1. Quæſtionarij, quæſt.57.dub.3. *Poteſtas*, inquit, *ciuilis ſubiecta eſt, nõ quidem poteſtati tẽporali Papæ; ſed ſpirituali aliquo modo, in caſu neceſſitatis, vel magnæ vtilitatis ſpiritualiũ. Et Eccleſia, & maximè Papa, habet poteſtatẽ, & auctoritatem, vel iuriſdictionẽ aliquam*

tem-

temporalẽ in ordine ad finẽ ſpiritualẽ ſuper oẽs homines, & Principes, & res oẽs, & Regna totius Mundi.

Ludouicus Molina, tõ.1. de iuſt. & iure, tract.2. diſp.29. concl.3. *Poteſtas*, inquit, *ſpiritualis ſummi Pontificis ad finem ſuper naturalem adiunctam quaſi ex conſequenti habet ſupremam, & ampliſſimam poteſtatem iuriſdictionis temporalis ſuper omnes Reges, & reliquos, qui ſunt de Eccleſia; præcisè tamen quantum poſtulat finis ſupernaturalis, ad quem ſpiritualis poteſtas ordinatur. Quare ſi id exigat finis ſupernaturalis, poteſt ſummus Pontifex deponere Reges, eosq; Regnis ſuis priuare.*

Didacus Couarruuias, in tract. de Reſtitutione ſuper Regulam, *Peccatum*, p.2. § 9. num.7. *Hæc*, inquit, *ſententia vera eſt in hoc ſenſu, vt Papa verè habeat poteſtatem temporalem etiam ſuper Imperatorem, quatenùs ea vtilis, & neceſſaria ſit ad Eccleſiæ Catholicæ regimen, & ſpiritualis poteſtatis vſum.*

Ferdinandus Vaſquius, lib.1. Illuſtrium controuerſiarum, cap.21. *Cæterùm*, inquit, *Papa habet etiã iuriſdictionem in temporalibus, quatenus neceſſaria ſunt ad ſpiritualium expeditionem.* & infra, *Id quod admittunt communiter vtriuſq; partis fautores.*

Michael de Aninyon, in tract. de Vnitate Ouilis, & Paſtoris, num.12. *Penes Papam*, inquit, *eſt vtraq; ſuprema poteſtas, licet nõ habeat vſũ gladij tẽporalis: & quia poteſtas Papæ immediatè à Deo emanauit, & ipſi ſoli Deo ſubeſt: poteſtas verò Imperatoris à Vicario Chriſti, cui eſt ſubordinata; ideò Papa poteſt Imperiũ de certo genere perſonarũ transferre ad aliud, & Imperatorẽ vngit, & coronat, cõfirmat, approbat, & reprobat, ac etiam deponit cauſis exigentibus.*

Martinus Nauarrus, in Comment. ad cap. Nouit.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

de Iudicijs Notab.3.num.41. *Poteſtas*, inquit, *Eccleſiaſtica, eſt ſpecies poteſtatis, diſtincta à laica, & longè nobilior ea: vt aurum eſt ſpecies metalli diſtincta à ſpecie plumbi, & nobilior ea; quæque directè ſolùm amplectitur ſupernaturalia: indirectè verò eatenus naturalia, quatenus ſunt neceſſaria ad conſecutionem finis ſupernaturalis.* & infra, num.99. *Colligitur*, inquit, *ratio quare Papa deponere poteſt Reges adeò negligentes in regendis Regnis ſuis, vt ob id populus Dei ſubditus illis retrahatur à conſequenda vita æterna.* Porrò hic auctor plurimos citat in eandem ſententiam.

SENTENTIA ILLVSTRIVM Scriptorum nationis Germanicæ.

STephanus Epiſc. Albeſtatenſis, in Epiſt. quæ extat in Appendice Mariani Scoti, loquens de Henrico IV. Imperatore, *Dominus*, inquit, *Henricus hæreticus eſt, & pro nefandis malis à Sede Apoſtolica excommunicatus, nec Regnum, nec poteſtatem aliquã ſuper nos, quia Catholici ſum⁹, poteſt obtinere.*

Hugo de Sancto Victore, natione Saxo, vir doctrina, & ſanctitate celeberrimus, lib.2. de Sacrament. par.2. cap.41. *Spiritualis*, inquit, *poteſtas terrenam poteſtatem, & inſtituere habet vt ſit, & iudicare habet, ſi bona nõ fuerit. Ipſa verò à Deo primùm inſtituta eſt, & cùm deuiat à ſolo Deo iudicari poteſt.*

Henricus de Gandauo, Quodlibeto 6. q. 33. *Iſte*, inquit, *Hierarchia primus poſt Chriſtum ſuper vniuerſalem Eccleſiam Petrus erat, cui ambas claues tradidit, & duos gladios commiſit; ſic, vt regimen vniuerſalis Eccleſiæ, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus*

bus ad ipſum pertineret.

Vlricus in ſua Summa, ſic ait, *Si Rex eſſet manifeſtè hæreticus, vel ſi interpellatus ab Eccleſia, negligeret nihilominus regimen Regni ſui, quantum ad ea quæ ſunt fidei, ſcilicet ſi non intenderet extirpationi hæreticorum, poſſet ab Eccleſia deponi à regia dignitate.* Hunc auctorem allegat Ioannes de Turre Cremata loco ſupra citato.

Dionyſius Carthuſianus, in lib. De regimine politiæ, art. 19. *In Eccleſia*, inquit, *Dei eſt vnus Pontifex ſummus, videlicet Dominus Papa, in quo eſt vtriuſque poteſtatis, atque Dominij plenitudo, & apex, hoc eſt, tam ſpiritualis, quàm ſecularis poteſtatis: idcirco iuriſdictionem, & diſpoſitionem habet ſuper omnia Regna, & Principatus fidelium non ſolùm in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus, dum rationabilis cauſa requirit. Nam & Imperatorem poteſt deponere, & Reges, ſi vita eorum id mereatur, Regnis ſuis priuare.*

Ioannes Driedo, lib. 1. De libertate Chriſtiana, cap. 14. *Verùm*, inquit, *hic non eſt ſilentio prætereundum, quod Papa ex plenitudine poteſtatis ſuper vniuerſos Principes Chriſtianos, poteſt Reges, ac Principes propter hæreſis crimen priuare ſuis Regnis, atque Imperijs, & in temporalibus prorſus eximere plebem Chriſtianam ab obedientia, & ſubiectione eorum.* Vide etiam, cap. 9. vbi demonſtrat auctor in ordine ad finem ſupernaturalem, ſubiectam eſſe poteſtatem temporalem poteſtati ſpirituali.

Albertus Pighius, lib. 5. de Eccleſiaſtica Hierarchia, cap. 2. *Quare*, inquit, *hi omnes* (Reges, & Principes videlicet Chriſtiani) *vt pars, & membra ſunt Eccleſiæ, neceſſario etiã ſubſunt Eccleſiaſticæ Hierarchiæ Præſidi, qui ſui Imperij habena moderetur eoſdem*

dem; in ſuam mutuò, & totius corporis vtilitatem conſpirantes teneat; omnes contineat in officio, præuaricantes corrigat, & ſi ita exigat totius neceſſitas; administratione quoque, & officio amoueat, & in locum eorum conſtituat alios, aut conſtituendos præcipiat per eos, ad quos hoc ipſum de iure, ac conſuetudine pertinet. Vide eundem auctorem, cap. quartodecimo, vbi idipſum repetit, & exemplis allatis probat.

Iacobus Latomus, in lib. de Eccleſia, cap. 14. *Ex eiſdem*, inquit, *principijs conficitur, Regem aut alium quemcunque terrenum Principem Chriſtianum, Regno, & Principatu iure priuari poſſe per Eccleſiam; quia Regnum, & Principatus cum perſonis, vt ſupra dictum eſt, in Eccleſiæ corpus, & ius tranſiit per ſacrum baptiſma, & per Chriſtianæ Religionis liberam acceptionem Chriſto, & Sponſæ eius dedicatum, & conſecratum, & donatum donatione irreuocabili.* hæc ille, qui poteſtatẽ Eccleſiæ pleniſſimè reſidere in ſummo Pontifice demonſtrauit in alio libro, quem De Priuatu Romani Pontificis inſcripſit.

Conradus Brunus, lib. 3. de Legationibus, cap. 6. *Hac*, inquit, *iuriſdictio iudicia ciuilia, & criminalia, denunciationes, & inquiſitiones, accuſationes, pœnas item, & cenſuras Eccleſiaſticas complectitur in perſonas, & res Eccleſiaſticas: multis etiam caſibus in laicas perſonas, & pro rebus temporalibus datur. In his omnibus pleniſſimam habet iuriſdictionem ſummus Pontifex: determinatam autem, & certis limitibus concluſam Archiepiſcopi, Epiſcopi, &c.*

SEN-

Digitized by Google

SENTENTIA ILLVSTRIVM Scriptorum nationis Anglicæ, & Scoticæ.

ALexander Alenſis Anglus Ord. Min. Vir doctiſſimus, & Sanctorum Thomæ, & Bonauenturæ Præceptor, par. 4. q. 10. in explicatione Canonis Miſſæ in illud, Et pro Rege. N. *Spiritualis*, inquit, *poteſtas terrenam habet inſtruere, & iudicare, ſi bona fuerit: ipſa verò à Deo primum inſtituta eſt, & cùm deuiat, à ſolo Deo iudicari poteſt.* Idem Alexander, par. 4. q. 79. memb. 5. & 6. *Voluit*, inquit, *Deus quoſdam in alios plures habere poteſtatem; & deinde in illos alios pauciores; & ſic ſemper donec deueniretur ad vnum, ſcilicet Papam, qui ſub Deo immediatè eſt.* Quo loco docet Alexander, Papam ita præeſſe omnibus poteſtatibus, vt ipſe ſolus ſub Deo immediatè ſit.

Robertus Olkot Anglus, in lib. Sapientiæ, lect. 200. *Hic autem*, inquit, *eſt Rex Regum, cui omnes ſubſunt nationes, & populi, qui temporalia ab eo recipiunt: Sacerdotio tamen, ac ſummo Pontifici debet ſubeſſe.* & infra, *Samuel vnxit Dauid in Regem, in figura quod Vicarius Chriſti, & Prælatus Eccleſiæ confert principatum, & regiam poteſtatem ad vtilitatem Eccleſiæ: vnde ius, & auctoritas examinandi perſonam electam in Regem, & promouendi ad Imperium, ad Papam pertinet.*

Franciſcus Maironus Scotus, in 4. ſent. diſt. 19. qu. 4. *Plenitudo*, inquit, *poteſtatis ſecundùm vtrãque iuriſdictionem concurrit in eandem perſonã: hoc patet auctoritate Chriſti dicentis, Quodcunq; ligaueris, &c.*

Ioannes Bachonus Anglus Ord. Carmelitarum,

Digitized by Google

in Prologo ſuper 4. ſent. quæſt. 11. ar. 4. *Papa*, inquit, *habet iudicare de Regnis, & de Regibus in cauſa belli, & pacis: poteſt enim compellere Principes temporales, vt pacem, & iuſtitiam ſibi inuicem ſeruent.* & infra, *Habet Regem deponere, vt alteri Regnum tribuatur, ratione iniquitatis, vel inutilitatis ſuæ perſonæ. Item habet Imperatorem deponere, & Imperium alteri dare, ſi non defendat Eccleſiam.*

Thomas Valdenſis Ordin. eiuſdem, in lib. 2. Doctrinalis fidei antiquæ, art. 3. cap. 75. explicans quo ſenſu Sanctus Gregorius ſeruum ſe Imperatoris dixerit, *Profectò*, inquit, *nec Beatus Papa Gregorius eminentiæ ſui ſtatus ſuper ſtatum Imperatoris præiudicauit in aliquo, cùm Regem ſibi verbo tenus præpoſuit, negocio quoque, quod tunc tractabatur attento: quod tunc aptè videbimus, ſi poſteriora eius facta, & ſcripta quæramus. Vide an ſe Magiſtrum & Imperatorum, & Regum non arbitraretur, cùm poſt priuilegia quædam Senatori presbytero, & Abbati Xenodochij Francorum directa ſub interminatione dignitatis, & honoris omni eius violatori concluſit.* hæc ille, qui continuò ſubiungit duo priuilegia Sancti Gregorij, quibus minatur Regibus Regnorum amiſſionem ſi priuilegia illa violare præſumerent.

Reginaldus Polus, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, in lib. de ſummo Pontifice, cap. 8. *Ex quo*, inquit, *id quod paulò ante diximus, ita concludi poteſt, Chriſti Vicarium, cui ſingulare, & maximum omnium miniſterium commiſſum eſt, illud nimirum, quod vltimum ſpectat hominis finem, in orbe terrarum, Eccleſiaq́; gubernandæ, obtinere ſummam, ac præcipuam poteſtatem inter cæteros omnes Dei Miniſtros, ſeu Imperatores, ſeu Reges, ſeu Principes, aut quocunque*

Digitized by Google

cunque alio nomine nuncupentur.

Nicolaus Sanderus, in lib. 2. De Viſibili Monarchia Eccleſiæ, cap. 4. *Ex his igitur*, inquit, *quæ tum diuinum ius, tum ipſius naturæ lumen reuelat, abundè apparet, quantoperè aberrent à veritate, qui putant Reges Chriſtianos in ſuis Regnis ſupremam ſemper poteſtatem habere, nec vnquam Epiſcopis ita ſubeſſe, vt cũ in fidẽ obſtinatè peccant, à Regno remoueri queant.* & ſupra, *Pontifex igitur non minus dabit operam, vt Regem, qui populum Chriſtianum falſa doctrina imbuit, à regimine populi remoueat, quam Paſtor operam dat, vt malè affectum arietem de medio tollat.*

Habemus igitur, quæ doctrina viguerit in Eccleſia antequã Barclaius, & Ego litigare inciperemus. Et ſi S. Auguſtinus, in lib. 2. ca. vltimo aduerſus Iulianum, adductis teſtimonijs vndecim Scriptorũ, quorũ aliqui ante ducentos annos, aliqui ante centũ, aliqui ipſius ętate vixerãt; affirmat, in nullo cõcilio Eccleſiaſtico tot illuſtres Scriptores, & Magiſtros vnquam ſimul conueniſſe; & miratur, ſi Iulianus in illum conuentum introductus os aperire, & tot viris grauiſſimis, & doctiſſimis reſiſtere auſus fuiſſet: quantò maiore ratione poſſumus nos affirmare, in nulla Synodo quantumuis numeroſa conueniſſe vnquam Scriptores eximios ſupra ſeptuaginta, quorum aliqui ante quingentos annos floruerunt, quique diuerſis ſeculis in diuerſis Chriſtiani Orbis partibus, non ſolùm doctrina, ſed etiam ſanctitate, & miraculis Eccleſiam illuſtrarunt? Et quamuis affirmare non poſſum, an Barclaius in coronam tot inſignium Scriptorum introductus, ſi nunc viueret, reſiſtendum, an cedendum ſibi eſſe cenſeret: hoc tamen ſecurus affirmo,

vel omniũ iſtorum libros, quibus Eccleſia tot iam ſæculis vſa eſt, exterminandos eſſe; vel Barclaij libellum, vt ſcandaloſum, temerarium, ſeditioſum, & erroneum flammis vltricibus eſſe tradendum.

SENTENTIA CONCILIORVM de poteſtate Summi Pontificis in temporalibus.

SEd ſi fortè alicui fidem non faciunt teſtes ſingulares, quamuis plurimi, & omni exceptione maiores: veniam ad teſtes, conteſtes, eosque penè innumerabiles, qui aduerſus Barclaium teſtimonium dicent. Ante annos nongentos à Gregorio ſecundo Romano Pontifice excommunicatum fuiſſe Leonem Iſauricum Imperatorem, propter crimen hæreſeos, & vectigalibus Italiæ, ac per hoc parte Imperij mulctatũ, teſtantur Hiſtorici Græci, Glycas, Theophanes, Cedrenus, & Zonaras, in Leone Iſaurico; & Latini Sigebertus anno 727. Paulus Diaconus lib. 21. & Platina in Gregorio III. Latini enim tribuunt Gregorio III. hoc factum, quoniam is Gregorij II. ſententiam confirmauit. Porrò ſententiam Gregorij II. in Synodo Epiſcoporum latam fuiſſe, teſtatur Ioãnes Zonaras Græcus auctor, in vita Leonis Iſaurici, cuius hęc sũt verba, tomo 3. Annalium, *Gregorius, qui tùm Romæ veteris Eccleſiã gubernabat, illos vnà cum Imperatore ſynodico anathemate obſtrinxit, & vectigalia, quæ ad id vſque tẽpus Imperio inde pendebãtur, inhibuit, inito cũ Francis fœdere.* Itaque tota illa Synodus Gregorio Pontifici aſſenſit, totq; ſunt eius rei teſtes, quot in eandem Synodum Epiſcopi conuenerunt.

Deinde

Digitized by Google

Deinde poſt annos circiter trecentos, cùm Gregorius VII. Pontifex, Henricum IV. Imperatorem ſæpius admonitum excommunicauit, & Imperio, Regnoque priuauit; non id occultè, & ſolo ſuo arbitratu, ſed in Synodo Romana, ad quam plurimi Epiſcopi vndiq; conuenerant, omnibus conſentientibus, & laudantibus, publicè, & ſolemni ritu, ac ceremonia fecit: de hac Synodo ſcribitur, in lib. 7. Regiſtri Gregorij VII. actã eſſe anno Domini 1080. anno ſeptimo eiuſdem Gregorij, atque ad eam Synodum conueniſſe Archiepiſcopos, & Epiſcopos, necnon Abbates, & diuerſorum ordinum Clericorum, & Laicorum innumerabilem multitudinem.

His addi debent alia quinque Concilia habita à ſucceſſoribus Gregorij VII. videlicet Beneuentanum à Victore III. Placentinum ab Vrbano II. Romanum à Paſchale II. Colonienſe à Gelaſio II. Remenſe à Calliſto II. in quibus confirmata eſt ſententia Gregorij VII. Vide de his Concilijs infra cap. 9.

Præterea cùm Vrbanus II. Pontifex Philippum primum Francorum Regem, ob repudiatam legitimam vxorem, & adulteram in matrimonium acceptam, & admonitum obedire recuſantem, excommunicaret, & corona Regni priuaret; id fecit in Concilio frequentiſſimo Claramontano, vt teſtis eſt Sigebertus, in Chronico anni 1095. & clarius idem refert Matthæus Paris in Villielmo II. ad annum 1095. Sed quod cum excommunicatione intelligeretur priuatio regiæ dignitatis, intelligi poteſt ex Iuone Epiſcopo Carnotenſe, qui in Epiſt. 28. ad Vrbanum II. Papam, ſic loquitur, *Qui ad vos venturi ſunt in calliditate ingenioli ſui, & venuſtate linguæ*

impunitatem flagitij ſe impetraturos Regi à ſede Apoſtolica promiſerunt, hac ratione ex parte vſuri; Regem cum Regno ab obedientia veſtra diſceſſurum, niſi coronam reſtituatis, eumq́; ab anathemate abſoluatis. Intelligi poteſt etiam ex hiſtoricis, qui teſtantur, vetitum fuiſſe ab Vrbano Pontifice, ne diadema regiũ Philippo excõmunicato imponeretur. Vide Chronicũ Io. Naucleri, Gener. 37. Paulũ Aemilium, lib. 3. in Rege 38. Papiriũ Maſſoniũ, Annal. lib. 3. Adde etiã quod ſcribitur, in Summario, ſiue Cõpendio hiſtoriarum Francicarũ Nicolai Vignerij, toto tempore quo Philippus ſub anathemate vixit, in publicis ſcripturis nõ fuiſſe poſitum de more, *regnante Philippo*; ſed, *regnante Chriſto*; quia videlicet Regem excommunicatum pro Rege populus non habebat.

Ad hæc, Innocentius III. Pontifex anno 1215. Concilium generale Lateranenſe, quod iurè maximum dici ſolet, conuocauit: adfuerunt enim cum ipſo ſummo Pontifice Patriarchæ Orientales duo per ſe, Cõſtantinopolitanus, & Hieroſolymitanus: duo per Legatos, Alexandrinus, & Antiochenus, Archiepiſcopi ſeptuaginta, Epiſcopi quadringenti duodecim, Abbates, Priores conuentuales octingenti, Legati Imperatorum Occidentis, & Orientis, Regum verò, Hieroſolymæ, Franciæ, Hiſpaniæ, Angliç, & Cypr. In hoc igitur Orbis Chriſtiani celeberrimo cõuentu editus eſt Canõ, qui eſt ordine tertius, aduerſus hęreticos in hęc verba, *Excõmunicamus, & anathematizamus omnẽ hæreſim extollentem ſe aduerſus hanc ſanctam Orthodoxam Catholicam fidem, quam ſuperius expoſuimus*, &c. & infra, *Si verò Dominus temporalis admonitus ab Eccleſia, terram ſuam purgare neglexerit ab hæretica fœditate, per*

te, per Metropolitanum, & Comprouinciales Epiſcopos excommunicationis vinculo innodetur. Et ſi ſatisfacere contempſerit infra annum, ſignificetur hoc ſummo Pontifici, vt extunc ipſe Vaſallos ab eius fidelitate denunciet abſolutos, & terram exponat Catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis ſine vlla contradictione poſsideant, & in fidei puritate conſeruent, ſaluo iure Domini principalis, dummodo ſuper hoc ipſe nullum præſtet obſtaculum, nec aliquod impedimentum opponat, eadem nihilominus lege ſeruata circa eos, qui non habent Dominos principales. Quid hic Barclaius diceret? ſi hæc non eſt Eccleſiæ Catholicæ vox, vbi obſecro eam inueniemus? & ſi eſt (vt veriſſimè eſt) qui eam audire contemnit, vt Barclaius fecit, an non vt Ethnicus, & publicanus, & nullo modo Chriſtianus, & pius habendus erit? ſi non habet ſummus Pontifex poteſtatem in terris, diſponendi de temporalibus vſq; ad depoſitionem Principum eorum, qui vel ipſi hęretici ſunt, vel hęreticis quoquo modo fauent, cur in editione huius Canonis nullus ex tanto numero reclamauit? cur ne vnus quidem ex tot Imperatorum, & Regum Oratoribus mutire auſus eſt? Nondum videlicet paraſiti Principum temporalium exorti fuerant, qui, vt regna temporalia ſtabilire videantur, Regnum æternum ijs, quibus adulantur, eripiunt.

Sed addamus, & Lugdunenſe Concilium. Ergo Innocentius IIII. Pontifex anno ſalutis 1245. Lugduni generale Concilium celebrauit, in quo pręter Archiepiſcopos & Epiſcopos vndique euocatos, interfuerunt etiam Balduinus Imperator Orientis cum alijs multis Principibus. Sanctum quoque Ludouicum Francorum Regem eo tempore Lugduni

Fran-

fuiſſe, & Pontifici adfuiſſe, teſtantur AEmilius, & Nauclerus. Atque in conuentu illo, Eccleſiam vniuerſam ſine dubio repreſentante, lata eſt ſententia in Fridericum II. Imperatorem in hæc verba, *Nos itaque ſuper præmiſſis, & quam pluribus alijs eius nefandis exceßibus, cum fratribus noſtris, & ſancto Concilio, deliberatione præhabita diligēti, cum Ieſu Chriſti vices, licet immeriti, teneamus in terris, nobiſq; in B. Petri perſona dictum ſit, Quodcunque ligaueris ſuper terram, ligatum erit & in cœlis, memoratum Principem, qui ſe Imperio, & Regnis, omniq; honore, & dignitate reddidit indignum, quiq́ue propter ſuas iniquitates, à Deo ne regnet, vel imperet eſt abiectus, ſuis ligatum peccatis, & abiectum, omniq; honore, & dignitate priuatū à Domino oſtendimus, & denunciamus; & nihilominus ſentētiando priuamus; omnes qui ei fidelitatis iuramēto tenentur aſtricti, à iuramento huiuſmodi perpetuo abſoluētes, auctoritate Apoſtolica firmiter inhibendo, ne quiſquā de cætero ſibi tanquam Imperatori pareat, & intendat: decernendo quoslibet, qui ei deinceps veluti Imperatori, vel Regi conſiliū, vel auxiliū præſtiterint, ſeu fauorē, ipſo facto excommunicationis ſententiæ ſubiacere. Illi autem ad quos in eodem Imperio, Imperatoris ſpectat electio, eligant liberè ſucceſſorem. De præfato Siciliæ Regno prouidere curabimus, cum eorundem fratrum noſtrorum conſilio, ſicut viderimus expedire.* Hæc ſententia eſt ſummi Pontificis toto approbante Concilio, hoc eſt, tota conſentiente, & laudante Chriſtianorum Præſulum vniuerſitate: & tamen audet vnus neſcio quis contra diſputare, & librum ſuum in lucem edere, atque imperitorum oculos faſcinare. Quod ſi ſingula per ſe Concilia Catholicæ Eccleſiæ, præſertim

ſertim cùm in ijs præſidet ſummus Pontifex, fidem ampliſſimam faciunt; vt nemini fas ſit contra ſentire; quanta temeritas eſſet, ſi quis decem Concilijs frequentiſſimis, ſimul iunctis, contradicere auderet? Nam etiam ſi Concilia iſta diuerſis locis, & tẽporibus habita ſint, tamen facilè poſſunt ante oculos mentis omnia ſimul conſtitui, & ex omnibus vnum maximũ, & numeroſiſſimum fieri, vbi ſimul conſpiciantur Gregorius VII. Victor III. Vrbanus II. Paſchalis II. Gelaſius II. Callixtus II. Innocentius III. & Innocentius IV. Sanctiſſimi omnes, doctiſſimique Pontifices, apoſtolica poteſtate, Reges hæreticos, vel hæreticorum patronos excommunicantes, atque à Regni ſolio deponentes; & ſimul omnes Præſules Eccleſiarum cum Legatis omnium ferè Principum ſententias tantorum Pontificum, vt iuſtiſſimas approbantes & collaudãtes. Certè ſi Barclaius, aut quicunq; illi ſimilis eſt, in eiuſmodi cõuentũ introduceretur, mirũ eſt, ſi loqui auderet, imò ſi nõ continuò obmuteſceret. S. Auguſt. lib. 1. in Iulianũ, cap. 2. Cõcil. Palęſtinũ Epiſcoporũ 14. ſatis magnę auctoritatis futurũ exiſtimauit ad vnius Iuliani audaciã comprimendã; cur igitur non multò magis valeant ad vnius Barclaij temeritatem damnandã Epiſcopi ſupra mille, qui in 10. Concilijs cõuenerunt? Hanc igitur ſententiam Eccleſiæ Catholicæ, quam in meis Diſputationibus de ſummo Põtifice, cùm iuuenis adhuc eſſem, breuiter attigeram, cogor nunc aduerſus Gulielmum Barclaium ſenex defendere: quem ſanè laborem ab homine, qui ſe Catholicum profitetur, mihi adferendum, ſuſpicatus nunquã fuiſſem. Nam eos, qui foris ſunt, & aſſiduè contra me ſcribunt, nihil moror.

DE EXCVSATIONE BARCLAII.

CAPVT I.

HIS ergo quaſi prolegomenis præmiſſis, venio ad librum Barclaij. Is in primo capite totus eſt in ſe excuſando, & purgando, quòd in hac quæſtione de poteſtate Papę ſcripſerit, quod ſcripſit. Ac primùm probat, licuiſſe ſibi ſententiam ſuam dicere, quia multi alij Catholici id fecerunt.

§ *Si complures*, inquit, *tum Theologi, tum Iureconſulti, alij poſt alios in eandem hanc quæſtionem excutiendam incubuerunt, nec priorum de ea iudicium ſequentium Scriptorum ſentētijs præiudicauit; cur non & ego aliquem indagandæ veritatis locum (quandoquidem in eo ſtudio ætatem conſumpſi) meo mihi quodammodo iure vindicem?*]

At quanti momenti ſit hæc ratio, vel ex eo poteſt intelligi, quòd ne ſuo quidem hæredi, aut amico ſingulari perſuaſit. Cur enim hæres ipſius, aut quicunque fuit, qui librum eius edidit, qui certè amiciſſimus fuit, & nomen ſuum, & Typographi, & loci, in quo liber editus eſt, ſilentio inuoluēdum cenſuit, niſi quia nō ſine cauſa exiſtimauit, non licuiſſe auctori impunè ſcribere quod ſcripſit? Nam alioqui hæreticorum omniū errores excuſari poſſent. Ergo licuit Catholicis ſcriptoribus, qui conſentiunt in re, diſputare de modo: non licuit Barclaio aduerſus omnes alios Scriptores, atque aduerſus Conciliorum, etiam generalium ſententiam, negare

Digitized by Google

gare omninò poteſtatem Summi Pontificis in temporalibus: quemadmodum licuit, & licet Scholaſticis Doctoribus, qui confitentur in Deo vnitatem eſſentiæ cum Trinitate perſonarum, multa diſputare de attributis eſſentiæ diuinæ, & perſonarum conſtitutione: ſed non licuit Arianis veteribus, & nouis, vel eſſentias Dei ſcribendo multiplicare, vel Trinitatem confundere. Pari ratione, licuit, & licet Catholicis Doctoribus, qui conſentiunt de ſubſtantia ſeptem Sacramentorum, diſputare de multis, quæ ad fidei fundamenta non pertinent; nō tamen licet, nec licuit ſectatijs Lutheranis, & Caluiniſtis tam multa ſcribere, contra ſubſtantiam, & numerum Sacramentorum: quod idem de alijs Fidei dogmatibus dici poteſt. ſubiungit Barclaius.

§ *Monendus in primis Lector eſt, omni me reuerentia, & beneuolentia Sedem illam proſequi, nec id aut hic, aut alibi agere, vt debita poteſtatis, & dignitatis aliquid decedat Vicario Chriſti, & ſucceſſori Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli.*]

Ad hoc videtur ſimile eſſe ei, quod ſcribit S. Marcus cap. 15. *Percutiebant caput eius arundine, & ponentes genua adorabant eum*: & quod ſcribit S. Ioan. cap. 19. *Veniebant ad eum, & dicebant, Aue Rex Iudæorum, & dabant ei alapas.* Sic enim Barclaius omni reuerentia, & beneuolentia proſequitur apoſtolicam Sedem, ſed interim poteſtatem eius ferè dimidiat: addit poſtea,

§ *Eos itaq; obſecro qui ante me bono, vt opinor, animo ſcripſerunt, ne indignentur, aut ſuccenſeant, ſi ab illorum opinione receſſero: neque enim (vt cum ſancto Auguſtino loquar epiſt. 111.) quorumlibet diſputationes, quamuis Catholicorum, & laudatorū hominum,*

Digitized by Google

veluti ſcripturas canonicas habere debemus, &c.]

At ego non indignor, neque ſuccenſeo, quòd à mea opinione, vel Barclaius, vel alius quicunque receſſerit: ſed illud æquo animo ferre non poſſum, quòd à communi Scriptorum ſententia in re tam graui, imò etiam à Conciliorum vniuerſalium ſenſu, & conſenſu vllus recedat. Et quamuis non debeamus libris doctorum, quantumuis Catholicorum, & laudatorum hominum eam reuerentiam, quam Scripturis ſanctis debemus: tamen negari non poteſt, quin communi Scriptorum ſententiæ multũ omninò tribui debeat, vt à temeritate excuſari non poſſit, qui contra torrentem Doctorum, vt dici ſolet, ſcribendo nititur. Nam ipſe idem ſanctus Auguſtinus, qui ſcripſerat, diſputationes quorumlibet hominum nullo modo æquandas eſſe auctoritati ſcripturarum diuinarum; Iuliani temeritatem arguit, quòd ſe auderet opponere vndecim ſcriptoribus Catholicis, quorum verba, & ſententias diligenter expendit lib. 1. cap. 2. & lib. 2. cap. vlt. aduerſus Iulianum.

Deinde Barclaius ad rem propius accedens refert duas Catholicorum ſententias. Alteram, quam plerique Canoniſtarum ſequuntur, quod in ſummo Pontifice ſit poteſtas vtraque ſpiritualis, & temporalis, vt Chriſti Vicarius eſt. Alteram, quæ Theologis ferè communis eſt, quod Poteſtas ſummi Pontificis, vt Chriſti Vicarius eſt, ſpiritualis propriè, ac per ſe ſit, ſed tamen per eam diſponere poſſit de temporalibus, vt ad ſpiritualia ordinantur. Tum ſentẽtiam ſuam, pro qua nullum Catholicum ſcriptorem citat, ita proponit.

Mihi verò, inquit, *neutra iſtarum opinionum, quã-*

tum

tum ad temporalem poteſtatem, ſatis firma viſa eſt. & paulò infra, *Theologi itaque iſti Canoniſtarum opinionem probiſſimè refellunt, ſed pace ipſorum dicam, nec ipſi melius ſentiunt.*]

Hæc ille; qui ſatis apertè ſe prodit, tamquam alterum Iſmaelem è regione vniuerſorum fratrum ſuorum fixiſſe tabernaculum, vt manus eius contra omnes eſſent. Gen. 16. Extremam partem primi capitis totam conſumit in refutatione, vel potius irriſione Bozij, qui cùm ſe Theologum profiteatur, Canoniſtarum opinioni adhærere maluit. De qua re nihil habeo quod dicam: nam Bozij opinionem, neque refutare, neque defendere ſtatui; ſed id tantùm, in quo Catholici omnes conueniunt, & in quo à Barclaio omnes diſſidemus, confirmare, meque ipſe ab eiuſdem Barclaij obiectionibus propugnare decreui.

EXCVTITVR PRINCIPIVM ſiue fundamentum doctrinæ Barclaij.

CAPVT II.

IN ſecundo capite Barclaius fundamenta iacere aggreditur doctrinæ ſuæ: quorum vnum, ac fortè primarium eſt, *Poteſtatem Eccleſiaſticam, & Politicam iure diuino diſtinctas, & ſeparatas eſſe, vt, quamuis ambæ à Deo ſint, vtraque ſuis terminis concluſa in alterius fines inuadere ſuo iure nequeat, neutrique in alteram imperium ſit.* Ad probandum hoc principium adducit Can. *Duo ſunt*, &, *Cùm ad verũ*, diſt. 96. cap. *Nouit*, de Iudicijs, cap. *Per venerabilem*,

Qui filij ſint legitimi, S.Bernardum lib.1. de Conſid. Ioan. Driedonem lib. 2. de Libertate Chriſtiana, cap.2, & Hoſium Cordubenſem Epiſcopum, apud Athanaſium in epiſt. ad ſolitariam vitam agentes.

At qui hoc principium, ſiue fundamentum in vltima particula falſum omninò eſſe cõtendimus, in illis videlicet vltimis verbis, *Neutriq; in alteram imperium ſit*. Siquidem affirmamus, Eccleſiaſticam poteſtatem, diſtinctam quidem eſſe à Politica, ſed ea non modo nobiliorem, verum etiam ita ſuperiorem eſſe, vt eam dirigere, & corrigere, & in certis caſibus, in ordine videlicet ad finem ſpiritualem, & vitam æternam, eidem imperare poſſit.

Neque vltima illa particula, videlicet: *Neutriq; in alteram imperium ſit*, inuenitur in teſtimonijs allegatis ſiue ex Canonibus, ſiue ex Doctoribus. In Can. *Duo ſunt*; qui deſumptus eſt ex epiſt. Gelaſij Papæ primi, ad Anaſtaſium Imperatorem, hæc habentur, *Duo ſunt quippè Imperator Auguſte, quibus principaliter Mundus hic regitur, auctoritas ſacra Pontificum, & regalis Poteſtas: in quibus tanto grauius eſt pondus Sacerdotum, quanto etiam pro ipſis regiminibus hominum in diuino ſunt reddituri examine rationem*. & infra, *Noſti itaque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam poſſe redigi voluntatem.*

Hæc ibi: vbi non ſolùm non habetur, quod Barclaius dicit, *Neutri in alteram imperium eſſe*; ſed habetur omninò contrarium: nam ſi Pontifex redditurus eſt Deo rationem pro regiminibus hominum, certè dirigere debet ea regimina, & ſi fortè deuiant corrigere, atque in viam reducere. Quo modo autem poteſt dirigere, & corrigere humana regimina, ſi nullum in ea imperium habet?

Pari

Pari ratione in Canone, *Cùm ad verum*, qui ex epiſtola Nicolai Papæ primi, ad Michaelem Imperatorem, ſumptus eſt, non habentur illa verba, *Neutri in alteram imperium eſſe*. Hæc enim ſunt verba Pontificis Nicolai: *Cùm ad verum ventum eſt, vltra ſibi nec imperator iura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorium vſurpauit: quoniam mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus actibus proprijs, & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis vtriuſque diſcreuit.*

Hic quoque nullo verbo indicatur, Neutram poteſtatem in alteram habere imperium, ſed ſolùm diſcretas eſſe actibus, dignitatibus, & officijs. Et quoniam idem Nicolaus, paulò poſt ſubiungit, Chriſtianos Imperatores egere Pontificum miniſterio pro æterna vita; & contra Pontifices vti legibus imperialibus pro curſu tantùm vitæ temporalis: apertiſſimè indicatur finem poteſtatis põtificiæ, ſuperiorem eſſe fini poteſtatis politicæ, ac per hoc poteſtatem Pontificum imperium habere ſuper politicam poteſtatem, quatenus opus eſt vt poteſtas politica non impediat adeptionem vitæ æternæ, ad quam à põtificia poteſtate dirigenda eſt: Sic etiam in cap. *Nouit*, de iudic. & in cap. *Per venerabilem*, Qui filij ſint legitimi, quę ſunt Innocentij III. Pontificis; nihil omninò habetur, vnde colligi poſſit, politicam poteſtatem ſpirituali, ſiue Eccleſiaſticę poteſtati nõ eſſe ſubiectam: alioqui non decreuiſſet idem Pontifex in Concilio Lateranenſi generali, cap. 3. poſſe principes ſæculi per Apoſtolicam Sedem Principatu priuari, ſi negligentes eſſent in purgandis terris ſuis ab hæretica labe, & admoniti ab Epiſcopis, non obedirent. Ne-

Digitized by Google

que idem ipſe Olhonem IV. Imperatorē depoſuiſſet, ſi exiſtimaſſet, poteſtati Eccleſiaſticæ nullum imperium eſſe in politicam poteſtatem. Sanctus quoque Bernardus in primo lib. de Conſider. dicit quidem, Pontificis poteſtatem eſſe in peccata, & ſpiritualem; ſed idem S. Bernardus lib. 4. de Conſid. cap. 4. vtrumque gladium ſpiritualem, & materialem dicit eſſe eccleſię, & materialem *ad nutum Pōtificis* euaginandum eſſe: quæ ſanè non diceret, niſi crederet gladium materialem gladio ſpirituali eſſe ſubiectum. Porrò de ſentētia Ioan. Driedonis, nulla dubitatio eſſe poteſt: nam dicit quidem, poteſtates eccleſiaſticam, & politicam eſſe diſcretas; ſed dicit etiam politicam eccleſiaſticæ adeò debere eſſe ſubiectam, vt poſſit Pontifex in certis caſibus in ordine ad vitam æternam Reges, & Principes Regnis ſuis, dominijſque priuare, vt nos ſupra allatis verbis ipſius indicauimus. Denique Hoſij Epiſcop. Cordubenſis verba à Sancto Athanaſio commemorata, diſtinctionem officiorum vtriuſque poteſtatis demonſtrant, æqualitatem non demonſtrant: *Tibi Deus*, inquit, *Imperium commiſit, nobis quæ ſunt Eccleſiæ concredidit: & quemadmodum, qui tuum Imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi diuinæ; ita & tu caue, ne quæ ſunt Eccleſiæ ad te trahens, magno crimini obnoxius fias: date, ſcriptum eſt, quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei Deo. Neque igitur fas eſt nobis in terris Imperium tenere, neque tu tymiamatum, & ſacrorum poteſtatem habes Imperator*, hæc ille, qui non repugnat ſancto Gregorio Nazianzeno, qui Oratione, ad populum timore perculſum, & Præſidem iraſcentem apertiſſimè docet, Eccleſiaſticam poteſtatem ita ſe habere

Digitized by Google

bere ad politicam, vt anima ſe habet ad corpus: animam autē præeſſe corpori, illudq; regere, eique imperare nemo vnquam in dubium reuocauit.

Pergit deinde Barclaius, & Bozium exagitat, eiuſque reſponſiones, & diſputationes refellit: quæ ipſi Bozio integra relinquo; non enim defendenda ſuſcepi, niſi ea, quæ cauſam communem, vel meam particularem attingunt: quale eſt illud quod in extremo capite Barclaius dicit, non poſſe vnam poteſtatem alteri ſubordinari, & ſubiectā eſſe, niſi dignitas, & officium, quod eſt in ſubordinato, ſit etiam in ſubordinante. Nam ſubiectionem & ſubordinationem poteſtatis politicæ ad Eccleſiaſticam, omnes Catholici docemus: ſed non omnes admittimus quod Barclaius inde colligit. Hæc enim ſubordinatio duobus modis poteſt intelligi: vno modo, vt poteſtas quæ eſt in ſubordinato, deriuetur à ſubordinante, qualis eſt poteſtas Vicarij, quę deriuatur ab eo, cuius eſt Vicarius, & Legati, quæ diriuatur à Principe, qui eum legauit, & Iudicis, ſiue Præſidis, quæ deriuatur à Rege; & tunc ſine dubio poteſtas ſubordinantis includit poteſtatem ſubordinati: altero modo, vt vna non deriuetur ab altera, ſed ob id ſolùm ſubiecta, & ſubordinata ſit alteri, quia finis vnius ſubijcitur, & ſubordinatur fini alterius, qualis eſt ſubordinatio, & ſubiectio variarum artium ad artem regendi populos, quæ Regia dici poteſt. Verè enim dixit Poeta.

Excudent alij ſpirantia mollius æra,
Credo equidem viuos ducent de marmore vultus,
Orabunt cauſas melius, cæliq; meatus
Deſcribent radio, & ſurgentia ſidera dicent.

Tu regere Imperio populos Romane memento.
Hæ tibi erunt artes.

Ars enim regendi populos diſtincta eſt ab artibus, ſculptoria, oratoria, aſtronomica, & alijs ſimilibus, neque vna deriuatur ab alia, neque vna propriè alteram includit; & tamen omnes ſubordinantur, & ſubiectæ ſunt arti regendi populos, vt poſſit Rex omnes dirigere ad communem populi vtilitatem, & niſi pareant exterminare de regno ſuo, vel remouere quoslibet artifices, & alios ſubſtituere; quoniam fini artis Regiæ ſubijciuntur, & ſubordinantur fines artium cæterarum. Iam igitur ſi ſubiectio, & ſubordinatio poteſtatis politicæ ad eccleſiaſticam intelligatur priore modo, vtique ſequitur, vt poteſtas politica coniuncta ſit eccleſiaſticæ; neque video quo modo id non repugnet verbis Gelaſij, Nicolai, & Innocentij Summorũ Pontificum; necnon Hoſij, Bernardi, Driedonis: ſed ſi intelligatur poſteriore modo, vt nos eam intelligimus, tùm ratio, & exempla Barclaij nihil omninò concludunt: quemadmodum enim ars Regia nõ includit artem ſculptoriam, neque ſculptoria deriuatur à Regia; & tamen ars Regia imperat ſculptoriæ, eamque ſubiectam, & ſubordinatam habet, & poteſt, ac debet Rex Sculptori iubere, vt non ſculpat ſtatuas obſcenas, ne corrumpatur iuuẽtus; neq; ex auro, vel argento, vt ea metalla ſeruentur ad vſum magis neceſſarium; neque ſtatuas ſuas nimis magno precio vendat, ad coercendam auaritiam: ſic ars eccleſiaſtica regendi animas, quæ eſt ars artium, & præcipuè reſidet in Papa, non includit neceſſariò artem regiam, neque neceſſe eſt, vt omnia Regna deriuentur ab Eccleſia; & tamen quia finis

Digitized by Google

nis eius eſt vita ęterna, ad quam ſubordinantur omnes alij fines; ſubiecta, & ſubordinata eſt illi ars politica regendi populos, & poteſt, ac debet Summus Pontifex Regibus imperare, vt non abutantur poteſtate Regia ad Eccleſiam euertendam, ad hæreſes, & ſchiſmata fouenda, ad perniciem denique æternam animæ ſuæ, & populorum ſibi ſubiectorum; & ſi non obtemperent, cùm admoniti fuerint, poteſt eos de Eccleſia per cenſuram excommunicationis eijcere, & populos à iuramento fidelitatis abſoluere, denique etiam eos Regno exuere, & Regia poteſtate priuare.

POTESTATEM SVMMI PONtificis in temporalibus, non eſſe rem dubiam, neque ab opinionibus Doctorum ſolùm pendere.

CAPVT III.

IN tertio capite contendit Barclaius, de poteſtate Summi Pontificis in temporalibus nihil certi haberi, ſed rem totam inter Theologos, & Canoniſtas liberè diſputari.

* *Ingens*, inquit, *Theologos inter, & Canoniſtas, & vtrorumque inter ſe hac de re diſſenſio, dum hi directam, alij indirectam poteſtatem aſtruunt, facit, vt quæſtio hæc de temporali poteſtate Papæ dubia, & incerta, ac tota in hominum opinione poſita videatur: ac proinde ſolutionis eius veritatem lumine rationis, & diſſerendi ſubtilitate eſſe peruestigandam.* } hæc ille.

At magnum eſt diſcrimen inter quæſtionem *An ſit*, & *quid ſit*, vel, *quomodo ſit*. Deum eſſe ne Pagani qui-

quidem in dubium reuocare ſolebant: tamen de natura Deorum plurimæ erant apud Philoſophos opiniones. Deum eſſe Trinũ,& vnum, nullus Catholicus negat,ſed omnes firmiſſima fide tenent:& tamen, quot ſunt inter Scholaſticos Theologos de cõſtitutione perſonarũ, de relationibus, de notionibus opiniones? Sic igitur de poteſtate in temporalibus,quod ea ſit in Papa,non opinio,ſed certitudo apud Catholicos eſt: quamuis non deſint altercationes,quid ſit, & qualis ea poteſtas, id eſt, an ſit per ſe,& propriè temporalis:an potius ipſa quidẽ ſpiritualis ſit,ſed per quandam neceſſariam conſequentiam, & in ordine ad ſpiritualia de temporalibus diſponat. Quare non rectè colligit Barclaius, dum ſic ratiocinatur.

Diſſenſio eſt inter Theologos,& Canoniſtas,dũ hi directam, illi indirectam poteſtatem aſtruunt, ergo quæſtio de temporali poteſtate Papæ dubia & incerta,ac tota in opinione hominum poſita eſt.

Eſſe autem rem certam,& exploratam,poſſe Põtificem Maximum iuſtis de cauſis de temporalibus iudicare,atque ipſos temporales principes aliquãdo deponere;probamus.

1. Primũ ex communi cõſenſu Scriptorum,quorũ verba initio diſputationis attulimus: ꝙ.n.communi cõſenſu Doctores varijs in locis, & temporibus docent,id Eccleſia vniuerſa ſentire,& docere cẽſetur: ideò enim *poſuit Deus in Eccleſia Paſtores, & Doctores*,vt dicitur ad Eph.4. vt eos populi tanquã duces ſequantur,neq; ab eis recedant,niſi fortè videant vnũ aliquem noui aliquid contra doctrinam cõmunem inuehere,vt hoc tẽpore Barclaius fecit.

2. Secundò probamus per Extrauagantem,*Vnam ſan-*

ſanctam, de maiorit. & obedientia. vbi docemur, gladium eſſe ſub gladio, & temporalem auctoritatem ſpirituali ſubijci poteſtati; & quod ſi deuiat terrena poteſtas, iudicabitur à ſpirituali; ſi deuiat ſpiritualis minor, à ſuo ſuperiore; ſi verò ſuprema, à ſolo Deo poterit iudicari. Neque obſtat quod definitio huius decretalis videtur eſſe reuocata à Clemente V. in Extrauaganti, *Meruit*, de priuilegijs. Neque enim Clemens V. Extrauagantem Bonifacij reuocauit, ſed admonuit, eam nihil noui definiuiſſe, ſed antiquam obligationem declaraſſe, quam habent homines ad obediendum, & ſubiacédum Apoſtolicæ Sedi.

3. Tertio probamus ex Concilijs ſuprà allatis, quorum duo poſtrema generalia fuerunt: quomodo enim poteſt in dubium reuocari, & à ſola hominum opinione pendere, quod generalia catholica, legitimaq; Concilia probant? Poſſe autem per Súmũ Põtificem deponi Principes temporales, quãdo Eccleſiæ neceſſitas id poſtulat, ac per hoc téporalé Principum poteſtatem ſpirituali poteſtati Pontificum ſubiectam, & ſubordinatam eſſe, concilia illa decem, ac præſertim duo poſtrema Lateranenſe, & Lugdunenſe apertiſſimè docent.

4. Quartò, probamus ex diuinis literis, quemadmodum id probat Gregorius VII. in epiſt. 21. libri octaui. Nam in Scripturis, & traditione manifeſtiſſimè reperimus fundatum Primatum Eccleſiaſticũ Romani Pontificis, quo primatu ampliſſima poteſtas continetur regendi, ligãdi & ſoluendi quoſcunq; etiam Reges & Imperatores: id quod neque Barclaius, neque vllus Catholicus negat. Ex hoc autem principio ſatis apertè colligitur, eſſe in Romano

mano Pontifice poteſtatem temporalia diſponendi, vſque ad ipſorum Regum, & Imperatorum depoſitioné: nam per ipſam ſpiritualem poteſtatem poteſt ſummus Pontifex ligare Principes ſæculares vinculo excommunicationis; poteſt per eandem ſoluere populos à iuramento fidelitatis, & obedientiæ; poteſt obligare eoſdem populos ſub excommunicationis pœna, vt regi excommunicato non pareant, atque vt aliũ ſibi eligant Regem. Præterea cùm finis ſpiritualis regiminis ſit adeptio æternæ vitæ, qui eſt finis ſupremus, & vltimus, cui omnes alij ſubordinantur fines; certè neceſſe eſt, vt ſpirituali poteſtati ſupremi Hierarchæ eccleſiaſtici ſubijciatur, & ſubordinetur omnis ſæcularis poteſtas; quam ille dirigere debet, & ſi deuiat corrigere, & iudicare, ac demum efficere ne impediat ſalutem populi Chriſtiani. Atque hæc eſt ratio cur, & Gregorius VII. & Innocentius IV. in depoſitione Imperatorum, vt oſtenderent iure ſe id facere, verba Domini allegauerint, *Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis*: &, *Quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis*, Matth. 16. &, *Paſce oues meas*, Ioan. 21. nimirum vt ſignificarent poteſtatem ſuam diſponendi de temporalibus, quando id requirit ſalus animarum, Religionis incolumitas, Eccleſiæ conſeruatio; non pendere ab incertis hominum opinionibus, ſed ab ordinatione diuina Chriſti Regis æterni, & Pontificis Maximi, qui & ſuper omnia Deus eſt benedictus in ſæcula, teſte Apoſtolo ad Rom. 11.

Sed videamus, qnid contra hæc Barclaius obijciat.

1. Primum argumentum eius hoc eſt, § *Abſurdum*

Digitized by Google

dum, & iniquum eſt dicere, Principes Ethnicos duriore & deteriore conditione ad Eccleſiam eſſe receptos, quam homines priuatos: vel, Papam habere maiorem nunc poteſtatem in principes politicos Chriſtianos, quam olim B. Petrus, & cæteri Apoſtoli in quemlibet priuatum hominem Eccleſiæ filium: At hi nullum ius, & poteſtatem temporalem habuerunt tunc temporis in Chriſtianos laicos: ergo nec Papa in Principes ſeculares poteſtatem vllam temporalem nunc habet.]

Reſpondeo. Aſſumptio argumenti falſa eſt, & Scripturis ſanctis omninò contraria: primum enim ius habebant Apoſtoli percipiendi ex bonis temporalibus laicorum. Id probat Apoſt. 1. ad Corint. cap. 9, dicens, *Si nos vobis ſpiritualia ſeminauimus, magnũ eſt, ſi nos carnalia veſtra metamus? ſi alij poteſtatis veſtræ particpes sũt, quare nõ potiꝰ nos? ſed nõ vſi ſumus hac poteſtate, ſed omnia ſuſtinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Chriſti: neſcitis quoniam qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt edunt, & qui altari deſeruiunt, cum altari participant? Ita & Dominus ordinauit ijs, qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere.* Deinde, potuerunt Apoſtoli iubere, vt Chriſtiani in cauſis ciuilibus Iudices Chriſtianos conſtituerent, nec ad Iudicia gentilium magiſtratuum accederent: ſic enim mandat Apoſtolus 1. ad Corinth. 6. dicẽs. *Audet aliquis veſtrum habens negocium aduerſus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos? neſcitis quia Angelos iudicabimus? quanto magis ſecularia? ſecularia igitur iudicia ſi habueritis, contemptibiles, qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad iudicandum.* Quare ſi poterãt Apoſtoli ordinare iudicia in cau-

Digitized by Google

ſis ciuilibus; & mandare laicis, vt miniſtros Euangelij ſuis facultatibus ſuſtentarent: quomodo nullum ius habebant in bona temporalia laicorum?

2. At, inquit Barclaius: § *Certo certius eſt, Eccleſiaſticam poteſtatem fuiſſe omninò ſeparatam à politica tempore Apoſtolorum, & hanc totam penes Ethnicos principes, extra Eccleſiam fuiſſe, adeò vt ipſi Apoſtoli in poteſtate temporali Ethnicorum fuerint; idq; Albertus Pighius, & Robertus Bellarminus, aliiq; Theologi inſignes ingenuè fatentur.*

Reſpondeo. Eccleſiaſtica poteſtas nunc etiam ſeparata eſt à politica: non enim eadem, ſed diuerſa eſt poteſtas Pontificum, & Regum. Sed quoniam, vt ſuprà diximus, poteſtas Eccleſiaſtica, quæ ſpiritualis eſt, præeſt poteſtati politicæ temporali, & eam dirigere debet ad finem ſupremum æternæ vitæ; ideo poteſt in ordine ad ſpiritualia diſponere de bonis temporalibus. Verum autem eſt Apoſtolorum tempore, politicam poteſtatem non quamcũque, ſed Regiam, ſiue imperatoriam, fuiſſe apud Ethnicos totam, quia nulli tunc erant Reges, aut Imperatores Chriſtiani; ſed ex hoc nihil aliud ſequitur, niſi poteſtatem Eccleſiaſticam eo tempore non habuiſſe paratam executionem, præſertim in temporalibus, vt hoc tempore habet: ipſos verò Apoſtolos fuiſſe in poteſtate temporali principum Ethnicorum ſcripſi olim cum Alberto Pighio, & alijs nonnullis: ſed poſtea recognoſcens, & expendens diligentius libros meos, cenſui, Apoſtolos *de facto* ſubiectos fuiſſe Principibus illis, non *de iure*; vt in Recognitione mea poſui.

3. At, inquit Barclaius: § *Non venit Chriſtus ſoluere legem, ſed adimplere, nec naturæ, & gentium iura tol-*

ra tollere, aut quemquam temporali rerum ſuarum dominio excludere. Itaque ſicut ante eum Reges politica poteſtate ſubditis praeerant, ita etiam poſteaquam aduenit, & à nobis deinde in cœlos receſſit, eam ipſam poteſtatem Apoſtolica doctrina confirmatam, nullaq; ex parte debilitatam retinuerunt. Si itaque Petrus, cæteriq; Apoſtoli, antequam Chriſtum ſequerentur, temporali Principum Ethnicorum ditioni, & iuriſdictioni ſubijciebantur, quod negari non poteſt, nec Dominus vllibi diſertè, & nominatim iuris obligatione liberauit; cōſequitur neceſſario, manſiſſe eos ſub eodem iugo, etiam poſt Apoſtolatum.]

Reſpondeo. Chriſtus non venit legem ſoluere, ſed adimplere: ideo non ſuſtulit iura gentium, & naturæ, ſed perfecit: non priuauit Reges & Principes dominio, aut iuriſdictione; ſed eorum iuriſdictionem, & dominia ordinauit: nam & in ipſa Eccleſia Reges & Principes ſunt non minore prædicti poteſtate politica, quàm Ethnici eſſent: hoc ſolū acceſſit, quod propoſuit illis Paſtorem magnum, qui vice ſua fungeretur in terris, à quo dirigerentur, ſi fortè à via quæ ducit ad Regnum cælorum, eos aberrare contingeret: quod beneficium Dei inter potiſſima debet agnoſci à fidelibus omnibus; ſed à nullis magis, quàm Regibus, & Principibus, qui quo ſunt in loco ſublimiore, eo magis obnoxij ſunt caſui grauiori, & tanto magis egent Epiſcopo, & Paſtore animarum ſuarum, vt eleganter, & copioſè admonuit Reginaldus Polus Cardinalis, in dialogo de Pontifice Maximo: quod autem Chriſtus non liberauerit nominatim & expreſsè Petrū, & Apoſtolos ab obligatione, qua tenebantur Ethnicis Principibus; videtur omninò Euangelio

repugnare: ſiquidem Matth. 17. Chriſtus ſoluit didrachma pro ſe, & Petro, ob ſcandalum vitandum: nam alioqui neque ſe, neque Petrum ad id vectigal ſoluendum obligatos fuiſſe demonſtrauit illis verbis. *Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel cenſum? à filijs ſuis, an ab alienis? & reſpondente Petro, ab alienis, dixit illi Ieſus, ergo liberi ſunt filij* quibus verbis declarauit, ſe quod filius eſſet Regis omnium Regum, immunem eſſe ab omni tributo, & cenſu: & quoniam cùm filius Regis immunis eſt, ipſa quoque eius familia cenſetur immunis; ideò Petrus, & Apoſtoli, qui ad familiam Chriſti, ipſius beneficio pertinebant, immunes quoq; eſſe debebant: ſed de hac re alibi ſcripſimus copioſius.

4. Sed non quieſcit Barclaius, addit enim. § *Sed & eos aliorum ciuium inſtar Principibus ſubditos extitiſſe, ex ipſorum doctrina, & factis apparet: quippè id illis exprobrari non poteſt, quod Chriſtus Scribis, et Phariſæis improperat, aliud eos feciſſe, aliud docuiſſe. Docuerunt autem Chriſtianos ſubiectionem, & obedientiam, de qua loquimur, Regibus et Principibus exhibendam: qua de cauſa Paulus ipſe, ad Cæſarem appellauit, & iuſſit Chriſtianos omnes ſubiectos eſſe temporali poteſtati Ethnicorum, non ſolum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam.*]

Reſpondeo: Apoſtoli ſine dubio non fuerunt ſimiles Phariſæorum, qui aliud docebant, aliud faciebant; ſed non ideo *de iure* ſubiecti erant inſtar aliorum ciuium temporalibus poteſtatibus, cùm eſſent ipſi conſtituti à Deo *Principes ſuper omnem terram*, vt legimus in Pſal. 44 quamuis enim principatus ille ſpiritualis eſſet, non temporalis; tamẽ verus Principatus erat, & temporali Principatu lõgè no-

gè nobilior. Porrò ſanctus Paulus appellauit ad Cæſarem, vt ad Iudicem Prȩſidis Iudeȩ, & Hebrȩorum, qui iniuſtè illum opprimebant: alioqui enim cauſa illa, quæ ſpiritualis erat, videlicet de Reſurrectione Chriſti, & ceremonijs legis Moſaicæ, ad Principem Ethnicum iure pertinere non poterat. Vide Acta Apoſtolorum ca. 21. 22. 23. 24. 25. & 26. Idem verò Paulus ad Rom. 13. vniuerſalem doctrinam tradidit de obedientia inferiorum ad ſuperiores, cùm ait, *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*: quam poſtea doctrinā applicauit in particulari ad obedientiam, quam debét ſubditi Principibus temporalibus; & tandem concludit, *Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal; cui timorem, timorem; cui honorem, honorem.* Quare ſi quis probet, ſe non eſſe iure ſubditum alicui poteſtati, non tenebitur hac Apoſtolica ſententia, etiam ſi fortè *de facto*, vel ad ſcandalum vitandum ſubditum illum eſſe oporteat.

5 Subiungit Barclaius: § *Nam quod quidam dicunt Beatum Paulum non de poteſtate temporali ſecularium Principum illic loqui, ſed de poteſtate in genere, vt quiſque ſuo ſuperiori obediat; laicus laico, eccleſiaſticus eccleſiaſtico; mera cauillatio eſt; & reſponſum viris doctis, ac Theologis indignum: nulla ſiquidem tunc temporis alia, quam politica, & temporalis poteſtas vulgò ab hominibus agnoſcebatur.*]

Reſpondeo. In verbis Apoſtoli, vt paulò ante diximus quædam ſunt ſententiæ generales, quædā Particulares. Quis enim inficiari poteſt, illam eſſe ſententiam generalem. *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*? Item illam, *Non eſt*

poteſtas,niſi à Deo? & illam, *Qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit?* At Apoſtolus ſubiungens, *Nam Principes non ſunt timori boni operis,ſed mali*; & infra: *Si malè egeris, time,non enim ſine cauſa gladium portat: videtur omninò, per ſublimiores poteſtates, intelligi voluiſſe Principes politicos.* Ita eſt, per ſublimiores poteſtates, politicos Principes intelligi voluit,ſed non ſolos:maluit enim doctrinam ſuam Apoſtolus generalibus verbis concipere,& proponere,vt pluribus prodeſſet. vnde alibi monet,vt filij parentibus obediant; vxores viris; ſerui Dominis: & populi Præpoſitis ſuis Eccleſiaſticis.Nam quod Barclaius dicit,nullam tunc temporis agnitam fuiſſe vulgò hominibus poteſtatem, niſi politicam, & temporalem; ſententia eſt prorſus indigna homine docto,& Iureconſulto. Siquidem notiſſima ſemper fuit poteſtas patria,poteſtas herilis,poteſtas maritalis,poteſtas magiſtri in diſcipulos,poteſtas denique Eccleſiaſtica: quæ omnes poteſtates à politica (ſi propriè loqui velimus) apertiſſimè diſtinguuntur. Ac de poteſtate Eccleſiaſtica,nonne idèm Apoſtolus frequentiſſimè meminit? Certè ſic loquitur 2. Corinth. 10. *Nam & ſi amplius gloriatus fuero de poteſtate noſtra,quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in deſtructionem,non erubeſcam.* & cap.13. *Hæc abſens ſcribo, vt non præſens durius agam ſecundùm poteſtatem, quam Dominus dedit mihi.* & ad Heb.13. *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis.*

6 Addit Barclaius teſtimonium S. Auguſtini, in expoſitione quarundam propoſitionum epiſt. ad Rom. Ex quo teſtimonio colligit Barclaius. Primò, Chriſtianæ Religionis profeſſionem non eximere

quem-

Digitized by Google

quemquam à temporalis poteſtatis ſubiectione. Secundò, Apoſtolos, & ipſum ſanctum Petrum, Ethnico Magiſtratui ſubiectos fuiſſe. Tertiò, non licuiſſe primis illis Chriſtianis ab Ethnicorum Principum imperio deficere, & alios ſibi Principes conſtituere, etiam ſi viris illis ad perficiẽdum ſuppetiſſent. Quartò, Auguſtinum intellexiſſe verba Apoſtoli de poteſtate temporali tantùm. Quintò, Auguſtinum ſeipſum includere in numero eorum quos Apoſtolus iubet ſubiectos eſſe debere poteſtatibus temporalibus: Ex quo ſequitur, vt etiam Epiſcopi & Clerici omnes ſubditi eſſe debeant ijſdem temporalibus poteſtatibus. Sexto, duplex eſſe officium ſubditorum: vnum, vt obediant Regi, quando nihil iubet contra Deum: alterum, vt non obediant Regi, quando contrarium iubet Deus.

Reſpondeo S. Auguſtinus verè docet Chriſtianæ Religionis profeſſionem non eximere quemquã à temporalis poteſtatis ſubiectione: idque rectiſſimè colligit ex verbis Apoſtoli, neque nos contradicimus. Sed ex hoc non ſequitur S. Petrum, & Apoſtolos cæteros ſubiectos fuiſſe *de iure* tẽporalibus poteſtatibus; neque hoc S. Auguſt. dicit: nam etiãſi nõ eximebat Apoſtolos ab illa ſubiectione profeſſio Chriſtianæ Religionis; eximebat tamen Principatus Apoſtolicus, qui ſublimior eſt omni Principatu tẽporali. An aũt licuerit Chriſtianis deficere ab Ethnicis Imperatoribus, infra ſuo loco tractabimus: interim hoc ſolùm dicimus, id non colligi ex verbis Auguſtini, vel Apoſtoli: docet enim Sanctus Auguſtinus ex Apoſtolo, Chriſtianos debere obedientiam temporalibus Principibus, dum videlicet, cum poteſtate imperant: non autem ſi à

Digitized by Google

Principatu excidant. Vtrum autem licuerit Chriſtianis imperium Ethnicis abrogare, neque Apoſtolus, neque Auguſtinus hoc loco definit: Illud verò falſum eſt, S. Auguſtinum intelligere hunc locũ Apoſtoli de temporali poteſtate tantùm: nuſquam enim habetur apud Auguſtinum, neque apud Apoſtolum particula, *tantùm*, & nos habemus Sanctũ Ioannem Chryſoſtomum cũ Theodoreto, & Theophylacto, qui exponunt de poteſtate in genere: & Sanctum Anſelmum, qui exponit de poteſtate Eccleſiaſtica, & temporali, & S. Bernardum Epiſtola 42. & 183. qui exponit etiam de vtraque. Quod autẽ Sanctus Auguſtinus ſe ipſe numeret inter eos, qui iubentur obedire temporalibus poteſtatibus; non cogit, vt inde colligamus, Epiſcopos, & Clericos non eſſe exemptos à poteſtate ſeculari: nam cùm dicit, *Cùm conſtemus ex anima, & corpore, quamdiu in hac vita temporali ſumus, etiam rebus temporalibus ad ſubſidium degendæ huius vitæ vtamur; oportet, nos ex ea parte, quæ ad hanc vitam pertinet ſubditos eſſe poteſtatibus, id eſt, hominibus res humanas cũ aliquo honore adminiſtrantibus*: oſtendit, omnes homines egere legibus, & magiſtratibus Politicis, ſine quibus hæc vita tranquillè duci non poteſt. Quemadmodum etiam Nicolaus Papa in Epiſtola ad Michaelem, ſcribit, ipſos etiam Pontifices vti legibus Imperialibus pro curſu rerũ temporaliũ; omnes enim obſeruare debent huiuſmodi leges, ſed non omnes vi legum ipſarum, ſed aliqui vi legum, aliqui vi rationis.

7. Pergit Barclaius, & ait, § *Quid indignius, & iniquius dici poteſt, quam Principes Chriſti fidem profitẽtes, duriori iugo preſſum iri, quàm ſingulos de multitudi-*

titudine? At priuati homines quando in ſpiritualem Eccleſiæ ditionem concedebant; nihil patrimonij, aut iuris temporalis amittebant, exceptis rebus illis, quas ſponte obtulerant, vt ex Actis Apoſt. patet: ſimiliter ergo, & Principes, vbi Chriſto nomen dabant, ius ſuũ temporale, imperium dico, & poteſtatem Politicam, integram, & intactam retinebant.]

Reſpondeo. Priuati homines cùm in Eccleſiam admittuntur, non amittunt quidẽ patrimonia, aut alia temporalia iura: poſſunt tamen per Eccleſiam cogi, vt Parochos ſuos alant, &, vt Apoſtolus loquitur, ſeminantibus ſpiritualia, concedant, vt carnalia metant; ad quæ ante fidem ſuſceptam minimè tenebantur: poſſunt quoque in pœnam variorum criminum, non ſolùm cogi in foro interiore à confeſſarijs, vt eleemoſynis redimant peccata ſua: ſed etiam ab Epiſcopis in foro exteriore mulctari pœna pecuniaria, vel etiam carceribus mancipari, vt ex Concilio Tridentino ſeſſ. 25. ca. 3. perſpicuum eſt. Pari ratione principes temporales cũ ad familiã Chriſti veniũt, neq; Principatũ, neq; iuriſdictionem ſuam amittunt; ſed ſubijciuntur ei, quẽ Chriſtus ſuper familiam ſuã cõſtituit, vt ab eo regantur, & dirigantur in ea via, quæ ducit ad vitã.

§ *Nec iuuat*, addit Barclaius, *aduerſariorum cauſam, dicere, Apoſtolos ideo non habuiſſe temporalem poteſtatem in ſui ſæculi Principes, quia nondum facti erant Chriſtiani: ſecundum illud, Quid enim mihi de ijs, qui foris ſunt iudicare? 1. Corint. 5. Papam verò nunc illam poteſtatem habere, quia facti ſunt Chriſtiani, & filij Eccleſiæ, cuius ipſe ſupremus Princeps, & caput in terris eſt, atque omnium Chriſtianorum Pater; & rectum naturæ, & rationis ordinem*

poſtulare, vt filius Patri, non Pater filio ſubÿciatur. Hac, inquam, adeò nihil ratio eſt, vt mirum ſit, locum ei aliquem à viris doctis datum eſſe: nam illa ſubiectio ſpiritualis, per quam Principes facti ſunt filÿ Papæ, penitus diſtincta, & ſeparata eſt à ſubiectione temporali, ita vt altera alteram non ſequatur. Sed quemadmodum Præſes, vel Conſul interea dum magiſtratum gerit, poteſt ſe in adoptionem alÿ dare, atque ita in familiam Patris adoptiui, & patriam poteſtatem tranſire, cùm tamen per illum actum legitimum nec faſces conſulares, nec aliud quicquam iure magiſtratus ſibi competens in adoptantem tranſferat.]

Reſpondeo. Mirum eſt quam facilè Barclaius de ſcriptis hominum doctorum pronunciet: cùm optimo iure in ipſum retorqueri poſſit: eius reſponſiones atque ſimilitudines, adeò nihil eſſe, vt vix credibile ſit eas auctori ſuo ſatisfacere potuiſſe. Siquidem illa ſimilitudo de filio adoptiuo, qua tota eius reſponſio nititur, nihil omninò facit ad rem: poteſtas enim Patris ad filium adoptiuum, & poteſtas Præſidis, ſiue Conſulis, non ſolùm diſtinctæ, & ſeparatæ ſunt; ſed etiam prior poſteriore inferior eſt; & ſi Pater poteſtate patria abutatur, poteſt per Præſidem ſiue Conſulem, ac multò magis per Regem, & Principem corrigi, & in certis caſibus poteſtate ſua priuari: cum è contrario ſi Præſes, aut Conſul, aut Princeps poteſtate ſua politica abutatur, non poſſit à Patre adoptiuo, vel etiam naturali pro imperio corrigi, & multò minus poteſtate ſua priuari. Iam verò poteſtas ſummi Pontificis ſpiritualis, & ſupernaturalis, & Regia tēporali, & terrena poteſtate ſublimior, atque maior non debuit

con-

Digitized by Google

conferri cum poteſtate humana Patris adoptiui erga filium Præſidem, aut Conſulem, id eſt cum poteſtate inferiore erga ſuperiorem: ſed cum poteſtate Principis, aut Præſidis erga poteſtatem patriam ciuium priuatorum, id eſt, cum poteſtate ſuperiore erga inferiorem. Ex quo ſequitur, vt quamuis poteſtas Papæ, & Regis diſtinctæ ſint, & ſeparatæ, & nō neceſſariò alia aliam ſequatur: tamen cùm in eodē Eccleſiæ corpore inueniuntur, poteſtas Papæ ita eminet, vt Regiam poteſtatem dirigere, & corrigere; non ab illa dirigi, vel corrigi debeat, aut poſſit. Itaq; tota deceptio Barclaij in eo poſita eſt, quòd ſpiritualem, & ſupernaturalem paternitatem ſummi Pōtificis erga Reges, & Principes Chriſtianos, nihilo ſublimiorem eſſe cenſuit paternitate humana, & ciuili hominis priuati erga filium adoptiuū; quæ manifeſta & puerilis hallucinatio eſt.

9 § *Huc accedit*, inquit Barclaius, *quod florente plurimum Republica Chriſtiana tū multitudine credentium, tum ſanctimonia Pontificum, tum eruditione exemplis Doctorum, atq; à malis interim Principibus Chriſtianis vexata, atque iactata, nulla de hoc Principatu & Iuriſdictione temporali in Principes ſeculares, non dicam expreſſa, & manifeſta declaratio, ſed ne leuiſſima quidem mentio facta ſit.*]

Reſpondeo, quærere poſſem à Barclaio, vnde factum ſit, quod in teſtamento veteri tot ſecula tranſierint, antequā Pontifex Regem deponi & alium ſubſtitui iuſſerit: quod factum eſt cum Ioiada Pontifex Athaliam Reginam, non ſolum deponi, ſed & interfici mandauit, & Ioas Regem ſubſtituit. 4. Reg. 11. Item cùm poſt diuiſionem Regni Salomonis in Regnum Iſrael, & Regnum Iuda; inter Reges

Iſrael nullus fuerit pius, ſed omnes impij, & idololatræ; cur alijs multis toleratis Propheta Domini vnxerit Iehu in Regem, & iuſſerit, vt Regem Ioram, cui fidelitatem iurauerat, interficeret: quod ille continuò fecit, & laudatus à Deo fuit, vt habemus 4. Regum 9. & 10. Reſponderet, opinor, ſic placuiſſe Deo, cuius iudicia inſcrutabilia ſunt. Eodem igitur modo Eccleſia, quæ ſpiritu Dei regitur, non ſemper exerit poteſtatem ſuam, ſed pro loco, & tempore, vt à ſpiritu Chriſti admonetur, & ducitur. Et quidem primis trecentis annis Eccleſia Chriſtiana, non habuit Reges Chriſtianos, niſi pauciſſimos, vt Lucium in Britannia, & Donaldum in Scotia, qui cùm pij eſſent, non erat cauſa, cur Eccleſia poteſtatẽ ſuam in illos exerceret. Succeſſerunt poſtea Reges, aut valdè pij, & religioſi, vt Conſtantinus magnus, Conſtãs eius filius, Iouinianus, Valentinianus, Gratianus, Theodoſius, Honorius, & alij: aut valdè impij, & blaſphemi, vt Conſtantius, Iulianus, Valens, Theodoricus, Totila, Genſericus, Hunericus, & alij: Erga priores Eccleſia beneuolentiam oſtendere debuit, non ſeueritatem; erga poſteriores, quoniã potẽtiſſimi erãt ſeueritatẽ oſtendere nihil profuiſſet, ideo patiẽtia potius adhibenda fuit, quàm auctoritas. Sed cum temporibus Gregorij ſecundi Pontificis, Italici populi ægrè ferrent Imperium Leonis Iſaurici, hæretici, & perſecutoris; & prompti eſſent ad iugum nefarij Principis excutiendum, ſi Pontifex iuberet, vel annueret, tũ demùm opportunum viſum eſt Apoſtolicę ſedi auctoritatem ſuam exerere; quãdo videlicet non fruſtra exereret. Sic etiam non ante Põtifex Zacharias de Childerico Rege deponendo, & Pipino ad

Digitized by Google

no ad Regnum euehendo cogitauit; quam populus, & Proceres Franci id expeterent: neque enim prudens conſilium Pontificis fuiſſet, ſi inuito populo, & Proceribus, Regem illorum quamuis ineptum, & ignauum exauthorare tentaſſet. Quod ſi Barclaius tanti facit ſilentium annorum ſeptingentorum, cur non maioris facere debemus nos verba, & exẽpla annorum nongentorum? nam Põtifices, & Scriptores Eccleſiæ prioris temporis, vt non affirmarunt, ita etiam nõ negarunt, eſſe in Apoſtolica ſede poteſtatem aliquã diſponendi de temporalibus, in ordine ſaltem ad ſpiritualia: Põtifices autẽ, & Scriptores poſterioris temporis, diſertè pronuntiarũt, eam poteſtatem Eccleſiæ non deeſſe. Eccleſia certè eadem eſt, neque aduerſus eam portæ inferi vnquam præualebunt; neq; deſunt Eccleſiæ temporis poſterioris homines doctrina, & ſanctitate illuſtres. Quare nõ rectè de Eccleſia Chriſti ſentit, qui nihil admittit, niſi quod expreſsè in veteri Eccleſia ſcriptum, aut factum eſſe legit; quaſi Eccleſia temporis poſterioris, aut deſierit eſſe Eccleſia, aut facultatem non habeat explicandi, & declarandi, cõſtituendi etiam, & iubendi, quæ ad fidem, & mores Chriſtianos pertinent.

10. Adducit Barclaius ſanctum Gregorium, qui in Epiſt. 61. lib. 2. vocat ſe *famulum indignum Imperatoris*; & dicit, Imperatori cælitus datam eſſe poteſtatem ſuper omnes homines: vbi notat illud, *omnes*, comprehendere etiam Papam, ſi Papa eſt homo. & ne quis fortè reſpondeat, ſanctum Gregoriũ ex humilitate ita eſſe locutum, citat illud ex ſancto Auguſtino ſer. 29. de verbis Apoſtoli, *Cùm humilitatis cauſa mentiris, ſi non eras peccator antequam menti-*

mentireris, mentiendo efficeris, quod euitaueras. Denique addit, verba S. Gregorij, in fine illius Epiſtolæ, *Vtrobiq; ergo quæ debui exolui, qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo, quod ſenſi minimè tacui.*]

Reſpondeo. Sanctus Gregorius non ſolius Imperatoris; ſed omnium fidelium ſeruum ſe nominabat, cùm initio Epiſtolarum ſuarũ adſcriberet, *Gregorius ſeruus ſeruorum Dei.* Et Ioannes Diaconus lib. 4. vitæ ſancti Gregorij, cap. 58. teſtatur à ſancto Gregorio vocari ſolitos fratres, omnes ſacerdotes; filios, omnes clericos; Dominos, omnes laicos; nec tamen, opinor, Barclaius cõcedet, ſanctum Gregorium omnibus laicis fuiſſe ſubiectum. Porrò quod ſcribit ſanctus Gregorius datam fuiſſe poteſtatem Imperatori cælitus, non ſignificat Imperatoriam poteſtatem eſſe immediatè à Deo; ſed eſſe à Deo in eo ſenſu, quo dicit Apoſtolus, ad Rom. 13. *non eſt poteſtas niſi à Deo.* Omnis enim poteſtas à Deo eſt; ſed aliqua immediatè, vt Moſis, vt ſancti Petri, vt ſancti Pauli; aliqua mediante conſenſu hominum, vt poteſtas Regum, Conſulum, Tribunorum: nam vt ſanctus Thomas docet in 2. 2. q. 10. art. 10. & q. 12. art. 2.) dominia, & Principatus humani de iure humano ſunt, non de iure diuino. Quod addit ſanctus Gregorius, *ſuper omnes homines,* intelligitur ſuper omnes homines Romano Imperio ſubditos; alioqui poteſtas Mauritij Imperatoris fuiſſet etiam ſuper Antipodas, ſuper Garamantas, & Indos, & tamen non fuit ſuper vicinos Perſas, vel Scytas, nec ſuper Germanos, aut Frãcos, aut Hiſpanos, aut alios innumerabiles: proinde poterat Barclaius omittere illã cõſecutionem, *ergo ſuper Papam ſi homo eſt.* Neque men-

mentitus eſt ex humilitate Beatus Gregorius, cùm ſeruum ſe dixit eorum, quibus ſubiectus non erat; ſeruus enim dicitur, qui ſeruit aliorum vtilitati, ſiue id faciat obediendo, ſiue imperando: nam & Apoſtolus, ſeruum ſe fuiſſe ſcribit Corinthiorum, ſuper quos tamen poteſtatem à Chriſto accepiſſe ſe dicit. 2. Corinth. 4. & 13. Denique quod attinet ad obedientiam, quam ſe exhibuiſſe ſcribit S. Gregorius Imperatori; dico eam fuiſſe coactam, & *de facto*, non *de iure* pręſtitam: nam idem ſanctus Gregorius in explicatione Pſalm. 101. de Mauritio Imperatore ſcribit hæc verba, *In tantum autem ſuæ temeritatis extendit veſaniam, vt caput omnium Eccleſiarum Romanam Eccleſiam ſibi vindicet, & in Domina gentium terrenæ ius poteſtatis vſurpet.*

Pergit Barclaius, & exclamat § *O diuinum Antiſtitem & ſententiam nullis non ſequentium ſeculorum Pontificibus inculcandam. Sed proh Numen; quo benigna illa & humilis confeſſio à noſtris ſeculis exulauit? cui paulatim ſuccreuit hæc minax, & faſtuoſa aduerſus Reges, & Imperatores oratio, Nos in ſupremo iuſtitiæ throno collocati, ſupremum in omnes Reges, & Principes vniuerſæ terræ, cunctosq; populos, gentes, & nationes, non humana, ſed diuina inſtitutione nobis traditam poteſtatem obtinentes, declaramus, iubemus, præcipimus, &c. quæ verba falſa, & inania, vel ex eo eſſe patet, quòd Papa in Principes, & populos infideles, qui multitudine Chriſtianos ſuperant, neque temporalem, neq; ſpiritualem poteſtatem habeat, vt Bellarminus in libris de Romano Pontifice firmiſſima ratione oſtendit.*]

Reſpondeo. Hanc inanem exclamationem, & humilis confeſſionis laudationem ſanctus ipſe Grego-

Gregorius refellit in eo priuilegio, quod Monaſterio ſancti Medardi conceſſit, quodque ſubſcriptum ab ipſo Gregorio, multiſque Epiſcopis legitur, lib. 12. Epiſtolarum, poſt epiſtolam triceſimam primam: in eo ſiquidem priuilegio ita loquitur, *Si quis autem Regum, Antiſtitum, Iudicum, vel quarumcunque ſecularium perſonarum, huius Apoſtolicæ auctoritatis, & noſtræ præceptionis decreta violauerit, aut contradixerit, vel fratres inquietauerit, vel conturbauerit, aut aliter ordinauerit, cuiuſcunque dignitatis, vel ſublimitatis ſit, honore ſuo priuetur, & vt Catholicæ fidei deprauator, vel ſanctæ Dei Eccleſiæ destructor, à conſortio Chriſtianitatis, & corpore, & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti ſequeſtretur*. Et ſupra dixerat, *auctoritate diuina, vice B. Petri Apoſtolorum Principis* ſe ſtatuere. Ijſdem verbis vtitur ſanctus Gregorius in alio ſimili priuilegio, quod habetur, lib. 11. epiſt. 10. quæ eſt Senatorem Abbatẽ. Itaque humilis ille ſeruus ſeruorum Dei eminentiam ſuæ dignitatis non ignorauit, cùm diuina auctoritate, vice Principis Apoſtolorum, omnibus Regibus cuiuſcunque dignitatis, & ſublimitatis eſſent, ſub intermінatione priuationis proprij honoris imperare non timuit, vt præceptionis ſuæ decreta violare non auderent. Quid igitur eſt in Bullis Pij V. & Sixti V. (has enim bullas notat in margine) quas *minaces* & *faſtuoſas* appellat Barclaius, quod non ſit in priuilegio illo ab humili Gregorio dato? Pius, & Sixtus dicunt, poteſtatem diuina inſtitutione ſibi traditam: & Gregorius dicit, auctoritate diuina ſe præcipere. Illi dicunt ſuper oẽs Reges ſe poteſtatem habere: iſte dicit, *ſi quis Regum, vel quarumcunque ſecularium perſonarum*, &c. Illi dicunt

dicunt, *iubemus, præcipimus*: Iſte dicit, *ſi quis Regum, &c. huius Apoſtolicæ auctoritatis, & noſtræ præceptionis decreta violauerit*. At, inquit, *verba illa Pij V. & Sixti V. falſa, & inania eſſe, vel ex eo patet, quod Papa in Principes infideles, neq; temporalem, neque ſpiritualem poteſtatem habet*. Reſpondeo ſi falſa & inania ſunt iſta verba, multò magis falſa, & in-ania erunt verba ſancti Gregorij, in epiſtola 61. lib. 2. à Barclaio ſupra citata, & laudata, vbi S. Gregorius dicit, Mauritio Imperatori datam eſſe à Deo ſuper omnes homines poteſtatem: cõſtat enim Imperatoris Mauritij poteſtatem non fuiſſe ſuper omnes homines, cùm non fuerit, niſi ſuper homines Romano Imperio ſubditos, quod Imperium eo tẽpore ne tertiam quidem hominum partem continebat; quemadmodum igitur verba S. Gregorij de poteſtate Mauritij ſuper omnes homines, intelligi debent de omnibus hominibus, qui Romano imperio ſubiecti erant: ſic etiam verba Põtificum de poteſtate ſuper omnes Reges, & populos, intelligi debent de omnibus Regibus, & populis, qui ſunt in Eccleſia Catholica, quæ toto terrarum orbe diffuſa eſt: ſic enim debere intelligi verba illa, docent verba præcedentia. Pius enim V. initio Bullæ ſcribit, vnicam eſſe veram Eccleſiam Dei, eamque totam ſancto Petro eiuſque ſucceſſoribus eſſe commiſſam, atque inde colligit, ſummum Pontificem poteſtatem habere ſuper omnes Reges, & populos qui videlicet ad Eccleſiam pertinent, quæ in vniuerſo Mundo eſt. Sixtus verò V. dicit, ſibi curam incumbere Eccleſiarum omnium populorum, & gentium; vbi non dicit, ſe habere poteſtatem in omnes populos, & gentes; ſed in Eccleſias

quæ

quæ ſunt in omnibus populis, & gentibus. Similis locutio inuenitur apud ſanctum Bernardum, in lib. 3. de Conſid. cap. 1. vbi dicit, totum orbem terrarum ad curam ſummi Pontificis pertinere; *Ita*, inquit, *tu hæres, & orbis hæreditas.* &, *orbe illi exeundum eſt, qui fortè voluerit explorare, quæ non ad tuã pertinent curam*; & tamen ibidem dicit, Papam non eſſe dominum orbis; ſed orbem totum ad eum pertinere, quia debet fideles paſcere, eiſque cum poteſtate præeſſe, & infidelium conuerſioni ſtudium, & diligentiam adhibere, vt Apoſtoli faciebant. Sanctus quoque Thomas in 2.2.q.12.art.2. dicit, Papam habere poteſtatem ſuper fideles, & infideles, qui fidem aliquando ſuſceperunt; non autem ſuper eos, qui fidem nunquam ſuſceperunt, iuxta illud Apoſtoli 1. Cor. 5. *Quid ad me de his qui foris ſunt iudicare?* quos auctores, & multos alios ego ſecutus ſum in loco quem Barclaius notauit, videlicet lib. 5. de Pontifice cap. 2. Neque his repugnat quod ſupra docuimus cum S. Thoma, poſſe à Summo Pontifice priuari quoſcunq; infideles à dominio quod habent ſuper fideles: nam etiam ſi abſolutè non pertineat ad Pontificem de his *qui foris ſunt* iudicare; neque habeat Pontifex in illos ordinariam poteſtatem, cùm ad gregem ſibi commendatum non pertineant, niſi in potentia; tamen in ordine ad cõſeruationem fidelium habet à Deo, auctoritatem priuandi Principes infideles dominio, quod habẽt ſuper fideles, vt idem ſanctus Thomas docet ſecunda 2. quæſt. 10. artic. decimo.

Addo poſtremò, verba Pij V. non eſſe ita *faſtuoſa*, & *minacia*, vt Barclaius dicit: hæc enim ſunt ipſius verba in Bulla excommunicationis Elizabe-

thæ

thæ prætenſæ Angliæ Reginæ. *Regnans in excelſis cui data eſt omnis in cœlo, & in terra poteſtas, vnam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam, extra quam nulla eſt ſalus, vni ſoli in terris, videlicet Apoſtolorum Principi Petro, Petriq; ſucceſſori Romano Pontifici, in poteſtatis plenitudine tradidit gubernandam. Hunc vnum ſuper omnes gentes, & omnia Regna Principem conſtituit, qui euellat, deſtruat, diſſipet, diſperdat, & plantet, & ædificet, vt fidelem populum mutuæ charitatis nexu conſtrictum in vnitate ſpiritus contineat, ſaluumq; & incolumem ſuo exhibeat Saluatori: quo quidem in munere obeundo, nos ad prædictæ Eccleſiæ gubernacula, Dei benignitate vocati, nullum laborem intermittimus*, &c. & infra, *Illius itaque auctoritate ſuffulti, qui nos in hoc ſupremo iuſtitiæ throno (licet tanto oneri impares) voluit collocare, de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine declaramus, prædictam Elizabethã hæreticã, & hæreticorũ fautricẽ, eiq; adhærentes in prædicti anathematis ſententiã incurriſſe, eſſeq; à Chriſti corporis vnitate præciſos: quin etiam ipſam prætenſo Regni prædicti iure, necnon omni, & quocunque dominio, dignitate, priuilegioq; priuatam*, &c. Porrò Bulla Sixti V. ita incipit: *Ab immenſa æterni Regis potentia, Beato Petro, eiuſq; ſucceſſoribus tradita auctoritas omnes terrenorum Regum, & Principum ſupereminet poteſtates, ſtabiliq; in petra conſiſtens, nec vllis aduerſitatibus, vel etiam ſecundis flatibus à recto deflexa inconcuſſa profert in omnes iudicia.* & infra, *Itaque in praexcelſo hoc ſolio, & in plenitudine poteſtatis, quam ipſe Rex Regum, & Dominus Dominantium, nobis licet indignis, tribuit, conſtituti, auctoritate Dei omnipotentis, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſto-*

lorum eius,& noſtra,ac de venerabilium fratrum noſtrorum S.R.E. Cardinalium conſilio, pronunciamus, & declaramus,&c. Quare ſententia quam Barclaius recitat,non habetur ad verbum in Bullis Pij V. vel Sixti V. Sed eam ipſe varijs ex locis ita conſtruxit, vt ad inuidiam conflandam aptiſſimum eſſe iudicauit. Omitto cætera, quæ ſunt in hoc tertio capite:quia non argumenta, vel rationes;ſed maledicta ſunt, & conuicia aduerſus Pontifices: illum enim imitari volumus, qui *cùm malediceretur, non maledicebat*; *cùm pateretur, non comminabatur*. 1. Petri 2.

DE FALSA CAVSA ORIGInis temporalis poteſtatis Pontificiæ à Barclaio aſſignata.

CAPVT IV.

IN quarto capite differit Barclaius de origine temporalis poteſtatis pontificiæ: quaſi iam exploratum eſſet, diuino iure ſola ſpiritualia ad Summum Pontificem pertinere. Sed quoniam id neque exploratum, neque verum eſt, facilè potuiſſem tatum hac caput ſilentio præterire, vt quod ad rem non faciat, vel certè ſolido fundamento careat. Videamus tamen quid ſit, quod hoc loco adfert Barclaius.

§ *Duas res*, inquit, *potiſſimum inuenio, quæ anſam Pontificibus tantam poteſtatem arrogandi videntur præbuiſſe. Vna eſt ingens ille honor, qui vt par erat à Prin-*

Digitized by Google

à Principibus, & populis Chriſtianis ſummo animarum Paſtori deferebatur, & deferri adhuc debet, atque etiam præiudicata ſanctitatis opinio de Sede illa Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli. & infra, *Alteram tantæ iuriſdictionis temporalis captandæ anſam præbuit gladius excommunicationis.*]

Reſpondeo. Fruſtra quærit Barclaius vnde tanta poteſtas Summis Pontificibus acceſſerit, cùm ratio ſit in promptu, quam & Doctores communi conſenſu, & ipſa generalia Concilia tradiderunt, ſumma videlicet ſpiritualis poteſtas diuinitas collata Apoſtolo Petro, eiuſque ſucceſſoribus ſuper omnẽ Eccleſiam: ex ea ſiquidem manifeſtè ſequitur, vt in ordine ad ſpiritualia, & vitam æternã, poſſit Summus Pontifex de temporalibus quoque diſponere, vt capite ſuperiore explicatum eſt. Quod autem Barclaius dicit, ex honore maximo, qui Summis Pontificibus deferebatur, & præiudicata ſanctitate illius Sedis, captaſſe anſam Pontifices arrogandi ſibi poteſtatem temporalem ſuper Reges & Principes; falſum eſſe conſtat ex ijs, quę ſupra Barclaius ipſe ſcripſit: ſiquidem honor maximus, & præiudicata ſanctitas non defuit primis mille annis, imò tunc maximè viguit: & tamen Barclaius contendit, primum fuiſſe Gregorium VII. qui ſibi poteſtatẽ temporalem in Reges, & Principes vſurpauit, pòſt annum milleſimum, ac ſeptuageſimum ab aduentu Saluatoris. Dicet fortaſſe, primis illis annis fuiſſe Pontifices optimos. ſed poſtea factos deteriores ad gloriam temporalis Imperij aſpirare cœpiſſe. At Gregorius VII. vir ſanctiſſimus fuit, nec ſolùm innocentia vitæ, ſed etiam miraculis clarus; cuius rei tot ſũt teſtes, quot ſcriptores illiꝰ tẽporis, exceptis

ſchiſmaticis, vel hæreticis: quemadmodum etiam Innocentius III. & IV. qui hac poteſtate præter cæteros vſi eſſe videntur, Pontifices laudatiſſimi habiti ſunt. Neque verum eſt Gregorium VII. fuiſſe primum, qui de temporali Regno diſponere cœpit: nam & Gregorius primus, & ſecundus, & alij Pontifices optimi, & laudatiſſimi ante Gregorium VII. hanc poteſtatem habere ſe teſtati ſunt, vt paulò infra docebimus. Porrò excommunicatio eſt quidem inſtrumentum, quo Pontifices plerunque vti ſolent ad coercendas huius ſeculi poteſtates; ſed etiam ſine iſto inſtrumento non ſemel Pontifices Maximi de temporalibus dignitatibus pro Eccleſiæ vtilitate, & animarum ſalute diſpoſuerunt; vt cùm Zacharias Childericum Regem Francorum deponi mandauit, & Pipinum inungi, atq; in ſolium exaltari iuſſit, & populos ab obedientia, & fidelitate Childerico præſtita liberauit: & cùm Hadrianus primus Carolo Magno Regi Francorũ dignitatem Patritiatus Romani contulit: & cùm Leo III. eundem Carolum Imperatorem Occidentis dixit. Quare verum non eſt, excommunicationis cenſuram anſam dediſſe Pontificibus, vt poteſtatem temporalem ſibi arrogarent.

Sed placet notare nonnulla, quæ in hoc capite Barclaius non ſine magna temeritate effutijt.

1 Primum eſt illud: § *Sed hic Lector monendus eſt, ſententiam illam omnium vocibus celebratam, excommunicationem omnem eſſe timendam; cùm hac exceptione intelligi debere, extra quam ſi manifeſtè conſtet eſſe iniuſtam; tunc enim nec curanda, nec timenda eſt, modo abſit ab excommunicato cõtemptus, & præſumptio.*]

Hanc

Hanc Barclaij doctrinam damnant omnes boni Scriptores, qui diſtinguunt inter excommunicationem iniuſtam, & nullam: & iniuſtam quidem docent cum S. Gregorio eſſe timendam; nullam autem, non eſſe timendam, niſi aliquando ob ſcandalum, quando videlicet nullitas excommunicationis nota non eſt. Ac ne ſingulos Doctores afferre neceſſe ſit, audiamus Martinum Nauarrum, qui communem doctrinam hanc eſſe teſtatur. In Enchiridio cap. 27. num. 3. ſic Nauarrus loquitur, *Sententia excommunicationis, quantumuis iniuſta, valet regulariter, & ob id Gregorius in cap. 1. 11. q. 3. dixit, timendam eſſe ſiue iuſta ſit, ſiue iniuſta.* & infra, *Vbi gloſſa, & vbique Doctores apertè dicunt valere, & ligare excommunicationem iniuſtam, & differre ab ea quæ eſt nulla.*

2 Alterum eſt in illis verbis: § *Cuius generis excommunicationis illa videtur, quæ in ſubditos profertur, eo quod Regi, vel Principi ſuo excommunicato pareant in ijs, quæ temporalis ſunt iuriſdictionis, & Dei mandatis non repugnant.*]

Huius doctrinæ temeritatem, vel ex eo poſſumus demonſtrare, quòd per eam damnatur ſententia Innocentij IV. lata in Lugdunenſi Concilio: quæ poteſt enim maior eſſe temeritas, quàm damnare manifeſtæ iniuſtitiæ ſententiam Summi Pontificis, in generali Concilio latam, & omnium conſenſu probatam?

3 Tertium eſt in illis verbis: § *Et verò Gregorius VII. partim publica offenſa Henrici IV. Imperatoris, partim priuata iniuria permotus, id iuris dandi, & auferendi Regna apertè ſibi primus omnium aſſeruit.*]

 At qui

Digitized by Google

At qui falſum omninò eſt, quod Gregorius VII. primus omnium ſibi aſſeruerit ius dandi, & auferendi Regna: iam enim ſupra numerauimus ſex Pontifices, qui ante Gregoriũ VII. idem fecerunt, videlicet Gregoriũ primũ Gregoriũ ſecundũ, Zachariam, Leonem tertium, Gregorium quartum, & Hadrianum ſecundum. Nam Gregorius primus in priuilegio ſupra citato appoſuit illa verba, *Si quis autem Regum, Antiſtitum,* &c. *honore ſuo priuetur.* Gregorius ſecundus Imperatorem Leonem Iſauricum vectigalibus Italiæ priuauit, teſte Zonara, Cedreno, & alijs. Zacharias Childericum à Regno depoſuit, & Pipinum in Regnum exaltauit, teſtibus Annalibus Francorum antiquiſſimis, vbi ſic legimus: *Data auctoritate ſua* (Zacharias) *iuſsit Pipinum Regem conſtitui.* & infra: *Secundum Romani Pontificis ſanctionẽ Pipinus Rex Francorum appellatus eſt.* Idem dicit Aimoinus, Eginarthus, Lambertus, Regino, Sigebertus, Hermann⁹ Cõtractus, Marianus Scotus, Abbas Vrſpergenſis, Otho Friſingenſis, & Albertus Crantzius, quorum verba infra citabimus. Leo tertius à Græcis ad Francos Imperium Occidentis tranſtulit, quod teſtimonijs hiſtoricorum, Pontificum, Imperatorum, & ipſorum Principum Electorum probauimus in libr. 1. de tranſlatione Imperij. Gregorius IV. decretum Francorum, quo Ludouico Pio Imperium auferebatur, auctoritate ſua reſcidit, & Imperium Ludouico reſtituit, vt refert Marianus Scotus li. 3. Chronici, his verbis, *Ludouicus Reginam Aquis obuiam ei venientem iubente Papa Gregorio accepit: ſiquidem filij Ludouici non ſolùm Imperium patri abrogauerant, ſed etiam Iudithbam vxorem ei ademerant; ſed*

vtrum-

Digitized by Google

vtrumque iubente Gregorio recepit. Et Paulus Aemilius lib.3. de rebus geſtis Francorum: *Lugduni*, inquit, *Concilium Epiſcoporum, quos Ludouici Imperatoris filij contraxerant habitum, Imperiumq; patri abrogatum, quod decretum mox à Gregorio Pontifice Maximo reſciſſum eſt*. Denique Hadrianus ſecūdus plus ducentis annis Gregorio ſeptimo antiquior, cùm accepiſſet, Imperium Ludouici iunioris Imperatoris à Carolo Caluo Rege armis tentari, ſcripſit ad Carolum minaces literas, teſte Aimoino lib.5.cap.24. qui ſic ait, *In epiſtolis Papæ continebatur, vt Regnum quondam Lotharij, quod Ludouico Imperatori ſpirituali eius filio, hæreditario ei iure debebatur, & quod ad eum poſt mortem eiuſdem Lotharij rediit, vel homines in eo degentes, mortalium nullus inuaderet, nullus commoueret, nullus ad ſe conaretur inflectere: quod ſi quis præſumeret, non ſolùm per ſuæ auctoritatis miniſterium infirmaretur, verùm etiā vinculis anathematis obligatus nomine Chriſtianitatis priuatus cum Diabolo omninò locaretur*.

4 Quartum eſt in verbis ſequentibus: § *Verùm enim nihil aliud Gregorius eo facto quàm cruentas, & furioſas tragœdias excitauit, nec infeliciter deſtinata vi, & armis prohibitus perfecit*.].

Hoc quoque falſum eſſe notiſſimum eſt, quoniā cruentas, & furioſas tragœdias non Gregorij decretum, ſed Henrici inobedientia peperit: & quod potiſſimum optauit Gregorius, vt videlicet inueſtituras Epiſcoporum de manibus laicorum eriperet, partim per ſe, partim per ſucceſſores omninò perfecit. Siquidem Gregorij ſententiā, & decretū cōfirmarunt oēs eius ſucceſſores, Victor tertius, Vrbanus ſecundus, Paſchalis ſecundus, Gelaſius,

uerſus commune ſentétiam facere. Quid enim ille dixit? nõ licere Pontifici Imperium gerere, vt neq; Imperatoribus Pontificatum. Sed etiam ſi Pontifex Imperium non gerat, poteſt tamen per ipſam Pontificalem poteſtatem Imperatorem hæreticum, ab Eccleſia arcere, ac ne Eccleſiæ noceat Imperium illi abrogare. Neque enim Zacharias Rex erat, & potuit tamen regem deponere: Neque Leo III. Imperator erat, & tamen Imperium ab vna gente ad aliam transferre potuit. Imò ſi Papa Rex aut Imperator eſſet, non poſſet Imperiali, aut Regia poteſtate Imperatorem aut Regem deponere, quia par in parem non habet imperium: proinde quod facit Papa, facit Apoſtolica, id eſt, ſuprema ſpirituali poteſtate, vt Chriſti Vicarius, non vt Princeps terrenus. Ex his apparet quantum officiat lumini mentis prauus propriæ opinionis affectus: Barclaius enim amore captus opinionis ſuę in verbis Hoſij perſpicuè ſe id videre exiſtimauit, cuius nos ne veſtigium quidem cernimus.

DE POTESTATE IN TEMPORALIA, quàm indirectè Theologi ſummo Pontifici tribuunt.

CAPVT V.

IN quinto capite Barclaius exploſa (vt ipſe dicit) Canoniſtarum, & Bozij ſententia, aggreditur refutare ſententiam Theologorum, qui dicunt Papam habere poteſtatem in temporalia *indirectè*. Sed antequam ad eius argumenta refellenda accedam, explicabo breuiter quid intelligamus

Digitized by Google

per voces illas *directè* & *indirectè*; & quis ſit auctor earum vocum. Igitur per voces *directè*, *& indirectè*, non intelligimus, vt aliqui per iocum dicunt, poteſtatem ſpiritualem eſſe in Pontifice *directè*, id eſt, *iuſtè, & legitimè*; temporalē autem *indirectè*, id eſt, *iniuſtè, & vſurpatiuè*; ſed poteſtatem Pontificiā per ſe, & propriè ſpiritualem eſſe, & ideò *directè* reſpicere, vt obiectum ſuum primarium, ſpiritualia negocia; ſed *indirectè*, id eſt, per ordinē ad ſpiritualia, reductiuè, & per neceſſariam conſequentiā, vt ſic loquamur, reſpicere temporalia, vt obiectum ſecundarium, ad quod non conuertitur hæc ſpiritualis poteſtas, niſi in caſu, vt loquitur Innocentius tertius, in cap. *Per venerabilem*, qui filij ſunt legitimi, *In alijs*, inquit, *regionibus, certis cauſis inſpectis, temporalem iuriſdictionē caſualiter exercemus*; quomodo etiam loquitur S. Bern. in li. 1. de Conſiderat. ca. 5. *Sed*, inquit, *aliud eſt incidenter excurrere in iſta* (temporalia negotia) *cauſa quidem vrgente; aliud verò vltrò incumbere iſtis, tanquam magnis, dignisq; tali*. Porrò auctorem harum vocum habemus Innocentium IV. Pontificem doctiſſimum. Is enim explicans, cap. *Nouit*. de iudicijs. §. de feudo, dicit, Pontificem directè non iudicare de feudis, ſecus autem indirectè, ratione peccati. Eadem diſtinctione vtitur Ioannes de Turrecremata, Thomas Caietanus, Petrus de Palude, Durandus, Franciſcus Victoria, Dominicus à Soto, Martinus Ledeſmius, Iacobus Simanca, Antonius Cordubenſis, Martinus Nauarrus, Ludouicus Molina, & alij.

Venio nunc ad argumenta Barclaij. Primùm adfert argumentum, quo ego fueram vſus aduerſus eos, qui poteſtatem Pontificis, ſimul Pontificiam, & Re-

Digitized by Google

Regiam, ſpiricualem, & temporalem eſſe volebāt, Reges autem temporales, non tam eſſe Reges, quā executores pontificiæ poteſtatis, & voluntatis. Argumentum meum hoc fuit, *Poteſtas Regum terrenorum eſt à Deo*, vt confitentur ipſimet Pontifices; ſanctus Leo, epiſt. 38. ad Martianum; ſanctus Gelaſius, in epiſt. ad Anaſtaſium; ſanctus Gregorius, lib. 2. eqiſt. 61. Nicolaus in epiſtola ad Michaelem: *ergò vel poteſt ſummus Pontifex tollere e xequutionem adminiſtrationis à Regibus, & Imperatoribus tanquvm ſummus ipſe Rex, & Imperator, vel non poteſt; ſi poteſt ergò eſt maior Chriſto, cū poßit auferre, quod Chriſtus dedit; ſi non poteſt, ergò non habet verè poteſtatem Regiam in ipſos Reges, & Imperatores*. Hoc argumentum ita retorquet Barclaius aduerſus meam, & Theologornm cæterorum ſententiam.

1 *Aut poteſt ſummus Pontifex aliquo modo, hoc eſt, directè, vel indire ctè auferre Regibus, & Imperatoribus Regna, atque Imperia, aliiſque conferre; aut non poteſt, ergò eſt aliquo modo maior Deo, quia quod Deus dedit, ipſe aufert: minor enim vel par auferre non poteſt, quod à maiore, vel æquali conceſſum eſt: ac ne Vicarius quidem eius, qui conceßit ſine expreſſo Domini mandato; (ne quis nobis reponat, Papam tamquam Chriſti Vicarium id facere, cùm ipſe nullum de ea re mandatum neque expreſſum, neque tacitum accepiſſe inueniatur) ſi non poteſt, ergo falſum eſt, quod dicunt, eum habere ſummam poteſtatem indirectè diſponendi de omnibus rebus temporalibus Chriſtianorum, & deponendi de Solio Reges, & Imperatores, aliosque in eorum locum ſufficiendi*. hæc Barclaius.

Reſpondeo. Cùm dicimus ex Pontificum ſen-

tentia Regum terrenorum poteſtatem eſſe à Deo: non intelligimus, eſſe à Deo *immediatè*, quomodo eſt à Deo poteſtas ſummi Pontificis; ſed eſſe à Deo, quia Deus voluit eſſe in genere humano politicum regimen; & ideò inſtinctum quendam naturalem dedit hominibus, vt eligant ſibi Magiſtratus à quibus regantur: & prætereà voluit Deus regimen politicum eſſe diſtinctum ab Eccleſiaſtico, vt expreſſè docuit Nicolaus Papa, in epiſt. ad Michaelem; & poſt eum Innocentius in cap. *Solitæ,* de maiorit. & obedien. & ante vtrunque Gelaſius in epiſt. ad Anaſtaſium. Ex his perſpicuũ eſt argumentum meum ſolidum eſſe, & argumentum Barclaij omninò infirmum: nam ſi in ſummo Pontifice eſſet poteſtas ſpiritualis, & temporalis *directè*, & eſſet Pontifex Rex mundi, vt eſt Pontifex Eccleſiæ vniuerſæ, & Reges cæteri eſſent meri executores temporalis iuriſdictionis; certè poſſet Pontifex pro arbitrio ſuo priuare quoſlibet Reges adminiſtratione, & executione iuriſdictionis temporalis, & hoc modo poſſet tollere regimen politicum, vel confundere cũ Eccleſiaſtico; & eſſet maior Chriſto, cùm poſſet tollere, vel confundere poteſtates, quas ille voluit eſſe, & eſſe diſtinctas. At ſi in ſummo Pontifice ponatur poteſtas ſpiritualis tantùm *directè*, & temporalis *indirectè*, id eſt, in ordine ſolùm ad ſpiritualia; non ſequitur, poſſe Pontificem tollere, vel cõfundere politicum regimen; ſed ſolùm ſequitur, poſſe Pontificem per ſpiritualem, atque Apoſtolicam eminentiſſimam ſuam poteſtatem dirigere, & corrigere poteſtatem politicam, eamque, ſi opus ſit, ad finem ſpiritualem, vni Principi adimere, & alteri conferre. Atque vt reſpondeamus in forma

ad ar-

ad argumentum: cùm ille dicit, *Aut poteſt Summus Pontifex aliquo modo*, hoc eſt, *directè, vel indirectè auferre Regibus, aut Imperatoribus regna, atque Imperia, alijsq; conferre, aut non poteſt*. Reſpondeo, poteſt; cùm ille colligit, *ſi poteſt, ergo eſt aliquo modo maior Deo, quia quod Deus dedit, ipſe aufert*: nego conſecutionem. nam Deus non dedit *immediatè* regnum huic aut illi; ſed dicitur poteſtas Regum eſſe à Deo, quia Deus voluit eſſe inter homines poteſtatem politicam, eamque diſtinctam ab Eccleſiaſtica; proinde cùm Summus Pontifex transfert Regnum ab vno ad alium, non tollit quod Deus dedit, ſed ordinat, & dirigit: & quemadmodum Deus dat Regna hominibus *mediante conſenſu & conſilio hominum*; & poteſt, & ſolet ea mutare & transferre de gente in gentem, mediante conſilio & conſenſu eorundem hominum: ita poteſt maiore ratione ea mutare, & transferre propter finem ſpiritualem per Vicarium ſuum generalem, quem conſtituit ſuper totam familiam ſuam. *At*, inquit Barclaius, *iſte Vicarius non habet mandatum Domini, neque expreſſum, neque tacitum*. Imò habet expreſſum, ſed in genere: eo ſiquidem ipſo quod factus eſt Paſtor gregis totius, & Præpoſitus toti familiæ, & caput vice Chriſti totius corporis Eccleſiæ, intelligitur habere mandatum regendi, & dirigendi, & corrigendi omnes oues totius gregis; omnes conſeruos, qui ſunt in familia; & omnia membra quæ ſunt in corpore: neque excipiuntur Imperatores, & Reges, niſi velint excipi à numero ouium Chriſti, & ſeruorum Chriſti, & membrorum corporis Chriſti.

2 Adfert deinde Barclaius alterum argumentum,

tum,quod ego propoſui aduerſus eorum ſententiã, qui tribuunt Summo Pontifici poteſtatem temporalem *directè* in omnia Regna mundi: illudque retorquere conatur aduerſus meã, & aliorũ Theologorum ſententiam de poteſtate tẽporali *indirectè*, id eſt,in ordine ad ſpiritualia.ſic autem loquitur:

§ Sed aliud longè efficaciſſimum, quod ex eodem Bellarmini libro, & capite ſuprà retulimus, hoc loco ad inſtitutum noſtrum optimo iure in hunc modum adaptabimus. Si verum eſt, Papam habere poteſtatem indirectè diſponendi de rebus temporalibus omnium Chriſtianorum,aut eam habet iure diuino, aut iure humano: ſi iure diuino, deberet id conſtare ex Scripturis, aut certè ex Apoſtolorum traditione: ex Scripturis nihil habemus, niſi datas Pontifici claues Regni cœlorum: de clauibus Regni terrarum nulla mentio fit: traditionem Apoſtolorum nullam aduerſarij proferunt.]

Reſpondeo: Habet Summus Pontifex iure diuino poteſtatem diſponendi de rebus temporalibus Chriſtianorum in ordine ad finem ſpiritualem. Id verò conſtat ex Scripturis; nam in clauibus Regni cœlorum Apoſtolo Petro, pro ſe, & ſucceſſoribus traditis,Matth. 16. non intelliguntur quidem claues Regni terrarum,de quibus nulla mentio facta eſt in Euangelio, quia non erat neceſſarium, vt Summus Princeps Eccleſiæ ſimul eſſe Monarcha temporalis huius Mundi: ſed intelligitur poteſtas diſponendi de temporalibus, quatenus ea iuuant ad aperiendum fidelibus Regnum cœlorum, vel impediunt, atque obſtant, ne fidelibus aperiatur Regnum cœlorum.

3 At,obijcit Barclaius,§ *Quod ſi dixerint, neque expreſſo*

expreſſo Dei verbo, neque traditione Apoſtolorum ad huius poteſtatis confirmationem opus eſſe; cùm indirectè tantùm, & ex quadam ſequela Pontifici competat, tamquam inſeparabilis quædam acceſſio, & appendix poteſtatis illius ſpiritualis, qua ſupremus animarum Paſtor in omnes Chriſtiani gregis oues præditus eſt. Nō rurſus ab eis petemus aliquod eius acceſſionis, & coniunctionis teſtimonium ex Scripturis, vel traditione Apoſtolorum.

Reſpondeo. Jam dixi, poteſtatem, de qua loquimur, haberi expreſsè in Scripturis, ſed generatim non in particulari; in illo videlicet cap. 16. Matth. *Tibi dabo claues regni cælorū.* & Ioan. 21. *Paſce oues meas*: atque ex iiſdē iſtis teſtimoniis diuinis colligi particularem illam acceſſionē & coniunctionē poteſtatis diſponēdi de tēporalibus in ordine ad ſpiritualia, vt nō ſemel explicatū eſt. Neq; verum eſt quod Barclaius ſubiungit, hanc tantam poteſtatem tum à Chriſto, tum ab Apoſtolis eorum ſucceſſoribus alto ſilentio in Eccleſia tot ſeculis fuiſſe prætermiſſam. Nam à Chriſto apertè ſatis ſignificata eſt in locis citatis: & ab Apoſtolo etiam indicata. 1. Corinth. 6. cum ait, *Neſcitis, quia & Angelos iudicabimus? quanto magis ſecularia?* & à ſucceſſoribus Apoſtolorum Petri, & Pauli, Romanis videlicet Pontificibus, reipſa demonſtrata eſt in depoſitione Regum, & Imperatorum, iam inde ab anno Domini ſeptingenteſimo: nam ante illud tempus, vel defuit neceſſitas, vel opportunitas.

4 Obiicit rurſus Barclaius. § *Si vtraque poteſtas ab altera, ſpiritualis ſcilicet à temporali, & è contra, ſeparari poſſit: locus erit ſententiæ, qua quod directè fieri non permittitur, id nec indirectè fieri ſtatuiè ita*

ita enim prudentes definierunt, quoties aliquid directè fieri prohibetur, id nec indirectè quidē, ſiue per cōſequentiam fieri poſſe; niſi id quod prohibitum eſt, ſequatur neceſſariò ad aliud iure permiſſum, ita vt permiſſum ſine prohibito non poßit procedere, & niſi (vt cum Iureconſulto dicam l. 5. §. generaliter, de donatione inter vir. & vxor.) vtriuſque cauſa ita commixta ſit, vt ſeparari nō poßit. Vnde eum, qui ſolus rem alienare non poteſt, ne cedere quidem poſſe liti ſuper ea mota concluditur, iuxta Panorm. in cap. dudum. 54. de elect. & cap. cùm pridem, de pact. quòd nimirum obliquè, & indirectè hoc modo rem alienaret. Si igitur Papa, quatenus Papa nullam temporalem iuriſdictionem directè habet in Chriſtianos, quod illi concedunt, ſuperiore iuris ſententia effici videtur, eum ne indirectè quidem habere poſſe. Quapropter vt ſuam hominibus ſententiam perſuadeant, debent ex Scripturis, aut Apoſtolorum traditionibus teſtimonium proferre, vel ſaltem docere, temporalem poteſtatem de qua loquuntur ita coniunctam eſſe cum ſpirituali, vt ab ea diuelli, & ſeparari, vt, inquam, ſpiritualis ſine ea conſiſtere nullo modo poßit: quod quoniam praſtare nequiuerunt, nihil niſi opiniones incertas ſunt ſequuti, & rationes quæ non ſatis videtur concludere, quod aſſumunt.

Reſpondeo. De coniunctione & ſeparatione Eccleſiaſticæ poteſtatis, & politicæ, duplex poteſt eſſe quæſtio. vna, An poſſit Eccleſiaſtica poteſtas eſſe ſine Politica, ita vt nullus in Eccleſia ſit princeps politicus; & contra, An poſſit poteſtas politica inueniri in aliqua gente, vbi nullus ſit Prælatus Eccleſiaſticus; & hoc modo concedimus poſſe inueniri has poteſtates omninò ſeparatas: primis enim tempo-

temporibus Eccleſiæ fuit in terris Eccleſia ſine vllo Principe temporali Chriſtiano, & fuerunt eodem tempore, & ſunt etiam nunc aliqua Regna infidelium, vbi nulli ſunt Prælati Eccleſiaſtici. Altera quæſtio eſſe poteſt, An poſſit dari ſumma poteſtas Eccleſiaſtica, ſiue ſpiritualis, quæ non habeat aliquo modo annexam poteſtatem diſponendi de tēporalib⁹ in ordine ad ſpiritualia: & hoc modo negamus poſſe dare poteſtatem ſummam Eccleſiaſticam, ſiue ſpiritualem, quæ non habeat annexā poteſtatem temporalem aliquo modo, id eſt, in ordine ad ſpiritualia. Nam etiam illo tempore, quo nulli erant in Eccleſia Principes temporales, potuit Princeps Eccleſiaſticus iubere fidelibus, vt de bonis temporalibus alerent miniſtros Sacramentorū: item, vt fideles dirimerent inter ſe lites ciuiles, & non adirent pro his rebus tribunalia infidelium: quorum vtrumque docet Apoſtolus in priore ad Cor. cap. 6. & 9. Potuit quoque Eccleſia non tolerare ſuper ſe Principem infidelem, ſi is auertere conaretur fideles à cultu veri Dei, vt S. Thom. docet in 2. 2. q. 10. art. 10. Deniq; illo tempore deerat vſus poteſtatis huius in Principes, quia nulli erant; ſed poteſtas ipſa non deerat: aliud enim eſt poteſtas, aliud vſus poteſtatis. Itaque fundamentum Barclaij de ſeparatione harum poteſtatum omninò corruit, & eo ruente ruit totum ædificium argumentorū ipſius. Nam quod adducit ex iure ciuili, & canonico non facit ad rem; quia non admittimus ſeparari poſſe omninò poteſtatem ſpiritualem à tēporali; & contrarium pro comperto habemus, idq; ex teſtimonio Scripturæ, & praxi Eccleſiæ. Barclaius autem aſſumit tanquam certa, & conceſſa, nos de-

ſtitui teſtimonio Scripturæ, & poteſtates illas nullo modo eſſe coniunctas: quæ nemo noſtrum concedit; imò etiam falſa eſſe contendimus. Accedit præterea, quod quando in Eccleſia ſunt Principes temporales, vt poſt primos ducentos, vel trecentos annos ſemper fuerunt: tunc poteſtas Eccleſiaſtica, & politica coniunctæ ſunt adhuc ſtrictiore vinculo; quoniã Princeps politicus ſubiectus eſt Principi ſpirituali, vt filius patri, & membrum capiti. Siquidem Reſpublica politica, & ſpiritualis vnam Eccleſiam faciunt, non duas: & illius vnius Eccleſiæ caput eſt Vicarius Chriſti, Petriq; ſucceſſor. Quare ſi quid valerent argumenta Barclaij pro Principibus, qui fidem Chriſti nunquam ſuſceperunt, quod tamen non admittimus; certè pro Principibus Chriſtianis, aut qui Chriſtiani aliquandò fuerunt, nihil prorſus valent. Sed de hac re plura ſuo loco dicenda ſunt.

CVR PRIMIS SEPTINGENTIS annis Summi Pontifices non depoſuerunt Reges hæreticos, vel Apoſtatas.

CAPVT VI.

IN ſexto Capite Barclaius producit tanquam argumentum inſolubile, quod neque vſus, neque exemplum, neque mentio vlla talis Pontificiæ poteſtatis annis circiter mille in Eccleſia fuerit: cùm multi interea Principes Chriſtiani impiè, crudeliter, peruersè, & magno Eccleſiæ detrimento Regnis, atque Imperijs abuterentur. Deinde adfert ſolutionem ad hoc ſuum argumentum, quàm ante annos

annos viginti ad argumentum ſimile dedit Franciſcus Romulus in Reſponſione ad Apologiam, quæ falsò Catholica inſcribebatur: & eam ſolutionem in toto capite, & ſequentibus vſq; ad duodecimum prolixè admodum, & magnis clamoribus odioſiſſimè refellere nititur, vt in his ſex capitibus non Iureconſultum, aut Theologum diſputatorem; ſed tragicum declamatorem agere voluerit. Quare adſcribam hoc loco reſponſionem integrã Franciſci Romuli, vt eam Barclaius refert, deinde reſpondebo ad ſingulas partes Barclaianæ confutationis. Sic igitur loquitur Franciſcus Romulus in Apologia cap. 8.

[*Iam verò quòd quarto loco aduerſarius obijcit de maiorum noſtrorum conſuetudine, qui Principes multos hæreticos paſſi ſunt, vt Conſtantium, & Valentem, Arianos; Anaſtaſium Euthychianum; Heracliũ Monothelitam, & ſi qui ſunt alij, ad rem nihil facit; neq; enim Eccleſia temerè, & inconſideratè poteſtate ſua debet abuti. Porrò nõ rarò accidit, vt tãta ſit quorundam Regum cũ improbitate, ac ſæuitia iuncta potentia, vt Eccleſiaſtica cenſura, neque ad eos coercendos quicquã proſit, & Catholicis populis, in quos Principes irritati magis ſæuiunt, plurimũ obſit. Quid enim quæſo profuiſſet quondã Eccleſiæ, ſi tẽtaſſet, vel Oſtrogothos Reges in Italia, vel in Hiſpania Vviſegothos aut Vvandalos in Africa excommunicare, ac de ſolio deturbare, quamuis id facere optimo iure potuiſſet? Quod idem de Conſtantio, Valente, & alijs ſupra nominatis intelligi debet. Siquidem ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium ſubeundum Epiſcopi, quã ad Principes coercendos parati eſſe deberent. At vbi vidit Eccleſia ſuæ poteſtati locum aliquem aperiri,*

vel cum ipſorum Principum ſpirituali vtilitate, vel certè ſine detrimento, & pernicie populorum; non ſibi defuit, vt exempla paulò antè allata demonſtrant. Sic enim Eccleſia Leonē Iſauricum Imperij parte, & Hē-ri cum quartum toto Imperio, & Childericum Regno Franciæ ſpoliandos eſſe iudicauit, vt re ipſa deinceps, & Leo parte Imperij, & Henricus Imperio toto, & Childericus Regno caruerit. Itaque veteres illos Imperatores Conſtantium, Valentem, & cæteros, non ideò tolerauit Eccleſia (vt aduerſarius ſomniat) quòd legitimè in Imperium ſucceſſiſſent; alioqui enim Leonem etiam, & Henricum, & Childericum, qui non minus legitimè ſucceſſerant, pertuliſſet; ſed quod illos ſine populi detrimento coercere non poterat, iſtos poterat.]

Hæc reſpōſio Franciſci Romuli à morſibus Barclaij vindicanda eſt, tùm quia ad rem noſtram maximè facit, tùm quia eſt hominis Catholici, & eruditi, cuius librum iam olim vidi, non Romæ excuſum, vt Barclaius fingit; ſed in Gallijs; qua vrbe nō memini. Ergò Barclaius partem illam reprehendendam primo loco ſibi deſumpſit, vbi dicitur, *Ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium ſubeundum Epiſcopi, quàm ad Principes coercendos parati eſſe deberent*. Quæ verba Barclaius pro ſua modeſtia dicit, falſa eſſe, & in meris miriſq; mendacijs fundata. Deinde addit, ea indigna ſibi videri, quæ ab vllo Catholico, nedum Theologo in medium adferantur. Denique ita in partem deteriorē ea verba interpretatur, vt exclamet. *Quid enim? an nos incidimus in ea tempora, quibus Epiſcopi milites potius quàm martyres eſſe debeant? aut legem Dei, atque Eccleſiam prælijs, quàm prædicationibus*

defen-

defendere? Atque hinc accepta occaſione toto illo capite, aduerſus mores Epiſcoporum, & Cardinalium maximo furore bacchatur. Sed nos conuicijs, & maledictis præteritis, & tota eius Canina eloquentia prætermiſſa, breuiter reſpondebimus. Primò falſum eſſe dico, quod initio capitis ipſe ſumit, annis circiter mille, neque vſum, neque exemplum, neque mentionem vllam talis Pontificię poteſtatis in Eccleſia fuiſſe: ſiquidem exempla Gregorij primi, ſecundi, & quarti, nec non Zachariæ, & Leonis III. ſuprà allata contrarium euidenter oſtendunt. Deinde addo, Franciſcum Romulũ non diuiſiſſe reſponſionem in partes duas, vt iſte fingit; vna eſt enim, & ſimplex reſponſio, videlicet nõ potuiſſe Eccleſiã illo tempore vti poteſtate ſua; ideò ſubeundum fuiſſe martyrium potius, quàm fidem abnegandam. Quemadmodũ etiam hoc tempore vbi Ethnici præualent, vt in Inſulis Iaponijs; vel hęretici, vt in Britannia, plurimi ad martyrium animantur, & reipſa martyrium fortiſſimo animo ſuſcipiunt potiùs, quàm ad fidei abnegationẽ perduci ſe ſinant: Adiungo poſtremò tempus martyrij proprium illud eſſe, cùm neque fuga, neque iuſta defenſione, ſed ſola paſſione abnegatio fidei declinari poteſt. Neque enim Dominus in Euangelio vim vi repellere vnquam prohibuit; fugam autem non modò permiſit, ſed etiam in certo caſu, vt cùm Eccleſiæ neceſſitas, vel maior vtilitas id poſtulat, imperauit dicens, *Cùm vos perſequentur in vna ciuitate, fugite in aliam.* Mat. 10. neque in gladios perſecutorum irruere, ſed mortem pro fidei confeſſione illatã tolerare æquo animo iuſſit. Et quidem quod attinet ad fugã tam euidens eſt mandatum Domini, &

teſtimonia, atque exempla ſanctorum Prophetarũ, & Apoſtolorum quę copioſè adducit ſanctus Athanaſius in Apologia pro fuga ſua, vt nulla de hac re dubitatio Catholicis relicta ſit. quod autem liceat vim vi repellere, & iure belli perſecutionem ſiue gentilium, ſiue hæreticorum propulſare, ſi vires adſint; docent bella Machabæorum aduerſus Antiochum, qui populum Dei ad Idololatriam compellere ſatagebat, docent bella Catholicorum aduerſus hæreticos in Africa tempore ſancti Gregorij, de quibus loquitur idẽ S. Gregorius, lib. 1. epiſt. 77. ad Gennadium Exarchum, vbi eum laudat, quòd magno zelo hæreticos armis perſequeretur, eumq́; excitat, & hortatur, vt viriliter pergat. docent bella Catholicorum aduerſus hæreticos Albigẽſes, & Tholoſanum Comitem Raymundum patronum ipſorum, vbi diuina adiuuante gratia plus centum millibus vno prælio à Simone Comite Monfortio cum exigua manu cęſi ſunt, vt ſcribit Paulus Aemilius, lib, 6. hiſtoriæ Francorũ, docent noſtro tempore bella Heluetiorum Catholicorum aduerſus Heluetios hæreticos Zuinglianos. Nam vt ſcribit Ioannes Cochleus de Actis Lutheri anno 1531. Heluetij pro fide Catholica pugnantes, cùm numero, & viribus eſsẽt inferiores, & ſola iuſtitia cauſæ ſuperiores, quinque prælijs hæreticos glorioſè vicerũt. quo tempore autem Catholici à Conſtantio Ariano Imperatore vexari cœperunt, ad Conſtantem Principem Orthodoxum, qui in Occidente imperabat S. Athanaſius, alijq́; Epiſcopi Catholici confugientes, literas impetrarunt minaces ad Conſtãtium, vt habetur in hiſtoria tripartita, lib. 4. ca. 25. quibus literis ad tempus repreſſa perſecutio eſt; ſed

Digitized by Google

ſed paulò poſt Conſtante defuncto, & Conſtantio in toto orbe Romano Imperium obtinente, cùm nemo eſſet, qui illi reſiſtere auderet; tempus illud aduenit, quo Epiſcopi ad martyrium parari, non autem de Imperatore excommunicando, vel deponendo cogitare deberent. Atque hæc eſt ſententia Franciſci Romuli, non ea, quàm illi Barclaius affingit, quaſi voluerit olim Epiſcopos martyres eſſe debuiſſe, nunc milites eſſe debere.

CVR ECCLESIA CONSTANTIVM hæreticum, & Iulianum Apoſtatam Imperatores non depoſuit?

CAPVT VII.

IN ſeptimo capite refutare Barclaius aggreditur verba illa poſtrema Franciſci Romuli. [*Itaque veteres illos Imperatores Conſtantium, Valentem, & cæteros, non ideò tolerauit Eccleſia, quòd legitimè in Imperium ſucceſſiſſent: alioqui enim Leonem etiam, & Henricum, & Childericum, qui non minus legitimè ſucceſſerant, pertuliſſet; ſed quod illos ſine populi detrimento coercere non poterat, iſtos poterat.*] Et miratur, hoc idem ſcripſiſſe Bellarminum libr. 5. de Pontifice cap. 7. Sed vt magis miretur, ſciat hoc idem ſenſiſſe ſanctum Thomam in 2.2. q.12. art. 2. ad primum, vbi dicit Eccleſiam toleraſſe, vt fideles obedirent Iuliano Apoſtatæ, quia in ſui nouitate, nondum habebat vires compeſcendi Principes terrenos. Exiſtimat igitur Barclaius, Eccleſiam facilè potuiſſe, ſi voluiſſet, tum Conſtantium Arianum, tum Iulianum Apoſtatã de ſolio deturbare; ſed id nõ feciſſe, quod

ſciret illos legitimè in Imperium ſucceſſiſſe. Argumenta eius hæc ſunt. Primum, quia totus orbis tempore Conſtantij Chriſtianus erat, & eius pars maxima Orthodoxa. § *Falſiſſimum*, inquit, *eſſe dico, non potuiſſe Eccleſiam coercere illos æquè facilè, atque iſtos, ne dicam facilius, & ſine detrimento populi, ſiue id armis tentare, ſiue arte aliqua, & hominis deuoti opera vti voluiſſet. Iam enim totus orbis ſub Conſtantio Chriſtianus fuit (vt ex epiſt. Conſtantini magni ad Eccleſiam, ab Euſebio, & Nicephoro relata conſtat) & eius pars maxima Orthodoxa: ita vt vires illis ad opprimendum Imperatorem nequaquam defuerint, ſi fas, aut pium credidiſſent armis aduerſus legitimum Principem decertare.*]

Reſpondeo. Primùm, verùm non eſt, tempore Conſtantij totum orbem fuiſſe Chriſtianum, neq; hoc dicit in ea epiſtola Conſtantinus. Et ſi hoc eſſet verum, quo modo Simmachus Præfectus vrbis longa oratione (quæ extat apud ſanctum Ambroſium inter Epiſtolas eius viceſimam nonam, & triceſimam primam) perſuadere conatus fuiſſet Valētiniano Imperatori, vt ſacra gentilibus Romanis reſtitueret? Cur ſanctus Ioannes Chryſoſtomus in oratione de ſancto Babyla, & Theodoretus, in libris de curandis Græcorum affectionibus tam multa diſputaſſent aduerſus gentiles ſui temporis? Cur ſanctus Auguſtinus, & Paulus Oroſius ſcripſiſſent contra querelas gentilium, ille libros de Ciuit. Dei: iſte hiſtoriam cladium, quas Romani antequā Chriſtus adueniſſet acceperant? Denique Barbari cum quibus poſt tempora Conſtantini ad Orientē, & Septentrionem Romani aſſiduè decertabāt. Parthi, Perſæ, Sarmatæ, Gothi, nonne maxima ex parte genti-

Digitized by Google

gentiles erant? Deindè etiamſi hoc eſſet verum; nō tamen inde rectè colligi poſſet, facilè fuiſſe Eccleſiæ coercere Conſtantiū, vel Iulianum: nam Imperatores illi potentiſſimi erant, & multas legiones armatas ducebant, aduerſus quas nihil poterat inermis multitudo fidelium, præſertim cùm Principem aliquem Chriſtianum non haberet, qui vellet, aut poſſet eam armare, & armatam ducere aduerſus Imperatores. Hoc certè tempore in Imperio Turcarum plurimi ſunt Chriſtiani, & fortaſſe plures numero, quàm ipſi Turcæ ſint: tamen quia neque Ducem, neque arma in promptu habent, aduerſus Turcarum Regem nihil poſſunt; quæ cauſa fuit olim, cur neque Itali iugum Gothorum, neque Africani Vvandalorum, neque Galli Francorum excutere poſſent. At Leonem Impereratorem Græcū facilè fuit Summo Pontifici Gregorio excludere ab Imperio Italiæ, quoniam vires eius in Italia debilitatæ erant, & Proceres Italiæ hoc ipſum maximè expetebant, vt facultas eis à Pontifice daretur deficiendi ab Imperatore impio: pari ratione Childericum Regem Francorū nullo negocio potuit Zacarias Pontifex Regno priuare, cùm id ipſum Proceres Franci cuperent, & ipſe poteſtate rerum gerendarum ad Magiſtrum Palatij translata ocio deſidiaque langueret. Denique Henricum Imperatorem non ante Gregorius Papa deponendum eſſe decreuit, quàm grauiſſima eius crimina vocibus populorum ad eum delata iuſtitiam poſtularent, vt Marianus Scotus alijque eius temporis hiſtorici docent.

Addit Barclaius, *temporibus Conſtantij non defuiſſe in Aegypto, & Lybia, alijsq; locis per Aſiam, &*

Europam Monachos permultos, in quibus non minor zelus erat quàm in illo, qui Henricum tertium Francorum Regem confodit, qui, ſi licuiſſet, facilè Conſtãtium de medio tollere potuiſſent.

Reſpondeo. Non pertinet ad Monachos, aut alios Eccleſiaſticos viros cædes facere, vt habetur 23. q. 8. Can. 1. & ſequentibus; multò autem minus per inſidias Reges occidere. Neque Summi Pontifices conſueuerunt iſta ratione Principes coercere. Ipſorum mos eſt, primùm paternè corripere, deinde per cenſuram Eccleſiaſticam Sacramentorum Cõmunione priuare, denique ſubditos eorum à iuramento fidelitatis abſoluere, eoſque dignitate, atq; auctoritate Regia, ſi res ita poſtulat, priuare. Exequutio ad alios pertinet. Quare Innocentius Pontifex cùm in Concilio Lugdunenſi Friderico II. Imperium abrogaſſet, dixiſſe fertur, *Ego, quod meũ eſt, feci; faciat & proſequatur ſuper his Deus, quod voluerit.* Id refert Matthæus Paris in Henrico tertio referens acta anni Domini 1245.

Pergit deinde, & probare nititur, facilè fuiſſe Eccleſiæ tollere de medio Iulianum Apoſtatam, & Valentem Arianum, quia exercitus eorum magna ex parte Catholici erant, & Epiſcopis obedientes, quod cùm non fecerit, ſequitur, aut Pontifices illius temporis non eſſe functos officio ſuo, aut crediſſe non ſibi licere Principes, quamuis Apoſtatas, aut hæreticos deponere.

Reſpondeo. Iulianum Apoſtatam difficillimum fuit deponere, quoniam ipſe ſolus Imperium regebat, neque verum eſt totum eius exercitum fuiſſe Chriſtianum: ſcribit enim Ruffinus, lib. 1. cap. 1. totum fuiſſe pollutum ſacrilegijs, ſacrificijs videlicet

licet idololatricis: nam, vt ſcribitur in Hiſtoria tripartita, lib. 7. cap. 1. legem tulerat Iulianus, vt omnes milites ſacrificarent Idolis, aut de militia eijcerentur. Itaque plenus erat exercitus Paganis, aut ijs, qui à Chriſto defecerant. Neque his repugnat, quod aduerſarius citat ex Ruffino, Socrate, & Theodoreto; Iouiano recuſante Imperium ſumere, quò ipſe Chriſtianus cùm eſſet, Paganis imperare nolebat, exercitum vna voce clamaſſe, *& nos Chriſtiani ſumus*. Siquidem ea vox ſignificabat, plerosque illorum corde, ac voto Chriſtianos fuiſſe, non manifeſta profeſſione: alioqui Iouianus, nō eis obieciſſet paganiſmū, neq; dixiſſet, ſe nolle imperare Paganis. Itaque ſi qui erant in exercitu Iuliani Chriſtiani, occulti erāt, & cōmunicatione ſacrilegorum ſacrorum maculati, Pagani habebātur. De Valente idem omninò dici poteſt: quamuis enim paucos quoſdam in exercitu ſuo Catholicos haberet, tamē multitudo Principis ſequebatur errores. Neque alia cauſa eſt, cur Valentinianus Catholicus Imperator fratrem Valentem hæreticum toleraret, niſi q̃a non facilè erat ſine periculoſo, & ambiguo bello de Imperatorio ſolio illū deijcere.

Subiungit poſtremò Barclaius duo Patrum teſtimonia, vnum S. Gregorij Nazianzeni, orat. 1. in Iulianum, cuius verba ſunt, *Coercitus eſt Dei clementia, & lacrymis Chriſtianorum, quæ multæ iam, & à multis erāt effuſæ, cùm ſolū hoc cōtra perſecutorē haberēt remediū.* Alterum, ſancti Auguſt. tract. in Pſ. 124. qui ſic loquitur, *Iulianus extitit infidelis Imperator, nōne extitit Apoſtata iniquus, idololatra? Milites Chriſtiani ſeruierunt infideli Imperatori: vbi veniebāt ad cauſam Chriſti, nō agnoſcebant, niſi illum,* qui

Digitized by Google

qui in cœlo erat; quando volebat, vt Idola colerent, vt thuriſicarent, præponebant illi Deum: quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem, ſtatim obtemperabant, diſtinguebant Dominum æternum à Domino temporali, & tamen ſubditi erant propter Dominum æternum etiam Domino temporali.

Reſpondeo. Sanctus Gregorius dicit, nullum aduerſus Iuliani perſecutionem fuiſſe remedium præter lacrymas; quoniam non habebat Eccleſia vires, quibus illius tyrannidi reſiſtere poſſet. Ideò enim lacrymis Dei benignitas imploranda erat; quoniam aliundè auxilium exſpectari non poterat. Neque negauiſſet ſanctus Gregorius, poteſtatem politicam iure ſubiectam eſſe debere ſpirituali Pontificum poteſtati, cùm hoc ipſum diſertis verbis ſcriptum reliquerit, in Oratione ad populum pertimeſcentem, & Præſidem iratum: quare hoc loco de facto loquitur non de iure. Sanctus Auguſtinus rectè dicit, Milites Chriſtianos ſeruiuiſſe Iuliano Imperatori infideli, quoniam initio Imperij ſui tolerabat Chriſtianos; nec ſolos milites Chriſtianos eſſe patiebatur; ſed etiam Epiſcopos Catholicos, quos Conſtantius Arianus relegauerat, ad ſedes ſuas reuerti permiſit, vt refert Ruffinus, lib. 1. cap. 27. poſtea tamen, vt ex Tripartita citauimus, cogebat omnes, aut idolis ſacrificare, aut militia excedere, quo tēpore Iouinianus, & Valentinianus cingulū militiæ abijcere, quàm idolis ſacrificare maluerunt; propter quod Deus, qui reddit centuplū in hac vita, vtriq; paulò poſt, pro cingulo militiæ Regium diadema donauit. Porrò Barclaius perperam interpretatur illa verba, *Vbi veniebant ad cauſam Chriſti*: dicit enim, cauſam Eccleſiæ eſſe

cauſam

cauſam Chriſti; & ideò ſi licitum eſſet Imperatorem Apoſtatam deponere, debuiſſent milites Chriſtiani, iubente Eccleſia, in ipſum Iulianum arma conuertere. At ſanctus Auguſtinus verba ſua ipſe interpretatur, cùm ait, *Quando volebat Iulianus, vt Idola colerent, præponebant illi Deum*. Hanc igitur vocat cauſam Chriſti ſanctus Auguſtinus: quamuis autem ſit etiam Chriſti cauſa, Eccleſiæ cauſa; tamẽ non tenebantur milites Chriſtiani in Imperatorẽ ſuum, quamuis Apoſtatam, & perſecutorem arma conuertere, niſi antea hoſtis iudicatus eſſet: Eccleſia verò tolerandum potius cenſuit, quàm irritandum, cùm ſatis virium ad eum deponendum non haberet, vt ſanctus Thomas ad hoc ipſum Argumẽtum reſpondet, in 2.2.q.12.art.2.

CVR ECCLESIA NON DEPOſuit Valentinianum Iuniorem Arianum?

CAPVT VIII.

IN cap. 8. Barclaius probat, non defuiſſe vires Eccleſiæ, quibus Valentinianum Iuniorem hæreticum ab Imperio deponeret: ſed fruſtra laborat; non enim Franciſcus Romulus, cuius diſputationem Barclaius refellendam ſuſcepit, de iſto Valentiniano vllam mẽtionem fecit: ſciebat enim facile fuiſſe S. Ambroſio illum deijcere, præſertim cum Maximus Princeps Catholicus iam eſſet in armis, vt Valentinianum hæreticum coerceret, & tota ciuitas Mediolanenſis, & ipſi etiam milites ab Ambroſio ſtarẽt. Cur igitur, inquies, S. Ambroſius Valentinianum hæreticum tolerauit? Cauſa

eſt

Digitized by Google

eſt in promptu, quia Valentinianus puer erat, & nõ proprio iudicio, ſed matris auctoritatem ſec[illegible]tus Eccleſiam perſequi cœpit. Sperabat verò S. Ambroſius facilè poſſe adduci eundem Valentinianũ, vt Parentis ſui Valẽtiniani ſenioris, & fratris Gratiani, necnon collegæ Theodoſij Catholicorum Imperatorum fidem, & pietatem ſequeretur. Quod etiam breui contigit: reſipuit enim Valentinianus, & S. Ambroſium ita colere cœpit, vt nullum haberet, cui magis fideret, neque quem magis obſeruaret: denique parentis loco illum deinceps ſemper habuit: quæ omnia vera eſſe intelliget, qui orationem eiuſdem S. Ambroſij in funere Valentiniani Imperatoris habitam legere voluerit. Ex quo etiam reſpondetur ad id quod Barclaius obijcit de Theodoſio Imperatore, qui Valentinianum ad ſe confugientem complexus eſt, eumq́ue fugato Maximo in Imperium reſtituit.

§ *Res notatu digna* (inquit Barclaius) *hæreticus à Catholico fugatur, ad Catholicum auxilij cauſa fugit: à quo & reprehenſus eſt propter hæreſim, & propter reuerentiam Maieſtatis humaniter exceptus, atque in Regnum reſtitutus: & quia Eccleſia rebellionem, Religionis ergô, aduerſus legitimum Principem non laudauit, Maximus neque reformator Imperij dictus eſt, neque reſtaurator Eccleſiæ, ſed rebellis, & tyrannus.*]

Reſpondeo. Theodoſius optimo iure Valentinianum adiuuandum ſuſcepit aduerſus Maximum, tum quia animaduertit, illum à matre ſeductum facilè poſſe ad Fidem Catholicam reduci, quòd (vt diximus) cõtinuò factum eſt; tum quia Theodoſius à Gratiano Valẽtiniani fratre ad Imperij ſocietatẽ

vocatus

vocatus fuerat, proinde æquum erat, vt benefactoris ſui fratrem, & Imperij collegam in tanto periculo non deſereret; tum denique quia Maximus non præcipuè propter Religionem, ſed propter dominandi cupiditatem Imperium vſurpauerat, & Gratianum legitimum Principem interfecerat. Itaque Theodoſius non aduerſus defenſionem Catholicæ fidei, ſed aduerſus parricidam Imperatoris, & iniuſtum Imperij vſurpatorem arma ſuſcepit.

His explicatis Barclaius, quaſi parta victoria exultans, ait: §*Hæc cùm ita ſint, deſinant nunc velim aduerſarij commento ſuo nobis imponere, aut ſaltem dicant, vnde id hauſerint?*]

Reſpondeo. Commentum dici non poteſt, quod omnes Doctores, & ipſa Concilia generalia tradiderunt. Vnde autem id hauſerimus, non ſemel oſtēdimus, & paulò poſt clarius oſtendemus.

Subijcit Barclaius: § *Conſtat omnes ea ætate ſenſiſſe, nullam vel Epiſcopo Romano, vel Eccleſiæ vniuerſæ temporalem poteſtatem vllo modo, vllaue ex cauſa in eos competere, ſed ſolius Dei iudicio, quantum ad pœnas temporales relinquendos.* & paulò poſt, *Huius,* inquit, *rei teſtem inprimis Tertullianum produco, qui de Imperatoribus loquens in Apologetico; Sentiūt,* inquit, *Deum eſſe ſolùm, in cuius ſolius poteſtate ſunt, à quo ſolo ſunt ſecundi, poſt quem primi, ante omnes Deos, & ſuper omnes homines. & in libro ad Scapulam, Colimus,* inquit, *Imperatorem ſic, quomodo, & nobis licet, & ipſi expedit, vt hominem à Deo ſecundum, & quicquid eſt à Deo conſecutum, ſolo Deo minorem: hoc & ipſe volet; ſic enim omnibus maior eſt, dum ſolo vero Deo minor eſt.*]

Reſpondeo. Falſum eſt, cōſtare, omnes Doctores ea æta-

ea ætate ſenſiſſe, nullam vel Epiſcopo Romano, vel Eccleſiæ vniuerſæ temporalem poteſtatem vllo modo, vllave ex cauſa in Principes Chriſtianos competere. Auctores enim, quos Barclaius adducit, & pauciſſimi ſunt, & non dicunt quod ipſe affirmat. Tertullianus, qui primo loco citatur, de Principibus Ethnicis loquitur, qui toti Orbi Romano imperabant, & nondum ſceptra ſua Chriſto ſubiecerant. Itaq; ſecundi à Deo in rerũ temporaliũ adminiſtratione de facto dici poterãt. *At*, inquit Barclaius, *lex Chriſti iure ſuo neminem priuat, proinde Reges, & Imperatores accedendo ad Eccleſiam, nihil iuris ſui temporalis amittunt.* Verum eſt, nihil amittunt, ſed multa lucrantur potius, cùm & Reges temporales ſint, vt antea erant, & Regni cœleſtis hæredes fiant, quod antea non erant. Sed ſi ad Regnum cœleſte adipiſcendum, oporteat eos Vicario Chriſti ſubeſſe, vt iam non liceat illis temporali poteſtate abuti ad ſuam, & aliorum perditionem, moleſtè ferre non debent.

Secundo loco Barclaius Ambroſium producit, qui in Apologia Dauid ſic loquitur: *Rex vtique erat (*Dauid*) nullis ipſe legibus tenebatur, quia liberi ſunt Reges à vinculis delictorum: neque enim vllis ad pœnam vocantur legibus, tuti Imperij poteſtate.*]

Reſpondeo. Liberi ſunt Reges à legibus politicis, tum ſuis, tum prædeceſſorum Regum, quia par in parem non habet poteſtatem: non ſunt tamẽ liberi à legibus Dei, & Eccleſiæ; & hoc videmus etiam commune fuiſſe cum Regibus teſtamenti veteris, qualis erat Dauid. Siquidem cum Rex Ozias thus adolere vellet in templo Domini, quod erat officium ſummi Sacerdotis, & repulſus à Sacerdotibus

tibus non acquieſceret, continuò lepra percuſſus eſt,& ad iudicium Sacerdotum coactus eſt habitare ſeorſim,& à Regni adminiſtratione ceſſare; vt dicitur in 2. lib. Paral. c. 26. Addit Ioſephus lib. 9. antiquitatum cap. 11. ab eo tempore Oziam priuatū vixiſſe, ac longo mœrore conſumptum. Simili ferè modo cùm Principem Chriſtianum lepra hæreſis infectum cernit Summus Pontifex, ſegregat illum à cœtu piorum per ſententiam excommunicationis, ac ne cæteros inficiat, ſoluit eius ſubditos à iuramento fidelitatis, atque ſi opus ſit, iubet etiam ſub eadem excommunicationis pœna, ne illum pro Rege habeant, neve illi vt regi pareant.

Tertiò Barclaius Gregorium Turonicum teſtem adducit, qui in lib. 5. hiſtoriæ Francorum, cap. 18. his verbis alloquitur Regem, *Si quis de nobis, ô Rex, iuſtitiæ tramites tranſcendere voluerit, à te corripi poteſt: ſi verò tu exceſſeris, quis te corripiet? loquimur enim tibi, ſed ſi volueris audis, ſi autem nolueris, quis te condemnabit, niſi is, qui ſe pronunciauit eſſe iuſtitiam?*

Reſpondeo. Loquitur Gregorius de poteſtate, quam habent Reges *de facto* cogendi homines particulares, & quam non habent homines particulares ad cogendos Reges. Accuſauerat enim Rex Chilpericus Prætextatum Epiſcopum Rothomagenſem tamquam reum Maieſtatis, apud Pariſienſem Synodum, in qua cum alijs multis Gregorius Turonicus ſedebat: & quoniam Gregorius Prætextatum innocentem eſſe, & à ſubordinatis falſis teſtibus grauari intelligebat, condemnationi eius aſſentiri nullo modo volebat. Itaque ſciens Rex vnū

Digitized by Google

Gregorium ſibi reſiſtere, dixit illi, *O Epiſcope iuſtitiam cunctis largiri debes; & ecce ego iuſtitiam à te non accipio; ſed vt video conſentis iniquitati, & impletur in te prouerbium illud, quod Coruus oculum Corui non eruet*. Tùm Gregorius demonſtrare volens, fieri non poſſe, vt aliquis nolit Regi iuſtitiam facere, cùm Rex poſſit eum cogere, vt iuſtitiam faciat; ſed è contrariò fieri poſſe, vt Rex nolit iuſtitiam facere, cùm nemo poſſit eum cogere, vt iuſtitiam faciat: reſpondit verba ſuperius poſita. *Si quis de nobis, ô Rex, iuſtitiæ tramitem tranſcendere voluerit à te corripi poteſt: ſi verò tu exceſſeris, quis te corripiet?* Atque hanc eſſe ſententiam horum verborum, non ſolum perſpicuum eſt ex verbis præcedentibus; ſed etiam ex euentu illius cauſæ. nam cùm Rex varijs artibus, & dolis conatus eſſet extorquere à Synodo ſentētiam damnationis contra Prætextatum, & non obtinuiſſet; vi adhibita, coniecit eum in carcerem, & cùm is elabi voluiſſet, grauiter cæſus in exilium miſſus eſt, vt eodem loco narrat Gregorius, & Aimoinus, lib. 3. hiſtoriæ Francorum, c. 26. Neque hic finis furoris fuit Fredegundis Reginæ, in cuius gratiam Rex omnia illa moliebatur. nam cùm poſtea per Guntrānum Regem Prætextatus in ſuam ſedem reſtitutus fuiſſet, dolo eiuſdem Reginæ per ſicarium quendā ad altare ſacrū prætextatus occiſus fuit, teſte eodē Gregorio, lib. 8. ca. 31. qui Prætextatus inter ſanctos Martyres haberi cœpit. Hæc igitur eſt illa poteſtas quam Reges in Epiſcopos habent, vt videlicet vi adhibita cōtra iuſtitiam in illos, ſi velint, animaduertant; & quam non habent Epiſcopi in Reges, vt eos, quamuis iure damnatos obtemperare cogant,

niſi

niſi ab alia temporali poteſtate maiori iuuenitur.

Quarto loco adducit Barclaius teſtimonium S. Gregorij Papæ, qui ſe famulũ Imperatoris appellauit, & Imperatori cęlitus datã poteſtatem ſuper omnes homines faſſus eſt. De quo teſtimonio ſatis multa dicta ſunt capite tertio, neque opus eſt illa repetere.

Vltimo loco adducit Othonem Friſingenſem in epiſtola ad Fridericum Aenobarbum, cuius hæc ſunt verba, *Soli Reges, vtpotè conſtituti ſupra leges, diuino examini reſeruati, ſeculi legibus non cohibentur: vnde eſt illud tam Regis, quam Prophetæ, Tibi ſoli peccaui:* & mox, *Cùm enim iuxta Apoſtolum homini mortali horrendum ſit incidere in manus Dei viuentis; Regibus tamen, qui nullum præter ipſum ſupra ſe habent, quem metuant, eo erit horribilius, quo ipſi poſſunt cæteris peccare liberius.*]

Reſpondeo. Otho Friſingenſis apertè loquitur de legibus ſeculi, quibus ſine dubio Reges ſubiecti non ſunt ſubiectione coactiua: nam non ſolum in verbis citatis habetur, *ſeculi legibus non cohibentur*; ſed etiam paulò ante ſic loquitur Otho, *Præterea cùm nulla inueniatur perſona mundialis, quæ Mundi legibus non ſubiaceat, ſubiacendo coerceatur, ſoli Reges, vtpotè conſtituti ſupra leges*, &cæt. At Reges ex Othonis ſententia nullum habent ſupra ſe, quem timeant, niſi Deum; ergo non ſolum à legibus ſeculi, ſed etiam à legibus Eccleſiæ, ſaltem quo ad tẽporalem pœnam liberi ſunt, alioqui haberent ſupra ſe ſummum Pontificem, quem timerent, & non ſolum Deum. Præterea ex eiuſdem Othonis ſententia, Reges diuino ſolius Dei examini

reſeruantur; non igitur iudicio ſubijciuntur Papæ, ſaltem in temporalibus. Reſpondeo. Otho Epiſcopus Catholicus, & pius, non voluit dicere, Reges non teneri legibus Pontificijs, vel nō habere ſuper ſe Chriſti Vicarium, quem timeant, vel non ſubiacere ſummi Pontificis examini ſaltem in rebus ſpiritualibus; & quo ad pœnas ſpirituales, ſi enim id vellet, hæreticus eſſet. Ergo cū ait, Reges ſolius Dei examini reſeruari, & non habere ſuper ſe, quē timeant, niſi Deum, & ſolutos eſſe legibus, vtpotè ſupra leges conſtitutos; neceſſe eſt reſtrictionem addere, vel ex parte legum, vel ex parte pœnæ. Barclaius libenter admittet reſtrictionem ex parte pœnæ; ſed nos dicimus reſtrictionem ſubintelligendam eſſe ſolum ex parte legum. Id probamus, quia in verbis Othonis inuenitur reſtrictio ex parte legum, cùm dicat, eos non ſubiacere mundi legibus, & rurſum, ſeculi legibus non cohiberi: reſtrictio ex parte pœnæ, temporalis videlicet, in verbis eius, nuſquam legitur. Præterea, non ignorabat Otho Childericum Regem à Summo Pontifice fuiſſe depoſitum, & poſtea Henricum Imperatorem à Gregorio Papa VII. exauthoratum. nam vtriuſque rei meminit in Hiſtoria ſua, lib. 5. cap. 23. lib. 6. cap. 34 35. 36. neque reprehendit factum: imò videtur probare, cum his verbis laudat Gregoriū ſeptimum, lib. 6. cap. 34. *Forma*, inquit, *gregis factus, quod verbo docuit exemplo demonſtrauit, ac fortis per omnia Athleta murum ſe pro domo Domini ponere non timuit:* & cap. 36. *Eccleſia*, inquit, *tanto Paſtore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, orbata, dolorē non modicum habuit.* Igitur ſenſus verborum Othonis

nis hic erit, Reges legibus ſæculi non teneri, & quantum ad eas leges ſolius Dei examini reſeruari, & quantum ad eaſdem leges, neminem ſuper ſe habere, quem metuant, niſi Deum.

Propter hæc teſtimonia triumphat Barclaius dicens: § *Si contrariæ opinionis aſſertores tot antiquorum Patrum teſtimonia, imò ſi vel vnum proferre poſſint, quo diſertè ſcriptum ſit, Eccleſiam, vel eius caput ſummum Pontificem habere temporalem illam poteſtatem in Reges, & Principes ſeculares, & poſſe eos temporalibus pœnis quoquo modo, directè ſcilicet, vel indirectè coercere, aut Regno, Regnivè parte mulctare, non equidem recuſabo, quo minus lis tota ſecundum ipſos ſine prouocatione iudicetur.*]

Reſpondeo. Auctores à Barclaio producti, non diſertè ſcripſerunt, Reges, & Principes Chriſtianos non poſſe ab Eccleſia, vel eius capite Summo pótifice pœnis temporalibus directè vel indirectè coerceri, aut Regno, Regnive parte mulctari: & ſi hoc diſertè ſcripſiſſent, poſſemus nos Tertulliano ab ipſo allato ſanctum Cyprianum opponere, qui lib.1. Epiſt.3. iubet cum hæreticis nulla commercia copulari: quod antea S. Irenæus Tertulliano antiquior docuerat, lib.3. cap.3. aduerſus hæreſes dicẽs: *Tantum Apoſtoli, & horum diſcipuli timorem habuerunt, vt neq; verbo tenus communicarent alicui eorũ, qui adulterauerãt veritatem*; quemadmodũ & Paulus ait, *Hæreticum hominem poſt vnam correptionem deuita*: in quam ſententiam omnium Patrum teſtimonia poſſent adduci. Ex quibus apertè colligitur hæreticum Regem, ſi id fieri poſſit, non eſſe ab Eccleſia tolerandum, ſed excommunicandum; & fidelem populum ab eius obedientia remouendum, ne

cogatur ei ſeruire, quem vitare iubetur, neque cum eo commercia copulare, cum quo ne colloquium quidem miſcere deberet. Sancto Ambroſio, ſanctũ Gregorium Nazianzenum opponeremus eius æqualem, qui in oratione ad populum timore perculſum, & Præſidem iraſcentem, comparauit ſpiritualem poteſtatem animæ, temporalem carni, ac docuit ita ſubiectam eſſe debere poteſtatem tẽporalem ſpirituali, vt caro ſubiecta eſt animæ. Atque hoc ipſum eſt fundamentũ ſententiæ noſtræ. Sancto Gregorio Turonico opponeremus, ſanctum Gregorium Romanum ętatis eiuſdem, qui, vt ſupra diximus in duobus priuilegijs illa verba appoſuit, *Si quis autem Regum, Antiſtitum, aut Iudicum, aut quarumcunque ſecularium perſonarum huius Apoſtolicæ auctoritatis, & noſtræ præceptionis decreta violauerit, honore ſuo priuetur.* Denique Othoni Friſingenſi opponeremus Gregorium VII. centum ferè annis antiquiorem, qui diſertè ſcribit, poſſe Regem ſeculi à Sede Apoſtolica certis de cauſis Regno priuari. vide Epiſtolam eius ad Epiſcopum Metenſem, Opponeremus etiam ſanctum Bernardum, & Hugonem de ſancto Victore, qui Othonis tempore floruerunt, quorum teſtimonia in præfatione produximus. Opponeremus præterea ſanctũ Thomã, & ſanctum Bonauenturam, qui Othone Friſingenſi, non multum ętate inferiores; ſed doctrina, & ſanctitate longè ſuperiores, diſertiſſimè docent, quod Barclaius requirit. vide teſtimonia ipſorum ſupra allata. Præterea, quinque teſtimonijs veterũ Scriptorum opponeremus pluſquam ſeptuaginta teſtimonia Scriptorum variarum ætatum. Denique quinque hominibus à Barclaio in teſtes adductis

oppo-

Digitized by Google

opponeremus decem concilia, quorùm duo generalia fuiſſe non dubium eſt. Neque ideò concilijs, præſertim generalibus minus credendum eſt, quia poſteriora fuerunt: nam eadem eſt Eccleſia, & Cōciliorum eadem eſt auctoritas, ſiue priora ſint, ſiue poſteriora: & quemadmodum in Concilio Niceno poſt annos trecentos ab aduentu Domini licitum fuit Eccleſiæ ſcripturas de filij Dei conſubſtantialitate declarare, ac illam præcipuè, *Ego & Pater vnum ſumus*; ſic etiam licitum fuit poſt annos ſeptingentos eidem Eccleſiæ ſcripturas de poteſtate Summi Pontificis explicare qualis illa eſt, *Quicquid ligaueris ſuper terrā, erit ligatum & in cælis, & quicquid ſolueris ſuper terram, erit ſolutū & in cælis.* Quare ſi Barclaius pollicitationi ſuæ ſtare vellet, lis tota ſine prouocatione finita eſſet.

AN POTVERINT POSTERIORES Principes ſine detrimēto populi per Eccleſiæ auctoritatem Principatu priuari: & ſimul, iuſta ne, an iniuſta fuerit Gregorij VII. ſententia in Henricum Imperatorem?

CAPVT IX.

IN capite nono Barclaius aggreditur demonſtrare falſam eſſe illam alteram partem ſententiæ Franciſci Romuli, quod videlicet Eccleſia ſine detrimento populi potuerit Regno, vel parte Regni priuare Childericum,

Leonem, & Henricum: probat autem id eſſe falſū, quia Henricum quartum Imperatorem Gregorius VII. Papa nō ſine magno populi detrimento depoſuit, cum, Othone Friſingenſi auctore, inde nata ſint bella, ſchiſmata, & alia id genus multa. Sed Franciſcus Romulus non de vno Henrico loquutus eſt, ſed de Leone quoque & Childerico. Conſtat autem Leonem Iſauricum Imperatorem parte Imperij mulctatum ſine vllo populi detrimēto: quod idem manifeſtiſſimè conſtat de Childerici Regis depoſitione, & Pipini exaltatione. ad quæ duo exempla Barclaius nihil habuit quod reſponderet; ideò ſilentio illa inuoluens, in ſolo Henrico demoratus eſt. Quid ſi addamus etiam translationem Imperij à Græcis ad Francos ſine populi detrimento à Leone III. Pontifice factam, completus erit numerus ternarius exemplorum, quæ Franciſcus Romulus adferre voluit. Quia tamen Barclaio placuit de ſolius Henrici depoſitione Franciſcum Romulum reprehendere, quaſi vel hiſtorias ignorauerit, vel alia de cauſa mentiri voluerit. Reſpondeo, detrimenta aliqua populum Chriſtianum accepiſſe ex Henrici excommunicatione & depoſitione, ſed emolumenta maiora detrimentis fuiſſe, vt non immeritò dici poſſit, ſine detrimento populi rem illam eſſe peractam; neque enim detrimentum pati dici poteſt, qui iacturam facit frumenti, quod ſeminando ſpargit in ſulcos, ſi tempore meſſis multiplicatum cum exultatione reportet. Vidit Gregorius Pontifex ſanctus, & ſapiens plenas eſſe prouincias concubinarijs, & ſimoniacis; animaduertit Imperatores contra Canones ſacros, ac præcipuè Octauæ Synodi generalis, inueſtituras Epiſcopatuum

tuum, & Monaſteriorum ſibi vendicaſſe. Adiecit animum ad Eccleſiam repurgandam, & liberādam; & quamuis per multas moleſtias, & pericula, partim per ſe, partim per Succeſſores, quod voluit ad fœlicem exitum perduxit. nam & Sacerdotibus abſtulit concubinas, & beneficia Eccleſiaſtica, vt gratis darentur & acciperentur, effecit, &, quod erat omnium difficillimum, inueſtituras Eccleſiarum Henrico V. Henrici IV. filio, Calixto II. Pontifici liberè renunciante, recuperauit. Id quod ſine manifeſtis ſignis, & prodigijs cæleſtibus factum non fuiſſe, teſtatur Abbas Vrſpergenſis in Chronico.

Sed libet iam per partes diſcutere, quæ Barclaius aduerſus Gregorium ſeptimum ex Othone Friſingenſi, alijſque autoribus annotauit. Primùm igitur adfert illa verba Othonis Friſingenſis lib. 6. c. 35. *Lego & relego Romanorum Regum & Imperatorum geſta, & nuſquam inuenio quemquam eorum ante hunc* (Henricum IV.) *à Romano Pontifice excommunicatum, vel regno priuatum; niſi fortè quis pro anathemate habendum ducit, quod Philippus ad breue tempus à Romano Epiſcopo inter pœnitentes collocatus, & Theodoſius à Beato Ambroſio propter cruentam cædem à limitibus Eccleſiæ ſequeſtratus ſit.*]

Reſpondeo. Fuit quidem Otho Friſingenſis doctrina, moribus, & nobilitate inſignis: ſed tamen legendo & relegendo non inuenit omnia. Nam Archadium Imperatorem ab Innocentio primo Pontifice propter eiectionem S. Ioannis Chryſoſtomi, excommunicatum fuiſſe teſtatur Nicephorus lib. 13. cap. 34. qui & ſententiam ipſam excommuni-

cationis ad verbum recitat: eiuſdem excommunicatiohis meminit Gregorius VII. in epiſtola ad Epiſcopum Metenſem. Leonem quoque Iſauricum Imperatorem à Gregorio II. & rurſum à Gregorio III. excommunicatum propter hæreſim Iconomachorum, & vectigalibus Italiæ priuatum teſtantur hiſtorici Græci, & Latini, vt ſupra demonſtrauimus.

Deinde Barclaius ex eodem Othone cõmemorat mala, quæ ob excommunicationem Hẽrici IV. Imperatoris Eccleſiæ acciderũt, bella videlicet, ſchiſmata, exilium Papæ, cædem Rudolphi Imperatoris à Gregorio electi, & alia id genus: & ijs connumeratis exclamat; § *Hoccine eſt Principem ſine detrimento populi coercere?*

Reſpondeo. Quando Euangelium Chriſti prædicari cœpit ab Apoſtolis in Hieruſalem, coorta eſt perſecutio magna in Eccleſiam, Stephanus lapidatus, Iacobus capite cæſus, Petrus coniectus in carcerem, fideles diſperſi per varias regiones: quãdo verò prædicari cœpit idem Euangelium inter gentes, commotum eſt Imperium Romanum vniuerſum, perſecutiones exortæ grauiſſimæ, direpta bona, incenſæ Eccleſiæ, ſtrages Sanctorum toto orbe terrarum incredibiles factæ; quæro igitur an Euangelium cum detrimento, an cum ſalute populorum prædicatum ſit? ſi carnis oculis res conſideretur, videbitur Euangelium non ſalutem, ſed perniciem populis attuliſſe: ſed ſi mentis oculo fidei lumine repurgato res eadem ſpectetur, perſpicuè apparebit idololatriam fuiſſe de Mundo pulſam, Eccleſiam propagatam, Martyres coronatos, denique bona omnia per Euangelium ad nos veniſſe.

Tale

Tale aliquid (vt paulò ante diximus) accidit Eccleſiæ, cùm Papa Gregorius Henricum Imperatorem excommunicatione coercuit.

Pergit Barclaius, & factum Gregorij his verbis reprehendit: § *Fieri poteſt, vt bono id animo fecerit Gregorius (Deus de intentione iudicet) at fieri non poteſt, vt rectè, prudenter, & ex officio fecerit; & quin largiter errauerit more, & conſilio humano; cùm id ſibi tribueret, quod ſuum ſanè non erat; deponendi ſcilicet, & abdicandi Imperatoris munus, inq; eius locum alterius ſubſtituendi poteſtatem.* & infra: *Culpa igitur Gregorij Papæ permagna mihi in hoc negotio videtur.*]

Reſpondeo. Satis audacter Barclaius in Chriſtũ Domini, & ſuum, atque omnium Chriſtianorum Iudicem ſententiam tulit: nec ſaltem dubitando vel ſuſpicando, vel opinando locutus eſt; ſed precisè, & abſolutè quaſi de re explorata, & certa pronunciauit, fieri non poſſe, vt Gregorius in hac re iuſtè, prudenterque ſe geſſerit. At ego ſententiam Barclai falſam & temerariam, ne dicam ſacrilegam, & blaſphemam his argumentis fuiſſe demonſtrato.

Primum, conſtat ſententiam Gregorij ab omnibus Epiſcopis, qui in Concil. Rom. cum illo ſederunt: fuiſſe probatam. At quis credat, Pontificem cũ vniuerſo Concilio tam iniuſtam, & imprudentem ſententiam tuliſſe, vt Barclaius dicit?

Deinde iudicium Gregorij VII. confirmarunt omnes eius ſucceſſores, Victor tertius, Vrbanus ſecundus, Paſchalis ſecundus, Gelaſius ſecundus, & Calliſtus ſecundus, cuius tempore pax facta eſt inter Sacerdotium & Regnum: & tamen omnes iſti

vide-

viderũt bella & ſchiſmata exorta occaſione ſentẽtiæ Papæ Gregorij: quod argumentum certiſſimũ eſt, iuſtam, & prudentem fuiſſe ſententiam, quam Gregorius tulit, cùm tot prudentiſſimi, iuſtiſſimiq́ue Pontifices concilijs Epiſcoporum cooperantibus, & ſpreta perſecutione ſchiſmaticorum, defendendam, confirmandamq́ue ſuſceperint.

De Victore tertio, qui proximè poſt Gregorium ſedit, teſtis eſt Leo Oſtienſis in Chronico Caſſinẽſi lib. 3. cap. 71. ab eo celebratum fuiſſe Concilium Beneuentanum, atque in eo confirmatam ſententiam Gregorij VII. de inueſtituris cũ illa clauſula, *Si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Principum, Comitum, vel cuiuſuis poteſtatis ſecularis Epiſcopatum, vel quamuis aliam Eccleſiaſticam dignitatem dare præſumpſerit, eiuſdem ſententia vinculo ſe adſtrictum nouerit.*

De Vrbano ſecundo, Victoris tertij proximo ſucceſſore, Bertoldus Conſtantienſis eius temporis Hiſtoricus ſcribit, in Synodo Beneuentana anno Domini 1091. confirmatam ab Vrbano ſententiã excommunicationis in Guibertum Antipapam, & omnes eius complices, quorum præcipuus erat Henricus Imperator. Item anno 1095. eandem ſententiam confirmatam ab eodem Vrbano in Synodo Placentina, coram innumerabili multitudine, & anno eodem rurſus confirmatam in Concilio generali Claramontano.

De Paſchali ſecundo, Vrbani ſecundi proximo ſucceſſore, teſtatur Abbas Vrſpergenſis anno 1102. in Concilio Romano generali à Paſchali confirmatam eſſe ſententiã Gregorij VII. & excommunicatum Henricum, & omnes illi adhærentes. Addit quoque

Digitized by Google

quoque idem Abbas, ſe præſentem Romæ fuiſſe, & audiuiſſe feria quinta in Cœna Domini ab ore ipſius Pontificis, cùm Henricus excommunicatus denunciaretur.

De Gelaſio ſecundo, Paſchalis ſecundi proximo ſucceſſore, teſtatur idem Abbas Vrſpergenſis anno 1118. ab eo per Cononem Epiſcopum Cardin. Prænestinum, Legatum ſuum in Concilio Colonienſi, & altero Friteſlarenſi, confirmatum decretum Paſchalis de excommunicatione Imperatoris Henrici.

De Calliſto ſecundo, Gelaſij proximo ſucceſſore, teſtatur Abbas Vrſpergenſis, in Chronico, necnon Sugerius Abbas in vita Ludouici Regis Francorum, necnon Rogerius in annalibus Anglicanis, à Calliſto in Concilio Remenſi Patrū quadringentorum iterum confirmata decreta ſynodalia prædeceſſorum, Gregorij videlicet, Victoris, Vrbani, Paſchalis, & Gelaſij.

Tertiò, iudicium Gregorij ſeptimi approbatum fuit ab omnibus bonis, qui tunc viuebant, quique longè melius ſcire poterant iuſtitiam, vel iniuſtitiam illius cauſæ, quam Barclaius, qui plus quingentis annis poſterior eſt. Marianus Scotus, qui tēpore Gregorij vixit, in Chronico anni 1075. *Gregorius*, inquit, *querimonijs & clamoribus Catholicorum iuſtis, aduerſus Henricum & ſcelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accenſus iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit, maximè propter ſimoniam: quod factum Catholicis viris beneplacuit; Simoniacis verò, & fautoribus Regis nimium diſplicuit*. Hæc ille, qui non de vno aut altero loquitur, ſed in commune de multitudine

Catho-

Catholicorum factum Pontificis approbante.

Lambertus Schaphnaburgenſis qui eodem tempore vixit, in hiſtoria rerum Germanicarum, *Hildebrandi*, inquit, *conſtantia, & inuictus aduerſus auaritiam animus omnia excludebat argumenta humanæ fallaciæ.* & infra: *Signa & prodigia, quæ per orationes Gregorij Papæ frequentius fiebant, & zelus eius feruentiſsimus pro Deo, & Eccleſiaſticis legibus, eum contra venenatas detractorum linguas communiebant.* hæc ille, qui non ſolum detractores ſui tēporis, ſed etiam Barclaium detractorem confundit: neque enim Gregorius tam charus Deo fuiſſet, neque per eum tot miracula Deus patraſſet, ſi ſententiam tuliſſet tam iniuſtam, & tam imprudentem, & tot malorum cauſa extitiſſet, vt Barclaius dicit. Idem Lambertus refert ibidem horribilem mortem Gulielmi Epiſcopi Traiectenſis, qui Gregorio detrahebat, vt Barclai⁹ poſtea detraxit: *Repentè*, inquit, *grauiſsima ægritudine correptus, miſerabili eiulatu coram omnibus vociferabatur iuſto Dei iudicio ſe & præſentem vitam amiſiſſe, & æternam: quod Regi ad omnia quæ perperam intendiſſet, operam ſuam ſummo anniſu præbuiſſet, atque in ſpem gratiæ eius Romano Pontifici ſanctiſsimo, & Apoſtolicarum virtutum viro graues contumelias ſciens, & prudens innocenti irrogaſſet.* Sanctus Anſelmus Cantuarienſis, qui eodem tempore vixit, initio libri de fermentato & azymo ad VValeramum: *Scienti*, inquit, *breuiter loquor. Si certus eſſem prudentiam veſtram non fauere ſucceſſori Iulij Cæſaris, & Neronis, & Iuliani, contra ſucceſſorem, & Vicarium Petri Apoſtoli, libentiſsimè vos vt amiciſsimum, & reuerendum Epiſcopum ſalutarem.* hæc ille, qui

qui Henricum Imperatorem comparat cum Iulio Cæſare oppreſſore Reip. cum Nerone perſecutore Eccleſiæ, & cum Iuliano Apoſtata, & perſecutore: & VValeramum Epiſcopum, quem fauere exiſtimabat Henrico contra Gregorium, ne ſalutare quidem audebat: quod certè non faceret, ſi Gregorij ſententiam aduerſus Imperatorem iniuſtam eſſe crederet. Idem Anſelmus, in epiſt.8. ad Gulielmum, ſententiam Gregorij defendit, & apertè iuſtam eſſe pronuntiat. Sanctus Anſelmus Epiſcopus Lucenſis eiuſdem temporis auctor vir Sanctiſſim', & miraculis clarus ſcripſit Epiſtolam ad Guibertũ Antipapam, quem Henricus Imperator Gregorio Papæ oppoſuerat; in qua Epiſtola Gregorium mirificè laudat. Scripſit quoq; Apologeticum pro Gregorio aduerſus eundem Guibertum, vbi inter cetera refellit argumentum, quo vtitur hoc tempore Barclaius, & quo tunc vtebantur Antipapa, & eius cõplices; quod videlicet fuerit Gregorius cauſã turbarũ, & ſanguinis effuſi, præſertim in Saxonia, quem sãguinem clamare dicebat aduerſus Gregorium, & eius ſectatores, quorum vnum erat hic S. Anſelmus: ſic autem loquitur, lib.1. Apologetici, *Non aduerſus nos clamat ſanguis Saxonum; ſed contra vos cum vniuerſo Mundo, qui ſceleris veſtri tabe inhorruit, clamat cælum, clamat terra, clamat omnis Eccleſia iuſtorum, & quæ adhuc peregrinatur, & quæ iam cum Chriſto regnat, clamat Chriſtus, clamat Pater pro ſponſa filij ſui, clamat Spiritus S. qui quotidie poſtulat pro ea gemitibus inenarrabilibus*, &c. Vbi rectiſſimè dicit, turbas illas, & bella non eſſe tribuẽda Gregorio, q pro officio ſuo paſtorali arcere conatus eſt Lupos à grege; ſed inobedientiæ, & obſtina-

Digitized by Google

ſtinationi eorum, qui in Paſtorē, & gregem ipſum tanto ferocius ſæuierunt, quanto humilius Deo eiuſque Vicario obedire ſalubriter admonentibus, & conſulentibus debuerunt.

Nam quam horrenda, & non toleranda fuerint Henrici ſcelera ex ſequenti teſtimonio intelligitur. Sanctus Gebehardus Archiepiſcopus Salsburgenſis, qui obijt tribus annis poſt mortem Gregorij VII. id eſt, anno 1088. diſputans cum Vvecilone Archiepiſcopo Maguntino, apertè pronunciauit, Imperatorem non iniuſto iudicio tam Regno, quam communione, Apoſtolica ſententia, priuatum: cuius ſententia ita probata eſt à Concilio quodam, vt contraria ſententia Vvecilonis hæreſis ſit appellata. Vide Abbatem Vrſpergēſem in Chronico anni 1085. Stephanus Halberſtatenſis eiuſdem temporis auctor in Epiſtola ad Vvalramum, quam refert Dodechinus continuator Mariani Scoti ad annum Domini 1090. *Dominus*, inquit, *Henricus, quem Regem dicunt, Epiſcopatus, & Abbatias vendit: etenim Conſtantienſem, Bambergenſem, Maguntinenſem, & plures alios pro pecunia; Ratiſponenſem, Auguſtenſem, Strasburgenſem, pro gladio; Abbatiam Fuldenſem pro adulterio; Monaſterienſem Epiſcopatum (quod dicere, & audire nefas eſt) pro ſodomitica immunditia vendidit*, & infra: *Pro quibus nefandis malis ab Apoſtolica Sede excommunicatus, nec Regnū, nec poteſtatem aliquam ſuper nos, quia Catholici ſumus, poterit obtinere.* Leo Hoſtienſis Epiſcopus, eiuſdem temporis auctor, in Chronico Caſſinenſi multa ſcribit de Gregorij VII. iuſtitia, ſapientia, zelo, alijſque virtutibus. Sed lib. 3. cap. 53. refert etiam cœleſtem viſionem, qua Deus ipſe teſtatus eſt

place-

Digitized by Google

placere ſibi facta Gregorij, quæ nunc Barclaius cũ veteribus ſchiſmaticis vituperare auſus eſt. Vidit igitur, quidam candidiſſimum columbam ſuper Gregorium ſacrum Miſſę myſterium celebrantem: quod viſum cum is, qui vidit patefacere cunctaretur, his verbis aperire diuinitus iuſſus eſt: *Vade celeriter, & hoc ipſum auribus Papæ intimato, vt conſtanter vigore ſancti Spiritus, quod cœpit exequatur:* Bartholdus eiuſdem temporis auctor, presbyter Conſtantienſis in Chronico ſuo plurima ſcribit pro iuſtitia cauſæ Gregorij VII. ſed inter cætera de Imbricone Epiſcopo Auguſtano hæc refert: Imbrico Auguſtenſis Epiſcopus, qui in præterito paſcha Rudolpho Regi fidelitatem iurauit, nil de periurio curans Henrico aduenienti adhæſit, & apud illum quadam die Miſſam faciens, hanc ſibi conditionem miſer impoſuit, vt ſacra oblationis perceptio in iudicium ei proueniret, ſi Dominus eius Henricus Regnum ſibi iniuſtè vſurparet. Poſt hãc temerariã perceptionem, paruo quod ſuperuixit tempore vſque ad mortẽ nunquã ſe ſanum de lecto leuauit: nã circa Kal. Iulij abſq; Eccleſiaſtica communione defunctus eſt. Iſti ſunt auctores ſeptẽ, qui ipſo tempore Gregorij vixerunt, quibus addam quatuor alios, qui non diu poſtea floruerunt. Gulielmus Epiſcopus Tyrenſis in lib. 1. de bello ſacro cap. 13. de Henrici Imperatoris peruerſis moribus loquens: *Quod*, inquit, *Dominus Papa contra omnem fieri honeſtatem conſiderans, & iura in eo facto conculcari Eccleſiaſtica perpendens, ſemel, ſecundo, ac tertio eundem Imperatorem commonuit, vt à tam deteſtabili deſiſteret præſumptione: quẽ præceptis ſalutaribus commonitũ, cùm reuocare non poſſet, vinculo anathematis innodauit:*

 uit:

uit. Otho Friſingenſis, vt ſupra notauimus, Gregorium ſeptimum virum ſanctiſſimum fuiſſe confeſſus eſt, lib. 6. cap. 34. & 36. & lib. 7. cap. 1. neque fieri poteſt vt vir tam ſanctus iniuſtam ſententiam publicè ferret, neque eam vnquam retractaret, ſicut re vera non retractauit, vt perſpicuum eſt ex verbis illis, quæ eodem Othone teſte lib. 6. cap. 36. moriens Gregorius pronunciauit, *Dilexi iuſtitiam, & odi iniquitatem, propterea morior in exilio.* Dodechinus Mariani Scoti continuator in chronico anni 1106. *Henricum*, inquit, *hominem peruerſum, & iuſto iudicio ab Eccleſia eiectum conſtat manifeſtè. Vendidit enim omnia ſpiritualia.* & ad annū 1090. & 1093. tam multa, & tā horribilia ſcelera Henrici refert, vt mirum ſit, ſi vllus audeat eum iniuſtè damnatum affirmare; quod tamen Barclaius audacter affirmat. Abbas Vrſpergenſis in chronico anni 1106. narrat obitum Henrici repentinum, & tam miſerabilem ipſi, quam lætum omnibus alijs: *Miſerabile*, inquit, *dictu eſt, tanti nominis, tantæ dignitatis, tantiq; animi virum, ſub profeſſione Chriſtiana mundum tanto tempore lucratum, nec ad inſtar cuiuslibet pauperis defuncti, pium, vel compaſſiuum luctum, à quauis inter tot Chriſtianos perſona promeruiſſe: ſed potius vniuerſorum tam ibidem, quā vbiuis verè Chriſtianorum corda ſimul & ora infinito nimis tripudio, ſui oblitos, rumore repleſſe. Non altius cōcinebat Iſrael Domino, Pharaone demerſo, nec auguſtiori ipſi Octauiano, ſiue vllo Auguſtorū applaudebat Roma triumpho. Franū enim quod erat in maxillis populorum, verſum eſt illis in canticum, ſicut vox ſanctificatæ ſolemnitatis.* hæc ille, qui certè ſufficere deberet, vt os Barclaij iniqua loquentis opprimeret.

ret. Quo modo enim Henricus iniuſta Gregorij ſentētia oppreſſus eſt, & nullus in toto orbe Chriſtiano inuentus eſt, qui mortem eius defleret, imò qui non vehementiſſimè gauderet, vt olim Iſrael Pharaone demerſo, vel Romanus populus Principe triumphāte! nullus ne in toto orbe repertus eſt, qui iuſtitiam Henrici perſpexerit? nullus qui Gregorij iniuſtitiam viderit? Sed audiamus quid paulò infra idem ſcriptor dicat: *Hic*, inquit, *finis, hic interitus, hæc ſors vltima Henrici ſub vocabulo quarti Romanorum Imperatoris à ſuis appellati; à Catholicis verò. i. cunctis B. Petro, ſuiſq; ſucceſſoribus fidem, & obedientiam lege Chriſtiana conſeruantibus, Archipirata ſimul, & hæreſiarcha, necnō & apoſtata, perſecutorq; plus animarum, quam corporum competenter dicebatur, vtpotè qui nec naturalibus, nec conſuetudinarijs contentus ſceleribus, noua, & à ſeculis inaudita, ideoq; nonnulla incredibilia excogitaſſe, & exercuiſſe infamabatur.* Ac de his ſatis: nam ſi vellem auctores poſteriores adducere pro iuſtitia, & ſanctitate Gregorij, nullus eſſet finis. Videat Lector, quæ ſcripſimus lib. 4. de Pontifice cap. 13.

Pergit Barclaius, & probare nititur, non debuiſſe à Gregorio Henricum excommunicari, cùm in ſocietatem ſceleris Henrici tantus hominum numerus coierit: adducit autem ad hoc probandum ſententiam S. Auguſtini ex lib. 3. contra epiſtolam Parmeniani cap. 2. quæ relata eſt in decretum Gratiani 23. q. 4. can. *Non poteſt*. Verba S. Auguſtini hęc ſunt: *Non poteſt eſſe ſalubris à multis correptio, niſi cùm ille corripitur, qui non habet ſociam multitudinem: cùm verò idem morbus plurimos occupauerit, nihil aliud bonis reſtat, quā dolor, & gemitus, vt per il-*

lud ſignum quod Ezechieli ſancto reuelatur illæſa euadere ab eorum vaſtatione mereantur. Ne cùm voluerint colligere zizania, eradicent ſimul & triticũ: nec per diligentiam ſegetem Domini purgent, ſed per temeritatem, ipſi potius inter purgamenta numerentur. Ideoq; idem Apoſtolus cùm iam multos cõperiſſet & immundos luxuriæ, & fornicationibus inquinatos, ad eoſdem Corinthios in ſecunda epiſtola ſcribens, nõ itidem præcepit, vt cum talibus nec cibum ſumerent: multi enim erant, nec dici de eis poterat; ſi quis frater nominatur fornicator, aut idolis ſeruiens, aut auarus, aut aliquid tale, cum eiuſmodi nec cibum quidem ſumere: ſed ait, ne iterum cùm venero ad vos humiliet me Deus, & lugeam multos ex ijs, qui ante peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam ſuper immunditia, & luxuria, & fornicatione, quam geſſerunt: per luctũ ſuum potius eos diuino flagello coercendos minans, quam per illam correptionem, vt cæteri ab eorum coniunctione abſtineant. & paulò poſt: *Reuera ſi contagio peccandi multitudinem inuaſerit, diuinæ diſciplinæ ſeuera miſericordia neceſſaria eſt: nam conſilia ſeparationis* (hoc eſt excommunicationis) *& inania ſunt, & pernitioſa, atque ſacrilega, quia & impia, & ſuperba fiunt, & plus perturbant infirmos bonos, quam corrigant animoſos malos.*

§ *Hæc cùm ita ſint*, inquit Barclaius, *nemo, vt arbitror ex collatione doctrinæ S. Auguſtini, quæ & Eccleſiæ eſt, cum geſtis à Gregorio in Henricum, non perſpicuè cernet, Papam magnoperè erraſſe, &c.*]

Reſpondeo. Barclaij temeritas vndecunque ſe prodit, cùm ob vnum S. Auguſtini locum non benè intellectum, ſynodalem ſententiam Pontificis Maximi, à multis alijs Pontificibus, & Concilijs con-

confirmatam ita damnare audeat, vt dicat, Papam magno perè erraſſe. Sed oſtendamus non Papam in iudicando, ſed Barclaium in intelligendo vehemẽter erraſſe.

Primum, ſanctus Auguſtinus loquitur de correptione, ſiue excommunicatione illius, qui multos habet ſocios in eodem crimine; vt perſpicuum eſt ex illis verbis, *Cùm verò idem morbus plurimos occupauerit*, &c. & ex illis, *Ideo Apoſtolus cùm iam multos comperiſſet, & immundos luxuria, & fornicationibus inquinatos*, &c. At Gregorius vnum Henricũ excõmunicauit propter crimina illi vni propria, quod videlicet venderet Epiſcopatus, & Abbatias, & admonitus reſipiſcere nollet: nõ ergo facit ad rẽ locus ex Auguſt. vel ex Graciano citatus.

Deinde loquitur S. Auguſtinus aduerſus Parmenianum, alioſque Donatiſtas, qui ſeparauerant ſe ab Eccleſia vniuerſa, & ſe ſolos eſſe dicebant Eccleſiam non habentem maculam, neque rugam. Ideoq́ue docet S. Auguſtinus propter multitudinem peccatorum non eſſe faciendam ſeparationem, cũ ſemper futuri ſint mali cum bonis vſque ad Mũdi conſummationem. Tunc enim (vt dicitur Matt. 13.) *exibunt Angeli, & ſeparabunt malos de medio iuſtorum*: atq; hæc eſt cauſa, cur S. Auguſtinus dixerit, conſilia eiuſmodi ſeparationis non ſolùm eſſe inania, & periculoſa, ſed etiam ſacrilega, & ſuperba; quoniam qui ita ſeparãtur, aſſumunt ſibi officium Dei, qui ſolus poteſt ſeparare omnes bonos ab omnibus malis, quod fiet in nouiſſimo die: atque interim oportet piſces bonos eſſe in eodem rete cũ piſcibus malis, & triticum cum paleis in eadem area, & zizania cum frumento in eodem agro. Porrò

Gregorius nihil tale ſibi deſumpſit, ſed ſolùm Eccleſiaſtica cenſura coercere voluit hominem, qui publicè multorũ, & intolerabiliũ criminũ reꝰ erat.

Tertiò, quod Dominus ait Matth. 13. *Sinite vtraq. creſcere vſque ad meſſem*; non ſic intelligitur, quaſi prohibitum ſit, purgare agrum à zizanijs, excommunicãdo incorrigibiles, necando maleficos, cõburendo hęreticos, perſequendo latrones, aliaſque Eccleſiæ, vel Reipub. peſtes: alioqui grauiter peccaſſet Dauid, qui in Pſal. 100. dicit, *Interficiebam omnes peccatores terræ:* peccarent Principes omnes, qui quotidie ſuſpendunt fures, & latrones, ac viarum graſſatores, & quo plures eſſe cognouerint, eo maiori diligentia, grauioribusq; ſupplicijs delere, atq; extirpare conantur: peccaſſet Innocentius tertius Pontifex cum Lateranenſi Concilio excõmunicans omnes hæreticos, quamuis plurimos eſſe nõ ignoraret: peccaſſent Principes Catholici, qui hæreticos Albigenſes, penè innumerabiles armis domuerunt, & vſque ad internecionem deleuerunt. Igitur cùm Dominus ait, *Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem*, poteſt fieri, vt Dominus noſter nõ tam imperando quam prædicendo, quod futurum erat, loquutus ſit. Significauit. n. ſemper fore malos cum bonis, neq; vlla diligentia effecturos homines, vt oẽs mali ab omnibꝰ bonis ſeparentur, qualis eſt etiam illa loquutio Iſaiæ 6. *Audite audientes, & nolite intelligere, videte viſionem, & nolite cognoſcere: excæca cor populi huiꝰ, & aures eius aggraua*; quod explicat Dominus Matth. 13. *Auditu audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non videbitis: incraſſatum enim eſt cor populi huius*, &c. Et Apoſtolus Act. 28. citans eundem locum Iſaiæ: *Aure*, inquit, *audie-*

Digitized by Google

audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non perſpicietis: in craſſatum enim eſt cor populi huius, &c. Itaque verba Iſaiæ, *Audite & nolite intelligere*; hoc ſignificant, *audietis, & non intelligetis:* & illud, *excæca cor populi huius*; ſignificat, excæcabitur cor populi huius, ſiue, vt explicat S. Ioan. cap. 12. *Excæcatum eſt cor populi huius.* Hoc modo S. Auguſtinus in Pſalmorum explicatione omnes imprecationes malas, quæ exprimuntur per modum imperandi, vt, *Effunde iram tuam in gentes*, & alias ſimiles, docet eſſe prædictiones, nō imprecationes. Tales etiam loquutiones inueniūtur in Euangelijs, vt Ioan. 2. *Soluite templum hoc,* id eſt, ſoluetis, vel permittā vt ſoluatis. Matth. 23. *Implete menſuram patrum veſtrorum,* id eſt, implebitis, vel, ſinam, vt impleatis. Ioan. 13. *Quod facis, fac citius,* id eſt, quod mente agitas vt me tradas, citius implebis quàm putas; idq́ue me permittente. Sic igitur, *Sinite vtraque creſcere vſq; ad meſſem,* hoc videtur ſignificare, Sinetis, ſiue permittetis, velitis nolitis, vtraq; creſcere vſq; ad meſſem: nam omni veſtra diligentia nunquam perficietis, vt mali permulti cum bonis permixti non ſint vſq; ad diem iudicij: tunc. n. ego mittam Angelos meos, qui ſeparabunt malos de medio iuſtorū.

Quarto dico, approbare me ſententiam eorum, qui dicunt prohiberi in hac parabola, ſeparationē malorum, ſiue hæreticorum, ſiue aliorum iniquorum, non abſolutè; ſed quando periculum eſt, ne cū zizanijs eradicetur triticum, id eſt, ne cum impijs inuoluantur pij; alioquin licitum eſſe, zizania euellere, quando non eſt periculum, vt eradicetur triticum, & contra periculum eſt, ne ex commixtione zizaniorum triticum corrumpatur. Sed hoc iu-

Digitized by Google

dicium non pertinet ad quoſcunque; ſed ad Patrem familias, ſiue ad illum, quem Chriſtus conſtituit ſuper familiam ſuam. Quare ad Barclaium nō pertinebat iudicare, an Gregorius VII. rectè feciſſet, cùm excommunicādo Henricum, partem zizaniorum euellendam curauit; ſed ad Pontificem maximum pertineret, ſi Barclaius adhuc eſſet in viuis, eius temeritatem caſtigare.

Addit vltimo loco Barclaius argumentum ex hiſtoria Sigeberti, vt probet, Gregorium Papam valdè erraſſe in ijs, quæ egit aduerſus Henricum Imperatorem. *Hildebrandus Papa (inquit Sigebertus in Chronico anni 1085.) qui & Gregorius VII. apud Salernum exulans moritur; de hoc ita ſcriptum reperi. Volumus vos ſcire, qui Eccleſiaſticæ curæ ſolliciti eſtis, quod Dominus Apoſtolicus Hildebrandus, qui & Gregorius, nunc in extremis poſitus ad ſe vocauit vnum de duodecim Cardinalibus, quem multùm diligebat præ cæteris, & confeſſus eſt Deo, & ſancto Petro, & toti Eccleſiæ, ſe valdè peccaſſe in Paſtorali cura, quæ ei ad regendum commiſſa erat, & ſuadente Diabolo contra humanum genus iram, & odium concitaſſe. Tunc demum miſit prædictum confeſſorem ad Imperatorem, & ad totam Eccleſiam, vt optaret illi indulgentiam, quia finem vitæ ſuæ aſpiciebat, & tam citò induebat ſe angelica veſte; & dimiſit, ac diſſoluit vincula omnium bannorum ſuorum Imperatori, & omni populo Chriſtiano, viuis, & defunctis, clericis, & laicis; & iuſſit ſuos abire de domo Deodorici, & amicos Imperatoris aſcendere.*]

Reſpondeo. Sigebertus, teſte Trithemio in Catalogo Scriptorum, vnus fuit ex ſectatoribus Henrici Imperatoris, propterea nullam fidem meretur,

& ſine

& ſine dubio falſum eſt, quod hoc loco ſcribit, cùm certum auctorem non habeat, aut indicare non audeat. Nos autem habemus auctorem certum fideq; dignisſimum, qui ſcribit, Gregorium paulò ante mortem dixiſſe, *Dilexi iuſtitiam, & odiui iniquitatem, propterea morior in exilio*; quæ ſunt omninò contraria ijs, quæ ſcribit Sigebertus; nam in his iuſtè ſe egiſſe, in illis grauiter ſe peccaſſe dicit; Habentur autem verba ſupradicta apud Othonem Friſingenſem, lib. 6, cap. 36. Bertoldus in Chronico ad annum 1085. & Leo Hoſtienſis in Chronico Caſſinenſi, lib. 3. cap. 64. deſcribunt mortem Gregorij, ac docent eum in eadem conſtantia permanſiſſe vſque ad vltimum ſpiritum; & miraculis magnis viuum, & mortuum claruiſſe. Præterea confirmatio ſententiæ Gregorij in Henricum, quam ſuprà demonſtrauimus factam à quinque ſucceſſoribus eius Victore III, Vrbano II, Paſchali II, Gelaſio II. & Calliſto II, apertiſſimè docet, fabulam eſſe, quã Sigebertus ſcripſit de pœnitentia eiuſdẽ Gregorij. Denique ipſa ſibi narratio Sigeberti contradicit, ac repugnat. Nam ſi Gregorius grauiter peccaſſe ſe agnoſcebat in paſtorali cura, & ſuadente Diabolo ſe feciſſe, quæ fecerat: quo modo tam audacter ibidem affirmabat, ſe mox veſte Angelica induendum? certè ob peccatum tam graue non veſtem Angelicam; ſed gehennæ, aut purgatorij graues pœnas expectare debuiſſet.

DISCVTITVR SENTENTIA Othonis Friſingenſis de iudicio Gregorij ſeptimi Pontificis.

CAPVT X.

IN decimo capite actum agit Barclaius. Redit enim ad probandum auctoritate Othonis Friſingenſis, non licuiſſe Gregorio Pontifici Imperatorem Henricum communione, vel regno priuare. Ac primum repetit, quæ ſupra citauerat ex Othone, lib. 6. cap. 35. *Lego, & relego Romanorum Regũ, & Imperatorum geſta, & nuſquam inuenio quemquam eorum ante hunc à Romano Pontifice excommunicatum, vel Regno priuatum*. Deinde addit ex lib. 1. de geſtis Friderici Imperatoris, cap. 1. nouum eſſe viſum Othoni Friſingenſi, quod Henricus Imperator à Pontifice Romano, anathematis gladio percuſſus fuerit. Sed ad hæc reſpondimus cap. ſuperiore: atque iſta non eſſe noua luculenter oſtendimus.

Addit ex eo poſſe intelligi ſententiam Gregorij fuiſſe iniuſtam, quòd Otho Friſingenſis eodem loco, id eſt, lib. 6. cap. 37. ſcribit, ex decreto Gregorij inter alia mala illud conſecutum eſſe, vt Papa ſuper Papam, & Rex ſuper Regem poneretur. § *Quibus verbis*, inquit Barclaius, *oſtendit Otho, vtrunque pari iure, ſed potius pari iniuria factum eſſe, vt ſicut iniuſtè Papa ſuper Papam ab Imperatore, ita etiam iniuſtè Rex ſuper Regem à Papa poſitus ſit.*]

Reſpondeo. Scribit quidem Otho, occaſione decreti Gregorij factum eſſe, vt Papa ſuper Papam, & Rex ſuper Regem poneretur; ſed vtrunque pari iure, vel

Digitized by Google

re, vel iniuſtitia pari, factum eſſe Otho non dicit, neque dicere potuit. Nam Regem ſuper Regem poſuit auctoritas legitima capitis Eccleſiæ; Papam ſuper Papam poſuit inobedientia ſchiſmatici Regis: quod enim iure poſſit Imperator Papam deponere, & alium ſuper ponere, neſcio an ſi vel vnum Barclaius inueniet virum Catholicum, qui dixerit, aut ſcripſerit: quod autem poſſit Papa Imperatorem excommunicare, & deponere iuſtis de cauſis, ſcripſerunt auctores Catholici plurimi, & idipſum cenſuerunt concilia multa generalia, quorum teſtimonia retulimus in prolegumenis huius libri, & nonnulla attigimus capite ſuperiore. Itaque Otho enumerat mala, quæ nata ſunt ex Henrici excommunicatione, & eiuſdem inobedientia; ſed non determinat, an ea iuſta fuerint, vel iniuſta: poſſunt enim aliqua eſſe mala, & iuſta, qualia ſunt mala pœnæ; & talis fuit depoſitio Henrici: poſſunt quoque alia eſſe mala, & iniuſta, qualia ſunt mala culpæ; & talis fuit creatio Antipapæ Guiberti ab Imperatore procurata, vel facta.

Pergit Barclaius, & ponderat illa verba eiuſdem Othonis Friſingenſis ex eodem lib. 6. cap. 36. *Quia ergò in Principe ſuo Regnum ab Eccleſia præciſum grauiter percuſſum fuit, Eccleſia quoque tanto paſtore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, orbata dolorem non modicum habuit.* § *Id*, inquit Barclaius, *quid aliud ſonat, quàm propter violatum in Principe Imperium, violatam fuiſſe in Pontifice Eccleſiam, ſiue propter percuſſum Regnum in perſona Principis, percuſſam fuiſſe Eccleſiam in perſona Pontificis; inter quæ cùm nullum iuris, aut iniuriæ diſcrimen faciat,*

nec

nec poſſit vtrunq; iuſtè fieri, conſequens eſt vtrunque iniuſtè factum eſſe exiſtimet.]

Reſpondeo. Non intellexit Barclaius verba Othonis: non enim loquitur Otho, de depoſitione Gregorij à Pontificatu; quemadmodum loquitur de depoſitione Henrici ab Imperio. Sed dicit, percuſſum fuiſſe Imperium in perſona Principis, quia Princeps excommunicatus, & depoſitus fuit: percuſſam autem fuiſſe Eccleſiam in perſona Pontificis; quia per mortem ſubtractus ab hominibus dolorem magnum Eccleſiæ reliquit. Quare non benè colligit Barclaius, tam in percuſſione Imperij in perſona Principis, quàm in percuſſione Eccleſiæ in perſona Pontificis iniuſtitiam interueniſſe. Nam Henricus quidem per ſententiam Eccleſiæ depoſitus fuit ab Imperio; in qua ſententia iuſtitia, & iniuſtitia locum habere potuit, & ſatis conſtat, ſententiam illam fuiſſe iuſtiſſimam: Gregorius autem naturali morbo extinctus eſt, vbi ſi locum habet iniuſtitia, Deus iniuſtus dicendus erit, quæ eſt ingens blaſphemia: non enim Gregorius occiſus fuit ab Henrico, quemadmodum Henricus depoſitus fuit à Gregorio; ſed, vt diximus, naturali morbo, piè, & religiosè obijt: mors autem naturalis poſt originale peccatum à Deo eſt: ipſe enim ſententiam illam, & quidem iuſtiſſimam tulit, *Puluis es, & in puluerem reuerteris*. Gen. 2. & de Deo dicitur, *Dominus mortificat, & viuificat*. 1. Reg. 2. & Sap. 16. *Tu es Domine, qui vitæ, & mortis habes poteſtatem:* & Eccleſiaſtici 11. *vita, & mors à Deo eſt*. Neque dici poteſt, Gregorium Papam, ex ſententia Othonis occiſum fuiſſe à Deo in pœnam peccati commiſſi in de-

in depoſitione Imperatoris: nam ipſe idem Otho fatetur, Gregorium fuiſſe hominem præcipui zeli; ſed etiam ſi Gregorius in pœnam peccati occiſus fuiſſet à Deo, non tamen iniuſta mors eius dici poſſet, niſi Deo iniuſtitia tribueretur.

Pergit Barclaius, & ex lib. 1. de geſtis Friderici cap. 6. Othonis Friſingenſis, probare nititur, iniuſtam fuiſſe depoſitionem Imperatoris per Gregorium factam, quia Otho defectionem Rudolphi Ducis Sueuiæ ab Imperatore rebellionem appellat: rebellio autem dicitur, cùm inferior deficit à ſuperiore; ſed Imperator ſuperior non fuiſſet, ſi iure depoſitus fuiſſet, igitur non iure depoſitus erat ex Othonis ſententia. Idem probat ex lib. 7. hiſtoriæ cap. 8. vbi Otho Friſingenſis Henricum quartum, Imperatorem vocat, etiam poſt depoſitionem.

Reſpondeo. Rebellare dicitur non is ſolùm, qui à Principe legitimo deficit; ſed etiam qui deficit à Principe regnante *de facto*, quamuis non *de iure*: quemadmodum etiam Rex dicitur non ſolùm, qui iure regnat; ſed etiam qui de facto regnat: non enim vbique Scriptores proprietatem illam vocabulorum obſeruant, vt neminem dicant Regem, niſi qui regnat legitimè, neque rebellare vllum dicant, niſi qui à legitimo Principe deficit. libro 4. Reg. cap. 18. ponitur in laudibus Ezechiæ Regis optimi, quod rebellauerit contra Regem Aſſyriorum. vbi rebellio dicitur defectio à Rege non legitimo, eodem lib. 4. Reg. cap. 9. Iehu iuſſu Dei Rex factus, viuente adhuc Ioram Rege, dicitur coniuraſſe contra Dominum ſuum, eumque occidiſſe cum omni progenie. vbi coniuratio, quæ aliquid amplius eſt, quam

quàm ſimplex rebellio, in bonam partem accipitur: coniurauit enim contra Regem à Deo abdicatum, & dàmnatum. Quare dixit ad Iehu Dominus 4. Reg. 10. *Quia ſtudioſe egiſti, quod rectum erat, & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in corde meo feciſti contra domum Achab, filij tui vſque ad quartam generationem ſedebunt ſuper thronum Iſrael.* Habemus igitur non eſſe mirum, ſi Otho Friſingenſis, rebellionem appellat defectionem à Rege iam abdicato, cùm eundem ipſum loquendi modum habeamus in diuinis literis. Idem dicere poſſumus de nomine *Regis*: nam lib. 2. Reg. cap. 15. cùm Abſalon filius Dauid eiecto Patre regnare cœpiſſet in Hieruſalem, neque Rex legitimus, ſed Tyrannus reuera eſſet; tamen Dauid ipſe *Regem* ipſum appellabat, cùm diceret ad Ethai Gethæum, *cur venis nobiſcum? reuertere, & habita cum Rege*: ſic etiam lib. 3. Regum cap. 16. Zambri, occiſo Rege legitimo regnum ſibi iniuſtiſſimè vſurpauit: & tamen Scriptura dicit: *Irruens ergò Zambri percuſſit, & occidit eum* (Regem Ela) *& regnauit pro eo: cumquè regnaſſet, & ſediſſet ſuper ſolium eius, percuſſit omnem domum Baaſa*, &c. Ac ne magnum videatur Barclaio, quod Otho Friſingenſis vocet *Imperatorem* Henricum, etiam poſt excommunicationem, & depoſitionem: ſciat idem nomen inueniri apud Abbatem Vrſpergenſem, alioſquè Scriptores, imò & apud ipſum Leonem Oſtienſem, qui addictiſſimus erat Gregorio VII. Nam lib. 3. Chronici Caſſinenſis cap. 49. plus quam decies Henricus *Imperator* dicitur à Leone Oſtiẽſe, & Leone referente, ſæpiſſimè Deſiderius Abbas, qui Gregorio in Pontificatu ſucceſſit, eundem Henricũ poſt ab-

dicatio-

dicationẽ, Imperatorem appellat, non alia de cauſa, niſi quia re ipſa, quamuis non iure imperabat.

Pergit Barclaius, & ait: § *Eſt & alius eiuſdem auctoris locus lib. 1. de geſtis* Friderici *cap. 8. in quo id ipſum manifeſtius declarat, Papam ſcilicet per illã excommunicationem, & abdicationem nihil iuris Regni Henrico ademiſſe. Nam poſtquam narrauit, Bertolfum Rudolphi generum (quem, vt dictum eſt, Papa Regem creauerat) perempto ſocero, Ducatum Sueuia, tamquam ſibi à ſocero conceſſum vſurpaſſe; & ex altera parte Henricum, Papa iudicio depoſitum, conceſſiſſe eundem Ducatum nobili cuidam Sueuia, cui Friderico nomen: qui Bertolſum ad pacis conditiones, & ad exfeſtucationem Ducatus adegit, addit. Bertolſus iſte quamuis in hoc negocio Imperio ſimul, & iuſtitia ceſſerit, tamen ſtrenuiſſimus, & fortiſſimus fuiſſe traditur. En vt nihil circuitione vſus affirmat, Imperium, & iuſtitiam ab Henrico ſtare, in quem Pontifex ſententiam depoſitionis multò ante tulerat.*]

Reſpondeo. Teſtem hoc loco Barclaius ſuſpectum adducit: nam ab iſto Friderico Fridericus primus Imperator deſcendit: cuius Imperatoris patruus fuit Otho Friſingenſis; nec ſolùm patruus Friderici Imperatoris; ſed etiam Nepos Henrici quarti. Itaque Otho, ne Auum maternum, Henricum quartum Imperatorem, & filium fratris vterini Fridericum primum Imperatorẽ læderet, ſcripſit, Bertolſum Imperio, iuſtitięq; ceſſiſſe in negocio Ducatus Sueuiæ. Quæ etiã cauſa fuit, cur idem Otho in hiſtoria ſua mediam viam elegerit. Nam Gregoriũ VII. eximiè laudat lib. 6. cap. 34. neque enim poterat ſalua cõſcientia, reprehẽdere hominẽ notiſſimæ ſanctitatis: Henricum autem, non vt

cæter

cæteri hiſtorici, turpiſſimorum plurimorumq́ue criminum reum facit; ſed modeſtiſſimè exceſſum eius vitamq́ue laſciuam notat, lib. 7. cap. 11. Quod autem hoc loco dicit, Bertolfum Imperio, iuſtitiæq́ue ceſſiſſe: non cogit, vt exiſtimemus, ſenſiſſe Othonem, iniuſtè Henricum à Gregorio fuiſſe depoſitum: nam, vt idem Otho narrat, poſt longam diſceptationem coegit Fridericus ab Imperatore adiutus Bertolfum ad conditiones pacis, quæ erant, vt Bertolfus retineret Turegum nobiliſſimū Sueuiæ oppidum, reliquam Sueuiam Friderico cederet. Ceſſit ergò Bertolfus Imperio, tamquam potentiori, cui par eſſe non poterat; ceſſit etiam iuſtitiæ, quoniam in re dubia iuſtum eſſe cenſuit, retento nomine *Ducis*, & oppido nobiliſſimo, reliqua cedere fortiori. Nam ſi Bertolfus exiſtimaſſet iniuſtè à ſe poſſeſſam fuiſſe Sueuiam, debuiſſet totum dimittere, & neque partem præcipuam, neque *Ducis* nomen ſibi retinere; vt eodem teſte Othone retinuit, ad poſteroſq́ue tranſmiſit. Quod ſi Barclaius velit, Othonem ſenſiſſe, Henricum à Gregorio iniuſtè fuiſſe damnatum, repugnabit eidem Othoni, qui lib. 6. hiſtoriæ, cap. 34. dicit, Gregorium fuiſſe fortem per omnia athletam, murumq́ue ſe pro domo Domini opponere non timuiſſe. & cap. 36. dicit, gladio anathematis Imperatorem ferire decuiſſe: & ibidem refert Gregorium in morte dixiſſe: *Dilexi iuſtitiam, & odi iniquitatem:* &, Eccleſiā in obitu tanti Paſtoris, qui inter omnes Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, non modicum dolorem habuiſſe. & lib. 7. cap. 1. ait, *Defuncto apud Salernum Beatæ memoriæ Gregorio Sūmo Pontifice*, &c. Iſta enim nullo modo cohærent cū

opi-

Digitized by Google

opinione grauiſſimæ iniuſtitiæ, qualis fuiſſet depoſitio Imperatoris, ſi eum iuſtè Gregorius deponere non potuiſſet: hæc enim ſola iniuſtitia omnes Gregorij laudes ſine dubio corrupiſſet.

Poſtremò Barclaius cùm non haberet aliud, quod ex Othone adferret, nec tamen quieſcere poſſet, repetit quod ſuprà dixerat, Reges ex Othonis ſententia non habere vllum, præter Deum ſuper ſe, quem timeant. Repetit quoque quod ſuprà verboſiſſimè deplorauerat, multa mala occaſione excommunicationis Henrici Imperatoris in orbem terrarum, ac præcipuè in Eccleſiam irruiſſe. Ad quę omnia iam antè reſpondimus, neque libet eadem fruſtra repetere.

In extremo capite producit in medium verba Gregorij VII. quibus cùm Henricum deponeret, precatus eſt Apoſtolos Petrum, & Paulum, vt ſententiam ſuam ex eorum auctoritate prolatam confirmarent: & iudicium citò in Henricum eiuſmodi exercerent, vt omnes intelligerent, iniquitatis filium non fortuitò, ſed ipſorum opera ex imperio cecidiſſe. Hanc precationem dicit Barclaius non fuiſſe ab Apoſtolis auditam; cùm nihil non infauſtum Pontifici, pontificiæ parti auctoribus, & fautoribus acciderit, triumphante interim, & Imperiũ tenente Henrico.]

Reſpondeo. Precationem Gregorij omninò exauditam fuiſſe, teſtantur ærumnæ maximæ, quæ Henricum diuinitus oppreſſerunt. Primum enim à magna parte Germaniæ deſtitutus ad Pontificis pedes abiectus miſericordiam demiſſiſſimis precibus implorare compulſus eſt. Deinde cum duobus æmulis, Rudolpho, & Hermanno diu ambiguo

marte certauit. Poſtea à proprio filio carceri mancipatus, coronam, ſceptrum, & reliqua Imperatorum inſignia reſignare coactus eſt. Inde elapſus Leodium ſe recepit, vnde miſeriam ſuam incredibilem proprijs literis, quæ apud Vrſpergenſem Abbatem extant, teſtatus eſt. Denique repentina morte ſublatus neminem inuenit, qui eius mortem defleret: cùm è contrario Mundus totus ob eius infelicem exitum ſummo gaudio exultaret, vt ſupra ex Abbate Vrſpergenſi retulimus. Hic videlicet eſt triumphus Henrici, quem fingit Barclaius. Porrò pontificiam partem ſemper in melius profeciſſe, cooperante Domino ſignis, & prodigijs, & tandem omninò præualuiſſe, conſtat ex iſs, quæ de Calliſto ſecundo, & Henrico quinto omnes hiſtorici narrant, ac præſertim Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 1120. & ſequentibus.

DE COMPARATIONE IVLII II. & Clementis VIII.

CAPVT XI.

IN capite vndecimo Barclaius multa repetit ex ijs, quæ antea dixerat: neque aliquid addit, quod mihi refellendum noua reſponſione eſſe videatur, niſi cùm Clementem octauum Pontificem veris laudibus effert, non tam vt eum laudet, quàm vt ex eius comparatione Iulium ſecundum carpat. § *Quis*, inquit, *non paternam Clementis VIII. pietatem, cum ſumma prudentia coniunctam, qua Reges, & Principes Chriſtianos ad concordiam reducere, & in concordia retinere annititur, infinitis partibus Eccleſiæ vtiliorem iudicet, quàm Iulij ſecundi loricati*

ricati furores martios, quibus Italiam, Galliam, Germaniam, Hiſpaniam, cæteraſq; gentes Chriſtianas hoſtilibus animis inter ſe committere, impiè, & inhumaniter connitebatur?]

Ad hæc ego, vt reſpondeam, admonitos Lectores eſſe volo, Romanos Pontifices, qui ſimul etiã Principes ſunt temporales non contemnendi Imperij, non minus ex officio obligari ad ea conſeruanda, quæ Sedis Apoſtolicæ, ſiue Eccleſiæ Romanæ ſunt, quàm Principes cæteros. Quare quemadmodum Reges, & Principes ſupremi cæteri pro defenſione Regnorum ſuorum, ſiue ditionum aliarum bella gerere poſſunt, & debent; & ſi ad ea defendenda confœderatione cum alijs Principibus opus habent, iure poſſunt cum ſocijs Principibus fœdus inire; & coniunctis viribus hoſtem propulſare, quando iuſtam belli gerendi cauſam habent: ſic etiam Romani Pontifices, qua Principes ſupremi ſũt, omni iure poſſunt, & debent populos ſibi creditos armis protegere, & ſi res ita poſtulet, aduerſus hoſtes bella gerere, nec non ad auxilium, vel belli ſocietatem Principes alios euocare. Neque primus fuit Iulius ſecundus, qui pro recuperandis Eccleſiæ Romanæ prouincijs bella geſſit, vel cum magnis Principibus fœdus percuſſit. Nam Pius ſecundus multò antea exercitum armatum habuit, & & bella cum hoſtibus cum laude geſſit, vt Nauclerus, & Platina referunt: & ante Pij ſecundi tempora Innocentius ſextus, vir prudentia, & vitæ innocẽtia clarus per Legatum ſuum Albernotum Cardinalem, Eccleſiaſticam ditionem à Tyrannis diuerſis occupatam, feliciſſimè armis recuperauit, vt ſcribunt eidem Nauclerus, & Platina, multique

alij hiſtorici. Clemens IV. qui Innocentium VI. multis annis præceſſit, & Pontifex ſanctus eſt habitus, Carolum Andegauenſem Ducem, ſancti Ludouici Regis Francorum fratrem, è Gallijs euocauit, vt Manfredum Tyrannum è Regno Neapolitano, quod eſt Eccleſię Romanę feudum, armis expelleret, ipſumque Carolum Regem inſtituit, impoſita quadraginta millia numorum aureorum penſione quotannis ſoluenda in recognitionem feudi: teſtes ſunt auctores ijdem & alij, quos ipſi citant. Sed ante hæc tempora Leo IX. Pontifex, non ſolùm vitæ probitate, ſed etiam diuinis miraculis clarus, atque adeò in Sanctorum numerum relatus, aduerſus Northmânos pro Beneuentana ciuitate recuperanda præſens ipſe in exercitu armis decertauit, vt Hermannus Contractus in Chronico, & Leo Oſtiēſis in hiſtoria Caſſinenſi lib. 2. cap 88. teſtes ſunt. Vbi illud memorabile accidit, quod cùm Pontifex à Northmannis victus, & captus fuiſſet, ea ſubmiſſione, & reuerentia victores erga victum vſi ſunt, vt Pontifex victus, & captus victoribus imperare, ac dominari videretur. Porrò Leo quartus Pōtifex plus ducentis annis Leone IX. antiquior, vir ſanctiſſimus, & miraculis clarus, teſte Anaſtaſio in eius vita, exercitum duxit aduerſus Saracenos, qui ad Oſtia Tyberina cum ingenti claſſe appulſi Romanam vrbem capere, & ſpoliare cupiebant; & oratione præmiſſa ad Deum, & exercitu Apoſtolica benedictione munito, memorabilem victoriam reportauit. Omitto confœderationem Zachariæ, Stephani ſecundi, Adriani, Leonis tertij, aliorumque Pontificum cum Regibus Francorum, pro recuperatione, & defenſione prouinciarum, & ciuitatum,

tatum, quæ ad Romanam Eccleſiam pertinebant aduerſus Longobardos, & Græcos. Omitto etiam fortiſſimos Machabæos, qui & Summi Sacerdotes, & Principes erant, & pro patriæ defenſione grauiſſima bella geſſerunt. Omitto denique Moſis Pontificis, & Principis ſapientiſſimi, qui aduerſus Amorræos, alioſque populi ſui perturbatores armis decertare nō dubitauit. Hos igitur clariſſimos ſacroſque viros Iulius ſecundus imitatus, eorumq́; virtutem, & diligentiam æmulatus, partim armis proprijs, partim auxilio fœderatorum Regum Eccleſiaſticam ditionem, ferè totam amiſſam, magno labore recuperauit. Quod factum qui reprehendere voluerit, oportebit etiam, vt induſtriam, & virtutem ſanctorum Pontificum, addo etiam Machabæorum, & ipſius Moſis, virtutem bellicam reprehendat. Neque ab hoc numero Clemens Octauus eximendus eſt, qui quemadmodum pacem inter Chriſtianos Principes reformare ſtuduit, vt Barclaius dicit; ſic etiam exercitum comparare non neglexit, cùm ei Ferraria recuperanda eſſet: & ad bellum pro Eccleſiaſtica ditione faciendum, occaſio defuit illi, non animus. Placuit enim Deo, in cuius manu ſunt corda Principum, vt nobiliſſima Ciuitas ante ad Eccleſiam rediret, quàm militum gladij nudarentur. Hanc verò Clementis Octaui laudem Barclaius non ignorauit, ſed diſſimulare voluit, vt liberius Iulium reprehenderet.

DILVVNTVR ARGVMENTA aduerſus Theologorum ſententiam de Poteſtate Pontificis Maximi in temporalibus.

CAPVT XII.

IN capite duodecimo conatur Barclaius ex propoſito affirmare, ac demonſtrare, nullam habere Pontificem Maximum poteſtatem in temporalibus ſuper Reges, alioſque Principes Chriſtianos.

Primum argumētum eius eſt, *quia tota antiquitas Chriſtiana ſemper cenſuit, Reges ſolo Deo minores eſſe*. Quod argumentum iam ante propoſuerat in cap. 8. vbi & nos illi copioſè reſpondimus. Id enim habet veluti proprium hic auctor, vt eadem argumenta ſæpius repetat, & inculcet, neſcio an vt librum grandiorem faciat, an vt importunitate obtineat aſſenſum, quem vi rationum extorquere non poteſt. Hoc igitur primo argumento prætermiſſo, ſecundum audiamus.

2 § *Quid*, inquit, *quod ipſi Pontifices fatentur, Reges non habere ſuperiores in temporalibus? cap. Per venerab. Qui filij ſint legitimi. Habent, & non habent, ſimul vera eſſe nequeunt. Falſum eſt ergò Reges non habere ſuperiorem in temporalibus, ſi alius poßit iure ijs temporalia auferre, alterique conferre.*

Reſpondeo. Sententia Pontificis in eo capite eſt, Reges ſupremos eſſe Principes temporales, & ideò nullum habere ſupra ſe Principem temporalem, quemadmodum Duces, alijque Principes inferiores in

res in eodem Regno ſuperiorem in temporalibus Regem habent: ſic enim loquitur Eccleſiaſtes cap. 5. *Excelſo excelſior eſt alius, & ſuper hos quoque eminentiores ſunt alij, & inſuper vniuerſa terra Rex imperat ſeruienti.* & Sanctus Petrus in priore epiſt. cap. 2. *Subiecti eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum, ſiue Regi quaſi præcellenti, ſiue Ducibus, tamquam ab eo miſſis.* Idem igitur eſt Regem non habere ſuperiorem in temporalibus, & Regem non habere ſupra ſe alium Regem, ſiue Principem alium temporalem, alioqui non eſſet Rex ſupremus in ordine Principatus temporalis, ſiue politici. Et ea fortè ratio eſt, cur idem Innocentius in eodem cap. *Per venerabilem*, paulò antè dixerit, nonnullos Principes nullum inter homines, excepto Romano Pontifice, ſuperiorem agnoſcere: addidit enim illam exceptionem, vt cùm poſtea dixit, Regem Francorum nullum in temporalibus ſuperiorem agnoſcere, intelligamus, ſermonem fuiſſe de ſuperioribus temporalibus: non enim Rex agnoſcit vllum ſuprà ſe Principem temporalem, ſed agnoſcit Romanum Pontificem, Principem ſpiritualem, qui de temporalibus quoque in ordine ad ſpiritualia iudicare poteſt. *At*, inquit Barclaius, *habent, & non habent ſimul vera eſſe nequeunt*. Reſpondeo. Habent, & non habent de re eadem, ſimul vera eſſe nequeunt: de re diuerſa, nihil impedit quo minus vera eſſe poſſint. Habet coccineum pallium, & non habet coccineum pallium, ſimul vera eſſe nequeunt: ſed habet coccineum pallium, & non habet nigrum pallium, vera ſimul eſſe queunt. ſic igitur. Habet Rex in temporalibus ſuperiorem temporalem, & non habet in temporalibus

ſuperiorem temporalem, vera eſſe nequeunt. Sed, habet Rex in temporalibus ſuperiorem ſpiritualem, & non habet in temporalibus ſuperiorem tēporalem, veriſſima ſimul eſſe queunt, & ſunt.

3 Sed inſtat Barclaius. § *Quod*, inquit, *in verbis directè, & indirectè diſcrimen ſtatuunt, id non ad facultatem iudicandi, & effectum iudicij, ſed ſolùm ad modum, & rationem acquirendi tantam poteſtatem pertinet. Canoniſtæ enim dicunt, Papam directè Dominium temporale totius orbis à Chriſto accepiſſe. Hi verò negant eum accepiſſe tale Dominium directè, quaſi dicas per ſe, ſimpliciter & ſine alterius rei conſideratione, ſed tantùm indirectè, hoc eſt, per conſequentiam, ratione illius poteſtatis ſpiritualis, quam directè à Domino accepit. Hæc igitur ex verbis iſtis differentia ad initium, & modum acquirendi temporalem poteſtatem, non autem ad eius vim & effectum referri debet.*] Hæc ille, qui vult, Pontificem ex ſententia Theologorum habere poteſtatem temporalem ſuper Reges indirectè acquiſitam; eſſeque eorum Iudicem in temporalibus: quod repugnare videtur Innocentio, in capite citato, vbi dicit Innocentius, Reges non habere ſuperiorem in temporalibus.

Reſpondeo. Diſtinctione opus eſt, vt planè intelligatur verene, an falsò Barclaius colligat, Pontificem habere poteſtatem temporalē ſuper Reges eſſeq; eorum Iudicē temporalem. Nam ſi per poteſtatem temporalem, intelligatur poteſtas diſponēdi de temporalibus, ſiue ipſa poteſtas in ſe ſit ſpiritualis, ſiue temporalis, verè colligit, Pontificem habere poteſtatem temporalem in Reges: ſi verò per temporalem poteſtatem intelligatur po-

teſtas quæ ſit in ſe temporalis, vt eſt poteſtas Regũ, & aliorum Principum politicorum, falsò colligit, Pontificem habere poteſtatem temporalem in Reges ex Theologorum ſententia. Theologi enim tribuunt Summo Pontifici temporalem, & ſpiritualem poteſtatem in Eccleſiaſtica ditione tantum, quam poteſtatem plenam in patrimonio S. Petri appellat Innocentius, in cap. *Per venerabilem*: in reliquas Prouincias Chriſtianas, & Principes Chriſtianos, tribuunt Pontifici poteſtatem ſolum ſpiritualem, quæ per ſe, & propriè reſpicit ſpiritualia; temporalia verò reſpicit, vt ſubordinantur ſpiritualibus. Et ideò quando propriè loquimur, dicimus Pontificem habere poteſtatem in temporalibus, non autem habere poteſtatem temporalẽ, qua Pontifex eſt. Ex quo ſequitur, vt diſcrimen vocum, *directè* & *indirectè*, non referatur propriè loquendo, ad modum acquirendi poteſtatem, vt Barclaius falsò dicit; ſed ad explicandum obiectũ ſecundarium, & conſectaneum ſupremæ ſpiritualis poteſtatis, quæ vt ſupra diximus, primario, & directè reſpicit ſpiritualia, ſecundario & indirectè, id eſt, in ordine ad ſpiritualia, reſpicit temporalia; quæ ſententia Theologorum nullo modo repugnat verbis Innocentij in cap. *Per venerabilem*, vt ex dictis perſpicuum eſt.

4 Addit præterea Barclaius hoc argumentum. § *Quod ſi aduerſariorum ſententia locus ſit, Reges, & Principes Chriſtiani, non erunt ſolùm Vaſalli, & Clientes Papæ in temporalibus; ſed (quod vilius eſt) quaſi precario Regna, & Principatus ab eo poſsidebunt. Id facilè ex ipſis aduerſariorum principijs, ſic oſtendo: Summus Pontifex poteſt alicui Regnum auferre, & alteri*

alteri conferre, ſi id neceſſarium ſit ad animarum ſalutem; Atqui iudicare, & decernere, an ſit neceſſarium, pertinet ad eundem Pontificem, de cuius iudicio, æquum ne ſit, an iniquum nemo poteſt iudicare: ergo vbi libitum ei erit, poterit quemlibet Regno priuare, & illud alteri conferre.]

Reſpondeo. Reges Chriſtiani, alijque Principes, ijs exceptis, qui feudatarij ſunt Eccleſię, neque Vaſalli, neque clientes Pontificis Maximi dici debent, quamuis ita eos ad conflandam Eccleſiæ inuidiam, Barclaio appellare libuerit: multò minus precario Regna, & Principatus ab eo poſſident: ſed ſunt veri Reges, veriq; Principes, tantoq; Ethnicis Regibus, & Principibus nobiliores, & feliciores; quanto nō ſolùm in terris ad tempus regnant; ſed etiam poſt hanc vitam, ſi iuſtè, pieq; regnauerint, ad Regnum cœleſte, & ſempiternum transferuntur. Argumentū verò Barclaij ab omni parte vitioſum eſt: illa enim propoſitio, *Summus Pontifex poteſt alicui Regnum auferre, & alteri conferre, ſi id neceſſarium ſit ad animarum ſalutem*: explicatione indiget; nam & benè, & ſecus intelligi, & vera, & falſa eſſe poteſt. Poteſt quidem Pontifex, ſi neceſſarium ad ſalutem animarum ſit, alicui Regnū auferre; ſed ſi antea admonuerit, ſi ſpacium reſipiſcendi dederit, ſi pernicioſum, & incorrigibilem eſſe perſpexerit. Poteſt quoque alteri Regnum conferre, non pro arbitrio tamen cui libuerit; ſic enim verè precario Reges regnarēt; ſed cui iure debetur, ſiue ſucceſſio, ſiue electio locum habeat. Et ſi fortè nemini debeatur; cui ratio dictauerit, eſſe tribuendum. Sic enim Innocentius IV. in Concilio Lugdunenſi cùm Fridericū Imperatorē depoſuiſſet, electionē ſucceſſoris

Electo-

Digitized by Google

Electoribus, quibus iure competit, liberã reliquit: ſic etiam Gregorius VII. poſt depoſitionem Henrici, Rudolphũ à Principibus electum confirmauit. Sic etiã *Zacharias* Regnum Francorũ Pipino adiudicauit, quoniã ille re ipſa Regnũ adminiſtrabat, & Proceres eũdem expetebant. Leo quoq; tertius Imperiũ Occidentale à Græcis ad Francos tranſtulit, quoniam ipſi in Occidente potentiſſimi erant, & ſoli poterant eam dignitatem ſuſtinere, & eoſdem Romanus populus maximè cupiebant. Sic etiam in teſtamento veteri Ioiada Pontifex poſtea quam Athaliam Reginã, quæ Regnũ inuaſerat, interfici iuſſit, Regnum contulit Regis demortui filio, cui iure hæreditario debebatur. 4. Reg. 11. & Azarias Pontifex Rege Ozia ob lepram diuinitus immiſſam ab hominum commercio ſegregato, Regni adminiſtrationem nõ cui voluit, ſed cui debebatur, id eſt, Regis filio dereliquit. 2. Paralip. 26. illa igitur propoſitio Barclaij, aut malè intellecta falsa eſt, aut rectè explicata nõ efficit, vt Reges precario regnẽt. Iam verò aſſumptio illa, *Atqui iudicare, & decernere an ſit neceſſariũ, pertinet ad eundẽ Pontificẽ, de cuius iudicio æquum ne ſit, an iniquũ nemo poteſt iudicare*: ſimilis eſt propoſitioni: nam perperã intellecta, falſa eſt; rectè explicata, vera quidem eſt; ſed nõ inde concluditur, precario Regna à Summo Pontifice data poſſideri, quæ eſt Barclaij concluſio. Pertinet quidem ad Pontificem iudicare an ſit neceſſarium ad ſalutem animarum, Regem aliquem, Regno priuare; ſed non pertinet ad eundem neceſſitates pro libito fingere, vel ſub colore neceſſitatis cupiditati ſeruire. Et quoniã res hęc grauiſſima eſt, & neceſſitas manifeſta, & explorata eſſe debet,

idcirco

Digitized by Google

idcirco Pontifices ordinariè in Synodis Epiſcoporum, vel Conſiſtorijs S.R.E. Cardinalium, expoſitis rationibus, & conſentientibus Patribus, iſta geſſerunt, vt ſupra oſtendimus.

5 Pergit Barclaius, & poſteaquam rationem ſuperiorem multis verbis more ſuo amplificauit, & repetiuit, ſubiungit hęc verba: § *Sed & omnis poteſtas, omneq́; dominium, & iuriſdictio, aut iure diuino acquiritur, aut iure humano: & qui aliquid poſſidet, ſeu tenet, ſi neutro horum poſſideat, iniuſtè poſſidet, vt præclarè in Donatiſtas ratiocinatur Auguſtinus, tract. 6. ad caput primum Ioannis, Can. Quo iure. diſt. 8. Fieri igitur non poteſt, vt Papa Imperium aliquod temporale in Reges, & Principes ſeculares iuſtè exerceat, niſi conſtet id ei iure diuino, vel humano eſſe tributum.*]

Reſpondeo. Iure diuino poteſtas in Reges, & Principes Chriſtianos, non propriè temporalis, ſed quæ ſe ad temporalia extēdat, Summo Pontifici Chriſti Vicario attributa eſt. Vnde enim Barclaius ipſe deducit, poteſtatem ſpiritualem ampliſſimam iure diuino Romano Pontifici in omnes Reges, Principeſque competere: inde nos colligimus, eodem diuino iure Pontifici Romano competere poteſtatem, quæ ad temporalia pertingat; quoniam id requirit ordo poteſtatis ſuperioris ad inferiorem, ſpiritualis ad temporalem. *At*, inquit aduerſarius, *nullus neque in diuinis, neque in humanis legibus locus reperitur, qui talem illi poteſtatem conferat*. Reſpondeo. Imò locus inuenitur in diuina lege, qui poteſtatem illi conferat, & locus inuenitur in humana lege, qui locum diuinæ legis exponat. Quod enim ſcriptum eſt Matth. 16. *Tibi dabo*

claues

Digitized by Google

claues Regni cælorum, &c. & Io. 21. *Paſce oues meas*
explicatum inuenimus in multis Concilijs, ac potiſſimum in Romano ſub Gregorio VII. In Lateranenſi ſub Innocentio III. & in Lugdunenſi ſub Innocentio IV. in eum ſenſum, vt poteſtas ligandi, atque ſoluendi, nec non paſcendi, atq; regendi Eccleſiā vniuerſam, non ad ſola ſpiritualia; ſed etiam ad tēporalia ratione ſpiritualiū porrigatur: quod idem communis Doctorum Catholicorum ſententia, & ipſa praxis, atque experientia confirmat.

6 *At*, inquit, *Regum dominatio, & auctoritas multis ſacrarum literarum teſtimonijs apertè commendatur, & probatur, vt cùm dicitur, Per me Reges regnant. Data eſt à Domino poteſtas vobis. Reges gentium dominantur eorum. Cor Regis in manu Dei. Dabo illis Regem in furore meo. Time Dominum fili mi, & Regem. Regem honorificate, & paſſim id genus ſimilia.*

Reſpondeo. Primus locus non demonſtrat poteſtatem datam à Deo Regibus; ſed ſapientiam Regibus eſſe neceſſariam, vt regnent, ſicut oportet. Verba enim illa ſapientiæ ſunt, quæ Reges hortatur ad ipſius ſapientiæ ſtudium, ſi volunt verè regnare, & leges ferendo iuſta decernere. Secundus locus dicit, quidem poteſtatem Regiam eſſe à Domino; ſed hoc dicit, vt Reges non ſuperbiant; ſed intelligant habere ſupra ſe Dominum, à quo grauiter punientur, ſi poteſtate abutantur. Tertius locus, non poteſtatem tribuit; ſed abuſum poteſtatis reprehendit. Reges enim gentium, qui vera Dei cognitione carent, non contenti adminiſtratione Regia, plerunque dominari populis, quaſi mancipijs affectant, & politicum Imperium in deſpoticum

tranſmutant, ac de Regibus Tyranni fiunt: quẽ abuſum Græca vox κατακυριεύσῃν, quæ violentam dominationem ſignificat, magis apertè demõſtrat. Quartus locus poteſtatem Dei in Reges, non poteſtatem datam à Deo Regibus oſtendit: ea enim eſt omnipotentia Dei, vt non ſolùm corpora Regum; ſed etiam corda in poteſtate habeat, eaque vertat, & conuertat, vt ſibi libuerit. Quintus locus non poteſtatem Regiam commendat; ſed minatur ſe permiſſurum, vt populus ob ſua peccata in Regem iniquum, & crudelem incidat, à quo non tam regatur, quàm deuoretur. Sextus, & ſeptimus locus, timorem populi erga Regem; non poteſtatem Regis erga populum docet. Sed quicquid de his locis ſit, vt non negamus Regiam poteſtatem eſſe à Deo; ſic etiam negari non debet, Apoſtolicam poteſtatẽ eſſe à Deo; imò omnem poteſtatem eſſe à Deo, iuxta illud Apoſtoli Rom. 13. *Non eſt poteſtas niſi à Deo.* Quod autem poteſtas Regia ſubiecta non ſit Apoſtolicæ poteſtati, vel quod ſubiecta ſit in ſpiritualibus tantùm, non etiam in temporalibus; in his locis, neque apertè, neque obſcurè habetur, atque hoc eſt quod queritur.

7 Poſtremò adducit Barclaius argumentum, quod etiam ſupra non ſemel adduxit. § *Poſtremò*, inquit, *quandoquidem poteſtas, & iuriſdictio iſta temporalis Papa, de qua nobis ſermo, neque expreſſo Dei Verbo in ſcripturis comprehenſa, neque ex traditione Apoſtolorum, quaſi per manus recepta, neque vſu, & conſuetudine in Eccleſia per totos mille annos, & amplius obſeruata, aut ab vllo Pontifice occupata, neque ab antiquis Eccleſiæ Patribus laudata, & probata, imò ne memorata quidem inuenitur: qua nos obſecro*

ſecro credendi neceſsitas cogit eam admittere? aut qua nobis eam auctoritate perſuadeant?]

Reſpondeo. Multa ſunt quæ ex verbo Dei per Eccleſiam explicata credimus, quamuis in verbo Dei expreſsè non habeantur. Filium Dei eſſe Patri conſubſtantialem, expreſsè in ſcripturis non legimus; credimus tamen, quia ſic docet Eccleſia intelligenda eſſe verba Domini Ioan. 10. *Ego & Pater vnum ſumus*. Spiritum à Filio procepere exdreſsè in Scripturis non legimus; credimus tamen quia ſic docet Eccleſia intelligenda eſſe verba Domini Ioan. 16. *Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis: omnia quæ habet Pater mea ſunt, ideò dixi vobis, quia de meo accipiet*. Baptiſmum paruulorum expreſsè in ſcripturis non legimus; credimus tamē, quia ſic docet Eccleſia intelligenda eſſe verba illa Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto*, &c. & Matth. 19. *Sinite paruulos venire ad me*. Sic ergo poteſtatem Summi Pontificis extendere ſe ad temporalia, ac præſertim ad Regna, & Imperia expreſsè in ſcripturis nō legimus; credimus tamen, quia Eccleſia in concilijs generalibus, ſic docet intelligenda eſſe illa verba Domini Matth. 16. *Tibi dabo claues*, &c. Falſum verò eſt, poteſtatem iſtam non fuiſſe in vſu apud Eccleſiā per totos mille annos, & amplius. Iam enim ſupra docuimus, in vſu fuiſſe poſt annum ſeptingenteſimum tempore Gregorij ſecundi, & Zachariæ Pontificum. Item poſt annum octingenteſimum tempore Leonis tertij, & Gregorij quarti. Falſum quoque eſt ab antiquis Patribus non fuiſſe laudatam, vel commemoratam; cùm à Gregorio Nazianzeno paulò obſcurius; ſed à Gregorio Romano apertè cōmemorata,

ac de-

ac deinde poſterioribus ſeculis ab omnibus ſcriptoribus, quorum nonnulli in album ſanctorum relati ſunt, apertiſſimè commendata, & celebrata fuerit. Quod in extremo capite Barclaius dicit, rationes noſtras non eſſe demonſtrationes, ſed dialecticos ſyllogiſmos: proindè eas non certam fidem facere; id quale ſit, & quantum ponderis, & momenti habeat, in ſequenti capite explicabimus.

DEFENDITVR PRIMA ratio Bellarmini pro poteſtate Pontificis in temporalibus.

CAPVT XIII.

IN capite tertiodecimo aggreditur Barclaius refutare eas rationes, quas ego in lib. 5. de Pontif. cap. 7. adduxi ad probandam Pontificis Maximi poteſtatem in temporalibus. Et quoniam ille præfatur, neminem Bellarmino diligentius rationes pro hac poteſtate collegiſſe, vel argutius propoſuiſſe, vel breuius, & ſubtilius concluſiſſe; vt videlicet lectoribus perſuadeat Bellarmino ſuperato, rem totam eſſe confectam: ego quoque præfari debeo, me non admittere, quæ Barclaius de mea diligentia, argutia, & ſubtilitate dicit. Scio enim multos eſſe me longè doctiores, & diligentiores, ac ſubtiliores, qui in eodem argumento ante me verſati ſunt, & quorum ego diligentiam, & ſtudium pro ingenij mei tenuitate æmulari ſtudui: proindè nō in me ſuperādo ſtat ſumma victoriæ, vt Barclaius perſuadere lectoribus nititur. Admonendum quoq; lectorem eſſe duxi, me in hac re cōprobanda

rationes

rationes tantum, & exempla, non Scripturas, Concilia, & Patres adduxiſſe: quoniam iſta in libris ſuperioribus copioſiſſimè perſecutus fueram in confirmando primatu ſpirituali ſummi Pontificis; quo confirmato & firmiter ſtabilito facillimum eſſe cenſui, ex eo tamquam ex fonte deducere riuulos rationum ad poteſtatem in temporalibus comprobandam.

Prima igitur ratio mea, quam Barclaius ad verbum refert, hæc fuit.

Poteſtas ciuilis ſubiecta eſt poteſtati ſpirituali, quãdo vtraq; pars eſt eiuſdem Reip. Chriſtianæ: ergo poteſt Princeps ſpiritualis imperare Principibus temporalibus, & diſponere de temporalibus rebus in ordine ad bonum ſpirituale; omnis enim ſuperior imperare poteſt inferiori ſuo.

Quod autem poteſtas politica, nõ ſolùm, vt Chiſtiana; ſed etiam vt politica, ſit ſubiecta Eccleſiaſticæ, vt talis eſt: Primò demonſtratur ex finibus vtriuſq;. Nã finis temporalis ſubordinatur fini ſpirituali, vt patet, quia felicitas temporalis, non eſt abſolutè vltimus finis; & ideo referri debet in felicitatem æternam. Conſtat autem ex Ariſt. lib. 1. Eth. cap. 1. ita ſubordinari facultates, vt ſubordinantur fines.

Secundo, Reges, & Pontifices, Clerici, & Laici non faciunt duas Reſpublicas, ſed vnam, id eſt, vnam Eccleſiam. Sumus enim omnes vnum corpus Roman. 12. & 1. Corinth. 12. At in omni corpore membra ſunt connexa, & dependentia vnum ab alio: non autem rectè aſſeritur, ſpiritualia pendere à temporalibus: ergo temporalia à ſpiritualibus pendent, illiſq; ſubijciuntur.

Tertio, ſi temporalis adminiſtratio impedit ſpirituale

certum aũt eſt, ſpiritum in carnem imperium habere debere, non contra: neq; ſunt in Eccleſia Chriſti Pontifices, & Reges, vt principales Arietes in Ouili, ſed vt Paſtores, & oues: neque in dubium reuocari poteſt, an Paſtores ouibus, vel oues paſtoribus cum imperio præſint.

Subiũgit Barclaius: § *Vtraq; poteſtate, ſiue vt Genebrardi verbis vtar, vtroq; magiſtratu Eccleſia continetur, munitur, & viget: ad quam protegendam, & ſartam tectam conſeruandam alterius ſic*

Altera poſcit opem res, & coniurat amice.

vt quamdiu ſocietatem retinent, Reſp. Chriſtiana innumeris concordiæ, & pacis commodis effloreſcat. At vbi coitam diſſoluunt, ſpiritualis quidem poteſtas, licet diuina virtute præſtans, imbecillior tamen in oculis hominum, & corporalibus auxilijs deſtituta plerunque contemnitur: temporalis verò, quantumuis potens, atque fortis in ſuam ipſius perniciem per omne ſcelus, & inſaniam properat, nimirum cæleſti gratia deſtituta, qua per ſpiritualis poteſtatis coitionem fruebatur.

Reſpondeo. Hæc omnia contra ſuum auctorem, non contra Bellarminum pugnant. Fatetur enim Bellarminus, optimum eſſe, vt duo iſtæ poteſtates cõcordes ſint, & valdè pernitioſum ſi inter ſe pugnent: ſed non inde ſequitur vnã alteri non eſſe iure ſubiectam. Nam & in homine optimum eſt, vt ſpiritus, & caro concordes ſint, & pernitioſum, ſi diſſideant, vt ſæpè carne reluctante imperio ſpiritus, & ſpiritu carnem in ſeruitutem redigere conante, diſcordant: nec tamen vllus ſapiens ex hac diſcordia colliget, non debere eſſe ſpiritui in carnem

ſuam imperium;cùm contrarium apertiſſimè inde colligatur. Igitur eodem modo ex eo, quod ex diſcordia duarum poteſtatum,ſpiritualis, & politicæ in eadem Chriſtiana Republica tam multa incommoda ſequuntur,& vtrique valdè neceſſaria concordia eſt:colligi debet,pertinuiſſe ad ſapientiam Chriſti Chriſtianæ Reip.Conditoris, vt vnam poteſtatem alteri ſubijceret, quò facilius pacem, & concordiam inter ſe retinerent,& colerent.

Addit Barclaius teſtimonium Hoſij Cordubenſis,& S.Bernardi: ſed quoniam ad teſtimonium non ſemel ſupra reſpondimus; audiamus verba S. Bernardi lib.1.de Conſideratione cap.5.*Habent*,inquit,*hæc infima & terrena Iudices ſuos, Reges, & Principes terræ. quid fines alienos inuaditis? quid falcem veſtram in alienam meſſem extenditis?*]

Reſpondeo.S.Bernardus ipſe ſe declarat,cùm in eodem loco ſubiungit.*Nō quia indigni vos, ſed quia indignum vobis talibus inſiſtere,quippè potioribus occupatis: denique vbi neceſſitas exigit, audi quid cenſeat,nō ego,ſed Apoſtolus,Si enim in vobis iudicabitur hic mundus,indigni eſtis,qui de minimis iudicetis? Sed aliud eſt incidenter incurrere in iſta, cauſa quidem vrgente,aliud verò incumbere iſtis, tamquam magnis, dignisq; tali, & talium intentione rebus.*] Vbi demonſtrat Pontifices maximos, vt plurimum debere in rebus maioribus occupari, & infima iſta, ac terrena relinquere Iudicibus minoribus,Regibus videlicet,& Principibus terræ. Quemadmodū Apoſtolus 1. Corinth.6. dixit. *Iudicia ſecularia ſi habueritis contemptibiles qui ſunt in Eccleſia, hos conſtituito ad iudicandum*. Itaque S.Bernardus eo loco fines alienos, & meſſem alienam, iudicia terrena,

rena vocauit, nō quod nō poſſit Pontifex, ſed quod vt plurimum non debeat, dimiſſis rebus grauioribus, iſtis terrenis, & vilibus implicari: Et Barclaius non ſatis prudenter, ne dicam fraudulenter, verba citat, quæ ſecum adferunt explicationem, ſi locus integer adferatur.

Pari aſtutia Ioannem Driedonem allegat ex lib. 2. de libertate Chriſtiana cap. 2. cuius hæc ſunt verba: § *Chriſtus vtriuſque poteſtatis officia diſcreuit, vt vna diuinis, & ſpiritualibus rebus, atq; perſonis, altera profanis, atque mundanis præſideret.* & mox: *En planè vides Chriſtum diſcreuiſſe vtriuſque poteſtatis officia. diſtinctio igitur Eccleſiaſticæ poteſtatis Papalis à poteſtate ſæculari, ac Imperiali eſt de iure diuino facta.*]

Reſpondeo. Scribit Ioannes Driedo, poteſtates illas duas diſtinctas eſſe; ſed vnam alteri ſubiectam eſſe, temporalem videlicet ſpirituali hoc loco non negat. & paulò infra in eodem capite diſertis verbis affirmat, dicens: *Vnde Papa, & Imperator ſunt in Eccleſia non tamquam duo Rectores ſummi inter ſe diuiſi, quorum neuter alteram cognoſcit, & veneratur, tamquam ſuperiorem: quia Regnum ſic contra ſe deſolabitur.* hæc ille: nec valet gloſſa Barclaij, quod Imperator in ſpiritualibus Papam, Papa in temporalibus Imperatorem cognoſcere debeat, & venerari tamquam ſuperiorem. Nam Ioann. Driedo explicuit ſententiam ſuam lib. 1. eiuſdem operis, cap. 9. vbi docuit, in ordine ad finem ſupernaturalem, ſubiectam eſſe poteſtatem temporalem poteſtati ſpirituali. & cap. 14. docuit Papā habere plenitudinem poteſtatis ſuper omnes Reges, & Principes Chriſtianos, & poſſe eos Regnis

Digitized by Google

priuare, & in temporalibus prorſus eximere plebem Chriſtianam ab eorum obedientia, & ſubiectione: & nuſquam docuit, poteſtatem ſpiritualem ſubiectam eſſe temporali, aut poſſe à Regibus priuari Pontificem Papatu, aut ab eius obedientia, & ſubiectione populos liberari. Allegat Barclaius antiquam gloſſam in can. *Hadrianus*, diſt. 63. ſic dicentem, *Quemadmodum ille huic in ſpiritualibus: ita hic illi in temporalibus pater eſt*. Sed ego iſtam gloſſam neque in nouis, neque in antiquis editionibus inuenire potui. Fortaſsè tamquam dilira Anus antiquata eſt, aut præ nimio ſenio iam dudum exceſſit è viuis.

Poſtremò addit Barclaius teſtimonium Bellarmini, vt Bellarminum cum Bellarmino committat, eumque proprio gladio vulneratum proſternat. *Nota, inquit Bellarminus lib. 5. de Pontifice cap 3. quemadmodum non eſt idem ſydus Sol, & Luna, & ſicut Lunam non inſtituit ſol, ſed Deus: ita quoq; non eſſe idem Pontificatum & Imperium, neque vnam ab alio abſolutè pendere.* His verbis recitatis ſubiungit Barclaius. § *Sunt quidem Sol, & Luna duo luminaria magna, quæ Pontifex Innocentius, cap. ſolitæ, de maiorit. & obedien. per allegoriam interpretatur duas dignitates, quæ ſunt Pontificalis auctoritas, & Regalis poteſtas, & illam Soli, hanc lunæ comparat. Vnde hoc modo diſputo. Quemadmodum Luna non minus Luna eſt, nec minus per ſe conſiſtit, tunc cũ à ſole recedit, & mutuatum ab eo lumen errans amittit, quàm cum iis radiis pleno orbe, atque aſpectu illuſtratur, & neutro caſu hæc ab illo, aut ille ab hac dependet; ſed ambo inſtitutionis ſuæ ordinem, & modum tenentes Deo, Mundoq; deſeruiunt: ſic etiam poteſtas Regalis,*

Regalis, ſiue politica proprijs ſubnixa viribus per ſe ſemper conſiſtit, & licet magnum quidem lumen ad bene, beateq; viuendum à Pontificali, ſpiritualiq; poteſtate accipiat: tamen eius, neq; acceſſu neq; receſſu vlla ex parte in ſua οὐσία, ſiue eſſentia mutatur, minuitur, vel augetur, multoquè minus aduenienti ſubijcitur.]

Reſpondeo. Similitudines non in omnibus locum habent, ſed in ea tantum re, ad quam explicandam adhibentur. Ideo fruſtra quæritur accommodatio in omnibus. Chriſtus agnus Dei dictus eſt propter manſuetudinem, & leo propter fortitudinem, & petra propter firmitatem, & vitis propter fœcunditatem: nec tamen licet Chriſto tribuere ſtoliditatem ouis, aut ſæuitiam leonis, aut duritiem lapidis, aut fragilitatem vitis. Rectè igitur comparauit Innocentius tertius poteſtatem Pontificiam Soli, & poteſtatem Regiam Lunæ, quod illa præſit ſpiritualibus, iſta temporalibus, illa ſit maior, iſta minor. Nec malè ego notaui, Pontificatum, & Imperium inſtar Solis, & Lunæ eſſe diſtincta, & à Deo; & Imperium abſolutè non pendere à Pontificatu: quia videlicet Imperium Rom. fuit ante Pontificatum Chriſtianum, ac per hoc inſtitutum non fuit à Pontifice: neque Pontifex Imperium ſuſtulit vnquam, ſed ſolùm tranſtulit ab vno homine ad alium, vel ab vna gente ad aliam. Concedimus autem Barclaio poteſtates Pōtificiam, & Regiam inſtar Solis & Lunæ non pendere ab inuicem quoad eſſentiam. Sed non concedimus, quod Barclaius in fine addidit, Lunam Soli non ſubijci. Subijcitur enim Luna Soli, cùm ab eo lumen recipiat, & non ſubijcitur

Lunę Sol, qui nihil recipit à Luna. Nec ſolùm Luna, ſed omnes etiam ſtellæ ſubijciuntur Soli, quoniã ab illo lumen recipiunt, & rectè Marcus Tullius in Sõnio Scipionis de ſole dicit, *Dux eſt et Princeps, & moderator luminum reliquorum.* Itaque quemadmodum Soli ſubijcitur Luna, & Lunæ non ſubijcitur Sol; ita quoq; Pontifici ſubijcitur Rex, & Regi non ſubijcitur Pontifex.

DEFENDITVR CONFIRMATIO primæ rationis Bellarmini.

Capvt XIV.

IN capite quartodecimo Barclaius examinat tria illa argumenta, quibus ego probaui aſſumptionem primæ rationis, ſiue antecedens primi enthimematis, vt Scholarum verbis vtamur. Primum argumentum illud fuit: *Finis temporalis ſubordinatur fini ſpirituali; ſed facultates ſubordinantur, vt ſubordinantur fines; igitur facultas, ſiue poteſtas tẽporalis, ſubordinatur facultati, ſiue poteſtati ſpirituali.* Ad hoc argumentum reſpondet Barclaius his verbis.

§ *Nego conſtanter talem ordinationem, vel ſubordinationem finium harum poteſtatum eſſe, quatenus ipſa tales poteſtates ſunt. Nam finis politicæ, ſeu ciuilis poteſtatis, quatenus politica eſt, nihil aliud abſolutè complectitur quam felicitatem temporalem, commune ſcilicet bonum, & vitæ degendæ ordinatam tranquillitatem, vt ipſemet alibi Bellarminus fatetur. Politica poteſtas, inquit, habet ſuos Principes, leges,*

Digitized by Google

ges, iudicia, &c. & ſimiliter Eccleſiaſtica ſuos Epiſcopos, Canones, iudicia. Illa habet pro fine temporalem pacem, iſta ſalutem æternam. Hæc Barclaius, qui poſtea rem eandem confirmat ex Apoſtolo 1. ad Tim. 2. qui iubet nos orare pro Regibus, vt tranquillam vitam agamus in omni pietate, & caſtitate. Item ex Nauarro, qui cap. *Nouit*, de Iudic. numer. 90. dicit, finem poteſtatis laicæ eſſe vitam bonam, beatam, & quietam temporalem mortalium, quæ & finis eſt legum ab ipſa emanantium: poteſtatis verò Eccleſiaſticæ, finem eſſe vitam æternam ſupernaturalem, eundemque eſſe finem legum ab ipſa emanantium.]

Reſpondeo, Negat Barclaius rem certiſſimam omnium conſenſione Doctorum; nec poteſt aliter paradoxa ſua defendere, niſi audacter omnia negando, quæ illi obijciuntur. Quid enim apud Theologos, & Philoſophos notius, quam inter cauſas tū efficientes, tum finales ordinem eſſe, & inferiores ſuperioribus ſubordinari? Certè Deus eſt prima cauſa efficiēs omnium rerum, eiq; ſubordinantur, cauſæ ſecundæ, ſiue vniuerſales, quales ſunt cœli, ſiue particulares, quales ſunt res ipſæ inferiores, quarū vnaquæq; producit effectus ſibi ſimiles, non abſque actione cælorum, & cooperatione Dei, primæ videlicet, atq; altiſſimæ cauſæ. Eodem igitur modo finis vltimus abſolutè Deus eſt, atque ad eum ordine quodam referuntur, & ſubordinantur omnes alij fines. Finis quidem immediatus poteſtatis Politicæ eſt pax Reip. temporalis, ſed hęc pax ſubordinatur paci ſupernaturali hominis cū Deo; iſta verò paci beatæ, quæ eſt in ſuperna Hieruſalē; quæ tandem ſubordinatur gloriæ Dei Conditoris,

qui eſt primum principium, & vltimus finis omniū rerum. Atq; hoc ipſum docent auctores, quos hic Barclaius citat, Bellarminus enim, quem primo loco nominat, lib. 5. de Pontif. cap. 6. vbi ſcripſit, finē politicæ poteſtatis eſſe pacem temporalem, & finē poteſtatis Eccleſiaſticæ eſſe ſalutem æternam: paulò poſt addidit hæc verba: *Quando iſtæ poteſtates ſunt coniunctæ, vnum corpus efficiunt, ideoq; debent eſſe connexæ, & inferior ſuperiori ſubiecta, & ſubordinata:* cuius rei rationem reddit cap. 7. *quia finis temporalis poteſtatis ſubordinatur fini poteſtatis ſpiritualis*. Sanctus quoque Apoſtolus 1. ad Timoth. cap. 2. quem Barclaius ſecundo loco citauit, cùm iuſſit orari pro Regibus, vt tranquillam vitam agamus; adiunxit, *in omni pietate, & caſtitate*; vt oſtenderet tranquillitatem vitæ, quæ eſt finis politicæ poteſtatis, ſubordinari pietati, & caſtitati, quę finis eſt poteſtatis ſpiritualis, per quē ad finem vltimum peruenitur, qui eſt felicitas ſempiterna. Denique Nauarrus, quem tertio loco Barclaius attulit, in ca. *Nouit*, de Iudic. num. 90. ſcribit, finem poteſtatis temporalis eſſe vitam bonam, & beatam mortalium temporalium; finem ſpiritualis poteſtatis eſſe vitam æternam in cælis. Sed idem auctor eodem loco, num. 99. demonſtrat, finem temporalis poteſtatis ſubordinari fini poteſtati ſpiritualis, cum docet ex S. Thom. lib. 3. de Regimine Principum c. 12. Chriſti dominium ordinari ad ſalutem animæ & ſpiritualia bona, licet à tēporalibus nō excludatur, eo modo quo ad ſpiritualia ordinātur. *Expende* inquit Nauarrus, *illa verba, eo modo, quo ad ſpiritualia ordinantur: nam illo & non alio modo ſuprema hæc Papa Patriæ Patris poteſtas extenditur ad illa*, *id*

eſt,

eſt, ad temporalia. Ibidem Nauarrus adducit alium locum S. Thomæ ex 2.2.q.40.art.2.ad tertium. *Omnis perſona,* inquit Sanctus Thomas, *vel ars, vel virtus ad quam pertinet finis, habet diſponere de his, quæ ſunt ad finem: bella autem carnalia in populo fideli ſunt referenda ad ſpirituale bonum diuinum, cui Clerici deputantur: & ideo ad Clericos pertinet diſponere, & inducere alios ad bellandum bella iuſta.* Vbi Sanctus Thomas docet bella carnalia ordinari ad bonum ſpirituale, vt ad finem non immediatum, ſed mediatum: finis enim belli carnalis immediatus eſt victoria, & pax temporalis: ſed quia hæc ordinātur ad bonum ſpirituale, vt alia omnia temporalia, ideò dicitur bellum carnale ordinari vt ad finem, mediatum videlicet, ad bonum ſpirituale: & ea de cauſa diſponere de bellis iuſtis agendis pertinet aliquo modo ad Clericos, id eſt, ad Eccleſiaſticam poteſtatem, cuius finis immediatus eſt bonum ſpirituale. Multa ſimilia habet idem Sanctus Thomas, de ſubordinatione finium in 1.2.q.1. art.4. & lib.3. contra gentes cap.17. 18. & ſequentibus.

Aggreditur deinde Barclaius ſecundum argumentum meum, quod erat huiuſmodi: *Reges, & Pōtifices, Clerici & laici non faciunt duas Reſp. ſed vnā, id eſt, vnam Eccleſiam: ſumus enim vnum corpus Rom. 12. & 1. Corinth. 12. At in omni corpore membra ſunt connexa, & dependentia vnum ab alio: non autem rectè aſſeritur ſpiritualia pendere à temporalibus, ergo temporalia à ſpiritualibus pendent, illiſq. ſubijciuntur.*

De hoc ſecundo argumento ita loquitur Barclaius. § *Secundum verò argumentum vſque adeo*

friuo-

friuolum eſt, & fallax: vt nihil inſcitius dici, aut vitioſius colligi poſſit, quam quod eo concluditur: ecqua enim Anus tam excors eſt, vt neſciat non valere hanc conſecutionem, ſunt mnmbra vnius corporis, ergo vnū ab alio pendet: nam neq; pes à pede, neq; brachium à brachio, neq; humerus ab humero pendet, ſed ab vno tertio.]

Reſpódeo. Oblitus erat Barclaius, cùm hæc ſcriberet, eorum, quæ paulò ante dixerat, neminē Bellarmino argutius argumenta proponere, neminem breuius, ſubtiliuſque concludere. iſta ſiquidem nō benè cohærent: argumenta propoſita argutiſſimè ſubtiliſſimeq; concluſa à qualibet ex corde Anu poſſe nullo labore diſſolui. Sed omitto Barclaij inconſtantiam, qui Bellarminum nunc laudibus euehit in cælum, nunc conuicijs deprimit in abyſſum: parū enim Bellarmino eſt, vt à Barclaio iudicetur, aut ab alijs ei ſimilibus, qui Iudices eius legitimi nō ſunt: omnes enim ſtabimus ante tribunal Chriſti, & ab illo iuſtè vereque, ac ſine omni animi perturbatione iudicabimur. Quòd ergò dixi, membra eiuſdem corporis eſſe connexa, & vnum pendere ab alio; de membris diuerſi generis intellexi, qualia ſunt digitus, manus, brachium, humerus, & caput: non de membris eiuſdem generis, qualia ſunt duæ manus, duo pedes, duo oculi, duæ aures: poteſtas enim politica, & Eccleſiaſtica, de quib⁹ loquebamur diuerſi generis ſunt, vt notum eſt: & ſecundùm ſubiectam materiam verba intelligenda ſunt; alioqui nulla eſſet tam certa demonſtratio, quæ calumniam pati non poſſet. Itaq; poteſtas Regia, quæ in ſuo genere principalis eſt, ſi cum poteſtate Pontificia, quæ etiam in ſuo genere principalis eſt, in

vnum

vnū corpus coaleſcat, neceſſario debet, aut ſubeſſe, aut præeſſe, ne ſint in vno corpore duo capita: & cùm ſatis conſtet Pontificem eſſe caput Eccleſiæ vice Chriſti, apertè ſequitur, vt debeat Rex, aut nō eſſe membrū huius corporis, aut Pontifici ſubeſſe; & eodem modo poteſtas politica, quæ præcipuè reſidet in Rege, aut debet ſubiecta eſſe ſpirituali, quę præcipuè reſidet in Pontifice, aut extra Eccleſiam remanere: quemadmodum non poteſt eſſe digitus in corpore, qui non pendeat à manu; neque manus, quæ non pendeat à brachio; neque brachium, quod non pēdeat à humero: neque humerus, qui non pēdeat à capite. Quod autem Barclaius dicit paulò pòſt, *poteſtatem ſpiritualem, & politicam, eſſe veluti duos humeros in corpore, quorum neuter alteri ſubijcitur; ſed vterque ſubijcitur vni capiti Chriſto*: non ſolùm eſt falſum, quia poteſtates illę non ſunt eiuſdē generis, vt duobus humeris comparari poſſint, quomodo rectè compararentur duobus humeris duæ Regiæ poteſtates: ſed etiam ad hæreſim pertinet, quæ hoc tempore maximè viget: quid enim hęretici huius temporis maiori conatu populis perſuadere conantur, quàm non eſſe ſummum Pontificem caput viſibile corporis Eccleſiæ, cui omnes Chriſtiani, quantumuis magni neceſſariò ſubiici debeant, ſi ſalui eſſe velint? Atqui hoc illis vltro concedit Barclaius, qui tamē in toto libro Catholicum ſe facit. Itaq; poteſtas ſpiritualis, & politica non rectè comparantur duobus humeris; ſed vel ſpiritui, & carni comparare debent, vt facit S. Gregorius Nazianzenus in oratione ſæpè citata ad populum timore perculſum, & Præſidem iraſcentē vel brachio, & capiti, membris videlicet principalibus.

libus, quorum tamen vnum, quamuis in ſe valdè potens,& robuſtum ab altero ſuperiore dirigi debeat,& gubernari.

Sed inſtat Barclaius, atque obijcit mihi mea ipſius ſcripta, lib. 3. de Pontifice cap.19. vbi admitto Reges terræ non habere in terris iudicem, quantũ ad res politicas pertinet: & contendit, me contraria loqui, cùm vno in loco doceo, Reges non habere iudicem in terris, quo ad res politicas: in alio loco admitto, Pontificem iudicem eſſe Regum, vt etiam eos per ſententiam Regno priuare poſſit.

Reſpondeo. Innocentius tertius in cap. *Per venerabilem*, Qui filij ſint legit. ſcribit Reges in temporalibus, non habere ſuperiorem: & tamen ipſe idem Othonem quartum Imperatorem depoſuit. Audeat ergo Barclaius Innocentium, tamquam ſecum ipſum pugnantem arguere: & ego cum tanto Pontifice reprehendi nõ moleſtè feram. Sed defenſio in promptu eſt: Reges enim non habent iudicẽ in terris, quoad res politicas, ſiue in temporalibus, dum eorum regimen ita intra res politicas,& temporalia ſe continet, vt ſpiritualibus non officiat. Præterea dicuntur Reges non habere Iudicem in politicis,& temporalibus, quia non habent ſuper ſe iudicem politicum, ſiue temporalem, quãuis habeant Iudicem ſpiritualem, à quo dirigi, & iudicari poſſunt etiam in temporalibus per ordinẽ ad ſpiritualia.

Quod verò Barclaius addit, diſcrimen vocũ *directè*, & *indirectè* ad formã,& modum pertinere, non ad vim,& effectum iudicij: iam ſupra refutatũ eſt in cap.12. vbi de his vocibus ex propoſito diſputauimus.

Reſtat

Reſtat argumentum meum tertium, quod tale erat. *Si temporalis adminiſtratio impedit ſpirituale bonum omnium, iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum adminiſtrationis, etiam cum detrimento temporalis boni, ergo ſignum eſt, ſubiectam eſſe temporalem poteſtatem ſpirituali.*

§ Huic argumento duobus modis Barclaius occurrit: primum enim notat quod cùm rem demonſtrandam ſuſceperim, ſignum tantum protulerim: deinde negat conſecutionem argumenti: nam ex eo quod tenetur Princeps temporalis mutare formã regiminis, ſi per eam bonum ſpirituale impediatur: dicit Barclaius ſequi, ſpiritualia eſſe digniora temporalibus, non autem poteſtatem temporalem ſpirituali eſſe ſubiectam.]

Reſpondeo. Non eſt nouum, neque inſolitum, poſt demonſtrationes adferre quoque argumenta à ſigno. Quod autem attinet ad conſecutionem fallitur Barclaius. Nam ex illo antecedente, *Tenetur Princeps Politicus mutare adminiſtrationem ſuam, ſi obſit bono ſpirituali*; non ſequitur abſolutè, *ergo bonum ſpirituale eſt nobilius ac dignius temporali*: ſed ſequitur, *ergo ad bonum ſpirituale ordinatur, vt ad ſuum finem bonum temporale*, ac per hoc poteſtas tẽporalis ſubiecta eſt poteſtati ſpirituali: neceſſitas enim mutandi adminiſtrationem in eo caſu non oritur ex dignitate, vel nobilitate boni ſpiritualis præciſè; ſed ex ſubordinatione vnius ad alterum: quod perſpicuè oſtendi in meo lib. 5. de Pontifice cap. 7. in explicatione huius argumenti tertij, ad quæ Barclaius nihil reſpondit.

Digitized by Google

REFVTATVR DIGRESSIO Barclaij.

CAPVT XV.

IN capite quintodecimo Barclaius non contentus ijs, quæ dixerat in reſponſione ad primam rationem meam: antequam tranſeat ad ſecundam examinandam, & refellendam; iterum repetit ſententiam ſuam de poteſtate Eccleſiaſtica, ac politica, quod videlicet, Principes temporales ſubiecti eſſe debeant Epiſcopis, quoad ſpiritualia, & contra Epiſcopi ſubiecti eſſe debeant Principibus, quo ad temporalia: & quemadmodum Epiſcopi cogere poſſunt ſpiritualibus pœnis Principes temporales ad obediendum in ijs, quæ ad animam pertinent: ſic poſſunt Principes temporales cogere Epiſcopos corporalibus pœnis ad obediendum in ijs, quæ pertinent ad tẽporalia, modò fidei Catholicæ, & bonis moribus non ſint contraria. Excipit tamẽ ſummum Pontificẽ, quem dicit non eſſe ſubiectum vlli Principi temporali, quoniam ipſe quoque eſt Princeps ſupremus temporalis in prouincijs ditionis Eccleſiaſticæ. In ſumma tollit Barclaius de medio omnem exemptionem Eccleſiaſticorum à poteſtate Principum ſecularium. Ac primũ ad hanc ſententiam ſtabiliendam producit teſtimonium Franciſci Romuli in reſponſione ad certa capita Apologiæ, &c. qui diſertis verbis affirmat, Epiſcopos Regibus in temporalibus rebus, & Reges Epiſcopis in rebus ſpiritualibus debere

eſſe

eſſe ſubiectos. Sed facilis eſt reſponſio. Loquitur enim Franciſcus Romulus eo loco de ſubiectione, quam habent Epiſcopi, & reliqui Clerici ad obſeruandas leges policitas, & non perturbandum ordinem politicum à Regibus conſtitutum; vt etiam docet Gelaſius, & Nicolaus Pontifex, ille in Epiſt. ad Anaſtaſium Imperatorem, hic in Epiſtola ad Imperatorem Michaelem, quos eo loco Franciſcus Romulus allegauit. Sed hinc non ſequitur, poſſe cogi Epiſcopum à Rege ad obediendũ, vel puniri, ſi non obediat, cùm Rex nullam habeat in Epiſcopos, vel Clericos poteſtatem, quod apertiſſimè legitur in Concilio Conſtantienſi, Seſſ. 31.

Secundo producit teſtimonium ipſius Bellarmini, ex lib. de Clericis, cap. 28. vbi docet, Clericos, vt ciues, eſſe partes, & membra Reipub. politicæ, ac per hoc obligari ad leges politicas obſeruandas. Sed quoniam idem Bellarminus in eodem loco, excipit poteſtatem coactiuam à qua liberos eſſe dicit Clericos: Barclaius reclamat, ac dicit; *Verius eſt Clericos ad obſequium legum, vbi cauſa poſtulat, à tẽporali Iudice cogi poſſe, vt nec in ea re exemptionis ſuæ beneficio gaudeant, quod ab Imperatorum, & Principum legibus, eos accepiſſe ſatis conſtat. Fruſtra enim legum auxilium inuocat, qui contra eas committit.*

At hic Barclaius more ſuo contra ſententiam Catholicorum omnium loquitur: quamuis enim diſputent Theologi, & Canoniſtæ de iure exeptionis, tamen eſſe Clericos aliquo iure exen ptos, & non poſſe cogi à laica poteſtate, omnes docent. Vtrum autem verius ſit exiſtimandum, quod vnus, an quod vniuerſitas docet, alijs iudicandum relin-

quo: ſed de hac re inferius plura dicemus, & multa etiam in lib. de Clericis diximus.

Tertio Barclaius producit teſtimonium ſancti Gregorij; in epiſt. 15. lib. 4. vbi ſanctus Gregorius ad Mauritium ſcribens, ſic loquitur: *Sacerdotibus non ex terrena poteſtate Dominus noſter citius indignetur; ſed excellenti conſideratione propter eũ, cuius ſerui ſunt, eis ita dominetur, vt etiam debitam reuerentiam impendat.*

§ *Dominetur nimirum*, addit Barclaius, *quatenus ciues ſunt, & partes Reipub. reuerentiam impendat, qua Dei Sacerdotes, & Patres ſpirituales, quibus ipſe Imperator, vt Eccleſiæ filius ſubijcitur.*]

Reſpondeo. Poſſent verba ſancta Gregorij in eum ſenſum exponi, vt ſignificare voluerit, Imperatorem dominari poſſe Sacerdotibus conſtituendo leges politicas, quas ipſi quoque vi rationis, ſed non vi legis obſeruare tenentur; ſed eis reuerentiã illam impendere debere, vt non eos ipſe puniat, ſi leges non ſeruent, ſed Prælatis ipſorum puniendos relinquat. Sed quoniam ex ipſo Gregorio in Commentario Pſalm. 101. didicimus, Mauritium Tyrannicè imperaſſe in vltimis Imperij ſui annis, ac potiſſimum in Sacerdotes ſæuire cæpiſſe: mirum non eſt, ſi ſanctus Gregorius ita loquatur, vt iugum Tyrannicum ſi auferre non poterat, mitigare ſaltem, & moderari niteretur.

Quarto producit teſtimonium Scripturæ, lib. 3. Reg. c. 2. Vbi Salomon Rex ſacerdotem Abiatharẽ reum mortis pronunciauit, quòd coniuranti Adoniæ conſenſiſſet: & eiecit eum, ne ſacerdotio fungeretur.]

Reſponſio. Non eſt improbabile in teſtamento

veteri

veteri Regem abſolutè maiorem fuiſſe Pontifice, tum quod ita doceat ſactus Thomas in lib. 1. de Regimine Principum, cap. 14. tum quòd in teſtamento veteri promiſſiones eſſent temporales, & ſacrificia carnalia; ſed quoniam probabilius eſt, in ipſo etiam teſtamento veteri, maiorem fuiſſe Pontificem Rege, vt oſtendimus, lib. 2. de Pontif. cap. 29. ideò perſiſtimus in ea reſponſione, quam in eo locò ſcripſimus, Salomonem non vt Regem; ſed vt Prophetam diuino inſtinctu iudicaſſe Abiatharē mortis reum, & ei ſacerdotium abrogaſſe, aliumque ei ſubſtituiſſe. Nam quod in ſcriptura 3. Reg. 2. legimus, *Vt impleretur ſermo Domini, quem locutus eſt ſuper domum Heli in Silo*: ratio eſt, cur Salomon hoc fecerit. *At*, inquit Barclaius, *illud, Vt impleretur ſermo Domini, nihil aliud ſignificat, niſi tunc impletum fuiſſe, quod Dominus prædixerat futurum: quemadmodum Matth. 27. cùm dicitur, impios milites diuiſiſſe inter ſe veſtimenta Chriſti, vt impleretur illud Pſalmi, Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea.*

Reſpondeo. Illud, *vt impleretur verbum Domini*, aliquando ſignificat ſolùm, illud fuiſſe prædictum, & poſtea impletum, vt in loco allegato ab Aduerſario. Aliquando ſignificat id factum eſſe eo animo, eaque intentione, vt obedientia præſtaretur Deo, qui voluit per eum id fieri, vt lib. 4. Reg. ca. 9. Iehu iuſſit, Ioram Regem occiſum proijci de curru in agrum Iezrael, *vt impleretur verbum Domini, quod locutus fuerat per Eliam Prophetam. Tolle*, inquit, *eum, & proijce de curru in terram, iuxta verbum Domini*. Quod autem locus allatus ex lib. 3. Reg. cap. 2. debeat intelligi hoc ſecundo modo, probari poteſt ex voce hebraica: nam vbi nos habemus in textu

Eiecit ergo Salomon Abiathar, vt non eſſet Sacerdos Domini; vt impleretur ſermo Domini, quem locutus eſt ſuper domum Heli in Silo: in hebræo eſt verbum actiuæ ſignificationis למלא adimplendum, ſiue vt ipſe impleret ſermonem Domini. Quare verba textus latini debent ſic intelligi, *vt impleretur*, ſupple, *ab ipſo Salomone ſermo Domini*. &c. Adde, quod ex ſententia Barclaij, Rex non poteſt punire Sacerdotem pœna ſpirituali, neque miſcere ſe in negotijs ſpiritualibus, ſed ſolùm in temporalibus: Salomon autem priuauit Abiathar munere ſacerdotali, & alium eius loco ſubſtituit; ergo vel exceſſit modum poteſtatis ſuæ, vel hoc fecit non vt Rex, ſed vt Propheta, ex peculiari inſtinctu Dei, vt nos ſuprà diximus. Deinde ſi hæc Lectori non ſatisfaciūt; dicere poſſumus, in Scriptura ſacra narrari factum Salomonis, ſed non definiri, iure ne, an iniuria id fecerit: quemadmodum etiam in eo loco narratur cædes Adoniæ fratris Salomonis, iuſſu eiuſdem Salomonis patrata, ob id quod Adonias petierit ſibi dari in vxorem Abiſag Sunamitidem: quod rectè ne, an ſecus factum fuerit, diſputari poteſt. Itaque non benè colligeret, qui diceret, Rex Salomon priuauit ſacerdotem functione ſua, & occidit fratrem ſuum, quia petierat in vxorem illam puellā, quæ fuerat ancilla patris ſui: ergo poſſunt Reges priuare functione ſua Sacerdotes, alioſque in eorum locum ſubſtituere: & poſſunt fratres ſuos interficere, ſi ſpecioſam aliquam puellam, quam Rex ipſe fortaſſe amat, ſibi dari poſtulent in vxorem. Iſte, inquam, non benè colligeret, quia Reges multa ſæpè faciunt ex poteſtate, non ex iuſtitia: & videndum eſt non tam quid poſſint, quam quid debeant,

ant,ſiue quid iure poſſint: non enim verũ eſt,quod Imperatori Antonino Caracallæ dictum fuit, *Regibus quod libet,licet.*

Addit Barclaius: § *Aequè fallitur vir idem doctiſſimus,cùm ait eodem lib.2. de Summo Pontif. cap.19. non mirum eſſe,ſi in Teſtamento veteri ſumma poteſtas fuit temporalis, in nouo ſpiritualis, quia in veteri Teſtamento promiſſiones tantùm temporales fuerunt,& in nouo ſpirituales,& æternæ.*]

Reſpondeo. Eam ego ſententiam vt probabilẽ poſui,propter auctoritatem S. Thomæ in lib. 1. de Regimine Principum, ſiue auctoris illius libri, quicunque fuerit, & propter non condemnendam rationem ab eodem auctore allatam. Barclaius autem dicit quidem in vtroque teſtamento poteſtatẽ Regiam fuiſſe ſolùm temporalem; poteſtatem põtificiam,ſolùm ſpiritualem, ſed nulla vel auctoritate,vel ratione probat. Quare nemo mirari debet ſi veterem auctorem cum ratione loquentem anteponamus Barclaio, auctori recenti,& ſine ratione veteres carpenti.

His expeditis percenſet, ac numerat Barclaius ordine priuilegia exemptionum, quæ data ſunt à Regibus, vel Imperatoribus ordini Eccleſiaſtico; ex quibus colligit, Eccleſiaſticos ex ſe ſubiectos eſſe in temporalibus politicæ poteſtati: niſi enim ſubiecti eſſent,non egerent priuilegijs, neque illa vel quæſiuiſſent,vel etiam oblata accepiſſent.

Ad hæc breuiter reſpondeo, nos hoc loco non ſuſcepiſſe diſputationem de poteſtate Regum in Eccleſiaſticos,ſed de poteſtate Summi Pontificis in temporalibus: neque æquum eſt de vna diſputatione ad aliam tranſire. Quare Lectorem remitti-

mus ad ea quæ in Controuerſijs de exemptione Eccleſiaſticorum diſputauimus, præſertim in editionibus poſt annum Domini 1598. in quibus paulò planius & plenius ſententiam noſtram explicuimus, quam in editionibus prioribus. Accedit etiam, quod Barclaius infra iterum de hac re, & fuſius tractat, capite videlicet triceſimoſecundo, & triceſimotertio, vbi ſe in materia exemptionis nouam doctrinam contra ſcriptores omnes inueniſſe gloriatur.

REFELLITVR ALIA DIgreſsio Barclaij.

CAPVT XVI.

IN capite ſextodecimo Barclaius intermiſſa reſponſione ad rationes meas, pro poteſtate Pontificis in temporalibus, iterum digreditur ad poteſtatem Regum in Pontifices. Et quoniam ego in lib. 2. de Pontif. cap. 29. dixeram, diſcrimen eſſe agnoſcẽdum inter Reges Ethnicos & Chriſtianos, quòd illi non ſubieciſſent ſe per Baptiſmum Summo Pontifici, vt Chriſti Vicario, iſti autem ſubieciſſent: & ideò probabiliter dici potuiſſe, Summos Pontifices olim ſubiectos fuiſſe Imperatoribus Ethnicis quoad temporalia; Imperatoribus autem Chriſtianis, nunquam fuiſſe de iure ſubiectos: aggreditur hoc diſcrimen impugnare, ſeque demonſtraturum pollicetur, Pontifices Summos non minus ſubiectos eſſe de iure Regibus Chriſtianis, quã Ethnicis, quod attinet ad temporalia. Excipit tamẽ eos Pontifices, qui poſt adeptam temporalẽ ditionem

nem

nem in certis prouincijs cœperunt eſſe ſupremi Principes politici, vt ſunt Reges alijque Principes abſoluti. Vtitur autem hac ratiocinatione: *Principes temporales per baptiſmum ſubiecerunt ſe poteſtati ſpirituali Summi Pontificis, vt Chriſti Vicarij: ex hac autem ſubiectione non ſequitur Summum Pontificem, non eſſe ſubiectũ poteſtati temporali Principũ Chriſtianorũ; ergo Bellarminus vitioſè argumẽtatur.*

Reſpondeo. Quod dixeram in loco citato de ſubiectione temporali Summorum Pontificum ad Ethnicos Imperatores, in Recognitione operum meorum ante duos annos edita mutaui: ſecutus enim fueram auctoritatem Alberti Pighij; ſed animaduerti poſtea, rationem eius ſententiæ, non eſſe ſatis firmam. Sed nihil ad Barclaium: ſiue enim Põtifices ſubiecti fuerint temporali poteſtati Imperatorũ Ethnicorũ, ſiue nõ fuerint, Barclaij ratiocinatio vitioſa eſt, & Bellarmini argumentũ vitio caret. Per hoc.n. quod Reges per Baptiſmum poteſtati ſpirituali Pontificis ſe ſubiecerunt, cenſentur etiam eidem poteſtati ſpirituali Regna ſua ſubieciſſe, & politicã poteſtatẽ; vt videlicet à Pontifice dirigi, & corrigi vellent, ſi quo modo circa temporalia à via ſalutis deflecterẽt. Vana ſunt autẽ omnia quæ Barclaius ſubiungit de Conſtantino Imperatore, Clodeueo, & Donaldo Regibus, qui per baptiſmũ Imperio, & Regnis nõ exciderũt. Nã neque nos dicimus, Reges per baptiſmũ Regnis excidere, aut quicquã ſui iuris amittere; ſed cõtra potius affirmamus, Reges poſt baptiſmũ felicius, veriusque regnare. Neq; enim Chriſti Vicarius Regna filiorũ ſuorum ſpiritualium affectat, aut iuriſdictionem illorum temporalem imminuere, aut perturbare

 cupit,

cupit, vt apertè ſcripſit Innocentius tertius in capite ſæpè citato, *Per venerabilem*, Qui filij ſint legitimi; ſed prouidere nititur, vt regnent in terris, vt Regnum cœleſte non amittant, & vt Regna terrena Regno cœleſti famulentur, vt præclarè ſcribit Sanctus Gregorius in lib. 2. epiſt. 61.

Subiungit poſtea Barclaius ſimilitudinem, qua explicari aptiſſimè, & confirmari efficaciſſimè ſententiam ſuam cenſet. hæc eſt autem ſimilitudo. § *Si quis filiusfamilias patre ſuo adhuc ſuperſtite magiſtratum publicũ gerat: debebit patri parere in ijs, quæ ad res domeſticas pertinent, & poterit ſi malè ſe geſſerit erga patrem, à patre puniri per exhæredationem, aliasq; pœnas ad quæ patria poteſtas ſe extendit: non tamen parere tenebitur in ijs, quæ ad publicam adminiſtrationem pertinent, neque poterit à patre priuari Magiſtratu, alijs ve pœnis coerceri, quæ à publico Magiſtratu infligi ſolent. Contra verò pater tenebitur filio Magiſtratum gerenti aſſurgere, eiq; parere in rebus publicis, & politicis; non autem in domeſticis: & poterit in patrem animaduertere, atque in eum lege agere, vt in alios homines priuatos, ſi contra publicas leges aliquid fortè peccauerit. Sic igitur Pontifex, qui pater eſt omnium Chriſtianorum, etiam Regum, & Principum, poterit Regibus imperare in ijs, quæ ad res domeſticas, id eſt, Eccleſiaſticas pertinent, eosq; punire pœna grauiſſima exhæredationis, id eſt, excommunicationis: ſed non poterit aliquid eis iubere circa regimen politicum, neque eos Regnis priuare: contrà Reges poterunt Pontifici imperare in ijs, quæ ſpectant ad regimen politicum, non autem in rebus Eccleſiaſticis & ſpiritualibus.*]

Reſpondeo. Iam ſupra admonui, Barclaium

eadem ſæpius repetendo librum ſuum augere, vt ex paruo libello, liber iuſtæ ſtaturæ efficiatur. Hãc enim ſimilitudinem iam antea propoſuerat capite tertio, eo excepto, quod eo loco Patri adoptiuo Põtificem comparauerat, hoc loco Patri ſimpliciter comparat: ſed quod attinet ad rem præſentem, eadem ſimilitudo eſt. Atq; vt capite tertio admonuimus, ſimilitudo illa tam eſt inepta, & puerilis, vt mirum ſit, Barclaium ipſum non animaduertiſſe vitia ſimilitudinis à ſe allatæ. Nam poteſtas publici Magiſtratus maior eſt poteſtate patria ciuium priuatorum, & poteſt eam dirigere, & corrigere, &, ſi iuſtitia poſtulet, poteſt Patrem patria poteſtate priuare: contra verò, Pater, cùm ciuis priuatus ſit, non poteſt Magiſtratum publicum dirigere, & corrigere, multò minus illum poteſtate priuare. Poteſtas autem Summi Pontificis, patria quidem poteſtas eſt; ſed haud ſimilis poteſtati patriæ ciuium priuatorum; ſed poteſtate Dei, cuius Pontifex vices gerit in terris; proinde poteſtas eſt ſupernaturalis, ſpiritualis, publica, & omni poteſtate politica, atque humana longè ſublimior. Itaque duo ſunt in hac ſimilitudine Barclaij; vnum quod poteſtatem politicam magiſtratus, & poteſtatem ciuium priuatorum pares facit; cum tamen priori, vt ſuperiori, poſterior vt inferior ſubijciatur: alterum, quod Poteſtatem Pontificiam ſimilem fecerit poteſtati patriæ humanæ, & priuatæ; cùm ſit poteſtas publica, & diuina, qua neque maior, neque par in terris inueniri poteſt. Vide quæ diximus de hac re cap. tertio.

Addit poſtremò Barclaius teſtimonium Nicolai Cardinalis de Cuſa, qui in lib. 3. de Concordia

Catholica cap. 3. ſcribit, fuiſſe in antiqua quadam gloſſa ad Canonem *Hadrianus* diſt. 63. Papam eſſe Patrem Patricij in ſpiritualibus, & Patricium eſſe Patrem Papæ in temporalibus. & cap. 4. ſcribit, nõ eſſe in manu Romani Pontificis dare cuicunque prouinciæ per Mundum Regem, vel Imperatorem, ipſa non conſentiente.

Ad primum teſtimonium iam ſuprà reſpondi, gloſſam illam antiquam meritò fuiſſe antiquatam, & exploſam. Ad ſecundùm, reſpondeo, Pontificem Romanum poſſe; præſertim in caſu hæreſis, Imperatores, ac Reges excommunicare, atque deponere, eorumque ſubditos ab obedientia liberare: quis autem in locum ipſorum ſuccedere debeat, liberũ relinquere illis ad quos de iure pertinet. Itaq; non obtrudit Imperatores, aut Reges pro arbitrio populis inuitis, neque iura hæreditariæ ſucceſſionis, aut electionis tollit; atque hoc eſt ſolùm, quod Cardinalis ille requirit.

DEFENDITVR SECVNDA RAtio pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XVII.

IN capite ſeptimo decimo Barclaius digreſſionibus expeditis, redit ad examinandas, & refellẽdas Bellarmini rationes: & quoniam de prima ratione ſatis multa dicta ſunt in capite quartodecimo, aggreditur nunc ſecundam, quàm fideliter trãſcripſit in hæc verba.

Secunda ratio, inquit, *eſt: Reſpublica Eccleſia-*

ſtica

ſtica debet eſſe perfecta, & ſibi ſufficiens in ordine ad finem ſuum: tales enim ſunt omnes Reſpublicæ benè inſtitutæ: ergò debet habere omnem poteſtatem neceſſariam ad finem ſuum conſequendum: ſed neceſſaria eſt ad finem ſpiritualem poteſtas vtendi, & diſponendi de temporalibus rebus; quia alioqui poſſent mali Principes impunè fouere hæreticos, euertere Religionem; igitur, & hanc poteſtatem habet. Item poteſt qualibet Reſpub. quia perfecta, & ſibi ſufficiēs eſſe debet, imperare alteri Reipub. non ſibi ſubiectæ, & eā cogere ad mutandā adminiſtrationem, imò etiam deponere eius Principem, & alium inſtituere, quando non poteſt aliter ſe defendere ab eius iniurijs: ergò multò magis poterit ſpiritualis Reſpub. imperare temporali Reip. ſibi ſubiectæ, & cogere ad mutādam adminiſtrationem, & deponere Principes, atq; alios inſtituere, quando aliter non poteſt bonum ſuum ſpirituale tueri.

Hanc rationem ſatis fideliter allatam ex duplici capite Barclaius reprehendit. Primùm enim negat duas eſſe Reſpublicas in Eccleſia, vnam Eccleſiaſticorum, alteram laicorum, ſiue, vnam ſpiritualem, alteram temporalem; vnam ſacram, alteram politicam: & probat ex prima mea ratione, in qua dixi, poteſtatem politicam, & ſpiritualem eſſe partes eiuſdem Reipub. Chriſtianæ, & Clericos, & laicos non facere in Eccleſia duas Reſp. ſed vnam.

Deinde negat, poteſtatem diſponendi de rebus temporalibus neceſſariam eſſe ad finem ſpiritualem: quod ex eo probat, quòd Apoſtolus Petrus indicat Act. 5. ſe non habuiſſe poteſtatem diſponendi de bonis temporalibus Ananiæ, cui dixit, *Nonne manens tibi manebat, & venundatum erat in tua poteſtate.*

Ad primum caput facillima reſponſio eſt. Reſpublica enim ſpiritualis, ſiue Eccleſiaſtica, & Reſpublica temporalis, ſiue politica, & duæ ſunt, & vna; duæ partiales, vna totalis: quemadmodum ſpiritus, & caro ſimul iuncta vnum hominem faciunt, imò vnus homo ſunt, vt ſanctus Athanaſius in Symbolo fidei loqnitur: & colligitur ex 2. ca. Geneſeos, vbi legimus, *Formauit Deus hominem de limo terræ, & inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo in animam viuentem*: & tamen ita diſtinctæ ſunt potentijs, & legibus, & motibus, vt Apoſtolus ad Rom. 7. dicat, *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ*: & ad Gal. 5. *Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum; ſpiritus autem aduerſus carnem*; & quod magis eſt admirandum. 2. Corinth. 4. vocatur ſpiritus, homo interior, & caro homo exterior, cùm dicitur, *Licet is, qui foris eſt noſter homo corrumpitur, tamen is, qui intus eſt, renouatur de die in diem.* & Rom. 7. *Condelector legi Dei ſecundum interiorem hominem.* Itaque ſpiritus, & caro ſunt vnus homo, & duo homines: neque Spiritus ſanctus, qui vtrunque dicit, ſibi ipſe contradicit: quare nec Bellarminus ſecum pugnat, cùm Rẽpublicam Eccleſiaſticam, & politicam in Eccleſia nunc conſiderat, vt partes vnius Reipublicæ Chriſtianæ, nũc vt duas Reſpublicas inter ſe diſtinctas, nam ſimillimam eſſe Rempublicam Eccleſiaſticam ſpiritui, & politicam carni, non Bellarminus ſolus, aut primus docuit; ſed ante eum Thomas Valdenſis, & ante Valdenſem S. Thomas, & ante S. Thomam, Alexander Alenſis, & ante Alenſem, Hugo de S. Victore, & ante Hugonem S. Gregorius Nazianzenus, vt ſuprà non ſemel admonuimus.

Ad ſecundum caput reſpondeo, Verba S. Petri ad Ananiam, non ſignificare, non fuiſſe in Apoſtolorũ Principe poteſtatẽ diſponẽdi de rebus tẽporalibus Ananiæ, ſi ea neceſſaria fuiſſent ad finem ſpiritualem: ſed indicare ſolùm, non vſum fuiſſe ſanctum Petrum ea poteſtate, neque vti voluiſſe, cùm neceſſitas nulla eſſet: & certè ſi argumentum Barclaij aliquid valeret, efficeret etiam, nullum Regem poſſe diſponere de bonis temporalibus ſubditorum ſuorum, in caſu quo neceſſaria eſſent ad Rempublicam conſeruandam. Omnis enim Rex dicere poteſt ſubditis ſuis, Ager tuus nonne tibi manebat, & venundatus in tua erat poteſtate? quis te illum Reipub. donare coegit? & ſi donaſſe integrum profiteris, cur parte retenta integrum te donaſſe mentiris? Itaque quemadmodum ius, quod habent Reges diſponendi de rebus temporalibus ciuium, non eſt vt pro arbitrio ſpolient ciues Dominio rerum ſuarum; ſed vt poſſint ciues cogere ad bona ſua exponenda pro communi bono conſeruando: ſic etiam poteſtas Apoſtoli Petri in bona temporalia Chriſtianorum, non erat (vt Barclaius dicere nos fingit) vt poſſet Apoſtolus ſine vlla cauſa priuare dominio rerum ſuarum omnes Chriſtianos, neque eis aliquid proprium relinquere: ſed tantùm vt poſſet prouidere, ne Chriſtiani bonis temporalibus abuterentur contra legem Dei; & contra, vt eis rectè vterentur ad vitam æternam conſequendam. Habuiſſe autem Apoſtolos poteſtatem aliquam diſponendi de temporalibus in ordine ad ſpiritualia vel ex eo conſtat, quòd ſtatuerunt, vt populi Chriſtiani Prædicatores Euangelij ex facultatibus ſuis alerent, idque iuxta ordinationem Domini; vt pa-

tet

tet ex Apoſtolo in priore ad Corinth.c.9.

At, inquit Barclaius, *primis trecentis annis non fuit in Eccleſia poteſtas diſponendi de rebus temporalibus Chriſtianorum, inuitu Dominis; ergò vel Reſpublica Chriſtiana tunc fuit imperfecta, vel non eſt neceſſaria iſta poteſtas ad finem ſpiritualem conſequendum.*] Atque hic multa verba Barclaius fruſtra profundit, vt oſtendat ad prouidentiam Dei pertinuiſſe, vt Eccleſia illa prima inſtructa eſſet omnibus ijs rebus, quæ ad eius conſeruationem neceſſaria eſſent.

Reſpondeo. Eccleſia illa prima inſtructa fuit omni poteſtate, atque omnibus præſidijs, quę ad perfectam Remp. conſtituendam neceſſaria erant: primis autem trecentis annis non fuerunt in Eccleſia multi Principes politici: fuerunt tamen aliqui, vt Philippus Imperator, & Rex Luci', ac Rex Donaldus. Sed fingamus, nullos fuiſſe: non ideò defuit Eccleſiæ poteſtas diſponendi de bonis temporalibus Principum, & dirigendi poteſtatem eorum politicã, quando illi Eccleſiæ membra, vel filij effici vellent. Præterea, vt paulò ante dixi, in ipſo principio Eccleſiæ, quamquam nulli fuerint Principes Chriſtiani, Apoſtolis ipſis Eccleſiam regentibus; fuerũt tamen multi homines diuites, de quorum diuitijs Apoſtoli diſpoſuerunt, ſtatuentes, vt ex ijs miniſtros Euangelij ſuſtentarent.

Adducit poſtea Barclaius verba ſancti Bernardi, ex lib. 4. de Conſider. cap. 3. *Petrus hic eſt, qui neſcitur proceſſiſſe aliquando vel gemmis ornatus, vel ſericis, non tectus auro, non vectus equo albo, nec ſtipatus milite, nec circumſtrepentibus ſeptus miniſtris: abſque his tamen credidit ſatis poſſe implere ſalutare manda-*

mandatum, ſi amas me, paſce oues meas: in his ſucceſſiſti non Petro; ſed Conſtantino hæc Bernardus: quibus ſubiungit Barclaius. § *Quamuis itaque poteſtas temporalis, de qua nobis ſermo hominibus videri potuerit Eccleſia neceſſaria; Deo tamen neque neceſſaria, neq; vtilis viſa eſt.*]

Reſpondeo. Poſſet hoc loco Barclaio dici, quod in libro Iob cap. 38. Deus ipſe dicit, *Quis eſt iſte inuoluens ſententias ſermonibus imperitis?* Sanctus Bernardus ſcribit, Apoſtolum Petrum pauperem fuiſſe diuitiarum huius Mundi, & potuiſſe ſine auro, & argento proprio, ſine equo albo, & ſine ſatellitibus implere ſalutare mandatum paſcendi oues: non tamen ſanctus Bernardus dicit, non fuiſſe in Apoſtolo Petro poteſtatem diſponendi de temporalibus bonis Chriſtianorum, & de ipſis Regnis, & Imperiis, ſi neceſſitas ſpiritualis id requireret; imò contrarium dicit, cùm Pontifici, qua Pōtifex eſt, & Chriſti Vicarius, ac Petri ſucceſſor, applicat illa verba Hierem. 1. *Ecce conſtitui te ſuper gentes, & ſuper Regna, vt euellas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices, & plantes:* non enim pugnat paupertas propria cū poteſtate diſponēdi de diuitijs, & iudicandi Reges, & Principes terræ. Sic enim Prælati ordinum religioſorum, cùm ſint ipſi voto paupertatis obſtricti, poteſtatem habent de opibus ampliſſimis ſui ordinis diſponendi. Et apud veteres Romanos multi ciues inopes, vt Fabricius, Curius, Cincinnatus, & alij Conſules, vel Dictatores effecti, diſponebant de Regnis, & Regum opibus, cùm ipſi tamen in priſtina ſua egeſtate remanerent. Ergò non debuit Barclaius diuitias cum poteſtate confundere; quaſi non poſſit idem homo

& pau-

& pauper eſſe pecunijs, & diues poteſtate. Deinde ſanctus Bernardus dicit, Pontificem in diuitijs, & temporali principatu non ſucceſſiſſe Petro, ſed Conſtantino: quid inde colligit Barclaius? potuiſſe Pontificem ſine temporali principatu fungi munere Apoſtolico? Quid tum? non enim quæſtio noſtra eſt de principatu temporali Summi Pontificis, ſed de poteſtate ſpirituali, & Apoſtolica, quam nos dicimus extendi ad diſponendum de rebus temporalibus, & de ipſis Regnis, & Imperijs in ordine ad finem ſpiritualem. Barclaius autem vt hoc refellat, diſputationem transfert ad principatum temporaralem, quo Apoſtolus actu caruit, vt omnia confundendo, & permiſcendo aliquid dixiſſe videatur. Denique Barclaius, quaſi raptus ad tertium cœlum in conſilio Dei fuerit, abſolutè pronũtiat, *Deo neq; neceſſariam, neq; vtilẽ Eccleſiæ viſam eſſe poteſtatem temporalem*, de qua nobis ſermo. Ego verò à Barclaio quæro, de qua poteſtate temporali loqueris? Nam ſi de poteſtate illa loqueris, quæ in ſe ſpiritualis cùm ſit, extenditur ad temporalia, non obſcurè Deo falſum imponis. Illam enim poteſtatem Deus Eccleſiaſtico Principi neceſſariam eſſe duxit, ideoque eam illi tribuit, cùm ait, *Quodcunque ligaueris ſuper terrã, erit ligatum & in cœlis, & quodcunq; ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* Sic enim iſta verba intelligi debere docuerunt Concilia generalia, quæ ſuprà citauimus; quæque veriſſimè dicere poterant, *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis*. Sin autem loqueris de poteſtate temporalis principatus, quem Eccleſia nunc poſſidet, & ante annos octingentos poſſedit: omninò temerè affirmas hanc poteſtatem Eccleſiæ, neque neceſſariam

Digitized by Google

riam, neque vtilē Deo eſſe viſam. Nam (vt alia nunc omittam) ſi Deo viſum eſſet, non eſſe vtilem Eccleſiæ hunc principatum, certè ſummi Pontifices Zacharias, Adrianus, Nicolaus primus, & ſecundus, Leo tertius, & quartus, & nonus, & alij, qui communi omnium Scriptorum ſententia optimi, & ſanctiſſimi, & Deo gratiſſimi fuerunt, eum principatum non retinuiſſent, & multò minus pro eo cōſeruando decertaſſent. Vtrum autem de iudicio diuino magis credendum ſit tot ſanctis Pontificibus, quàm vni Barclaio, in dubium certè reuocari non poteſt.

At rurſus inſtat Barclaius, & argumentum in nos retorquet his verbis: § *Omitto quòd ſi ratio illorum bona eſſet, ſequeretur è contrario, Rempub. temporalem habere poteſtatem diſponendi de rebus ſpiritualibus, & deponendi ſupremum Reipublicæ Eccleſiaſticæ Principem, quia debet eſſe perfecta, & ſibi ſufficiens in ordine ad finem ſuum, & habere omnem poteſtatem neceſſariam ad finem conſequendum. Sed neceſſaria eſt ad finem temporalem poteſtas diſponēdi de rebus ſpiritualibus, & deponendi Principem Eccleſiaſticum, quia aliqui poſſent mali Principes Eccleſiaſtici turbare ſtatum, & quietem Reip. temporalis, & impedire finem ciuilis gubernationis, vt de facto aliquando nonnulli Summi Pontifices perturbarunt: Igitur hanc poteſtatem habet Reſpublica temporalis. Conſequens planè falſum eſt, & abſurdum (nā Princeps temporalis quatenus talis eſt, nullam habet poteſtatem ſpiritualem) proinde, & illud quoque falſum eſt, cui hoc eſt conſequens.*]

Reſpondeo. Tantum intereſt inter argumentum quod nos fecimus, & illud quod nunc Barclaius retorquen-

torquendo facit, quantum diſtat verum à falſo, & bonum à malo: illa enim propoſitio noſtra, *Neceſſaria eſt ad finem ſpiritualem poteſtas diſponendi de rebus temporalibus*, veriſſima eſt, quoniam temporalia ſ. ordinantur ad ſpiritualia, & bona eſt cõſecutio, *Ergo Reſpub. ſpiritualis poteſt diſponere de temporalibus in ordine ad ſpiritualia*, quoniam qui poteſt conſequi finem, poteſt etiam ordinare media ad illum finem. At propoſitio Barclaij, *Neceſſaria eſt ad finem temporalem poteſtas diſponendi de ſpiritualibus*, falſa eſt, quoniam ſpiritualia non ordinantur ad temporalia, & poteſtas ordinandi ſpiritualia ad temporalia non eſt vera poteſtas, ſed abuſio poteſtatis, & peruerſio ordinis: fieri autem non poteſt, vt alicui Reipub. ſit neceſſaria abuſio poteſtatis, vel ordinis peruerſio: & cùm neceſſaria non ſit ad finem temporalem conſequendum poteſtas diſponendi de rebus ſpiritualibus; non poteſt bona eſſe conſecutio, *ergo Reſpub. temporalis poteſt diſponere de ſpiritualibus in ordine ad temporalia*: Hoc totum facilè poteſt intelligi ex ſimilitudine iam ſæpius repetita, ſpiritus, & carnis in homine: poteſt enim ſpiritus diſponere de ſenſibus, & membris corporis in ordine ad vitam æternam, indicendo illis continentiam, abſtinentiam, flagella, ieiunia, vigilias, labores; & quod maximum eſt, iubendo carni, vt mortem patiatur pro confeſſione fidei: non tamen poteſt caro diſponere de intelligentia, & voluntate, neque prohibere actiones orandi, & laudandi Deum, & multò minus poteſt ſpiritui iubere, vt mortem ſpiritualem, atque æternam patiatur, pro quocumque temporali bono: quod ſi fortè ſpiritus indiſcretis

labo-

Digitized by Google

laboribus mentis, vt nimis orando, vel meditando lædat corporis ſanitatem, peccabit quidem ſpiritus, ſed non ideò poterit caro in ſpiritum imperium ſumere; ſed gemendo, & fatiſcendo faciet, vt ſpiritus remittat aliquid de nimio feruore ſuo. Sic etiam ſi fortè Princeps ſpiritualis abutatur poteſtate ſua iniuſtè excommunicando temporalem Principem, vel eius ſubditos ſine iuſta cauſa ab obedientia eius abſoluendo, & eo modo perturbet ſtatum Reip. temporalis: peccabit Princeps ſpiritualis; ſed non poterit tamen Princeps temporalis iudicium ſibi ſumere de ſpiritualibus rebus, aut ſpiritualem Principem iudicare, & multò minus de Sede ſua ſpirituali deponere. Animaduertit Barclaius infirmitatem argumenti ſui; propterea reuertitur ad priorem ſolutionem, dicens:

§ *Sed, vt dici ſolet, dare abſurdum non eſt ſoluere argumentum. Reſpondeo igitur aliter ad priorem partem huius ſecundæ rationis, non eſſe ſcilicet hic duas Reſpub. vt ille retur, ſed vnam tantùm, in qua ſunt duæ poteſtates, ſiue duo magiſtratus, Eccleſiaſticus, & Politicus, quorum vterque habet ea, quibus neceſſariò indiget ad ſuum finem obtinendum, alter nēpe ſpiritualem, alter temporalem iuriſdictionem: & neq; hanc iuriſdictionem illi poteſtati, neq; illam huic eſſe neceſſariam, alioqui fatendum eſſet, vtranq; poteſtatem medijs neceſſarijs fuiſſe deſtitutam tunc, cū ſeparatæ, vt olim fuerunt.*]

Reſpondeo. Hæc non eſt alia ſolutio, ſed prior repetita; quam ſolutionem refutaui paulò ante, cùm oſtendi, Rempub. Eccleſiaſticam, & Politicam, poſſe dici duas, & vnam; quoniam diſtinctæ ſunt, & ſeparatæ inueniri poſſunt; tamen cùm

torquendo facit, quantum diſtat verum à falſo, & bonum à malo: illa enim propoſitio noſtra, *Neceſſaria eſt ad finem ſpiritualem poteſtas diſponendi de rebus temporalibus*, veriſſima eſt, quoniam temporalia ſ. ordinantur ad ſpiritualia, & bona eſt cõſecutio, *Ergo Reſpub. ſpiritualis poteſt diſponere de temporalibus in ordine ad ſpiritualia*, quoniam qui poteſt conſequi finem, poteſt etiam ordinare media ad illum finem. At propoſitio Barclaij, *Neceſſaria eſt ad finem temporalem poteſtas diſponendi de ſpiritualibus*, falſa eſt, quoniam ſpiritualia non ordinantur ad temporalia, & poteſtas ordinandi ſpiritualia ad temporalia non eſt vera poteſtas, ſed abuſio poteſtatis, & peruerſio ordinis: fieri autem non poteſt, vt alicui Reipub. ſit neceſſaria abuſio poteſtatis, vel ordinis peruerſio: & cùm neceſſaria non ſit ad finem temporalem conſequendum poteſtas diſponendi de rebus ſpiritualibus; non poteſt bona eſſe conſecutio, *ergo Reſpub. temporalis poteſt diſponere de ſpiritualibus in ordine ad temporalia*: Hoc totum facilè poteſt intelligi ex ſimilitudine iam ſæpius repetita, ſpiritus, & carnis in homine: poteſt enim ſpiritus diſponere de ſenſibus, & membris corporis in ordine ad vitam æternam, indicendo illis continentiam, abſtinentiam, flagella, ieiunia, vigilias, labores; & quod maximum eſt, iubendo carni, vt mortem patiatur pro confeſſione fidei: non tamen poteſt caro diſponere de intelligentia, & voluntate, neque prohibere actiones orandi, & laudandi Deum, & multò minus poteſt ſpiritui iubere, vt mortem ſpiritualem, atque æternam patiatur, pro quocumque temporali bono: quod ſi fortè ſpiritus indiſcretis

labo-

Digitized by Google

laboribus mentis, vt nimis orando, vel meditando lædat corporis ſanitatem, peccabit quidem ſpiritus, ſed non ideò poterit caro in ſpiritum imperium ſumere; ſed gemendo, & fatiſcendo faciet, vt ſpiritus remittat aliquid de nimio feruore ſuo. Sic etiam ſi fortè Princeps ſpiritualis abutatur poteſtate ſua iniuſtè excommunicando temporalem Principem, vel eius ſubditos ſine iuſta cauſa ab obedientia eius abſoluendo, & eo modo perturbet ſtatum Reip. temporalis: peccabit Princeps ſpiritualis; ſed non poterit tamen Princeps temporalis iudicium ſibi ſumere de ſpiritualibus rebus, aut ſpiritualem Principem iudicare, & multò minus de Sede ſua ſpirituali deponere. Animaduertit Barclaius infirmitatem argumenti ſui; propterea reuertitur ad priorem ſolutionem, dicens:

§ *Sed, vt dici ſolet, dare abſurdum non eſt ſoluere argumentum. Reſpondeo igitur aliter ad priorem partem huius ſecundæ rationis, non eſſe ſcilicet hic duas Reſpub. vt ille retur, ſed vnam tantùm, in quâ ſunt duæ poteſtates, ſiue duo magiſtratus, Eccleſiaſticus, & Politicus, quorum vterque habet ea, quibus neceſſario indiget ad ſuum finem obtinendum, alter nẽpe ſpiritualem, alter temporalem iuriſdictionem: & neq; hanc iuriſdictionem illi poteſtati, neq; illam huic eſſe neceſſariam, alioqui fatendum eſſet, vtranq; poteſtatem medijs neceſſarijs fuiſſe deſtitutam tunc, cũ ſeparatæ, vt olim fuerunt.*]

Reſpondeo. Hæc non eſt alia ſolutio, ſed prior repetita; quam ſolutionem refutaui paulò ante, cùm oſtendi, Rempub. Eccleſiaſticam, & Politicam, poſſe dici duas, & vnam; quoniam diſtinctæ ſunt, & ſeparatæ inueniri poſſunt; tamen cùm

torquendo facit, quantum diſtat verum à falſo, & bonum à malo: illa enim propoſitio noſtra, *Neceſſaria eſt ad finem ſpiritualem poteſtas diſponendi de rebus temporalibus*, veriſſima eſt, quoniam temporalia ſ. ordinantur ad ſpiritualia, & bona eſt cõſecutio, *Ergo Reſpub. ſpiritualis poteſt diſponere de temporalibus in ordine ad ſpiritualia*, quoniam qui poteſt conſequi finem, poteſt etiam ordinare media ad illum finem. At propoſitio Barclaij, *Neceſſaria eſt ad finem temporalem poteſtas diſponendi de ſpiritualibus*, falſa eſt, quoniam ſpiritualia non ordinantur ad temporalia, & poteſtas ordinandi ſpiritualia ad temporalia non eſt vera poteſtas, ſed abuſio poteſtatis, & peruerſio ordinis: fieri autem non poteſt, vt alicui Reipub. ſit neceſſaria abuſio poteſtatis, vel ordinis peruerſio: & cùm neceſſaria non ſit ad finem temporalem conſequendum poteſtas diſponendi de rebus ſpiritualibus; non poteſt bona eſſe conſecutio, *ergo Reſpub. temporalis poteſt diſponere de ſpiritualibus in ordine ad temporalia*: Hoc totum facilè poteſt intelligi ex ſimilitudine iam ſæpius repetita, ſpiritus, & carnis in homine: poteſt enim ſpiritus diſponere de ſenſibus, & membris corporis in ordine ad vitam æternam, indicendo illis continentiam, abſtinentiam, flagella, ieiunia, vigilias, labores; & quod maximum eſt, iubendo carni, vt mortem patiatur pro confeſſione fidei: non tamen poteſt caro diſponere de intelligentia, & voluntate, neque prohibere actiones orandi, & laudandi Deum, & multò minus poteſt ſpiritui iubere, vt mortem ſpiritualem, atque æternam patiatur, pro quocumque temporali bono: quod ſi fortè ſpiritus indiſcretis

labo-

laboribus mentis, vt nimis orando, vel meditando lædat corporis ſanitatem, peccabit quidem ſpiritus, ſed non ideò poterit caro in ſpiritum imperium ſumere; ſed gemendo, & fatiſcendo faciet, vt ſpiritus remittat aliquid de nimio feruore ſuo. Sic etiam ſi fortè Princeps ſpiritualis abutatur poteſtate ſua iniuſtè excommunicando temporalem Principem, vel eius ſubditos ſine iuſta cauſa ab obedientia eius abſoluendo, & eo modo perturbet ſtatum Reip. temporalis: peccabit Princeps ſpiritualis; ſed non poterit tamen Princeps temporalis iudicium ſibi ſumere de ſpiritualibus rebus, aut ſpiritualem Principem iudicare, & multò minus de Sede ſua ſpirituali deponere. Animaduertit Barclaius infirmitatem argumenti ſui; propterea reuertitur ad priorem ſolutionem, dicens:

§ *Sed, vt dici ſolet, dare abſurdum non eſt ſoluere argumentum. Reſpondeo igitur aliter ad priorem partem huius ſecundæ rationis, non eſſe ſcilicet hic duas Reſpub. vt ille retur, ſed vnam tantùm, in qua ſunt duæ poteſtates, ſiue duo magiſtratus, Eccleſiaſticus, & Politicus, quorum vterque habet ea, quibus neceſſariò indiget ad ſuum finem obtinendum, alter nẽpe ſpiritualem, alter temporalem iuriſdictionem: & neq; hanc iuriſdictionem illi poteſtati, neq; illam huic eſſe neceſſariam, alioqui fatendum eſſet, vtranq; poteſtatem medijs neceſſarijs fuiſſe deſtitutam tunc, cũ ſeparatæ, vt olim fuerunt.*]

Reſpondeo. Hæc non eſt alia ſolutio, ſed prior repetita; quam ſolutionem refutaui paulò ante, cùm oſtendi, Rempub. Eccleſiaſticam, & Politicam, poſſe dici duas, & vnam; quoniam diſtinctæ ſunt, & ſeparatæ inueniri poſſunt; tamen cùm

torquendo facit, quantum diſtat verum à falſo, & bonum à malo: illa enim propoſitio noſtra, *Neceſſaria eſt ad finem ſpiritualem poteſtas diſponendi de rebus temporalibus*, veriſſima eſt, quoniam temporalia ſ. ordinantur ad ſpiritualia, & bona eſt cõſecutio, *Ergo Reſpub. ſpiritualis poteſt diſponere de temporalibus in ordine ad ſpiritualia*, quoniam qui poteſt conſequi finem, poteſt etiam ordinare media ad illum finem. At propoſitio Barclaij, *Neceſſaria eſt ad finem temporalem poteſtas diſponendi de ſpiritualibus*, falſa eſt, quoniam ſpiritualia non ordinantur ad temporalia, & poteſtas ordinandi ſpiritualia ad temporalia non eſt vera poteſtas, ſed abuſio poteſtatis, & peruerſio ordinis: fieri autem non poteſt, vt alicui Reipub. ſit neceſſaria abuſio poteſtatis, vel ordinis peruerſio: & cùm neceſſaria non ſit ad finem temporalem conſequendum poteſtas diſponendi de rebus ſpiritualibus; non poteſt bona eſſe conſecutio, *ergo Reſpub. temporalis poteſt diſponere de ſpiritualibus in ordine ad temporalia*: Hoc totum facilè poteſt intelligi ex ſimilitudine iam ſæpius repetita, ſpiritus, & carnis in homine: poteſt enim ſpiritus diſponere de ſenſibus, & membris corporis in ordine ad vitam æternam, indicendo illis continentiam, abſtinentiam, flagella, ieiunia, vigilias, labores; & quod maximum eſt, iubendo carni, vt mortem patiatur pro confeſſione fidei: non tamen poteſt caro diſponere de intelligentia, & voluntate, neque prohibere actiones orandi, & laudandi Deum, & multò minus poteſt ſpiritui iubere, vt mortem ſpiritualem, atque æternam patiatur, pro quocumque temporali bono: quod ſi fortè ſpiritus indiſcretis

labo-

Digitized by Google

laboribus mentis, vt nimis orando, vel meditando lædat corporis ſanitatem, peccabit quidem ſpiritus, ſed non ideò poterit caro in ſpiritum imperium ſumere; ſed gemendo, & fatiſcendo faciet, vt ſpiritus remittat aliquid de nimio feruore ſuo. Sic etiam ſi fortè Princeps ſpiritualis abutatur poteſtate ſua iniuſtè excommunicando temporalem Principem, vel eius ſubditos ſine iuſta cauſa ab obedientia eius abſoluendo, & eo modo perturbet ſtatum Reip. temporalis: peccabit Princeps ſpiritualis; ſed non poterit tamen Princeps temporalis iudicium ſibi ſumere de ſpiritualibus rebus, aut ſpiritualem Principem iudicare, & multò minus de Sede ſua ſpirituali deponere. Animaduertit Barclaius infirmitatem argumenti ſui; propterea reuertitur ad priorem ſolutionem, dicens:

§ *Sed, vt dici ſolet, dare abſurdum non eſt ſoluere argumentum. Reſpondeo igitur aliter ad priorem partem huius ſecundæ rationis, non eſſe ſcilicet hic duas Reſpub. vt ille retur, ſed vnam tantùm, in qua ſunt duæ poteſtates, ſiue duo magiſtratus, Eccleſiaſticus, & Politicus, quorum vterque habet ea, quibus neceſſario indiget ad ſuum finem obtinendum, alter nẽpe ſpiritualem, alter temporalem iuriſdictionem: & neq; hanc iuriſdictionem illi poteſtati, neq; illam huic eſſe neceſſariam, alioqui fatendum eſſet, vtranq; poteſtatem medijs neceſſarijs fuiſſe deſtitutam tunc, cũ ſeparatæ, vt olim fuerunt.*]

Reſpondeo. Hæc non eſt alia ſolutio, ſed prior repetita; quam ſolutionem refutaui paulò ante, cùm oſtendi, Rempub. Eccleſiaſticam, & Politicam, poſſe dici duas, & vnam; quoniam diſtinctæ ſunt, & ſeparatæ inueniri poſſunt; tamen cùm

& pauper eſſe pecunijs, & diues poteſtate. Deinde ſanctus Bernardus dicit, Pontificem in diuitijs, & temporali principatu non ſucceſſiſſe Petro, ſed Conſtantino: quid inde colligit Barclaius? potuiſſe Pontificem ſine temporali principatu fungi munere Apoſtolico? Quid tum? non enim quæſtio noſtra eſt de principatu temporali Summi Pontificis, ſed de poteſtate ſpirituali, & Apoſtolica, quam nos dicimus extendi ad diſponendum de rebus temporalibus, & de ipſis Regnis, & Imperijs in ordine ad finem ſpiritualem. Barclaius autem vt hoc refellat, diſputationem transfert ad principatum temporalem, quo Apoſtolus actu caruit, vt omnia confundendo, & permiſcendo aliquid dixiſſe videatur. Denique Barclaius, quaſi raptus ad tertium cœlum in conſilio Dei fuerit, abſolutè pronũtiat, *Deo neq; neceſſariam, neq; vtilē Eccleſiæ viſam eſſe poteſtatem temporalem*, de qua nobis ſermo. Ego verò à Barclaio quæro, de qua poteſtate temporali loqueris? Nam ſi de poteſtate illa loqueris, quæ in ſe ſpiritualis cùm ſit, extenditur ad temporalia, non obſcurè Deo falſum imponis. Illam enim poteſtatem Deus Eccleſiaſtico Principi neceſſariam eſſe duxit, ideoque eam illi tribuit, cùm ait, *Quodcunque ligaueris ſuper terrā, erit ligatum & in cœlis, & quodcunq; ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* Sic enim iſta verba intelligi debere docuerunt Concilia generalia, quæ ſuprà citauimus; quæque veriſſimè dicere poterant, *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis.* Sin autem loqueris de poteſtate temporalis principatus, quem Eccleſia nunc poſſidet, & ante annos octingentos poſſedit: omninò temerè affirmas hanc poteſtatem Eccleſiæ, neque neceſſariam

riam, neque vtilē Deo eſſe viſam. Nam (vt alia nunc omittam) ſi Deo viſum eſſet, non eſſe vtilem Eccleſiæ hunc principatum, certè ſummi Pontifices Zacharias, Adrianus, Nicolaus primus, & ſecundus, Leo tertius, & quartus, & nonus, & alij, qui communi omnium Scriptorum ſententia optimi, & ſanctiſſimi, & Deo gratiſſimi fuerunt, eum principatum non retinuiſſent, & multò minus pro eo cōſeruando decertaſſent. Vtrum autem de iudicio diuino magis credendum ſit tot ſanctis Pontificibus, quàm vni Barclaio, in dubium certè reuocari non poteſt.

At rurſus inſtat Barclaius, & argumentum in nos retorquet his verbis: § *Omitto quòd ſi ratio illorum bona eſſet, ſequeretur è contrario, Rempub. temporalem habere poteſtatem diſponendi de rebus ſpiritualibus, & deponendi ſupremum Reipublicæ Eccleſiaſticæ Principem, quia debet eſſe perfecta, & ſibi ſufficiens in ordine ad finem ſuum, & habere omnem poteſtatem neceſſariam ad finem conſequendum. Sed neceſſaria eſt ad finem temporalem poteſtas diſponēdi de rebus ſpiritualibus, & deponendi Principem Eccleſiaſticum, quia aliqui poſſent mali Principes Eccleſiaſtici turbare ſtatum, & quietem Reip. temporalis, & impedire finem ciuilis gubernationis, vt de facto aliquando nonnulli Summi Pontifices perturbarunt: Igitur hanc poteſtatem habet Reſpublica temporalis. Conſequens planè falſum eſt, & abſurdum (nā Princeps temporalis quatenus talis eſt, nullam habet poteſtatem ſpiritualem) proinde, & illud quoque falſum eſt, cui hoc eſt conſequens.*]

Reſpondeo. Tantum intereſt inter argumentum quod nos fecimus, & illud quod nunc Barclaius retorquen-

laboribus mentis, vt nimis orando, vel meditando lædat corporis ſanitatem, peccabit quidem ſpiritus, ſed non ideò poterit caro in ſpiritum imperium ſumere; ſed gemendo, & fatiſcendo faciet, vt ſpiritus remittat aliquid de nimio feruore ſuo. Sic etiam ſi fortè Princeps ſpiritualis abutatur poteſtate ſua iniuſtè excommunicando temporalem Principem, vel eius ſubditos ſine iuſta cauſa ab obedientia eius abſoluendo, & eò modo perturbet ſtatum Reip. temporalis: peccabit Princeps ſpiritualis; ſed non poterit tamen Princeps temporalis iudicium ſibi ſumere de ſpiritualibus rebus, aut ſpiritualem Principem iudicare, & multò minus de Sede ſua ſpirituali deponere. Animaduertit Barclaius infirmitatem argumenti ſui; propterea reuertitur ad priorem ſolutionem, dicens:

§ *Sed, vt dici ſolet, dare abſurdum non eſt ſoluere argumentum. Reſpondeo igitur aliter ad priorem partem huius ſecundæ rationis, non eſſe ſcilicet hic duas Reſpub. vt ille retur, ſed vnam tantùm, in qua ſunt duæ poteſtates, ſiue duo magiſtratus, Eccleſiaſticus, & Politicus, quorum vterque habet ea, quibus neceſſariò indiget ad ſuum finem obtinendum, alter nēpe ſpiritualem, alter temporalem iuriſdictionem: & neq; hanc iuriſdictionem illi poteſtati, neq; illam huic eſſe neceſſariam, alioqui fatendum eſſet, vtranq; poteſtatem medijs neceſſarijs fuiſſe deſtitutam tunc, cū ſeparatæ, vt olim fuerunt.*]

Reſpondeo. Hæc non eſt alia ſolutio, ſed prior repetita; quam ſolutionem refutaui paulò ante, cùm oſtendi, Rempub. Eccleſiaſticam, & Politicam, poſſe dici duas, & vnam; quoniam diſtinctæ ſunt, & ſeparatæ inueniri poſſunt; tamen cùm

in vnum corpus Eccleſiæ conueniunt, ita vna ſubordinatur alteri, vt ſint duæ partiales, & vna totalis. Neque ſequitur, vt quo tempore ſeparatæ erant initio naſcentis Eccleſiæ, medijs neceſſarijs fuerint deſtitutæ: nam Reſp. politica non poterat aliquid detrimenti timere à poteſtate ſpirituali, cùm non eſſet capax cenſurarum Eccleſiaſticarum, quæ in ſolos Chriſtianos vim habent: & Reſp. ſpiritualis habebat poteſtatem diſponendi actu de rebus temporalibus eorum, qui ad ipſam acceſſerāt, & in potentia eorum, qui acceſſuri erant. Denique non eſt verum, poteſtatem ſpiritualem, & politicam eſſe ſimiles duobus Magiſtratibus, quorum neuter indiget iuriſdictione alterius. Nam duo Magiſtratus pendent à Rege, cuius poteſtas ſupereminet vtrique Magiſtratui, & poteſt operam dare, vt neuter alterum impediat: at ſpiritualis, & politica poteſtas, non habent vnam tertiam poteſtatem in Eccleſia, cui ſubordinentur, & quæ vtramque in officio contineat. Quare neceſſe eſt, vt vna ſubordinetur alteri, inferior videlicet ſuperiori, temporalis ſpirituali. Atque ex hac reſponſione ſoluta manent omnia, quæ vſque ad finem capitis Barclaius diſputat de officio Cancellarij & Comeſtabuli ampliſſimorum Magiſtratuum, quibus Rex ſolus imperat. Quod autem Barclaius addit, Principem ſpiritualem, & Politicum vni Deo ſubeſſe, quemadmodum Cancellarius & Comeſtabulus ſubſunt Regi: ſalua fide Catholica admitti non poteſt. Eccleſia ſiquidem, quæ Regnum Chriſti eſt, non ſolùm Chriſtum pro Domino, & Rege ſuo agnoſcit, ſed etiam ex Scripturis ſanctis, & traditione Apoſtolica, & declaratione generalium Conciliorum, &
com-

communi Patrum, & Doctorum conſenſu nouit, vnicum eſſe in terris Chriſti Vicarium generalem, qui caput ſit viſibile viſibilis Eccleſiæ. Hunc autẽ Chriſti Vicarium, Romanum eſſe Pontificem in toto ſuo libro Barclaius admittit: proinde (ſi Catholicus dici velit) admittere etiam debet, Pontificem, & Regem, non eſſe duos Magiſtratus immediatè ſub Chriſto: ſed Regem Chriſto & Pontifici, Pontificem ſoli Chriſto ſubiectum eſſe debere.

DEFENDITVR SECVNDA pars rationis ſecundæ pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XVIII.

IN capite decimo octauo Barclaius refutare nititur ſecũdam partem ſecundæ rationis, quæ initio capitis ſuperioris propoſita fuit. Argumenti ſumma hæc eſt, *Poteſt vna Reſpublica, ſi ab alia Republica iniuriam accipiat; & per eius malam adminiſtrationem perturbetur, ac vexetur; armis cogere Rempub. illam, quamuis alias non ſibi ſubiectam, vt mutet formam adminiſtrationis ſuæ; &, ſi opus ſit, poteſt eius Principem deponere: igitur maiori ratione poterit Reſpublica ſpiritualis, ſi à temporali iniuriam accipiat, atque ab ea perturbetur, & vexetur, imperare Reipublicæ temporali ſibi ſubiectæ, vt mutet formam adminiſtrationis, &, ſi opus ſit, poterit etiam Principem temporalem deponere.*

Ad hoc argumentum Barclaius reſpondet, quod iam ante reſponderat, non eſſe duas Reſpublicas, ſpiritualem, & temporalem, ſed vnam cum duabus

poteſtatibus, quartum neutra pendet ab altera. Sed quoniam hanc ſolutionem videbat non eſſe ſolidam: admittit cætum Eccleſiaſticorum, quorum Princeps eſt Papa, & cœtum laicorum, quorũ Princeps eſt Rex, poſſe dici duas Reſpub. intra eiuſdem Eccleſiæ ſinum conſtitutas: & hoc admiſſo reſpondet, priorem Rempublicam, id eſt, Eccleſiaſticorum, nõ habere arma niſi ſpiritualia; poſteriorem, id eſt, laicorum, non habere arma niſi corporalia, & ideò non eſſe ſimiles duabus Rebuspublicis, quæ armis corporalibus ſe defendunt, & vna alteram cogit, & ſubijcit.

Sed hæc ſolutio non eſt priore ſolidior, quamuis enim arma Reipublicæ ſpiritualis, quibus ipſa per ſe vtitur, ſint ſpiritualia; tamen arma corporalia ſunt etiã in eius poteſtate, quia gladius eſt ſub gladio, & poteſt Eccleſia inuocare brachium ſeculare, & per illud vti gladio corporali. Sed præterea arma ipſa ſpiritualia poſſunt cogere Rempub. temporalem, & eius Principem, quia poteſt Princeps ſpiritualis excommunicare Principem temporalem, & eius ſubditos à ſubiectione liberare, & ipſis ſub excommunicationis pœna mandare, vt Principem excommunicatum pro Principe non agnoſcant, ſed alium ſibi eligant, vel legitimo ſucceſſori adhæreant.

Addit poſtremò Barclaius, § *Quid multis? licet illis ſuam comparationem, concluſionemq; cõcedamus, nihil inde effici poteſt, niſi Papam habere talem poteſtatem diſponendi de rebus temporalibus Chriſtianorum, & eorum Principes deponendi, qualem vel Rex Franciæ in Anglos, Hiſpanos, alioſve populos vicinos ſibi in-*

bi iniurios, vel horum ſinguli, in res, Regeſq́; Francorũ ipſis infeſtos habere dignoſcuntur: quæ qualis, quantaq́ue ſit, ferro tantùm cerni poteſt:]

Reſpondeo. Comparatio, & ratiocinatio, qua nos vſi ſumus in comprobanda Pontificis poteſtate, non procedit à ſimili, ſed à maiori. hoc enim eſt quod diximus, ſi poteſt ratione ſolius iniuriæ vna Reſpublica, aliam non ſibi ſubiectam cogere, & eius Principem deponere: quãtò magis poterit Reſpublica ſpiritualis cogere temporalem ſibi ſubiectam, eiuſq; Principem deponere, ſi ab illa tale detrimentum accipiat, vt non poſſit alia ratione ſibi proſpicere, niſi Principem illum remouendo, atq; alium ſubſtituendo? Itaque non eſt ſimilis poteſtas, quàm habet Reſp. ſpiritualis in temporalem, poteſtati Francorum in Anglos, vel Anglorum in Francos: ſed poteſtati, quam habet ſpiritus in carnem ſibi coniunctam, vel caput in membra ſibi adhærentia.

DE SENTENTIA S. BERNARdi circa poteſtatem Pontificis Maximi in temporalibus.

CAPVT XIX.

IN capite decimonono Barclaius reſpondere nititur ad teſtimonium S. Bernardi ex li. 4. de Cõſid. cap. 4. quod teſtimonium ad confirmandam rationem meam ſecundam ego adduxeram. Et quoniam S. Bernardus loco notato ſcribit, gladium materialem exerendum eſſe manu militis, ad iuſſum Imperatoris, ſed ad nutum Summi Sacerdo-

tis: Barclaius affirmat, per *nutum* non debere intelligi imperium, vel poteſtatem, ſed aſſenſum: felicius enim bella geruntur, cùm ad poteſtatem Regum accedit aſſenſus Sacerdotum, quorum eſt iudicare, an bellum ſit iuſtum, vel iniuſtum. Probat autem per *nutum* non intelligi poteſtatem, quoniam ſi fortè Imperator Pontifice diſſentiente bellum gerere velit, S. Bernardus non tribuit Pontifici poteſtatem vllam in Imperatorem, imò apertè docet, nullam ei poteſtatem competere, cùm dicat materialem gladium ab Eccleſia exerceri non poſſe, ſed tantùm manu militis, & iuſſu Imperatoris: & confirmat hanc ſententiam ſuā teſtimonio Gratiani. 23. q. 8. in principio, qui ſcribit, Pontificibus interdictum eſſe gladium materialem, & ſolū ſpiritualem eſſe conceſſum.

Reſpondeo. Vox illa, *nutus*, ſignificare poteſt aſſenſum, præſertim quando alicui petenti aliquid, annuendo reſpondemus: ſed quando nutus præcedit alias cauſas, imperium ſignificare ſolet, vel potius imperium ita potens, & efficax, vt ſine alio expreſſo mandato ſolus nutus ad rem efficiendam ſit ſatis: ſic accipitur Gen. 42. vbi dicitur; *Et Ioſeph erat Princeps in terra Aegypti, & ad nutum eius frumenta populis vēdebantur.* & clarius lib. 2. Re. c. 17. *Domini nutu diſſipatum eſt conſilium Achitophel vtile*, vbi ridiculum eſſet, per *nutum* intelligere aſſenſum; cùm Scriptura loquatur de nutu Dei, qui ſolus poteſt corda Regum vertere quocunq; voluerit. & 2. Machab. 8. eadem Scriptura de Deo dicit, *Poteſt vniuerſum mundum vno nutu delere*. & Iob. 26. *Columnæ cœli contremiſcunt, & pauent ad nutum eius*: cui ſimile eſt illud Poetæ,

Annuit

Digitized by Google

Annuit & totum nutu tremefecit Olympum.
Quod autem hoc loco per *nutum* intelligat S. Bernardus *imperium*, & non ſimplicem aſſenſum, perſpicuum eſt ex eo quòd primo loco inter cauſas efficientes ponit nutum Pontificis, deindè iuſſum Imperatoris, vltimò executionem militis: proindè quemadmodum miles ex ſententia S. Bernardi exequitur iuſſum Imperatoris, ita Imperator mouetur ad iubendum militi ex *nutu*, id eſt, *iuſſu*, Pontificis. Deindè ſi nutus ille Pontificis eſſet ſimplex aſſenſus, non diceret S. Bernardus vtrumque gladium eſſe Pontificis; ſed vnum eſſe Pontificis, alterum Imperatoris. Cùm ergo dicit, *Vterque tuus eſt; ſed non vterque tua manu exerendus*; manifeſtè docet vtrumque eſſe in poteſtate Pontificis; ſed vnum ab ipſo immediatè, alterum mediatè, id eſt, per alium; ſed nutu ſiue iuſſu ipſius exerendum.

§ *Sed quid ſi Imperator* (inquit Barclaius) *nolit ad nutum ſacerdotis gladium ſtringere? imò quid ſi planè contra nutum Sacerdotis ſtrinxerit? nunquid aliquam ſanctus Bernardus hoc caſu poteſtatem temporalem ſacerdoti tribuit in Imperatorem?*]

Reſpondeo. Si nolit Imperator ad nutum ſacerdotis gladium ſtringere, vel ſi contra nutum eius ſtrinxerit, & res ſit ad bonum ſpirituale neceſſaria, coget illum Pontifex gladio ſpirituali, id eſt, cenſuris Eccleſiaſticis, gladium materialem ſtringere, aut in vaginam recondere: & ſi ſenſuris non mouebitur, & Eccleſiæ neceſſitas id requirat, liberabit ſubditos eius ab obedientia, eique Imperium abrogabit. Ita oſtendet gladium eſſe ſub gladio, & vtrunque gladium ad poteſtatem Eccleſiæ pertinere, quamuis non eodem modo.

At, inquit Barclaius, *ſanctus Bernardus nullam temporalem poteſtatem Pontifici competere poſſe docet, cùm dicat, materialem gladium (quo verbo ſumma poteſtas temporalis ſignificatur) ab Eccleſia exerceri non poſſe; ſed tantū manu militis, & iuſſu Imperatoris: quod idem apertius tradit Gratianus Bernardi ferè coætaneus, 23.q.8.in principio:*

Reſpondeo. S.Bernardus ſolùm docet, gladium materialem non eſſe exerendum manu Sacerdotali, quod nos libenter fatemur; ſed non negat, imò potius affirmat, gladium materialem ſubeſſe gladio ſpirituali, & nutu Pontificis exerendum, vel in vaginam eſſe condendum. Gratianus quoque nihil aliud docet, niſi non licere clericis materiali gladio vti, & homines interficere, quod multis canonibus Pontificum, & conciliorum confirmat, quæ vera ſunt; ſed non poteſt indè colligi, non habere Poteſtatem vllam in temporalibus.

Adducit poſtea Barclaius verba ſancti Ambroſij ex lib.10. Commentariorum in Lucam, vbi hæc leguntur: *Lex ferire non vetat: & ideò fortaſſe Petro duos gladios offerenti, ſat eſt, dicit Chriſtus, quaſi licuerit vſque ad Euangelium, vt ſit in lege æquitatis eruditio, in Euangelio bonitatis perfectio.* Ex quo loco colligit Barclaius, materialem gladium Sacerdotibus, vſque ad Euangelium fuiſſe conceſſum.

Reſpondeo. Non negamus, vt paulò ante diximus, Sacerdotibus poſt Euangelium, nō licere propria manu gladium materialem ſtringere: niſi fortè in defenſionem propriam, aut ob aliam cauſam diſpenſante Pontifice: vſus enim ordinarius materialis gladij militum eſt, non ſacerdotum. Nec tamē eo loco S. Ambroſius de ſolis Sacerdotibus; ſed de Chri-

Digitized by Google

de Chriſtianis omnibus loquitur: & ideò Eraſmus hoc loco abuſus eſt ad probandum prohibitum eſſe bellum Chriſtianis. Cæterùm ſanctus Ambroſius, neque Eraſmo, neque Barclaio fauet: docet enim in lege fuiſſe licitam non ſolùm defenſionem, ſed etiam vindictam, in Euangelio defenſionem licitam eſſe, non vindictam: hæc enim ſunt eius verba: *O Domine cur emere me iubes gladium, qui ferire me prohibes? niſi fortè vt ſit parata defenſio, non vltio neceſſaria, & videar potuiſſe vindicari, ſed noluiſſe. Lex tamen referire* (ſic enim legendum eſt, nõ *ferire*, vt Barclaius falsò citauit) *non vetat; & ideò fortaſſe Petro duos gladios offerenti, ſat eſt, dicit, quaſi licuerit vſque ad Euangelium, vt ſit in lege æquitatis eruditio, in Euangelio bonitatis perfectio.* hęc ille, qui non defenſionem in Euangelio prohiberi dicit, ſed vindictã: & referire nõ ferire vetitũ. Cùm autẽ S. Ambroſius dicit, *Lex referire non vetat*, reſpicere videtur ad illa verba Domini Matth. 5. *Audiſtis quia dictum eſt antiquis, oculum pro oculo, dentem pro dente; ego autem dico vobis non reſiſtere malo*, &c. Vbi non ſignificatur, licitam fuiſſe vindictam antiquis auctoritate propria; ſed auctoritate Magiſtratus publici, eamque non vindictæ cupiditate; ſed amore iuſtitiæ; quod idem Chriſtianis licet. Sed Magiſter bonus hortatur ſuos ad vitæ perfectionem, vt Ambroſius dicit; quæ perfectio in eo conſiſtit, vt radices contentionum extirpent, & ſupportantes inuicem in charitate non dent occaſiones grauioribus malis, vt vulneribus, & cædibus, ob quæ neceſſe ſit, vt publici Magiſtratus vindictam de malefactoribus ſumant.

Addit rurſus Barclaius, verba Euãgelij de duobus

gla-

gladijs in ſenſu literali non ſignificare duas poteſtates, Eccleſiaſticam, & politicam: ſed ideò nos nō facimus argumentum ex verbis Euangelij; ſed ex verbis ſancti Bernardi, & Bonifacij VIII. qui myſticè Euangelij verba exponentes per duos gladios duas poteſtates intelligi docuerunt. Sanctus enim Bernardus, quem Bonifacius ſecutus eſt, duo loca Euangelij ſimul iunxit, vnum ex cap. 18. Ioannis, *Mitte gladium tuum in vaginam:* alterum ex cap. 22. Lucæ, *Ecce duo gladij hic*: & quidem prior locus ad literam ſignificat, noluiſſe Chriſtum à Petro defendi gladio materiali, & impediri paſſionem ſuam: ideò enim ſubiunxit, *Calicem quem dedit mihi Pater, non vis vt bibam illum?* poſterior locus dependet à verbis ſuperioribus, vbi Dominus dixerat, *Qui non habet, vendat tunicam, & emat gladium*: exiſtimantes enim Diſcipuli, Dominum per ea verba iuſſiſſe gladios parari, dixerunt, *Ecce duo gladij hic. Dominus autem ait, ſatis eſt*; vel ironicè, vt exponit Theophilactus, quaſi diceret, *Quid ſunt duo gladij aduerſus cohortem militum armatam?* vel vt alij volunt, *videns eos non intellexiſſe, impoſuit eis ſilentium dicens, Satis eſt*, ſatis loquuti eſtis, tacete de hac re. Verè enim cùm dixit, *Qui non habet gladium, vendat tunicam, & emat eum*, non iuſſit, vt emerent gladios; ſed ſignificauit ad eas anguſtias eos eſſe venturos, in qua ſunt, qui exiſtimant, bonum eſſe vendere tunicam, & emere gladium. Denique cùm Apoſtoli non emerint gladios venditis tunicis, ſignum eſt, hoc non fuiſſe illis à Chriſto mandatum. Sed quidquid ſit de expoſitione huius obſcuriſſimi loci; Sanctus Bernardus, & Pontifex Bonifacius myſticè; ſed appoſitè & eleganter, quæ dicuntur de

duobus

duobus gladijs ad duas poteſtates, Eccleſiaſticam, & politicam tranſtulerunt.

Rurſus Barclaius obijcit: *admiſſa hac myſtica expoſitione, non poteſt colligi gladium eſſe ſub gladio, vel vtrunque in manu Pontificis eſſe. Sanctus enim Bernardus hoc non dicit, nec potuit ſine calumnia dicere.*

Reſpondeo. Gladium eſſe ſub gladio, Bonifacius apertè dicit: Sanctus autem Bernardus idem dicit; Sed alijs verbis: nam cum affirmat vtrunque gladium ad Pontificem pertinere, imò vtrunque ipſius eſſe, & vnum manu eius, alterum nutu eius euaginandum, ſatis oſtendit, vnum eſſe ſub alio, materialem videlicet ſub ſpirituali, & vtrunque eſſe in manu, id eſt, in poteſtate Pontificis.

Ad extremum Barclaius gloriatur ſe ſubtiliter aliquid in verbis S. Bernardi notaſſe, quod neſcit an vllus alius antea animaduerterit; cur videlicet S. Bernardus dixerit, *Tuo forſitan nutu, etſi non tua manu euaginandus*; ac paulò poſt eadem repetens omiſerit illud, *forſitan.* Scribit ergo Barclaius, diſtinguendum eſſe inter Pontificem, vt Pontifex eſt, & vt talis homo eſt. Pontifex enim, vt Pontifex, nõ abſolutè, ſed *forſitan* annuit, vt gladius euaginetur, id eſt, tunc ſolùm, cùm id Eccleſiæ vtile eſt, cùm ſano, & ſobrio conſilio id iudicauerit expedire: Pontifex autem, vt talis homo eſt, inimicitias cum alio gerens, vel ambitioſam dominandi cupiditatem explere cupiens, abſolutè gladium euaginari mandat.

Sed iſtam ſubtilitatem demonſtrauit Barclaio non acumen ingenij, neque ſtudium ſcripturarum; ſed odium in Pontifices. certè ea ſubtilitas S. Bernardo

nardo nunquam veniſſet in mentem: neque enim *forſitan*, opponitur, *abſolutè*; neque accipi poteſt pro, *aliquando*, vel pro, *quando verè expedit*; niſi apud eum, qui peruerſus ipſe cùm ſit, vocabula quoque ipſa peruertit. Cur ergo initio dixit, *forſitan*, poſtea repetens omiſit? reſponſio eſt in promptu: quia initio non poſuerat niſi duo quædam, videlicet nutum, & executionem: & quoniam dubitauit, an deceret Pontificem annuere militi, vt gladium vibraret: ideò dixit, *Tuo forſitan nutu, non tua manu euaginandus:* poſtea verò tria poſuit nutum, Pōtificis, iuſſum Imperatoris, & executionem militis, & quia dubium eſſe non poterat, an deceret Pontificem annuere Imperatori, vt eius iuſſu miles gladio vteretur, omiſit, forſitan, & ſubſtituit, ſanè: ac de ſententia S. Bernardi ſatis multa dicta ſunt.

DEFENDITVR TERTIA ratio Bellarmini.

CAPVT XX.

IN capite viceſimo aggreditur Barclaius tertiā rationem principalem Bellarmini, pro confirmanda poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus, excutere, atque refellere. Ratio hæc erat, *Nō licet Chriſtianis tolerare Regem infidelem, aut hæreticum, ſi ille conetur pertrahere ſubditos ad ſuam hæreſim, vel infidelitatem: at iudicare, an Rex pertrahat ad hæreſim, nec ne, pertinet ad Pontificem, cui eſt commiſſa cura Religionis: ergo Pontificis eſt iudicare, Regem eſſe deponendum, vel non deponendum*. Huius

rationis

rationis propoſitionem tribus argumentis confirmaui; ſed Barclaius eandem refellit his verbis.

§ *Quod non liceat Christianis tolerare Regem hæreticum, vel infidelem, id adeò falſum eſt, quàm quòd falſiſſimum: alioqui damnanda tota antiquitas, quæ Reges hæreticos, & infideles Eccleſiam Dei deſtruere conantes ſubmiſſe pertulit, non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam, hoc eſt, nō quod deficerentur viribus ad impios Principes exigendos; ſed quod id ſibi per Dei legem non licere iudicarent.*]

Reſpondeo. Vbi veritas quæritur inter cordatos, & ſerios diſputatores, non vincit ille, qui maiore exaggeratione ſententiam ſuam affirmat; ſed qui fortioribus argumentis eam confirmat. Barclaius dicit quidem, Propoſitionem argumenti mei, tam eſſe falſam, quàm id quod falſiſſimum eſt; ſed quod dicit non probat, niſi ex eo quòd antiquitas tota Reges hæreticos, vel infideles Eccleſiā deſtruere conātes pertulit, nō ſolùm propter irā, ſed etiā propter conſcientiam. Ad hoc ipſum probare debuiſſet, videlicet Reges hæreticos, vel infideles Eccleſiam deſtruere conantes non ſolùm propter irā, ſed etiam propter conſcientiam toleratos ab Antiquitate fuiſſe. Nos enim contra dicimus, eos fuiſſe toleratos propterea, quod ad eos deijciendos vires Eccleſiæ non ſuppetebant: potuiſſe autem Eccleſiā, ſi vires adfuiſſent, imò etiam debuiſſe Regibus illis imperium ſuper fideles abrogare, niſi cauſa aliqua eſſet, cur hæc abrogatio in tempus commodius differenda videretur: probamus hoc argumento, quod eſt prima cōfirmatio propoſitionis meæ. *Prohibiti ſunt Iudæi conſtituere ſuper ſe Regem non Iudæum Deuteron. 17. & quia lex illa moralis eſt, eodem iure*

probi-

prohibentur Chriſtiani conſtituere ſuper ſe Regem non Chriſtiamnu, ne ab illo pertrahantur ad infidelitatem: at eiuſdem periculi, & damni eſt tolerare ſuper ſe Regem hæreticum, vel infidelem conãtem auertere populum à fide: ergo, ſi vires adſint, tenentur eum non tolerare, ſed deponere.

Ad hoc argumentum ita reſpondet Barclaius, vt admiſſa propoſitione, & aſſumptione, quas negare non potuit, ſolam neget conſecutionem: dicit enim non rectè colligi ex paritate periculi, & damni ita ius eſſe populo Regem deijcere, quemadmodum ius illi fuit eum non admittere. Id autem non rectè colligi probat tribus argumentis ductis à ſimili: *nam qui plagas accipit, aut fortunis ſpoliatur, idem periculum, & damnum accipit, ſiue id à Latrone per vim, ſiue à Iudice per iniquam ſententiam patiatur: & tamen Latroni armis reſiſtere poteſt, Iudici non poteſt. Rurſus eiuſdem periculi, & damni eſt in nauim cogitato conſcendere, cuius carinam ſcis eſſe quaſſatam, & illud intrare, quod putas eſſe bonum, cùm reuera rimoſum, ac diſſolutum ſit: & tamen non eſt eiuſdem peccati ex induſtria, & ex ignoratione periculo naufragij ſe committere. Denique eiuſdem periculi, & damni eſt, vxorē ducere valdè moroſam, & rixoſam, ſiue id conſultò propter fortunas, aut formam; ſiue ex errore, & imprudentia fiat: & tamen neque par peccatum eſt, eiuſmodi matrimonio ſtudioſè, vel ignoranter implicari: neque licitum eſt vxorem repudiare, etiam ſi licitum fuit eam initio non ducere.*]

Ad hæc argumenta reſpondeo, ea non à ſimili, ſed à diſſimili duci, ac per hoc non impedire, quo minus conſecutio rationis meę optima ſit. Primum argumentum non ducitur à ſimili; quoniam populus

lus ad quem pertinet Regem eligere, non ſolùm poteſt, ſed debet Regem eligere *de fratribus ſuis*, vt lex iubet, id eſt, Chriſtianum, atque Catholicum, & grauiſſimè peccat, ſi ſecus fecerit: qui autem incidit in latrones, poteſt, ſi velit, vim vi repellere; ſed poteſt etiam iniuriam illam æquo animo tolerare, & magis apud Deum meretur, ſi malit iniuſtè à latrone occidi, quàm iuſtè ſe defendendo latronem occidere.

Alterum exemplum de aſcendente nauim rimoſam, cum periculo naufragij faciendi, nullam habet cum re, de qua nos agimus, ſimilitudinem: non enim ignoramus non eſſe idem peccatum, ſi quis ex induſtria, vel ex imprudẽtia eidem periculo ſe exponat: ſed quod dicimus eſt, idem eſſe peccatũ conſulto eligere Regem hæreticum; & conſulto tolerare Regem hæreticum; ſi is conetur populum à veritate Fidei auocare, & ad eum remouendum vires non deſint: nam ſicut nunquam licet adire periculum ſalutis æternæ amittendæ, ita nunquam licet perſeuerare in ſimili periculo, modò poſſit illud vitari: *qui* enim *amat periculum, in illo peribit*, Eccl. 3. Tertium exemplum de vxore rixoſa, non eſt etiam multum ad rem, tum quia vt modò diximus, diſputamus de eo, qui ſtudiosè adit periculum, & ſtudiosè in periculo perſeuerat: Aduerſarius autẽ ponit exemplum de eo, qui per ignorantiã, aut imprudentiam ducit vxorem rixoſam, & de altero, qui ſciens, & prudens id facit. Deinde qui duxit vxorem more Chriſtiano, ſiue prudens, ſiue imprudens id faciat, nõ poteſt poſt matrimonium conſũmatum vlla ratione ab eo vinculo ſolui: quod enim Deus coniunxit, non poteſt homo ſeparare: popu-

lus autem, qui Regem eligit, poteſt per Pontificiam auctoritatem ab eius obedientia, & iuramento fidelitatis liberari. Itaque ſi exemplum aptum, & ſimile per omnia Barclaius à Matrimonio ducere velit, accipiat matrimonium fidelis cum infideli: quemadmodum enim non licet fideli vxorem ducere infidelem, quoniam periculum eſt, ne illũ à fide auertat: ſic etiam non licet cum vxore infideli perſeuerare, non ſolùm quia matrimonium illud non eſt legitimum, ſed quia idem eſt periculum vxorem infidelem ducere, & cum infideli perſeuerare. Nam etiam ſi matrimonium legitimum eſſet, vt eſt matrimonium infidelis cum infideli: tamẽ ſi alter cõiugũ conuertatur ad fidem; & altera nolit ſine iniuria Creatoris viro cohabitare, poteſt matrimonium ritè contractum ritè diſſolui, ex Apoſtolo in priore ad Cor. cap. 7. & vſus Eccleſiæ nunc habet, vt propter ingens periculum fidei, non ſolũ liceat eiuſmodi coniugium ſolui, ſed etiam non liceat viro ad fidem conuerſo cum infideli coniuge cohabitare.

DEFENDITVR CONFIRMATIO rationis tertiæ principalis.

CAPVT XXI.

IN capite viceſimo primo Barclaius magno ſtudio, nec minore dicendi vi refutare conatur alteram confirmationẽ rationis meæ tertiæ principalis. Confirmatio hæc erat, *Quod ſi Chriſtiani olim nõ depoſuerunt Neronem, & Diocletianũ, & Iulianum apoſtatam, ac Valentem Arianum, & ſimiles: id fuit, quia deerant vires temporales Chriſtianis: nã*

quod

Digitized by Google

quod alioqui iure potuiſſent id facere, patet ex Apoſtolo 1. Cor. 6. vbi iubet conſtitui nouos Iudices Chriſtianus temporalium cauſarum, ne cogerentur Chriſtiani cauſam dicere coram Iudice Chriſti perſecutore. Sicut enim noui Iudices conſtitui potuerunt, ita, & noui Principes & Reges, propter eandem cauſam, ſi vires adfuiſſent.

Hanc confirmationem multis modis reprehendi poſſe Barclaius dicit: ac primũ reprehẽdit, quod dixerim defectionem virium in cauſa fuiſſe, cur Chriſtiani olim non depoſuerint Neronem, Diocletianum, Iulianum & Valentem, ac Lectorem remittit ad ea, quæ ſupra ſcripſit de hac re, cap. 6. 7. & 8.

Nos quoque Lectorẽ remittimus ad ea, quæ ſcripſimus cap. 6. 7. & 8. Id ſolum hoc loco admoneo, quod ego hoc loco dixi, dictum antea fuiſſe à S. Thom. in 2. 2. q. 12. art. 2. ad primum. Itaque non me ſolùm, ſed ſanctum quoque Thomam Barclaius reprehendit: ſed qui legere voluerit loca paulò ante notata, facilè iudicabit à qua parte ſtet veritas.

Deinde refellere nititur quod dixi, Apoſtolum iuſſiſſe vt Chriſtiani conſtituerent ſibi Iudices Chriſtianos ciuilium controuerſiarum; ex quo deduxi, potuiſſe eodem modo iubere, vt Principes Chriſtianos ſibi Chriſtiani populi eligerent, infidelibus & perſecutoribus abrogatis, ſi vires ad id efficiendum preſto fuiſſent. Dicit aũt Barclaius, Iudices illos de quibus Apoſtolus loquitur, fuiſſe meros Arbitros, ſiue iudices volũtarios, ſine imperio; ex quorum conſtitutione nihil iuriſdictionis detrahebatur Principibus Ethnicis, ſub quibus tunc

Chriſtiani viuebant. Atque ad hunc ſenſum confirmandum allegat S. Thomam & Nicolaum Liranum in commentario ad hunc locum Apoſtoli.

Ego verò fateor quidem, non habuiſſe iudices illos Chriſtianos iuſſu Apoſtoli conſtitutos vim coactiuam in foro exteriore, & ſi Chriſtiani vocati fuiſſent, ſiue ab Ethnicis, ſiue à Chriſtianis ad tribunalia iudicum Ethnicorum, debuiſſe omninò parere: & hoc eſt ſolum quod S. Thom. & Liranus docent: tamen nego, eos fuiſſe meros Arbitros, ſiue Iudices voluntarios: Arbitri enim eliguntur à perſonis litigantibus, neque aliam habent iudicandi poteſtatem, niſi eam, quam litigantes ex pacto inter ſe inito illis attribuunt. Iſti verò conſtituebantur àuctoritate publica multitudinis; & obligebātur, qui cauſas ciuiles habebant, ad iſtos adire, & prohibebantur ad tribunalia Gentilium accedere. Id ex verbis Apoſtoli facilè probari poteſt: *Audet*, inquit, *aliquis veſtrum negocium habens aduerſus alterum iudicari apud iniquos, & non apud Sāctos?* Vbi oſtendit, non eſſe bonum adire tribunalia Iudicum Gētilium, quos *iniquos* vocat: & ſic loquitur de vero iudicio, non de ſolo arbitrio, cùm prohibet iudicari apud *iniquos*; ita loquitur de vero iudicio, cùm iubet iudicari apud *ſanctos*, id eſt, Chriſtianos. Addit Apoſtolus, *An neſcitis quia ſancti de hoc mundo iudicabunt? & ſi in vobis iudicabitur Mundus, indigni eſtis, qui de minimis iudicetis? neſcitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis ſecularia?* Vbi demonſtrat auctoritatem Eccleſiæ, quæ iure ſuo poteſt de ſecularibus rebus iudicare, cùm ſit iudicatura cum Chriſto totum Mundum, & ipſos Angelos apoſtatas in die vltimi iudicij: & certè

Chri-

Chriſtus,& Eccleſia non iudicabunt vt arbitri, ſine imperio, & iuriſdictione Mundum. Sequitur: *Secularia igitur iudicia ſi habueritis, contemptibiles qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad iudicandum.* Vbi concludit ex dictis, vt quoniam malum eſt iudicari apud iniquos Gentiles, & Eccleſia auctoritatem habet iudicandi, communi conſenſu conſtituant aliquos de Eccleſia, qui ſint Iudices eiuſmodi ſecularium controuerſiarum, & non dicit vnuſquiſque eligat ſibi arbitros: ſed vos congregati in vnum conſtituite Iudices. *Monet* (inquit Cardin. Caiet. in hunc locum) *vt ſapiens aliquis conſtituatur Iudex multitudinis fratrum.* adiungit, *Ad verecundiam veſtram dico, ſic non eſt inter vos ſapiens quiſquam, qui poſſit iudicare inter fratrem ſuum, ſed frater cum frater iudicio contendit, & hoc apud infideles.* Vbi declarat quod dixerat, *contemptibiles, qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad iudicandum*; ſe non dixiſſe, vt re vera ſapientibus relictis, inſipiẽtes conſtituerent ad iudicandum: ſed vt eos confunderet, qui ſic adibant tribunalia infidelium, quaſi nullus eſſet in Eccleſia vir ſapiens, qui Iudex conſtitui poſſet; cùm contra deberent *contemptibiles*, id eſt, infimi Chriſtiani aptiores eſſe ad iudicãdum, quam ſupremi & ſapientiſſimi infideles. Iam verò ex hoc principio, quod videlicet Apoſtolo teſte, habeat Eccleſia ius, & auctoritatem conſtituẽdi ſibi Iudices; rectè colligunt Theologi, atque in primis S. Thomas in 2.2, q. 10. art. 10. habere eandem Eccleſiam auctoritatem abrogandi Principibus infidelibus imperium ſuper fideles. Neque obſtat, quod S. Ioannes Chryſoſtomus hunc locum exponens, mentionem faciat *Arbitri*. Nam neque ipſe,

neque alius interpres, quod ſciam, dicit Apoſtolum hic loqui de *Arbitris* electis à partibus: ſed ſolùm Chryſoſtomus dicit, non eſſe neceſſariam magnam ſapientiam *Arbitro* controuerſiæ inter fratres. Vbi vocat Iudicem, *Arbitrum* controuerſiæ, quamuis publicam haberet iudicãdi poteſtatem. Quomodo Iuſtinus initio hiſtoriæ ſcribit, arbitria Principum pro legibus erant: quamuis enim Principes veri Iudices eſſent, tamen eorum iudicia vocata ſunt arbitria, quia non iudicabant ex præſcripto legũ, ſed ex naturali ſuo iudicio: ſic etiam Iudices ab Eccleſia conſtituti in cauſis ciuilibus Chriſtianorum, veri Iudices erant, ſed non tenebantur legúm ciuilium apices ſequi, ideò à Chryſoſtomo *Arbitri* dicti ſunt.

Sed contradicit Barclaius, atque ait, § *Nihil iubet Apoſtolus eo loco, quod iudicium infidelium iuriſdictionem, & imperium in Chriſtianos aut tollat, aut minuat, aut ei aliquo modo præiudicet. Imò verò nihil contra eiuſmodi ſubiectionem iuſtè iubere potuit, cùm ſit iuris naturalis, Dei auctoritate confirmati teſte S. Ambroſio, ipſemet Apoſt. docet ad Rom. 13.*

Reſpondeo. Non præiudicat Apoſtolus per illã Iudicum Chriſtianorum conſtitutionem iuriſdictioni, & Imperio Principum infidelium; quoniam non iubet Chriſtianis, vt non compareant coram Iudice infideli, ſi vocentur: ſed tantum præcipit, vt ſpontè non accedant. Sed quod non potuerit Apoſtolus eximere Chriſtianos à ſubiectione Principũ infidelium, ſi id vtile, vel neceſſarium cenſuiſſet, & vires ad perficiendum habuiſſet: id ſine graui errore dici non poſſe arbitror: & ratio, quam pro ſua ſentẽtia Barclaius profert, omninò infirma eſt.

Nam

Nam iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apoſtolo declarati eſt, vt omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: ſed non eſt iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apoſtolo declarati, vt non poſſit ſublimior poteſtas per aliam ſublimiorem tolli de medio, & per hoc fieri vt ei ſubiectio, & obedientia non amplius debeatur. Siquidem Magiſtratuum quoque inferiorum poteſtati iure diuino parendum eſt, non ſolum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam: & tamen poteſt Magiſtratus inferior per Principem tolli, aut mutari, & tunc perſonæ illi, cui Magiſtratus abrogatus eſt, nemo iam ſubiectionem, aut obedientiam debet. Sic etiam vel Rex, vel à ſuprema ſpirituali ſuprema poteſtate in caſu hæreſis, vel ab alio Rege in caſu victoriæ de ſolio deponitur, non amplius ad illũ pertinet quod Apoſt. ait, *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*. Idem dici poteſt de patria, & deſpotica poteſtate: nam iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apoſtolo declarati ad Ephe. 6. eſt, vt filij obediant parentibus, & ſerui dominis; & tamen filij emancipari, & ſerui libertate donari poſſunt, & per hoc fieri poteſt, vt nec illi parentibus, nec iſti Dominis ſuis obedire teneantur. Itaque niſi Barclaius naturalis iuris, à Deo confirmati, & ab Apoſtolo declarati eſſe demonſtret, vt Principes ſeculares, ſiue fideles, ſiue infideles in certis caſibus, per Eccleſiaſticam auctoritatem deponi non poſſint: nihil quod ad rem faciat, adhuc dixit, quantumuis multis verbis ſæpè, ac ſæpius repetitis ſententiam ſuam in hoc capite perſuadere conatus ſit.

Addit poſtea Barclaius aliam ſolutionem nihilo

Digitized by Google

priore ſolidiorem. §*Præterea*, inquit, *ſi quis locum illum Apoſtoli non limis oculis percurrerit, animaduertet eum id ſibi negotij dare, vt ad Euangelicam perfectionem, quæ conſilij magis, quam præcepti eſt, Chriſtianos animos erudiat, cùm eos hortetur, vt potius iniuriam ferant, & fraudem patiantur, quam vt iudicia inter ſe habeant, &c.*]

Reſpondeo, cùm Apoſtolus hortatur vt Chriſtiani iudicia inter ſe non habeant, ſed manſuetudine & patientia occaſiones iudiciorum præueniant, conſilium perfectionis, non præceptum iuſtitiæ docet: ſed cũ iubet, vt ſi iudicia inter ſe habuerint, ad Iudices Chriſtianos, non ad infideles cauſas ſuas deferant; tùm verò non conſilium, ſed præceptũ dare ſe luculenter oſtendit, cùm ait, *Audet aliquis veſtrum negotium habens aduerſus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud ſanctos?* &, *Contemptibiles, qui ſunt in Eccleſia, hos conſtituite ad iudicandum.*

Pergit Barclaius, & omiſſo Bellarmino S. Thomam aggreditur dicens: §*Quoniam autem ſingula perſequimur, admonere oportet D. Thomam in 2. 2. q. 10. artic. 10 in ea opinione eſſe, vt exiſtimet ius dominij, & prælationis Ethnicorum Principum iuſtè illis auferri poſſe per ſententiam, vel ordinationem Eccleſiæ auctoritatem Dei habentis, vt ille ait. D. Thomæ magna apud me auctoritas eſt, ſed non tantum vt omnes eius diſputationes pro canonicis ſcripturis habeam, vel vt rationem vincat, aut legem. Eius ergo manes veneror, & ſuſpicio: ſed non eſt tamen, cur illa eius opinione aliquis moueatur: tum quia nullam ſuæ ſententiæ, vel rationem idoneam & efficacem, vel auctoritatem profert: tum etiam quia in explicatione*

catione Epiſtolæ Pauli ad Corinthios contrarium planè ſentit: tum denique quia neminem ſecum antiquorum Patrum conſentientem habet, & rationes multæ, auctoritateſq́ue in contrarium ſuppetunt. Ratio autem quam adfert, eſt, quia infideles meritò ſuæ infidelitatis merentur poteſtatem amittere ſuper fideles, qui transferuntur in filios Dei. Mala ratio & tanto viro indigna: quaſi verò ſi quis meretur priuari officio, beneficio, dignitate, auctoritate, aliove iure, quod poſſidet, idcircò ſtatim ſpoliari poſſit ab alio, quam ab eo à quo id accepit, retinetq́, vel ab alio expreſſum mandatum, & poteſtatem ab ipſo habente.]

Reſpondeo. Admiranda eſt huius Ariſtarchi importunitas, qui tam liberè Principem Theologorũ reprehendit, vt dicat, *Mala ratio, & tanto viro indigna*; cùm ipſe Iureconſultum ſe profiteatur, & ſacræ Theologiæ adyta, ne à limine quidem ſalutauerit. Illud autem non miror; quod *manes* S. Thomæ ſe venerari dicat: nam liber eius vocabulis improprijs pleniſſimus eſt: neque enim ſpiritus huius ſanctiſſimi Doctoris cum *Dijs manibus* apud inferos, ſed cum Angelis apud ſuperos æuo ſempiterno fruitur. Quod verò Barclaius dicit ſancti Thomæ ſententiam nulla efficaci ratione eſſe munitam, falſum eſt; quamuis ſit verum, vim rationis S. Thomæ ab ingenio Barclaij penetrari minimè potuiſſe. Quod autem addit, eundem ſanctum Thomam in Commentario Epiſt. ad Corinth. contraria ſcripſiſſe; manifeſtæ ignorantiæ Barclaium arguit. Siquidem in eo Commentario ſcribit quidem ſanctus Thomas, eſſe contra ius diuinum prohibere, quod iudicio Principis infidelis non ſtetur,

Digitized by Google

&,ſubiectionem deberi Principibus etiam infidelibus:quæ veriſſima ſunt; ſed ex ijs non ſequitur, non eſſe in Eccleſia auctoritatem priuandi Principes infideles dominio, quod habent ſuper fideles: proinde iſta non ſunt contraria, *Debetur ſubiectio Principi infideli, dum Princeps eſt*: &, *Poteſt Princeps infidelis priuari dominio, quod habet ſuper fideles per auctoritatem Eccleſiæ*: Et Barclaius, qui ea contraria eſſe iudicat, vel dialecticam non didicit, vel eius regulas obliuioni tradidit: quemadmodum etiam paulò infra cùm idem Barclaius dicit.

§ *Et verò ſanctus Thomas in expoſitione Epiſtolæ Pauli ſuperius hoc capite relata, ſatis apertè indicat, Eccleſiam non habere eam auctoritatem, qua poſſit Ethnicos deponere: ait enim eſſe contra ius diuinum prohibere, ne Principum infidelium iudicio ſtetur à ſubditis.*] Manifeſtè hallucinatur, & fallitur: tametſi enim contra ius diuinum eſt, negare Principi obedientiam, dum Princeps eſt, non tamen eſt cõtra ius diuinum, quod Eccleſia poteſtatem habeat Principum deponendi: nam eſt etiam contra ius diuinum prohibere filios ne parentibus obediant, dũ ſub patria poteſtate ſunt; nec tamen eſt contra ius diuinum, quod aliquando filij eximantur à patria poteſtate, vt re ipſe eximitur filiusfamilias cùm ad Epiſcopale faſtigium euehitur. Porrò illa ſancti Thomæ ratio. *Infideles merentur ratione ſuæ infidelitatis poteſtatem amittere ſuper fideles, qui transferuntur in filios Dei: ergo poteſt Eccleſia priuare Principes infideles dominio, quod habent ſuper fideles:* non eſt adeo debilis ratio, vt Barclaius dicit. ſed verè debile argumentum eſt, quo S. Thomæ rationem

tionē Barclaius oppugnat: hoc enim eſt argumentum Barclaij, *Merentur infideles amittere poteſtatē ſuper fideles, ſed non poteſt eos poteſtate priuare, niſi qui dedit eam poteſtatem, aut qui mandatum expreſſum ab illo habeat, At Principes à Deo poteſtatem habent, & ſole Deo ſunt minores; ergo à ſolo Deo priuari poteſtate poſſunt: non autem, ab Eccleſia, quæ neq; dedit poteſtatem infidelibus, neque habet expreſſum mandatum Dei, quo illam auferre debeat, aut poſſit.*]

Hoc, inquam, argumentum nullas vires habet: nā falſum eſt, Principes politicos à ſolo Deo poteſtatem habere: habent enim illam à Deo, quatenus Deus inſtinctum naturalem in animis hominum inſeuit, vt ab aliquo gubernari velint. Vt autē gubernentur homines à Regibus, vel à conſulibus; ab vno, vel à multis; à magiſtratu perpetuo, vel temporario, ab hominum voluntate dependet: quemadmodum etiam quod iſte ſit Rex potius, qaam ille non Dei ſpecialis iuſſio, ſed hominum voluntas fecit: quare idem S. Thom. loco citato, 2.2.q.10.art.10. & q.12.ar.2. tamquam rem certam, & exploratā ponit, dominia, & Principatus politicos, non eſſe de iure diuino; ſed de iure humano: cùm nemo doctus contradicit, neque Barclaius contradiceret, ſi rationem non paſſionem in conſilium adhiberet.

Præterea etiamſi concederemus, Regem eſſe immediatè conſtitutum à Deo, & ab illo ſolo poteſtatem habere, quod tamen nos concedimus, adhuc argumentum Barclaij nihil efficeret aduerſus rationem S. Thomæ: reſponderet enim S. Thomas, Eccleſiam habere auctoritatem à Deo per ſuum

Recto-

Rectorem, & Paſtorem auferendi poteſtatem in certis caſibus, illis, quibus Deus eam dedit; Sũmus enim Pontifex Vicarius Dei eſt, ac per hoc poteſtatem habet à Deo diſpenſandi, & mutãdi in multis, ſecundùm voluntatem Dei, cuius ipſe interpres eſt: hoc enim modo diſpenſat Pontifex in votis, & iuramentis, quæ Deus ipſe iuſſit reddi, & quorum ſolutio de iure diuino eſt: diſpenſat autem nõ quod ſit ipſe ſuper ius diuinum; ſed quia interpretatur Deo placere, vt in tali, vel tali caſu, iuramentum aut votum relaxetur: quemadmodum & Apoſtolus ait in poſteriore ad Corinth. cap. 2. *Nam & ego, quod donaui, ſi quid donaui propter vos in perſona Chriſti.* Vbi dicit in Perſona Chriſti condonaſſe Corinthio inceſtuoſo pœnam, quam diuino iure, vel in hac vita, vel in Purgatorio luere debuiſſet: atque hoc eſt, quod S. Thom. in loco notato dicit, Eccleſiam habere auctoritatem Dei, qua Principes infideles priuare poſſit dominio, quod habent ſuper fideles.

Deinde Barclaius, vt nihil intactũ relinquat: carpit etiam illud, quod S. Thom. in eodem ar. 10, q. 10. in 2. 2. dicit; Eccleſiam non ſemper vti iure ſuo in deponendis Principibus infidelibus, ad vitandum ſcandalum: quemadmodum Dominus ſoluit didrachma, ad quod non tenebatur, ne ſcandalizaret eos, qui cenſum illum colligebant; & Apoſtolus monet ſeruos obedire Dominis carnalibus, ne doctrina Domini blaſphemetur.

§ *Non ſolùm,* inquit Barclaius, *propter ſcandalũ abſtinuit, vt putat Thomas eo loco, ſed propter defectum poteſtatis, quia non erat Iudex infidelium, ſecundum illud Apoſtoli 1. Corinth. 5. Quid mihi de*

iis,

ijs, qui foris ſunt iudicare? & quia Principes à Deo conſtituti ſolum Deum ſupra ſe Iudicem habent, à quo ſolo deponi poſſunt. Nec ad rem pertinet, quod Paulus tum iubet, ſeruos Chriſtianos Dominis ſuis infidelibus omnem honorem exhibere, illud ſolum addit, ne nomen Domini, & doctrina blaſphemetur.]

Reſpondeo. Intolerabilis eſt huius moroſi cenſoris carpendi, & vellicandi libido: Sanctus enim Thomas cùm ait Eccleſiam nõ vti ſuo iure propter ſcandalum: non addit particulam, *ſolùm*: quare ſi ſint etiam aliæ cauſæ, non ideo reprehendi debet S. Doctor, qui vnam cauſam, eamque veriſſimam attigit; & illam ipſam, quam in ſimili cauſa Chriſtus ipſe, & eius Apoſtolus attigerunt: nam neque Dominus dixit propter ſolum ſcandalum à ſe ſolutum fuiſſe didrachma, neq; Apoſtolus iuſſit honorandos eſſe Dominos à ſeruis, ea ſolum de cauſa, ne nomen Domini, & doctrina blaſphemetur. Quod autem addit Barclaius, Eccleſiam non habuiſſe poteſtatem vllam in Principes infideles, quia ſcribit Apoſtolus, *quid ad me de his qui foris ſunt iudicare?* non eſt contra S. Thomam, qui in 2.2.q.12.art.2. declarat hunc locum Apoſt. intelligi de infidelibus, qui nunquam fidem receperunt, quatenus infideles ſunt, non quatenus dominantur fidelibus: ob ſolam enim infidelitatem Eccleſia non poteſt infideles iudicare; quia ad eius regimen non pertinẽt. Sed quando dominantur fidelibus, & præſertim quãdo ſubditos fideles auertere conantur à fide: tũc Eccleſia ius habet illos priuandi dominio, quod habent ſuper fideles. Sed nõ ſẽper vtitur iure ſuo, vel quia vires non adſunt, vel ob ſcandalum euitandum.

Quod

Quod verò dicit, Principes à Deo eſſe conſtitutos, & nullum præter Deum ſuper ſe iudicem habere, antiqua eſt cantilena Barclaij vſque ad nauſeã repetita, & in ipſo capite, atque in ſuperioribus refutata.

In extremo cap. Barclaius S. Thom. dimiſſio reuertitur ad Bellarminum, quẽ ex proprijs ſcriptis conuincere ſe poſſe dicit; producit autem verba quædam ex l. 2. c. 29. de Summo Pontifice, vbi cum Alberto Pighio admittit, Apoſtolos ſubiectos fuiſſe de iure, & de facto Principibus infidelibus in ciuilibus omnibus cauſis: & Principes infideles, non fuiſſe Apoſtolis ſubiectos, neque de iure, neque de facto. Ex quo loco deducit Barclaius, Bellarminum ſenſiſſe, non habuiſſe illis temporibus Eccleſiã ius vllum ad deponendos Principes infideles.

Reſpondeo. Iam in recognitione ſcriptorum meorum admonui, improbabilem eſſe ſententiam Pighij, quam ego quoque olim ſequutus fueram, & cum melioribus Doctoribus ſentiẽdum eſſe, Apoſtolos de iure exemptos fuiſſe ab omni ſubiectione Principum terrenorum: Sed quamuis etiam vera eſſet ſententia Pighij, non tamen ſequeretur, nõ habuiſſe tunc Eccleſiam ius priuandi Principes infideles dominio, quod habebant ſuper fideles. Diceret enim Pighius Eccleſiam, & ipſos Apoſtolos ſubiectos fuiſſe Principibus infidelibus, quamdiu Principes erant: ſed ſi ab Eccleſia auctoritatem Dei habente, priuati fuiſſent, tunc demum non fuiſſe amplius de iure ſubiectos. Nam & populus ſubiectus eſt Regi, quamdiu regnat, ſed ſi ab alio Rege victus in prælio, regnare deſierit, non amplius illi ſubiectus erit.

Adducit poſtremò Barclaius aliud Bellarmini dictum in eodem lib. 2. de Pontif. cap. 29. Quod videlicet, iudicare, punire, deponere ad ſuperiorem tantum pertinet. Quod quidem dictum veriſſimũ eſt; ſed tamen ex eo Barclaius ſecundum dialecticã ſuam hunc ſyllogiſmum texit.

§ *Subiecti non poſſunt iure iudicare, punire, deponere ſuperiorem: At qui omnes Chriſtiani erant ſubiecti Neroni, Diocletiano, & cæteris Imperatoribus, & Regibus Ethnicis: ergo non poterant eiuſmodi Imperatores & Reges deponere. Propoſitio conceſſa eſt, itemq́; ſubſumptio, & certiſſima veritate nituntur: concluſio autem ex antecedentibus conſecutione pendet, atque ex diametro opponitur ei, quod dixit Bellarminus, Chriſtianos olim iure potuiſſe deponere Neronem, Diocletianum, &c. ſed quia viribus temporalibus deficiebantur, eo conſilio abſtinuiſſe: Falſum igitur illud eſt, & reprehenſione dignum: ſiquidẽ aientia, & negãtia ſimul vera eſſe nequeunt. Hinc etiã patet falſitas opinionis D. Thom. quam ſupra hoc capite refutauimus.*]

Reſpondeo. Magnus omninò Magiſter in arte Dialectica Barclaius eſt, qui vnico ſyllogiſmo, nõ ſolùm Bellarminum proſtrauit, ſed S. Thomam etiam, qui Doctoris Angelici cognomento ob eximium ſapientiæ ſplendorem meritò celebratur. Ad ſyllogiſmum eius in forma ſic reſpondeo. Propoſitio illa, *Subiecti non poſſunt iure deponere ſuperiores*; vera eſt, ſed deberet eſſe vniuerſalis, vt ſyllogiſmus legitimus eſſet: & præterea intelligi debet formaliter, id eſt, ſubiectus, vt ſubiectus, ſiue quam diu ſubiectus eſt, non poteſt deponere ſuperiorem, vt ſuperiorem, ſiue quamdiu ſuperior eſt.

Aſſumptio autem illa, *omnes Chriſtiani erant ſubiecti Neroni, Diocletiano,* &c. falſa eſt, quoniam Apoſtoli, eorumque ſucceſſores, qui Principes erant ſpirituales, non erant iure ſubiecti Regibus terrenis. Deinde populus Chriſtianus, etiam ſi alioqui ſubiectus eſſet Regibus, & Imperatoribus infidelibus, tamen in caſu periculi amittendæ fidei diuinę, poterat iure iuſtæ defenſionis excutere iugũ Principis infidelis: præſertim ſi Eccleſia per Summos Pontifices, ita faciendum eſſe cenſuiſſet. Ex his ſequitur concluſionem Barclaij eſſe manifeſtè falsã, & doctrinam S. Thomæ, ac Bellarmini, qui S. Thomam ſequutus eſt, eſſe veriſſimam.

DEFENDITVR ALTERA CONfirmatio rationis tertiæ principalis.

CAPVT XXII.

IN capite viceſimo ſecundo Barclaius oppugnat confirmationem ſecũdam rationis tertiæ principalis, quam in meo libro poſui ad probãdam Summi Pontificis poteſtatem in temporalibus. Hęc autem erat confirmatio: *Tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad ſuam ſectam, eſt exponere Religionem euidentiſſimo periculo. At non tenentur Chriſtiani, imò nec debent cum euidenti periculo Religionis Regem infidelem tolerare: nam quando ius diuinum & humanum pugnant, debet ſeruari ius diuinum omiſſo humano: de iure autem diuino eſt ſeruare veram fidem & Religionem, quæ vna tantum eſt, non multa: de iure autem humano eſt, quod hunc aut illum habeamus Regem.*]

Digitized by Google

Ad hanc confirmationem reſpondet primò Barclaius, argumentum non eſſe in forma ſyllogiſmi; ſed hoc cauillari eſt: nam neq; ego volui, nec cogitaui redigere argumentum ad formam ſyllogiſmi, quod vel ex eo poteſt intelligi, quòd non expreſsè poſui concluſionem, & multa inſerui ex ſcriptura ſacra, ex prophanis auctoribus, & ex experimentis veteribus & nouis, quæ Barclaius omiſit. Deinde omiſſa cauillatione de forma ſyllogiſmi, vim ipſã argumenti retundere conatur, dicens:

§ Demus eum optima forma ratiocinationem confeciſſe, & ad vim argumenti reſpondeamus. Dico igitur propoſitionem eius falſam eſſe, dico, inquam, non verum eſſe, quòd tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad ſectam ſuam, eſt exponere Religionem euidentiſſimo periculo, ſed eſt tantùm pati Religionem verſari in periculo, in quod incidit vitio Regis hæretici, aut infidelis, & cui iam ſine culpa populi expoſita eſt: cùm nullum eius liberandæ iuſtum, & legitimum remedium, præter conſtantiam, & tolerantiam, populo ſuperſit.]

Reſpondeo. Quando non ſuppetunt vires Eccleſiæ excutiendi iugum infidelium Tyrannorum, vt verè temporibus Neronis, Diocletiani, Conſtantij, Iuliani, & Valentis non ſuppetebant: tùm verum eſt, tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere populum ad ſectam ſuam, non eſſe Religionem exponere periculo, ſed pati eam in periculo verſari: ſed quando vires ſuppetunt, & poteſt Eccleſia, ſi velit, per auctoritatem Vicarij Chriſti priuare Regem hæreticum, vel infidelem dominio, quod habet ſuper fideles: tùm ſi non faciat, verè, propriéque exponit Religionem euiden-

Digitized by Google

dentiſſimo periculo, cùm nolit adhibere remedium, quod in promptu habet, niſi fortè ratio ſuadeat, hoc remedium ad tempus differre, & alia leniora interim experiri.

Quod autem hic ſubiungit Barclaius, facillimũ fuiſſe Chriſtianis olim deponere Iulianum, Conſtantium, & Valentem; iam ſupra copioſè refutatum eſt cap. 6. 7. & 8. neque libet Barclaium imitari in iiſdem rebus ſæpius repetendis.

Pergit Barclaius, & ait, § *Iam verò ad illud, quod deducit ex pugna iuris diuini, & humani, reſpondeo breuiter, illum valde falli in eo, quòd putet eſſe ibi concurſum, & conflictum diuini iuris, & humani: non ſunt enim pugnantia, ſeruare veram fidem, & Religionem; & tolerare Regem hæreticum, vel infidelem: neque alterum de iure diuino eſt, alterum de iure humano, vt ille putat; ſed ſunt duo præcepta iuris diuini, colere Deum vera Religione, & ſeruire, atque obedire Regi, quæ ſimul ſeruari, & expleri poſſunt, vt ipſimet Ieſuitæ docent.*]

Reſpondeo. Non ignorabam, ſeruire, & obedire Regi eſſe iuris diuini; & ideò non hoc negaui in meo libro: ſed dixi, iuris humani eſſe, vt hunc, aut illum habeamus Regem; iuris autem diuini ſeruare veram fidem, ac Religionem: quamuis enim iure diuino teneamur Regi parere, dum Rex eſt; non tamen iure diuino cauetur, vt Regi nullis de cauſis Regnum abrogari poſſit: alioqui quotquot ab exordio Mundi Regnis exuti ſunt, omnes per iniuriam exuti fuiſſent: neque vlla eſſet Reſpublica, aut penè nulla iure inſtituta: Reſpublicæ ſiquidem vt plurimum exactis Regibus conſtituuntur. Hoc eſt igitur quod dicimus, vt ius diuinum ſeruetur de

con-

Digitized by Google

ſeruanda vera Religione, fas eſſe aliquando mutari ius humanum, & transferri Regnum ab infideli ad fidelem, quando vel non poſſit, aut vix poſſit aliā ratione vera conſeruari Religio.

At rurſum excipit Barclaius. § *Id quidem, inquit, totum verum eſt, iure videlicet humano fieri, vt hic aut ille ſit Rex. Sed caue lector, ne capiaris. Omiſit Bellarminus, quod eſt præcipuum: addere enim debuit; At vbi hunc aut illum Regem ſemel habemus, de iure diuino eſt, vt illi in ciuilibus cauſis cum omni honore, & reuerentia pareamus. Hac adiectione, quam nemo Catholicus negare poteſt, illud eius argumentum prorſus eliditur.*]

Reſpondeo. Iam ante docui, Vbi hunc, vel illum Regem ſemel habemus, iure diuino illi parendum eſſe, dum in ſolio præſidet. Sed non eſſe de iure diuino, vt ſemper, dum viuit, in ſolio regali præſideat: nam fieri poteſt, vt vel ipſe ſe abdicet poteſtate, vel ab alio Rege ſuperatus cadat à Regno, vel hæreſis cauſa deponatur, & quocunque modo Rex eſſe deſinat, obedientia quoque ei deberi deſinit.

At, inquit Barclaius. § *Ex Bellarmini ſententia, lib.2. de Pontif. cap.29. non licet Concilio iudicare, punire, vel deponere Papam nitentem turbare, & deſtruere Eccleſiam Dei; ſed tantùm ei reſiſtere non faciendo, quod iubet, & impediendo ne exequatur volūtatem ſuam. Cur non ſimiliter, & potiore etiā ratione idem de Regibus etiam cenſeamus? cùm & ipſi ſint populis (teſte eodem auctore, lib.1. de Pontif. cap. 9. & lib.3. ca.19.) ſuperiores, & Iudicē in terris nullū habeant? cumq; præterea nonnullis magni nominis Theologis viſum ſit, Conciliū Oecumenicū maiore ſupra Papā*

auctoritate præditum eſſe, quàm habeat populus in Principem?]

Reſpondeo. Si Pontifex Maximus hæreticus fieret, & Eccleſiam deſtruere, abducendo eam à fide Catholica, niteretur; ſine dubio deponi, aut certè depoſitus declarari à Concilio poſſet, vt colligitur ex Can. *Si Papa*; diſt. 40. & hoc neque Bellarminus, neque vllus Catholicus negat. quare ex hoc ipſo potuiſſet Barclaius intelligere, non eſſe mirum, ſi Reges propter hæreſim deponi poſſint, quãuis non habeãt in temporalibus ſuperiores, cùm Papa propter ſimilem cauſam deponi poſſit, qui neque in temporalibus, neque in ſpiritualibus ſuperiorem habet in terris. Quod autem ſcripſi in lib. 2. cap. 29. Pontificem non poſſe iudicari, aut deponi à Concilio, intelligitur extra cauſam hęreſis, ſi vita ſolùm, & moribus Eccleſiam perturbare, atque deſtruere velle videretur. Eſt autem diſcrimen inter Pontificem, & Regem; quòd Pontifex nullum omninò in terris ſuperiorem habet, cùm ſit ille ſeruus principalis quem poſuit Dominus ſuper omnem familiã ſuam Luc. 12. de quo idem Dominus eodem loco dicit, quod ſi ſeruus ille malè ſe geſſerit, & cœperit percutere ſeruos, & ancillas, manducare, & bibere cum ebrioſis: veniet Dominus in die, qua non ſperat, eumque ſeueriſſimè puniet: proindè non vult Dominus, vt à familia, vel aliquo de familia puniatur; ſed ipſe Dominus iudicium de ſeruo illo ſibi reſeruat. Rex autem, qui non immediatè à Deo Regnum accepit; ſed populus in eum poteſtatem ſuam tranſtulit: & præterea ſi Chriſtianus eſt, aut fuit, Pontifici, vt ouis Paſtori, ſubiectus eſt, & quamuis non habeat in temporalibus ſuperiorem aliquem

tempo-

temporalem; habet tamen ſuperiorem ſpiritualem, cuius poteſtas ad temporalia etiam ſe extendit: ideò deponi à Summo Pontifice, vt Chriſti Vicario poteſt. Quod ſi aliqui viri docti ſenſerunt, Concilium eſſe ſupra Papam, magis quàm Regnum ſupra Regem; non multum de eorum ſententia laboramus, cùm ex ſcripturis, & conciliorum etiam generalium decretis contrarium colligatur: de qua re ſatis multa ſcripſimus in ſecundo libro de concilijs.

Sed fortè quæret aliquis, *ſi Papa nullum omninò ſuperiorem habet in terris: quo iure deponi poteſt à Cõcilio, vel Eccleſia propter hæreſim?* Reſponſio eſt in promptu, quoniam cùm propter alia crimina eijciantur homines per excommunicationem ab Eccleſia, hæretici per ſe exeunt, & recedunt, & ipſi ſe quodam modo excommunicant; vt ſanctus Hieronymus notauit explicans illa verba Apoſtoli ad Titum cap. 3. hæreticum eſſe proprio iudicio cõdemnatum. Itaque ſi Pontifex, quod fieri non poſſe arbitror, hæreticus, vel infidelis, vel Apoſtata fieret, non tam deponendus, quàm declarandus depoſitus à concilio eſſet.

DEFENDITVR TERTIA CONfirmatio tertiæ rationis principalis.

CAPVT XXIII.

IN capite viceſimotertio Barclaius refellere nititur confirmationem tertiam rationis meæ tertiæ principalis: hæc autem eſt confirmatio:

Denique cur non poteſt liberari populus fidelis à iugo Regis infidelis, & pertrahentis ad infidelitatem; ſi coniunx fidelis liber eſt ab obligatione manendi cum coniuge infideli, quando ille non vult manere cum coniuge Chriſtiana ſine iniuria fidei, vt apertè deducit ex Paulo. 1. Cor. 7. Innocentius III. in cap. Gaudemus, extra de diuortijs? non enim minor eſt poteſtas coniugis in coniugem, quam Regis in ſubditos, ſed aliquanto etiam maior.

Ad hanc confirmationem Barclaius ita reſpondet, vt videatur de induſtria intelligere noluiſſe, in quo vis rationis conſiſtat: idq́; ea de cauſa facit, vt occaſionem habeat, multa ſcribendo, vel doctrinã ſuam oſtentandi, vel librum ſuum locupletandi. Sed prudens lector facilè animaduertet eum extra rem vagari. Initio enim fingit me loqui de cõiugio inter fideles contracto, quorum alter poſtea in hęreſim labitur: quod matrimonium omninò inſolubile eſt, & non rectè comparari poteſt cum vinculo, quod eſt inter Regem, & populum.

Sed mihi nunquam venit in mentem de matrimonio eiuſmodi loqui. Igitur locutus ſum de matrimonio contracto inter infideles, quorum alter eum ad fidem conuertitur, liber eſt à cohabitatione, & à iugo coniugis infidelis. Quod autem de hoc matrimonio locutus ſim, planum eſt ex Apoſtolo, & Innocentio, quos citaui: nõ enim Apoſtolus, aut Innocentius liberum pronunciãt à coniugio eum, qui contraxit poſt baptiſmum cum fideli, ſed eum qui contraxerat ante baptiſmum cum infideli, & poſtea conuerſus eſt ad fidem coniuge in infidelitate permanente.

At, inquit Barclaius, *tu non dixiſti coniugem fidelem*

delem liberum eſſe à iugo, aut vinculo, ſed ab obligatione manendi cum coniuge infideli.

Reſpondeo. Me dixiſſe, quod Apoſtolus dixit, & intellexiſſe, quod Apoſtolus intellexit. Apoſtoli verba hæc ſunt: *Si quis frater habet vxorem infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat illam: & ſi qua mulier habet virum infidelem, & hic conſentit habitare cum illa, non dimittat virum: quod ſi infidelis diſcedit, diſcedat: non enim ſeruituti ſubiectus eſt frater, aut ſoror in huiuſmodi.* Vbi loquitur de obligatione cohabitandi, quemadmodum & ego loquutus ſum; ſed non intellexit Apoſtolus per libertatem ab obligatione cohabitandi, ſolam libertatem ab obligatione cohabitandi, manente vinculo, & iugo coniugij; ſed plenam libertatem cum poteſtate ineundi aliud coniugium, ſoluto vinculo, & iugo coniugij prioris: & hoc eodem modo verba mea intelligi volui, quo modo verba Apoſtoli intelligunt omnes Theologi. Itaque poterat Barclaius omittere plus quam partem dimidiam huius capitis xxiij.

Accedit deindè propius ad rem, ſed vt argumentum ſoluat, implicat ſe grauiſſimo errori; ſic enim loquitur.

§ *Quod ſi de poſterioribus coniugibus argumentum intelligat, in promptu reſponſio eſt ex eadem Innocentij Epiſtola decretali: nimirum inter tales coniuges, non eſſe ratum matrimonium, quantum ad indiſſolubile coniunctionis vinculum attinet: & ideò eiuſmodi coniuges plenam diſſoluendi matrimonij libertatem habent, vt vel mutuo conſenſu, & bona gratia, vel cum ira ſui animi, & offenſa diſcedãt: & alter inuito altero, vbi ei libitũ ſit, nexũ illũ coniugij per repu-*

dium, & diuortium diſſoluat. & infra: Non mirum ergo ſi coniux ad fidem perductus à coniugis in infidelitate permanentis conſortio, & poteſtate liber ſit: cùm etiamſi ambo in infidelitate manſiſſent, aquè liberum alterutri eorum fuiſſet ab altero recedere, & matrimonium repudio diſſoluere; quia nullum initio inter eos ratum, & firmum obligationis vinculum interceſſit. & infra: Cùm itaque nullum inter iſtos ratum coniugium exiſtat: & ſubiectio politica, & regalis dominatio inter omnes gentes, & in omni lege, tàm iure diuino, quàm humano rata, & probata ſit: quid abſurdius, aut ineptius dici poteſt, quàm illa inter ſe cōponere, & argumentum aliquod ab infidelium coniugum ſocietate, & iugo, quod excuti pro arbitrio poteſt, ad Regalis imperij iugum repellendum deducere, & idem de vtroque, quaſi de planè ſimilibus iudicare?]

Reſpondeo. Mirum eſt, cur tantus Iureconſultus ex vno verbo Innocentij malè intellecto in tātum errorem ſe præcipitauerit. nam quod ait Innocentius in cap. *Quanto*, de diuort. matrimonium infidelium non eſſe ratum, non ſignificat, eſſe ſolubile ad libitum; ſed non eſſe inſolubile omninò, vt matrimonium fidelium: ſolùm enim ſolubile eſt in caſu Apoſtoli, ipſo Apoſtolo declarante in ea re voluntatem Dei. Quod autem matrimonium infidelium legitimè contractum ſit firmum, & inſolubile, excepto illo caſu, perſpicuum eſt, primo ex ipſo Innocentio in cap. *Quanto*, iam citato: Vbi dicit, Matrimonium infidelium eſſe verum: matrimonium autem verum definitur, *Coniunctio viri, & feminæ indiuiduam vitæ conſuetudinem retinēs*, cap. *Illud*, de præſumptionibus. Vbi Canoniſtæ cōmuniter eam definitionē approbāt, vt etiam Theologi apud

apud Magiſtrum in 4. ſent. diſt. 27. Secundò idem Innocentius in cap. *Gaudemus*, de Diuort. expreſsè docet, repudium etiam apud infideles non eſſe licitum: quod idem habetur in Can. *Si quis Iudaica* 28. q. 1. vbi dicitur apud infideles valere repudium lege fori, non lege poli. Tertiò Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. in principio: *Matrimonij*, inquit, *perpetuum, inſolubilemq́; nexum primus humani generis parens diuini ſpiritus inſtinctu pronuntiauit, cum dixit, Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea: quamobrem relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.* Et certè Adam non de matrimonio tantùm Chriſtianorum, ſed de matrimonio in genere locutus eſt: proinde omne verum matrimonium perpetuum inſolubilemque nexum habet. Accedit quartò, cõmunis Doctorum ſententia: ſiquidem magiſter ſententiarum lib. 4. diſt. 33. Et cum eo ſanctus Bonauentura, Richardus, Dominicus à Soto, & alij plurimi docent, repudium permiſſum fuiſſe Iudæis à Deo per Moſem, vt minus malum, ſed nunquã fuiſſe licitum neq; apud Iudæos, neque apud Gentiles. Alij verò non pauci, vt ſanctus Thomas, Scotus, Durandus, Paludanus, docent quidem cum Iudæis ita diſpenſatum fuiſſe circa repudium ad duritiam cordis eorum, vt licitum eis eſſet repudium: ſed tamen à Chriſto ſublatam fuiſſe eam diſpenſationem, vt poſtea non fuerit amplius, neque Iudæis, neque gentibus licitum: ſunt enim Chriſti verba ſatis aperta, Marci. 5. *Qui dimiſſam duxerit mœchatur.* & cap. 10. *Quicunque dimiſerit vxorem ſuam, & aliam duxerit, adulterium commiſit ſuper eam: & ſi vxor dimiſerit virum, & alij nupſerit,*

machatur. Itaque excuſari non poteſt Barclaius, qui Turcarum errorem ſequutus, voluit licitum eſſe infidelibus pro arbitrio matrimonia ſeparare. Tametſi enim Turcæ id faciunt, tamen cum errore manifeſto faciunt. Ex quibus argumentum noſtrum, quod fruſtra Barclaius ſoluere tentauit, omninò inſolubile demonſtratur. Nam ſi licet coniugi fideli propter fidem, & religionem diſrumpere vinculum, alioqui inſolubile, quo alligatus erat coniugi infideli ante conuerſionem ſuam ad fidem: quantò magis licebit populo fideli diſrũpere vinculum propter fidem, & religionem, quo alligatus erat Principi infideli, præſertim ſi is populum fidelem peruertere ſatagat? Debilius enim eſſe vinculum quo adſtringitur populus Principi ſuo, quam ſit illud, quo aſtringitur vxor viro ſuo, perſpicuum eſt, cùm vinculum populi ad Principem multis de cauſis ſolui potuerit, & adhuc poſſit; vinculum autem vxoris ad virum, apud Chriſtianos in nullo caſu ſolui poſſit, ſi ratum, & conſummatum fuerit: apud infideles autem iure ſolui non poſſit, niſi per conuerſionem alterius eorum ad fidem, altero perſeuerante in infidelitate.

DEFENDITVR RATIO QVARTA Bellarmini pro poteſtate Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXIV.

IN capite viceſimoquartò proponit Barclaius rationem quartam, qua ego vſus fueram ad ſtabiliendam poteſtatem Summi Pontificis in temporalibus vſque ad ipſos Principes in certis caſi-

caſibus abdicandos. Hæc eſt autem ratio. *Quando Reges, & Principes ad Eccleſiam veniunt, vt Chriſtiani fiant, recipiuntur cum pacto expreſſo, vel tacito, vt ſceptra ſua ſubijciant Chriſto, & polliceantur, ſe Chriſti fidem ſeruaturos, & defenſuros etiam ſub pœna Regni perdendi: ergò quando fiunt hæretici, aut Religioni obſunt, poſſunt ab Eccleſia iudicari, & etiam deponi à Principatu, nec vlla fiet eis iniuria ſi deponantur.* Hucuſque recitat Barclaius, quamuis in meo libro plura addantur ad confirmationem huius rationis.

Reſpondet autem admittendo antecedens, & negando conſequentiã. § *Nam*, inquit, *licet verum ſit Principes ad Eccleſiam venientes ſe ſceptraq́ ſua Chriſto ſubijcere, & vel vltrò ea promiſſa ſeu tacitè, ſeu expreſſè facere, quæ Bellarminus commemorat: nõ tamen verum eſt, nec inde ſequitur, eos iudicari, & deponi poſſe ab Eccleſia, vel Summo Pontifice, ſi fidem fallant, & pactum, ac iuſiurandum negligant: quia ſuprema illa Chriſti iuriſdictio, & poteſtas temporalis in Reges omnes, & Mundum vniuerſum, quam habet, vt Dei filius, non competit Eccleſiæ, vel Pontifici, ſed tantùm illa poteſtas, quàm Chriſtus ſibi aſſumpſit, dum inter homines humano more verſaretur: at Chriſtus nullum temporale dominium, & poteſtatem vſurpauit, dum in terris, vt homo inter homines ageret, ac proinde neq; Eccleſia, vt Eccleſia, neq; Papa, vt caput Eccleſiæ, & Vicarius Chriſti vllam temporalem poteſtatem, vt pluribus explicat, & probat idem vir doctiſſimus lib. 2. de Pontif. cap. 4.*]

Reſpondeo. Argumentum Barclaij, quo mei argumenti conſequentia oppugnatur, malam habet conſequentiã, & falſum antecedẽs; quare ſine viribus

bus vllis ſolo ſtrepitu verborum pugnat. Conſequentia, inquam, eius argumenti mala eſt, quoniam etiamſi Eccleſia, vel Papa non haberet ex ſe poteſtatem Principes hæreticos deponendi, haberet tamen ex ipſa promiſſione iurata, & ex pacto inito cum ipſis Principibus, quando ad Eccleſiam Chriſtianam admiſſi ſunt: id quod exemplo illuſtrari poteſt. quando enim Reges cum Romano Imperio ſocietatem inibant, & fidelitatem illi iurabant; ſi poſtea Rex ſocius ad hoſtes Romanorum deficiebat, non exiſtimabant Romani iniuriam ſe illi Regi facturos, ſi eum Regno priuarent: quoniam tametſi ante initam ſocietatem, nullam haberent Romani poteſtatem in eum Regem: tamen fides data, & iuramento firmata poteſtatem illis dabat. Deinde falſum eſt antecedens argumenti Barclaiani, vt hucuſque ſatis oſtendimus diſputatione tam prolixa, & ex ijs, quæ Barclaius hoc loco admittit, nullo negocio demonſtrari poteſt. admittit enim habere Summum Pontificem, vt Chriſti Vicarium, eam poteſtatem, quam Chriſtus habuit, dum vt homo inter homines vixit. Chriſtus autem, quamuis noluerit vllum temporale Regnum eripere ijs, qui ea poſſidebant, idque vel ſibi aſſumere, vel alijs tradere; tamen qui negat potuiſſe Chriſtum id facere, Euangelium ipſum negat: quid enim eſt quod idem Chriſtus dicit Ioan. 13. *Dedit ei omnia Pater in manus?* Si habuit omnia in manus, certè ſuper omnia poteſtatem habuit: ſi ſuper omnia poteſtatem habent, cur non potuit de temporalibus rebus omnium hominum diſponere? Item Ioan. 17. Idem Dominus ait Patri, *Sicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis*. Vbi per omnem carnem, omnes homi-

homines intelliguntur. Habuit igitur Chriſtus homo in terris poteſtatem ſuper omnes homines, ac per hoc ſuper Imperatores etiam, & Reges, potuitque eos, ſi voluiſſet, iudicare, punire, Regnis, Imperijsque priuare: cuius poteſtatis exemplum aliquod oſtendit, cùm dæmonibus conceſſit, vt in ingentem porcorum multitudinem irruerent, eoſque omnes in mare ſuffocandos præcipitarent: neque timuit ne fortè iniuria afficeret eos, qui ex interitu tam numeroſi gregis, qui ad duo millia aſcendebat, teſte S. Marco, cap. 5. non leuem iacturam patiebantur: Iudicauit enim Dominus expedire ad gloriam Dei, vt de re illa temporali diſponeret etiam cum detrimento Dominorum, vt ſciretur quanta multitudo ſpirituum immundorum hominem obſediſſet, & quanta facilitate ipſe tantùm numerum dæmonum ſolo imperio eieciſſet.

Quod addit Barclaius, me docuiſſe, Eccleſiam, vt Eccesiam, vel Pontificem, vt caput Eccleſiæ, & & Chriſti Vicarium, nullam temporalem poteſtatem habere poſſe: mera impoſtura eſt. Ego enim ſolùm docui, Pontificis poteſtatem directè ſpiritualem eſſe, ſed indirectè extendi ad temporalia, atque ad ipſam etiam Principum terrenorum depoſitionem. Et cur, obſecro, tantum laborat Barclaius in examinandis, & refellendis Bellarmini rationibus pro confirmanda Pontificia poteſtate in temporalibus, ſi Bellarminus cum Barclaio conuenit in abneganda Pontificia poteſtate in temporalibus? Sed libri ſæpius recuſi extant, & facilè poterit Lector iudicare, vtrum ego in eodem libro mecum ipſe pugnem, an potius Barclaius impoſtorem agat, ea ſententia nobilis Poetæ fretus,

Dolus, an virtus, quis in hoste requirat?

Addit

Addit poſtea Barclaius aliam reſponſionem, quoniam non erat tā ſtupidus, vt non videret priorem ſolutionem nullas vires habere. ait igitur: § *Quæ omnia promittunt quidem Principes Chriſto, acceptante promiſsionem Eccleſia, tanquam eius Sponſa, in cuius ſinu regenerantur, aut ipſo Pontifice, non vt homine, ſed vt Chriſti Dei miniſtro vicariam operam præbente; ac proinde ipſi Chriſto per Eccleſiam, vel Papam obligatio principaliter acquiritur.* & infra: *Si pactum conuentum poſtea neglexerint, aut prorſus contempſerint, ab eo ſolo puniri poſſunt, in cuius verba iurarunt, quiq; omnium rerum temporalium Dominus eſt, & quem ſupra ſe Iudicem in temporalibus ſolùm habent; non autem ab eo cui rerum tantummodo ſpiritualium, & recipiendæ promiſsionis cura commiſſa eſt.*]

Reſpondeo. Promiſſio, qua Principes infideles cùm ad Eccleſiam veniunt, pollicentur ſe fideles futuros, & Eccleſiam defenſuros, neque ab ea vnquam receſſuros, aut eam oppugnaturos, ſub pœna priuationis Regni: promiſſio, inquam, eiuſmodi principaliter quidem ad Chriſtum dirigitur: ſed tamen tranſgreſſores non ſolus Chriſtus immediatè, & per ſe punire poteſt: ſed poteſt etiam Chriſti Vicarius, qui auctoritate à Chriſto accepta Eccleſiam regit, tranſgreſſores pacti, & iuramenti punire: quemadmodum quotidie videmus, eos qui abſenti Regi coram Prorege fidelitatem iurant: ſi fortè defectionem moliantur, ab ipſo Prorege cōtinuò puniri: & Clericos, qui abſēte Epiſcopo, coram eius Vicario generali obedientiam ſpondent, ſi fortè contumaces efficiantur, ab eodem Vicario carceribus mancipari, & plecti.

At, inquit Barclaius. [*Raro Rex ipſe fidelitatis Iuſiurandum acceptat, ſed vt plurimum per Cancellarium id opus exequitur. Cancellarius itaque cùm Magnates in verba Regis iurantes ad feuda, & dignitates admittit, eas in ciuili adminiſtratione, & iuriſdictione temporali ſub Rege partes obit, quas Pontifex in Chriſto in ſpirituali gubernatione Eccleſia, cum Principes ad eam venientes interpoſito fidelitatis, & pietatis erga Deum ſacramento, recipit. Et vt ille quidem clienti ſemel recepto (licet poſtea fidem frangat, crimenquè committat, quod feloniam vocant) ex nulla cauſa feudum auferre poteſt, quod ſolius Regis ſit, minimeq; Cancellario conceſſum. Ita neq; hic receptos in Eccleſiam Principes, quantumuis grauiter poſtea delinquant, fideiquè deſertores fiant, Regnis, & dignitatibus priuare, aut alio modo temporaliter punire poteſt.*]

Reſpondeo. Hæc eſt tota ratio deceptionis Barclaij, quod Summum Pontificem Cancellario ſimilem eſſe ducit, in quo nulla eſt iuriſdictio. Quæ ſimilitudo lõgiſſimè abeſt à veritate: ſiquidem Scripturæ diuinæ veram poteſtatem, & iuriſdictionem, eamquè ampliſſimam, & ſupremam Pontifici tribuunt: nam quod dicitur Matth. 16. *Quodcunque ligaueris, & quodcunque ſolueris*, non officium Cancellarij, ſed officium Præſidis iuriſdictionem habentis ſonat. Et illud, *Paſce oues meas*, Ioan. vltim. non officium Cancellarij in Regno, ſed poteſtatem illam Pontifici tribuit in Chriſtianos, quàm habet Paſtor in oues, qui eas vtique regere, & ligare, & baculo ferire, & ad omnem obedientiam cogere poteſt. Illud etiam quod Apoſtolus in Actis cap. 20. dicit, *Attendite vobis, & vniuerſo gregi,*

in quo

In quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei: non officium Cancellarij, ſed officium Rectoris, & Præpoſiti ſignificat. Deniq; illud Mat. 24. *Quis putas eſt fidelis ſeruus, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam?* non officium Cancellarij nobis oſtendit, ſed officium Magiſtri domus, qui toti familiæ cum poteſtate præeſt. Quare Summus Pontifex non Cancellario, ſed Proregi in Regno, vel Vicario in Epiſcopatu, vel Rectori in ciuitate, vel Præpoſito in familia, vel capiti in corpore cõparari debuit: & hæc quidem à nobis dicta ſunt, ſi admittenda eſſet ſententia illa Barclaij, quod Principes cùm ad Eccleſiam veniunt, ſoli Chriſto fidelitatem, & obedientiam ſpondeant: ſed ea ſententia falſa eſt, neque eam admittere vlla ratione poſſumus. ſpondent enim Principes obedientiam, & fidelitatem expreſsè, vel tacitè, non Chriſto ſolũ, ſed etiam ijs, qui Chriſti locum in terris gerunt. Atque huc pertinet illa confirmatio argumenti, quam ego rationi meæ quartæ ſubieci, & quã Barclaius in extremo capite viceſimoquarto refert, & quorſum pertineat ignorare ſe dicit, aut fingit.

§ *Quod autem,* inquit, *huic quartæ rationi ſubijcit: (nam non eſt idoneus Sacramento Baptiſmi, qui non eſt paratus Chriſto ſeruire, & propter ipſum amittere quicquid habet: ait enim Dominus Luc. 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem,* [illegible] *rem, adhuc autem, & animam ſuam, non* [illegible] *ſſe diſcipulus.) id quorſum ſpectet, non* [illegible] *rtè hoc negat. ſed* [illegible] *d inſtitutum* [illegible] *eſt: vt nec* [illegible]

vellet impunè fouere quamlibet ſectam, & defendere hæreticos, & euertere Religionem.) eſt hoc veriſſimũ, ſed, vt dixi, nihil ad inſtitutum pertinet: non enim de ea re hic quæſtio eſt, ſed de poteſtate temporali Eccleſiæ, ſiue Summi Pontificis.]

Reſpondeo. Quorſum iſta pertineant, & quod ad rem propoſitam maximè faciant, ita oſtendo. Fingamus Regem aliquem infidelem ad Eccleſiam venire, & à Barclaio inſtitutum ita loqui; Ego ciuis Sanctorum per Baptiſmum effici cupio: & ſanctè promitto, ſceptrum meum Chriſto velle ſubijcere, Eccleſiam eius pro viribus defendere, & nunquam à ſancto propoſito deficere: proteſtor tamen, quod ſi fortè fidem fregero, ſi hæreticus, ſi Apoſtata, ſi paganus euaſero, ſi Religionem Catholicam perſequi, & funditus euertere conatus fuero: nolo ab Eccleſia, vel eius Præſide, ſed à ſolo Chriſto pœna temporali puniri: & ſi fortè Præſes Eccleſiæ per ſententiam excommunicationis me de cœtu piorum expulerit; volo vt nihilominus fideles Eccleſiæ filij mihi, vt Regi ſeruire, & obedire teneantur; neque ab huius obedientiæ vinculo abſolui vllo modo poſſint. Quæro nunc à Barclaio, an eiuſmodi Rex ab Eccleſia, vt idoneus, ad Baptiſmum poſſit admitti? affirmabit opinor; ſed à prudentibus irridebitur. Nam ſi quis ciuitate terrena donari vellet, & [illegible] teſtaretur, ſi proditor ciuitatis fieret, nolle [illegible] de ciuitatis, ſed à ſolo Rege in longinqua [illegible] manente, immediatè poſſe puniri: quis [illegible] et? Certè qui paratus eſſe debet, iuxta [illegible] m [illegible] propriam exponere pro Chri[illegible] paratus eſſe debet Regnum [illegible] culum autem eſt, dicere,

paratus ſum Regno priuari, ſi Fidem fregero; ſed nolo priuari per ſententiam hominum, volo per Angelos de cœlo ſententiam pronuntiari. Certè etiam Eccleſia valdè eſſet imprudens, ſi in gremium ſuum admitteret eum, qui vellet impunè graſſari in Eccleſiæ membra, & nollet fidelem populum, poſſe per vllam hominum mortalium auctoritatẽ à ſua tyrannide liberari.

DEFENDITVR QVINTA RATIO Bellarmini pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXV.

IN capite viceſimoquinto Barclaius excutit rationem meam quintam, ac primum eam refert his verbis: *Quinta, & poſtrema ratio eſt ex cura, & officio paſtorali. Cùm Petro dictum eſt, inquit, Paſce oues meas, Ioan. vlt. Data eſt illi facultas omnis, quæ eſt Paſtori neceſſaria ad gregem tuendum: at Paſtori neceſſaria eſt poteſtas triplex, vna circa lupos, vt eos arceat omni ratione, qua poterit: altera circa arietes, vt ſi quando cornibus lædant gregẽ, poſſit eos recludere: tertia circa oues reliquas, vt ſingulis tribuat conuenientia pabula; ergo hanc triplicẽ poteſtatem habet Summus Pontifex.*

His recitatis ſubiungit Barclaius: § *Ex hoc principio, & fundamento tria, vt illi videtur, argumenta vrgentia deducuntur. Sed ne longius abeat, reſpondeo in primis ad iſtud ipſum fundamentum, totum verum eſſe, ac pro me ſtare, atque inde contrarium eius, quod ipſe aſſerit belliſſimè colligi.*] hæc ille, qui poſt multa inania verba texit hunc ſyllogiſ-

mum: *Chriſtus commendando ſuas oues Petro dedit omnem poteſtatem neceſſariam ad tuendum gregem: Atqui non dedit ei poteſtatem temporalem: Ergò poteſtas temporalis, non eſt neceſſaria ad tuendum gregem.*]

Reſpondeo. Si per poteſtatem temporalem intelligi velit Barclaius poteſtatem, quæ ſit in ſe propriè, & formaliter temporalis; admitti poteſt argumentum: ſed nego inde ſequi, non eſſe neceſſariam Summo Pontifici poteſtatem, quæ licet ſit in ſe ſpiritualis, tamen extendi poſſit ad temporalia, prout ad ſpiritualia referuntur, eiſque ſubordinantur. Sin autem per poteſtatem temporalem intelligat poteſtatem diſponendi de temporalibus in ordine ad ſpiritualia: tum dico, falſam eſſe aſſumptionem: & addo ſyllogiſmum Barclaij eo vitio laborare, quo nullum eſt in arte differendi notius. id enim aſſumit, & ſibi concedi petit, quod vertitur in quæſtionem. Aſſumit enim S. Petro non fuiſſe datam temporalem poteſtatem, quaſi hoc ipſum non eſſet quod in toto libro ſuo probare contendit. Et certè ſi iſto modo diſputare liceret, poſſem ego quoque ita ratiocinari: *Chriſtus Petro dedit eam ſolùm poteſtatem, quæ neceſſaria eſt ad tuendum, & paſcendum gregem: Atqui dedit poteſtatem ſpiritualem, quæ extenditur ad temporalia, vt ad ſpiritualia referũtur; ergo eiuſmodi poteſtas neceſſaria eſt ad gregem tuendum, atq; paſcendum.* Sed audiamus alium ſyllogiſmum Barclaij, priori non diſſimile.

§ *Deinde,* inquit, *progredimur hoc modo, Abſurdum eſt Summum Pontificem, quatenus ſucceſſor eſt Beati Petri, habere plus poteſtatis, quàm habuit Petrus: At Petrus nullam habuit poteſtatem tempo-*

ralem in Chriſtianos: ergò nec Summus nunc Pontifex, quatenus ſucceſſor eius eſt.]

Ac ne hic quoque obijciatur, eum aſſumere, quod erat probandum: probat aſſumptionem ex Bellarmino lib. 5. de Pontif. cap. 6. Vbi dicit, poteſtatē ſpiritualem, & temporalem eſſe ſimiles ſpiritui, & carni: & quemadmodum ſpiritus, & caro poſſunt eſſe coniuncta, vt in homine: & ſeparata, vt in Angelis, & Beſtijs: ſic etiam poteſtas ſpiritualis, & temporalis poſſunt eſſe coniunctæ, vt nunc ſunt inter Chriſtianos; & ſeparatæ, vt erant tempore Apoſtolorum, quando nullus erat in Eccleſia Princeps politicus. Ex his ita colligit Barclaius.

§ *Si ſeparatæ erant hæ poteſtates tempore Apoſtolorum, vt erant revera de iure, & de facto: conſequitur neceſſariò, D. Petrum nullam habuiſſe temporalē poteſtatem: alioqui falſum eſſet eas fuiſſe ſeparatas.*]

Hoc argumentum tanti facit Barclaius, vt paulò infra dicat.

§ *Et verò hæ rationes apertiores ſunt, quam quibus aliquis ſine fraude reniti, & repugnare poſſit; vt mirū ſit homines eruditos, cæteroſq; pios, ita zelo quodam inconſiderato occæcari, vt dubia pro certis, pro perſpicuis obſcura, pro rectis contorta, pro expeditis denique inuoluta, & implicata multis controuerſiis, & contradictionibus amplecti, & ſequi non dubitent:*] hæc ille, qui vſque ad finem capitis pergit reuerentiam ſuam erga ſedem Apoſtolicam prædicare, noſtram cæcitatem redarguere, & multa ex ijs, quæ antea dixerat, more ſuo repetere.

Reſpondeo. Veriſſimè dictum eſt à Bellarmino ſimilimam eſſe poteſtatem ſpiritualem, ſiue Eccleſiaſticam ſpiritui, & temporalem, ſiue politicam carni:

carni: quam ſimilitudinem ante Bellarminum ad hanc rem explicandam adhibuerunt ſanctus Gregorius Nazianzenus, Hugo de ſancto Victore, ſanctus Thomas, Alexander Alenſis, Thomas Vvaldēſis, & alij. Nec minus verè dictum eſt, eas poteſtates tempore Apoſtolorum fuiſſe ſeparatas, quo modo ſpiritus Angelicus ſeparatus eſt à carne: & caro brutorum ſeparata eſt à ſpiritu: nunc autem coniunctas eſſe, quo modo ſpiritus, & caro coniunguntur in homine. Ex his autem rectè colligitur, ſanctū Petrum habuiſſe poteſtatem Apoſtolicam, id eſt, ſpiritualem, & Eccleſiaſticam, ſupremam, & ampliſſimam, & non habuiſſe poteſtatem Regiam, ſiue Imperatoriam, aliamve merè temporalem, atque politicam: ſed non rectè colligitur, poteſtatē ſpiritualem ſancti Petri non ſe potuiſſe extendere ad omnia temporalia, & ad ipſa Regna, & Imperia dirigenda, & corrigenda, ſi Reges, & Imperatores Chriſtiani fierent. Itaque diſcrimen inter tempus Apoſtolicum, & noſtrum, non eſt circa poteſtatem quæ ſemper eadem fuit in ſancto Petro, & in ſucceſſoribus; ſed circa materiam ſubiectam, ſiue circa vſum poteſtatis: tunc enim poteſtas Apoſtolica nō exercebatur in Regibus dirigendis, quia nulli erāt Reges in Eccleſia Chriſtiana, cuius Eccleſiæ Paſtor, & Rector eſt Chriſti Vicarius: nunc autem eadem illa poteſtas exercetur in Regibus dirigendis, & corrigendis, quoniam non deſunt in Eccleſia Reges, & Principes politici.

Ac vt exemplis rem illuſtremus, certè ſpiritus humani à corporibus ſeparati, ijdem ſunt, qui antea erāt cum corpora animarent, & eandem ipſam poteſtatem habent, quàm antea habebant: & tamen

nunc ſeparati non regunt corpora, vt antea regebant,& iterum poſt reſurrectionem regent; ſic etiam ſpirit⁹ Angelici ſiue boni, ſiue mali, dũ corpora nulla aſſumunt, non exercent poteſtatem in mẽbra corporis: cùm autem vel corpora aeria ſibi adiungunt, vel in corpora humana ingrediuntur, corpora illa nutu mouent, eiſq́; imperant, & moderantur: nec tamen vllus erit tam imprudens, qui exiſtimet Angelos acquirere poteſtatem nouam, cùm corpora aſſumunt. Pari ratione cum in corpore humano membrum aliquod abſcinditur, & à reliquo corpore ſeparatur; non poteſt ſpiritus membrum illud mouere, eique dominari; non quod poteſtas ſpiritui deſit, ſed quia deeſt membrum, in quo mouendo ſpiritus exerceatur. Deniq; initio Eccleſiæ Chriſtianæ antequam Apoſtoli Diaconos ordinarent, non poterant Apoſtoli Diaconis vti, eiſq́; imperare: poſteaquam autem ordinati ſunt, ijs Apoſtoli vtebantur, eiſq́; imperabant. Num igitur concedemus defuiſſe Apoſtolis aliquam poteſtatẽ Eccleſiaſticam, antequam Diaconi eſſe cœpiſſent in Eccleſia? concedemus omninò, ſi cum Barclaio deſipiamus, qui ex defectu materiæ defectum colligit poteſtatis. Ex his apparet, quàm leuia ſint argumenta Barclaij, quæ ipſius iudicio demonſtrationes indiſſolubiles videbantur.

DEFENDITVR PRIMA PARS rationis quintæ pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXVI.

IN capite viceſimoſexto aggreditur Barclaius refutare primam partem rationis meæ quintæ: erat

erat autem hæc ratiocinatio. *Paſtori neceſſaria eſt poteſtas circa lupos, vt eos arceat omni ratione qua poterit ab ouili: lupi autem, qui Eccleſiam vaſtant ſunt hæretici: Ergo ſi Princeps aliquis ex oue, aut ariete lupus fiat, id eſt, ex Chriſtiano fiat hæreticus, poterit Paſtor Eccleſiæ eum arcere per excommunicationem, & ſimul iubere populo ne eum ſequatur: ac proinde priuare dominio, quod habet in ſubditos.*

Ad hanc ratiocinationem Barclaius reſpondens admittit omnia, excepta illa extrema parte concluſionis, qua diximus, Poſſe Paſtorem iubere populo, vt non ſequatur amplius Regem ſuum: diſtinguit enim hanc partem, ac dicit. Poſſe quidem Paſtorem iubere fidelibus, vt non ſequantur Regem hæreticum in hæreſibus, ſed non poſſe iubere, vt non ſequantur eum in rebus politicis.

Addit autem poſſe quidem Regem hæreticum priuari communione fidelium in rebus ſacris, ſed neque hoc eſſe faciendum, ſi periculum ſit ſchiſmatis, & ſcandali, & grauiorum malorum, ex Aug. lib. 3. cap. 2. contra Epiſtolam Parmeniani: de qua re diximus, cap. 9. Vbi hæc eadem Barclaius fuſius tractauit: iam enim admonui Barclaium in repetitione rerum earundem magnam partem libri ſui conſumere voluiſſe.

His igitur omiſſis, tota ratio ob quam negat Barclaius poſſe à ſummo Paſtore prohiberi fidelibus, vt Regi hæretico obedientiam etiam in rebus politicis præſtent, ea eſt, quoniam iure diuino debetur Regibus obedientia: & non poteſt vllus homo, ac ne ipſe quidem Summus Pontifex diſpenſare in iure diuino; & ad hoc probandum adducit

Addit poſtea Barclaius aliam reſponſionem, quoniam non erat tã ſtupidus, vt non videret priorem ſolutionem nullas vires habere. ait igitur: § *Quæ omnia promittunt quidem Principes, Chriſto, acceptante promiſſionem Eccleſia, tanquam eius Sponſa, in cuius ſinu regenerantur, aut ipſo Pontifice, non vt homine, ſed vt Chriſti Dei miniſtro vicariam operam præbente; ac proinde ipſi Chriſto per Eccleſiam, vel Papam obligatio principaliter acquiritur.* & infra: *Si pactum conuentum poſtea neglexerint, aut prorſus contempſerint, ab eo ſolo puniri poſſunt, in cuius verba iurarunt, quiq́; omnium rerum temporalium Dominus eſt, & quem ſupra ſe Iudicem in temporalibus ſolùm habent; non autem ab eo cui rerum tantummodo ſpiritualium, & recipiendæ promiſſionis cura commiſſa eſt.*]

Reſpondeo. Promiſſio, qua Principes infideles cùm ad Eccleſiam veniunt, pollicentur ſe fideles futuros, & Eccleſiam defenſuros, neque ab ea vnquam receſſuros, aut eam oppugnaturos, ſub pœna priuationis Regni: promiſſio, inquam, eiuſmodi principaliter quidem ad Chriſtum dirigitur: ſed tamen tranſgreſſores non ſolus Chriſtus immediatè, & per ſe punire poteſt: ſed poteſt etiam Chriſti Vicarius, qui auctoritate à Chriſto accepta Eccleſiam regit, tranſgreſſores pacti, & iuramenti punire: quemadmodum quotidie videmus, eos qui abſenti Regi coràm Prorege fidelitatem iurant: ſi fortè defectionem moliantur, ab ipſo Prorege cõtinuò puniri: & Clericos, qui abſẽte Epiſcopo, coram eius Vicario generali obedientiam ſpondent, ſi fortè contumaces efficiantur, ab eodem Vicario carceribus mancipari, & plecti.

At,

At, inquit Barclaius. [*Raro Rex ipſe fidelitatis Iuſiurandum acceptat, ſed vt plurimum per Cancellarium id opus exequitur. Cancellarius itaque cùm Magnates in verba Regis iurantes ad feuda, & dignitates admittit, eas in ciuili adminiſtratione, & iuriſdictione temporali ſub Rege partes obit, quas Pontifex in Christo in ſpirituali gubernatione Eccleſiæ, cum Principes ad eam venientes interpoſito fidelitatis, & pietatis erga Deum ſacramento, recipit. Et vt ille quidem clienti ſemel recepto (licet poſtea fidem frangat, crimenque committat, quod feloniam vocant) ex nulla cauſa feudum auferre poteſt, quod ſolius Regis ſit, minimeq; Cancellario conceſſum. Ita neq; hic receptos in Eccleſiam Principes, quantumuis grauiter poſtea delinquant, fideique deſertores fiant, Regnis, & dignitatibus priuare, aut alio modo temporaliter punire poteſt.*]

Reſpondeo. Hæc eſt tota ratio deceptionis Barclaij, quod Summum Pontificem Cancellario ſimilem eſſe ducit, in quo nulla eſt iuriſdictio. Quæ ſimilitudo lõgiſſimè abeſt à veritate: ſiquidem Scripturæ diuinæ veram poteſtatem, & iuriſdictionem, eamque ampliſſimam, & ſupremam Pontifici tribuunt: nam quod dicitur Matth. 16. *Quodcunque ligaueris, & quodcunque ſolueris*, non officium Cancellarij, ſed officium Præſidis iuriſdictionem habentis ſonat. Et illud, *Paſce oues meas*, Ioan. vltim. non officium Cancellarij in Regno, ſed poteſtatem illam Pontifici tribuit in Chriſtianos, quàm habet Paſtor in oues, qui eas vtique regere, & ligare, & baculo ferire, & ad omnem obedientiam cogere poteſt. Illud etiam quod Apoſtolus in Actis cap. 20. dicit, *Attendite vobis, & vniuerſo gregi,*

in quo

in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei: non officium Cancellarij, ſed officium Rectoris, & Præpoſiti ſignificat. Deniq; illud Mat. 24. *Quis putas eſt fidelis ſeruus, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam?* non officium Cancellarij nobis oſtendit, ſed officium Magiſtri domus, qui toti familiæ cum poteſtate præeſt. Quare Summus Pontifex non Cancellario, ſed Proregi in Regno, vel Vicario in Epiſcopatu, vel Rectori in ciuitate, vel Præpoſito in familia, vel capiti in corpore cõparari debuit: & hæc quidem à nobis dicta ſunt, ſi admittenda eſſet ſententia illa Barclaij, quod Principes cùm ad Eccleſiam veniunt, ſoli Chriſto fidelitatem, & obedientiam ſpondeant: ſed ea ſententia falſa eſt, neque eam admittere vlla ratione poſſumus. ſpondent enim Principes obedientiam, & fidelitatem expreſsè, vel tacitè, non Chriſto ſolũ, ſed etiam ijs, qui Chriſti locum in terris gerunt. Atque huc pertinet illa confirmatio argumenti, quam ego rationi meæ quartæ ſubieci, & quã Barclaius in extremo capite viceſimoquarto refert, & quorſum pertineat ignorare ſe dicit, aut fingit.

§ *Quod autem*, inquit, *huic quartæ rationi ſubijcit: (nam non eſt idoneus Sacramento Baptiſmi, qui non eſt paratus Chriſto ſeruire, & propter ipſum amittere quicquid habet: ait enim Dominus Luc. 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem, & vxorem, adhuc autem, & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.) id quorſum ſpectet, non video: nemo certè hoc negat. ſed quid inde? talis ratio non magis ad inſtitutum pertinet, quam quod remotiſſimum eſt: vt nec illud, quod ibidem ſequitur. (Præterea Eccleſia grauiter erraret, ſi admitteret aliquem Regem, qui vellet*

vellet impunè fouere quamlibet ſectam, & defendere hæreticos, & euertere Religionem.) eſt hoc veriſſimũ, ſed, vt dixi, nihil ad inſtitutum pertinet: non enim de ea re hic quæſtio eſt, ſed de poteſtate temporali Eccleſiæ, ſiue Summi Pontificis.]

Reſpondeo. Quorſum iſta pertineant, & quod ad rem propoſitam maximè faciant, ita oſtendo. Fingamus Regem aliquem infidelem ad Eccleſiam venire, & à Barclaio inſtitutum ita loqui, Ego ciuis Sanctorum per Baptiſmum effici cupio: & ſanctè promitto, ſceptrum meum Chriſto velle ſubijcere, Eccleſiam eius pro viribus defendere, & nunquam à ſancto propoſito deficere: proteſtor tamen, quod ſi fortè fidem fregero, ſi hæreticus, ſi Apoſtata, ſi paganus euaſero, ſi Religionem Catholicam perſequi, & funditus euertere conatus fuero: nolo ab Eccleſia, vel eius Præſide, ſed à ſolo Chriſto pœna temporali puniri: & ſi fortè Præſes Eccleſiæ per ſententiam excommunicationis me de cœtu piorum expulerit; volo vt nihilominus fideles Eccleſiæ filij mihi, vt Regi ſeruire, & obedire teneantur; neque ab huius obedientiæ vinculo abſolui vllo modo poſſint. Quæro nunc à Barclaio, an eiuſmodi Rex ab Eccleſia, vt idoneus, ad Baptiſmum poſſit admitti? affirmabit opinor; ſed à prudentibus irridebitur. Nam ſi quis ciuitate terrena donari vellet, & proteſtaretur, ſi proditor ciuitatis fieret, nolle ſe à Præſide ciuitatis, ſed à ſolo Rege in longinqua regione manente, immediatè poſſe puniri: quis non rideret? Certè qui paratus eſſe debet, iuxta Euangelium vitam propriam exponere pro Chriſti fide, nonne magis paratus eſſe debet Regnum terrenum amittere? ridiculum autem eſt, dicere,

paratus ſum Regno priuari, ſi Fidem fregero; ſed nolo priuari per ſententiam hominum, volo per Angelos de cœlo ſententiam pronuntiari. Certè etiam Eccleſia valdè eſſet imprudens, ſi in gremium ſuum admitteret eum, qui vellet impunè graſſari in Eccleſiæ membra, & nollet fidelem populum, poſſe per vllam hominum mortalium auctoritatē à ſua tyrannide liberari.

DEFENDITVR QVINTA RATIO Bellarmini pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXV.

IN capite viceſimoquinto Barclaius excutit rationem meam quintam, ac primum eam refert his verbis: *Quinta, & poſtrema ratio eſt ex cura, & officio paſtorali. Cùm Petro dictum eſt, inquit, Paſce oues meas, Ioan. vlt. Data eſt illi facultas omnis, quæ eſt Paſtori neceſſaria ad gregem tuendum: at Paſtori neceſſaria eſt poteſtas triplex, vna circa lupos, vt eos arceat omni ratione, qua poterit: altera circa arietes, vt ſi quando cornibus lædant gregē, poſſit eos recludere: tertia circa oues reliquas, vt ſingulis tribuat conuenientia pabula; ergo hanc triplicē poteſtatem habet Summus Pontifex.*

His recitatis ſubiungit Barclaius: § *Ex hoc principio, & fundamento tria, vt illi videtur, argumenta vrgentia deducuntur. Sed ne longius abeat, reſpondeo in primis ad iſtud ipſum fundamentum, totum verum eſſe, ac pro me ſtare, atque inde contrarium eius, quod ipſe aſſerit belliſſimè colligi.*] hæc ille, qui poſt multa inania verba texit hunc ſyllogiſ-

mum: *Chriſtus commendando ſuas oues Petro dedit omnem poteſtatem neceſſariam ad tuendum gregem: Atqui non dedit ei poteſtatem temporalem: Ergò poteſtas temporalis, non eſt neceſſaria ad tuendum gregem.*]

Reſpondeo. Si per poteſtatem temporalem intelligi velit Barclaius poteſtatem, quæ ſit in ſe propriè, & formaliter temporalis; admitti poteſt argumentum: ſed nego inde ſequi, non eſſe neceſſariam Summo Pontifici poteſtatem, quæ licet ſit in ſe ſpiritualis, tamen extendi poſſit ad temporalia, prout ad ſpiritualia referuntur, eiſque ſubordinantur. Sin autem per poteſtatem temporalem intelligat poteſtatem diſponendi de temporalibus in ordine ad ſpiritualia: tum dico, falſam eſſe aſſumptionem: & addo ſyllogiſmum Barclaij eo vitio laborare, quo nullum eſt in arte differendi notius. id enim aſſumit, & ſibi concedi petit, quod vertitur in quæſtionem. Aſſumit enim S. Petro non fuiſſe datam temporalem poteſtatem, quaſi hoc ipſum non eſſet quod in toto libro ſuo probare contendit. Et certè ſi iſto modo diſputare liceret, poſſem ego quoque ita ratiocinari: *Chriſtus Petro dedit eam ſolùm poteſtatem, quæ neceſſaria eſt ad tuendum, & paſcendum gregem: Atqui dedit poteſtatem ſpiritualem, quæ extenditur ad temporalia, vt ad ſpiritualia referũtur; ergo eiuſmodi poteſtas neceſſaria eſt ad gregem tuendum, atq; paſcendum.* Sed audiamus alium ſyllogiſmum Barclaij, priori non diſſimilē.

§ *Deinde,* inquit, *progredimur hoc modo, Abſurdum eſt Summum Pontificem, quatenus ſucceſſor eſt Beati Petri, habere plus poteſtatis, quàm habuit Petrus: At Petrus nullam habuit poteſtatem tempo-*

 ralem

ralem in Chriſtianos: ergò nec Summus nunc Pontifex, quatenus ſucceſſor eius eſt.]

Ac ne hic quoque obijciatur, eum aſſumere, quod erat probandum: probat aſſumptionem ex Bellarmino lib. 5. de Pontif. cap. 6. Vbi dicit, poteſtatẽ ſpiritualem, & temporalem eſſe ſimiles ſpiritui, & carni: & quemadmodum ſpiritus, & caro poſſunt eſſe coniuncta, vt in homine: & ſeparata, vt in Angelis, & Beſtijs: ſic etiam poteſtas ſpiritualis, & temporalis poſſunt eſſe coniunctæ, vt nunc ſunt inter Chriſtianos; & ſeparatæ, vt erant tempore Apoſtolorum, quando nullus erat in Eccleſia Princeps politicus. Ex his ita colligit Barclaius.

§ *Si ſeparatæ erant hæ poteſtates tempore Apoſtolorum, vt erant revera de iure, & de facto: conſequitur neceſſariò, D. Petrum nullam habuiſſe temporalẽ poteſtatem: alioqui falſum eſſet eas fuiſſe ſeparatas.*]

Hoc argumentum tanti facit Barclaius, vt paulò infra dicat.

§ *Et verò hæ rationes apertiores ſunt, quam quibus aliquis ſine fraude reniti, & repugnare poſſit; vt mirũ ſit homines eruditos, cæteroſq; pios, ita zelo quodam inconſiderato occæcari, vt dubia pro certis, pro perſpicuis obſcura, pro rectis contorta, pro expeditis denique inuoluta, & implicata multis controuerſiis, & contradictionibus amplecti, & ſequi non dubitent:*] hæc ille, qui vſque ad finem capitis pergit reuerentiam ſuam erga ſedem Apoſtolicam prædicare, noſtram cæcitatem redarguere, & multa ex ijs, quæ antea dixerat, more ſuo repetere.

Reſpondeo. Veriſſimè dictum eſt à Bellarmino ſimilimam eſſe poteſtatem ſpiritualem, ſiue Eccleſiaſticam ſpiritui, & temporalem, ſiue politicam

carni: quam ſimilitudinem ante Bellarminum ad hanc rem explicandam adhibuerunt ſanctus Gregorius Nazianzenus, Hugo de ſancto Victore, ſanctus Thomas, Alexander Alenſis, Thomas Vvaldēſis, & alij. Nec minus verè dictum eſt, eas poteſtates tempore Apoſtolorum fuiſſe ſeparatas, quo modo ſpiritus Angelicus ſeparatus eſt à carne: & caro brutorum ſeparata eſt à ſpiritu: nunc autem coniunctas eſſe, quo modo ſpiritus, & caro coniunguntur in homine. Ex his autem rectè colligitur, ſanctū Petrum habuiſſe poteſtatem Apoſtolicam, id eſt, ſpiritualem, & Eccleſiaſticam, ſupremam, & ampliſſimam, & non habuiſſe poteſtatem Regiam, ſiue Imperatoriam, aliamve merè temporalem, atque politicam: ſed non rectè colligitur, poteſtatē ſpiritualem ſancti Petri non ſe potuiſſe extendere ad omnia temporalia, & ad ipſa Regna, & Imperia dirigenda, & corrigenda, ſi Reges, & Imperatores Chriſtiani fierent. Itaque diſcrimen inter tempus Apoſtolicum, & noſtrum, non eſt circa poteſtatem quæ ſemper eadem fuit in ſancto Petro, & in ſucceſſoribus; ſed circa materiam ſubiectam, ſiue circa vſum poteſtatis: tunc enim poteſtas Apoſtolica nō exercebatur in Regibus dirigendis, quia nulli erāt Reges in Eccleſia Chriſtiana, cuius Eccleſiæ Paſtor, & Rector eſt Chriſti Vicarius: nunc autem eadem illa poteſtas exercetur in Regibus dirigendis, & corrigendis, quoniam non deſunt in Eccleſia Reges, & Principes politici.

Ac vt exemplis rem illuſtremus, certè ſpiritus humani à corporibus ſeparati, ijdem ſunt, qui antea erāt cum corpora animarent, & eandem ipſam poteſtatem habent, quàm antea habebant: & tamen

nunc ſeparati non regunt corpora, vt antea regebant, & iterum poſt reſurrectionem regent; ſic etiam ſpirit⁹ Angelici ſiue boni, ſiue mali, dũ corpora nulla aſſumunt, non exercent poteſtatem in mẽbra corporis: cùm autem vel corpora aeria ſibi adiungunt, vel in corpora humana ingrediuntur, corpora illa nutu mouent, eiſq; imperant, & moderantur: nec tamen vllus erit tam imprudens, qui exiſtimet Angelos acquirere poteſtatem nouam, cùm corpora aſſumunt. Pari ratione cum in corpore humano membrum aliquod abſcinditur, & à reliquo corpore ſeparatur; non poteſt ſpiritus membrum illud mouere, eique dominari; non quod poteſtas ſpiritui deſit, ſed quia deeſt membrum, in quo mouendo ſpiritus exerceatur. Deniq; initio Eccleſiæ Chriſtianæ antequam Apoſtoli Diaconos ordinarent, non poterant Apoſtoli Diaconis vti, eiſq; imperare: poſteaquam autem ordinati ſunt, ijs Apoſtoli vtebantur, eiſq; imperabant. Num igitur concedemus defuiſſe Apoſtolis aliquam poteſtatẽ Eccleſiaſticam, antequam Diaconi eſſe cœpiſſent in Eccleſia? concedemus omninò, ſi cum Barclaio deſipiamus, qui ex defectu materiæ defectum colligit poteſtatis. Ex his apparet, quàm leuia ſint argumenta Barclaij, quæ ipſius iudicio demonſtrationes indiſſolubiles videbantur.

DEFENDITVR PRIMA PARS rationis quintæ pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXVI.

IN capite viceſimoſexto aggreditur Barclaius refutare primam partem rationis meæ quintæ: erat

erat autem hæc ratiocinatio. *Paſtori neceſſaria eſt poteſtas circa lupos, vt eos arceat omni ratione qua poterit ab ouili: lupi autem, qui Eccleſiam vaſtant ſunt hæretici: Ergo ſi Princeps aliquis ex oue, aut ariete lupus fiat, id eſt, ex Chriſtiano fiat hæreticus, poterit Paſtor Eccleſiæ eum arcere per excommunicationem, & ſimul iubere populo ne eum ſequatur: ac proinde priuare dominio, quod habet in ſubditos.*

Ad hanc ratiocinationem Barclaius reſpondens admittit omnia, excepta illa extrema parte concluſionis, qua diximus, Poſſe Paſtorem iubere populo, vt non ſequatur amplius Regem ſuum: diſtinguit enim hanc partem, ac dicit. Poſſe quidem Paſtorem iubere fidelibus, vt non ſequantur Regem hæreticum in hæreſibus, ſed non poſſe iubere, vt non ſequantur eum in rebus politicis.

Addit autem poſſe quidem Regem hæreticum priuari communione fidelium in rebus ſacris, ſed neque hoc eſſe faciendum, ſi periculum ſit ſchiſmatis, & ſcandali, & grauiorum malorum, ex Aug. lib. 3. cap. 2. contra Epiſtolam Parmeniani: de qua re diximus, cap. 9. Vbi hæc eadem Barclaius fuſius tractauit: iam enim admonui Barclaium in repetitione rerum earundem magnam partem libri ſui conſumere voluiſſe.

His igitur omiſſis, tota ratio ob quam negat Barclaius poſſe à ſummo Paſtore prohiberi fidelibus, vt Regi hæretico obedientiam etiam in rebus politicis præſtent, ea eſt, quoniam iure diuino debetur Regibus obedientia: & non poteſt vllus homo, ac ne ipſe quidem Summus Pontifex diſpenſare in iure diuino; & ad hoc probandum adducit

Digitized by Google

reſcriptum Innocentij III. qui ca. *Cùm ad monaſterium*, de ſtatu Monach. dicit, Non poſſe diſpenſari cum Monacho, vt vxorē ducat, vel rerum proprietatē habeat; & hoc loco multa diſputat de iure diuino, & humano, & de matrimonio Cōſtantiæ Rogerij Regis filiæ, quæ cùm eſſet ſanctimonialis ex diſpenſatione Clemētis III. Pontificis, nupſiſſe dicitur Henrico VI. Imperatori.

At nos ſupra, rationem Barclaij nullius roboris eſſe demonſtrauimus: quoniam de iure diuino eſt, vt inferior obediat ſuperiori, quamdiu ſuperior eſt, ſed ſi deſierit eſſe ſuperior, deſinet etiam præceptum de obedientia illi exhibenda. Id quod oſtendimus ex multis ſimilibus; ſiquidem iuris diuini eſt, non ſolùm, vt populus obediat Regi; ſed etiā vt filij obediant Patri, ſerui Domino, vxores Maritis: & tamen ſi filius emancipetur, & ſeruus libertate donetur, & vxor per diuortium, aut repudium à marito ſeparetur, non amplius tenentur lege illa diuina: quemadmodum etiam promiſſio iurata iure diuino ſeruanda eſt, & tamen ſi is, cui promiſſio facta eſt, eam relaxet, non tenebitur eam implere qui promiſit. Reſtitutio iure diuino ſancita eſt, & tamen ſi creditor debitum remittat, reſtitutionis obligatio nulla reſtat: atque exempla ſimilia plurima poſſent adduci. Sic igitur, iure diuino tenetur populus Regi ſeruire, dum Rex eſt; ſed ſi Rex deſinat eſſe, quod multis modis fieri poteſt; nulla remanet obligatio ſeruitutis, aut obedientiæ. non eſt autem de iure diuino, vt Rex iuſtis de cauſis deponi non poſſit: multoque minus iuris diuini eſt, vt Summus Pontifex declarari non poſſit, Regem hæreticum non eſſe legitimum Regem, nullamque

Digitized by Google

Iamque ei deberi à fideli populo obedientiam.

Quod autem attinet ad cap. *Cùm ad monaſterium* de ſtatu monachorum, res facilis eſt: id enim ſolùm Innocentius docet, non poſſe conſiſtere matrimoniũ & proprietatẽ rerum cum ſtatu Monachorum; cùm ad eſſentiam vitæ monaſticæ pertineant continentia, & paupertas, Itaque non poterit Summus Pontifex facere, vt idem Monachus ſit, & coniugatus: idem Monachus, & diues opum in particulari. Aliud autem eſt, vtrum poſſit Summus Pontifex diſpenſare cum Monacho, vt tranſeat à vita monaſtica ad vitam ſecularem, & ſecularis effectus matrimonium inire poſſit, & opes proprias retinere, de hoc enim variè ſentiunt Doctores. De Conſtantia verò Rogerij Regis filia fabulam eſſe exiſtimamus, quod ſanctimonialis, & vetula cùm eſſet, diſpenſatione Clementis III. nupſerit Henrico ſexto. Nam Gotefridus Viterbienſis, qui Henricum VI. in literis, & moribus inſtituebat, ſcribit, nuptias Henrici cum Conſtantia celebratas Mediolani anno ſalutis 1186. ſedente in Apoſtolica Sede, Vrbano tertio, & ipſa Conſtantia annum triceſimum agente. ex quo ſequitur, vt falſum ſit diſpenſaſſe cũ ea in votis monaſticis Clementem tertium, vel, vt alij dicunt, Celeſtinum tertium, vel, vt alij, Alexandrum tertium; nam hic iam obierat, illi nõdum ſedere cœperant: falſum quoque ſit, eam nupſiſſe cum eſſet vetula annorum ſupra quinquaginta: falſum denique fuiſſe antea ſanctimonialem, cùm id nullus ſcribat ex ijs, qui eo tempore vixerunt. Vide Card. Baronium tomo 12. annalium ad annum 1186.

VTRVM VOTVM, AN IVramentum magis obliget.

CAPVT XXVII.

IN capite viceſimoſeptimo Barclaius, vt cauſæ ſuæ vndique adiumenta conquirat, confert votum Monachorum cum iuramento illo, quo populi Regibus fidelitatem, & obedientiam pollicentur. Ac dicit, Pontificem ex aliquorum Doctorum ſententia diſpenſare poſſe in votis Monachorum; ſed etiam ſi hoc detur, non eſſe admittendum, vt diſpenſare poſſit in iuramento, quo populi ad Regis obedientiam ſe adſtringunt. Videtur igitur ſentire Barclaius maius vinculum iuramenti eſſe, quàm voti, cuius tamen contrarium diſertè docet S. Thomas in 2.2. quæſt. 89. art. 8. & omnis ferè ſchola Theologorum in 3. Sent. diſt. 39. Votum enim eſt promiſſio facta Deo; iuramentum eſt confirmatio promiſſionis homini factæ: magis autem tenetur homo implere promiſſionem factam Deo, quàm homini. deinde qui votum violat, infidelis eſt Deo; qui iuramentum frangit, crimen irreuerentiæ in Deum committit: grauius autem crimen infidelitatis eſt, quàm irreuerentiæ; cùm fidelitas omnis erga ſuperiorem irreuerentiam coniunctam habeat, non omnis irreuerentia infidelitatem, Igitur grauius peccat votifragus, quàm iuramenti violator; proinde magis obligat votum, quàm iuramentum. Denique votum res eſt abſolutè bona; iuramentum bonum eſt neceſſitate cogente: alioqui Dominus Matth. 5. dicit, *Ego autem dico vobis non*

iurare

iurare omninò. Et Iacobus in epiſtola ſua cap. 5. *Ante omnia*, inquit, *fratres mei nolite iurare:* nuſquam autem legimus, *nolite vouere*; ſed contra, Rex & Propheta Dauid hortatur, dicens in Pſalm. 75. *Vouete, & reddite Domino Deo veſtro*. Igitur votum nobilius iuramento eſt, ac per hoc grauius peccat qui votum frangit, quàm qui iuramentum violat; proinde magis obligat votum, quam iuramentum: quare ſi Summus Pontifex diſpenſare poteſt in votis, multò magis poterit in iuramento.

Sed Barclaius reſiſtit hac ratione: § *Totus ordo monachalis, aliiq́; in Eccleſia, vt quidam volunt, ab humanis conſtitutionibus, & iure poſitiuo profecti ſunt, in quos idcirco plena, & omnimoda poteſtas Pontifici eſt, vti ſuperius paulò diximus: at ſubmiſſio, & obedientia Regibus, ac Principibus, atque omnibus omninò Præpoſitis, & ſuperioribus debita, eſt iuris naturalis, & diuini vtroque teſtamento confirmata. Nã licet de humano iure ſit, vt hac, aut illa Reip. forma vtamur, vel hunc, aut illum Principem habeamus; tamen vt eum, quem ſemel accepimus, reuereamur, eiq́; in omnibus, quæ Dei mandatis non repugnant, ſubmiſſe pareamus, non humanæ ſolùm, ſed naturalis, & diuinæ eſt ordinationis.*]

Reſpondeo. Hoc argumentum ab omni parte nutat: nihil enim ſolidi, nihil firmi habet. Nam quod totus ordo monachalis ab humanis conſtitutionibus, & iure poſitiuo profectus ſit, non modo falſum, ſed etiam hæreticum eſt. ſiquidem conſilia Euangelica, in quibus ordo monaſticus fundatur, non ex humana conſtitutione, ſed ex ipſo ore Domini, ac Dei noſtri Ieſu Chriſti profecta ſũt: de qua re fuſè tractaui in lib. de Monachis, neque id vllus

Digitized by Google

Catholicus negat. Deinde vota ipſa monaſtica, in quibus eſſentia Monaſticæ vitæ conſiſtit, iuris eſſe diuini, non modò Catholici omnes docent, ſed & ipſe Barclaius paulò ante confeſſus eſt. Vnde ergo nunc totum ordinem Monaſticum ab humanis cõſtitutionibus, & iure poſitiuo profectum eſſe dicit? Præterea ſi, vt ipſe in hoc ſuo argumento aſſumit, ſubmiſſio Regibus, ac Principibus, atque omnibus, Præpoſitis, & ſuperioribus debita, eſt iuris naturalis, & diuini in vtroque teſtamento confirmata; ergo ſubmiſſio Monachorum ſuis Præpoſitis, & ſuperioribus debita, eſt iuris naturalis, & diuini, in vtroque teſtamento confirmata. Vnde igitur Barclaius colligit, poſſe Pontificem diſpenſare in obediẽtia, & ſubmiſſione Monachorum erga ſuos Præpoſitos, & ſuperiores; & non poſſe in obedientia, & ſubmiſſione populorum erga Reges, & Principes, cùm vtraque ſit iuris naturalis, & diuini in vtroq; teſtamento confirmata? quin etiam cùm obedientia Monachorum habeat votum, idque ſolemne adiunctum; & obedientia populorum ſimplici iuramento confirmata ſit: videtur omninò facilius poſſe diſpenſari per ſummum Pontificem, in obedientia populorum, quàm Monachorum, cùm voti vinculum maius ſit, quàm iuramenti, vt Theologi docent. Denique quemadmodum Barclaio teſte iuris humani eſt, qua forma Reip. vtamur, & hunc aut illum Principem habeamus; ſed poſteaquam aliquem accepimus in Principem vt ei pareamus, iuris diuini eſt: ſic etiam iuris humani eſt quo ritu, & forma viuendi Monachi vtantur, & hunc aut illum Præpoſitum habeant; & tamen vt ei, quem in Præpoſitum ſemel ſuſceperunt, ſubmiſsè pareant, iuris

diuini

diuini eſt. Ergo omnia paria ſunt, neque vlla eſt ratio cur poſſit Summus Pontifex in vno diſpenſare, & non in altero, id eſt, cur poſſit Monachos à vinculo obedientiæ Præpoſito ſuo promiſſæ abſoluere, & nō poſſit abſoluere ſubditum à vinculo obedientiæ Regi ſuo promiſſæ.

Pergit Barclaius, & aliud argumentum texit ex natura voti, & iuramenti: quod argumentum, quia non multum ad rem facit, & tamen verboſiſſimè ab ipſo proponitur, ego in pauca contraham, vt vis argumenti quanta ſit appareat: ſic igitur ille ratiocinatur, *Votum eſt promiſſio facta Deo, & Eccleſiæ, proinde creditor principalis eſt Deus: poteſt autem Pontifex, qui Vicarius Dei eſt, & caput Eccleſiæ loco Chriſti, declarare non diſplicere Deo, & Eccleſiæ, vt promiſſio illa ob iuſtam aliquam cauſam, & magis Deo gratam, quàm ſit promiſſionis illius ad impletio, remittatur, & condonetur ei, qui vouerat: At iuramentum quo pactum aliquod, vel ſponſio obſignatur, non facit Deum propriè creditorem, ſed hominem, cum quo pactum initum, & cui promiſſio iurata facta eſt: quod ex eo perſpicuum eſt, quòd homo creditor poteſt etiam ſine vlla cauſa liberare debitorem, & iuramento ſoluere; ſi illi promiſſionem ſibi factam liberè remittere velit: neque hic habet locum interpretatio, aut declaratio ſummi Pontificis, cùm homo ipſe creditor per ſe loquatur. Ergo non poteſt ſummus Pontifex homines à iuramento ſoluere, quoniam priuaret creditorem inuitum obligatione ſibi optimo iure quæſita, & omni iure diuino, & humano licita.*]

Reſpondeo. Quando ſummus Pontifex ſoluit homines iuramento, non tollit ius quæſitum ex iuſta, & licita obligatione: ſed vel declarat obligationem,

tionem, & promiſſionem fuiſſe, vel factam eſſe illicitam, vt cùm abſoluit populos à iuramento fidelitatis præſtito Principi hæretico, vel qui poſtea in hæreſim lapſus eſt: aut tollit vinculum iuramenti, relicta promiſſione in ſuo vigore, ad eum finem tantùm, vt poſſit, qui promiſerat, ſine periculo ſacrilegij proſequi ius ſuū corā legitimis Iudicibus.

Sed hæc Barclaio non erant incognita, vt qui iuris prudentiam præcipuè profiteretur: ideò ſubiungit: § *Sed eſto auferre ex cauſa poſſit, & promiſſionem iuriſiurandi vinculo liberare (ne de hac re amplius cum Canoniſtis hic contendam) auferat igitur; quid ei deinde facta conſequens in noſtro hoc negocio videtur? liberum fore populum, dices, ab Imperio, & ſubiectione Principis, ſtatim atque iuriſiurandi nexu ſolutus eſt. Ita ne verò? an non perſpicis, iuſiurādum hoc non eſſe niſi acceſſionem tantùm confirmatricem illius obligationis, qua fides, & obedientia Principi promiſſa eſt? an ignoras acceſſiones tolli, & liberari poſſe ſine interitu principalis obligationis? Manet ergo adhuc obligatio, cui iuſiurandum acceſſerat: quæ quoniam iuris naturalis, & diuini eſt, non minus tenet hominum mentes, & conſcientias apud Deum, quam ſi eſſet iuramento ſuſtentata.*]

Reſpondeo. Poteſt quidem, vt ſupra dixi, tolli vinculum iuramenti, etiāſi non tollatur promiſſionis obligatio. Sed quando ſummus Pōtifex propter hæreſim, aut aliam iuſtam cauſam, ſoluit populos à iuramēto fidelitatis, ſimul etiā ſoluere ſolet à vinculo promiſſionis, ac iubere, vt populi nō amplius obediant ei, cui promiſſionem obedientiæ fecerant: poſſe autem id Pontificem, vt Chriſti Vicarium, præſtare, nos ſupra ex Doctoribus, & concilijs,

lijs, & ex ipſis etiam diuinis literis oſtendimus, & ante multos annos idipſum quinq; rationibus Theologicis oſtendimus: neque Barclaius omnibus ſuis argumentis, & cauillationibus eas rationes refellere potuit. Nam quod hoc loco iterum repetit, & inculcat, obligationem parendi Regibus eſſe iuris naturalis, & diuini: non ſemel à nobis explicatum eſt, id eſſe intelligendum de obligatione parendi Regibus, dum Reges ſunt: non eſſe autem iuris naturalis, & diuini, vt Rex non poſſit Regno priuari, ſi hæreticus efficiatur, & ratio manifeſta, & vſus frequens apertiſſimè demonſtrauit.

At, inquit Barclaius. § *hoc axiomate Bellarminus præcipuè nititur, dum vult oſtendere, Papam non poſſe ſubijcere ſe ipſum ſententiæ coactiuæ conciliorum: quoniam (inquit lib. 2. de Concilijs, cap. 18.) Papæ poteſtas ſuper omnes eſt de iure diuino: non autem poteſt Papa diſpenſare in iure diuino.*]

Reſpondeo. Si Papa ſe ipſe ſubijceret ſententiæ coactiuæ Conciliorum, aut Principum quorumcunque, verè ſubijceret ſuperiorem inferioribus, ac per hoc cum diuino, & naturali iure pugnaret: nam iure diuino Papa eſt Paſtor, & Pater, & Præpoſitus omnium Chriſtianorum, ac per hoc ſuperior omnibus, qui oues, & filij, & ſubditi ipſius ſunt: & iure etiã diuino ſuperior ab inferiore iudicari non poteſt iudicio ſaltẽ coactiuo. At verò cùm Papa iudicat Regem, vel etiam deponit, nihil agit contra ius diuinum, quoniam ſuperior inferiorẽ iudicat, Paſtor ouem, Pater filium, Præpoſitus ſubditum, quod eſt iuri diuino, & naturali rationi maximè conſentaneũ. Quãuis enim Reges in temporalibus non agnoſcant ſuperiorem temporalem, vel etiam nullum

nullum agnoſcant directè niſi Deum: tamen agnoſcere debent ſuperiorem ſpiritualem, cuius poteſtas ad temporalia ſe extendit, quatenus ea ſpiritualibus ſubordinantur, vt ſupra non ſemel dictum eſt.

Ad extremum ſic loquitur Barclaius. § *Ne qua erremus, tenendum eſt, Apoſtolica poteſtatis plenitudinem eam tantùm poteſtatem complecti, quam Dominus Ieſus Dei filius, cùm in hoc mundo verſaretur, vt homo inter homines habere voluit: & eatenus Papam nobis Chriſtum referre, & eius eſſe Vicarium; non autem poteſtatem illam, quam vt Dei filius, Deus ipſe Patri æqualis ab æterno habuit, & diuinitatis ſuæ omnipotentiæ reſeruauit, de qua ait, Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra.*]

Reſpondeo. Non admitto ſolùm, quod Barclaius hic poſtulat, plenitudinem Apoſtolicæ poteſtatis, non eſſe parem omnipotentiæ diuinitatis Chriſti: ſed addo etiam, non eſſe omninò æqualem illi poteſtati, quam in terris habere voluit, & habuit Chriſtus, vt homo. Chriſtus enim etiam dum mortalis cum mortalibus verſaretur, habuit poteſtatē, quam Theologi vocant *excellentiæ*, per quam ſacramenta inſtituere poterat, & ſine ſacramentis peccata remittere, & alia id genus, ad quæ plenitudo poteſtatis Pontificiæ non pertingit. Itaque non ſum de numero eorum de quibus ais, Io. de Turrecremata ſcripſiſſe, in Can. *Coniunctiones* 35. q. 2. *Mirum eſt, quod ſummi Pontifices loquantur moderatè de poteſtate eis data, & quidam Doctorculi ſine aliquo vero fundamento volūt adulando eos quaſi æquiparare Deo*. Nihilominus tamen ſecurus affirmo, potuiſſe Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum tempore

pore mortalitatis ſuæ, diſponere de temporalibus omnibus, & Reges, ac Principes Regnis dominijſq; priuare; & hanc poteſtatem Vicario ſuo ſine dubio conceſſiſſe, vt ea vtatur, quando neceſſarium iudicauerit ad animarum ſalutem, quæ illi præcipuè curæ eſſe debet.

DIGRESSIO CIRCA SENTENTIAM cap. Inter corporalia, *de tranſlatione Epiſcopi.*

CAPVT XXVIII.

IN capite viceſimo octauo inuehitur Barclaius in Canoniſtas, quos dicit poteſtatem omnem diuinam, & humanam Pontifici attribuere, ex ignoratione veræ ſententiæ verborum Innocentij III. Pontificis, quæ habentur cap. *inter corporalia*, & de translatione Epiſcopi. Ibi enim Innocentius dicit, fortius eſſe vinculum coniugij ſpiritualis, quod eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam, quam ſit vinculum coniugij carnalis inter virum, & mulierem. Et quoniam vinculum cõiugij carnalis homo ſoluere non poteſt, iuxta illud Matth. 19. *Quos Deus coniunxit homo non ſeparet*: vinculum autem coniugii ſpiritualis non raro Papa diſſoluit: videtur ſequi, vt, aut falſum ſcripſerit Innocentius, aut Papã Deo æquare voluerit.

Sed quoniam nec diſputo ad inſtitutum noſtrum non pertinet, & Barclaius, ideo ſolùm hanc digreſſionem libro ſuo inſeruit, vt occaſionem haberet Canoniſtas carpendi: nam & in hoc capite audacter ſcribit, nihil eſſe meris Canoniſtis imperitius; & in capite ſequenti non veretur dicere, Innocen-

tium quartum,& Ioannem Andream Canoniſtarũ facile Principes ineptiſſimè hunc locum Innocentij III. explicauiſſe: propterea non ero in hoc capite confutando prolixior. Nam neque Canóniſtæ, inter quos multi viri doctiſſimi inueniuntur, defenſione mea indigent; neq; ego ſcientiam Canonũ ita calleo, vt audeam me patronum Canoniſtarum profiteri. Illud vnum annotare placuit, Barclaium calumniatorem videri, dum dicit Canoniſtas ſummo Pontifici diuinam auctoritatem ex verbis Innocentij perperã intellectis, tribuere. Id enim tantum abeſt à vero, vt contra potius nonnulli eorum propter iſtum canonem Pontifici detrahere, aut illum corrigere, non vereantur. Gloſſa certè, vbi Innocentius dicit, fortius eſſe vinculum ſpirituale, corrigit, dicens, *dignius, non fortius*: & Oſtienſis in Summa, de Elect. num. 21. vt ipſe hoc loco Barclaius refert, *Illa*, inquit, *ratio nõ eſt ſufficiens, ſalua auctoritate, & reuerentia reddentis*. Denique neque Innocentius IIII. neque Io. Andreas, neque Abbas Panormitanus, neque Ancharanus, neq; vllus alius ex ijs quos videre potui, ex verbis Innocentij III. diuinam poteſtatem ſummo Pontifici tribuunt, vt Barclaius calumniatur.

DE VERO SENSV CAP. INter corporalia, *de tranſlatione Epiſcopi.*

CAPVT XXIX.

IN capite viceſimo nono Barclaius reiectis aliorum explicationibus, profert ſententiam ſuam

ſuam de vero ſenſu cap. *Inter corporalia*, de tranſlatione Epiſcopi: & in ſumma dicit, verba huius capituli pugnare cum mente legiſlatoris: vt aliud Pontifex ſenſerit, aliud ſcripſerit. Hoc autem, quid aliud eſt, niſi Pontificem facere vel ignorantem, qui neſcierit mentem ſuam explicare, vel malignum, qui voluerit mentiendo Lectores decipere? At fuit Innocentius omnium conſenſu Pontifex optimus, & ſapientiſſimus, vt procul ab eo abfuerit tum ignorantia, tum malignitas. Dicam igitur quid mihi videatur Pōtifex in hoc obſcuro capitulo docere voluiſſe; &, niſi fallor, oſtendam, verba capituli non tantum in ſe eſſe veriſſima, ſed etiam ad mentem Pontificis explicandam aptiſſima. Fortius eſſe dicit Pontifex vinculum coniugij ſpiritualis, quàm carnalis. id eſſe verum probatur hac ratione, quoniam vinculum coniugij ſpiritualis non poteſt in totum ſolui, ne per mortem quidem. ſemper enim manet impreſſus character Epiſcopalis, qui nulla vi deleri poteſt: vinculum autem coniugij carnalis per mortem ita ſoluitur, vt ſi maritus defunctus ad vitam rediret, non poſſet vxorem repetere, quam viuens duxerat. Doctrina eſt Apoſtoli ad Roman. 7. Deinde vinculum coniugij ſpiritualis à ſolo Pontifice Maximo ſolui poteſt, non quidem omninò, vt diximus, ſed in ordine ad Eccleſiam particularem cui iunctus erat. Solus enim Chriſti Vicarius Epiſcopos transferendo, vel deponendo, vel facultatem renunciandi tribuendo, ſoluit à vinculo, quo Eccleſiæ ſuæ tenebantur obſtricti: vinculum autem coniugij carnalis non ſolus Papa, ſed ipſi etiam contrahentes aliquando licitè, libere-

que diſſoluunt . Siquidem matrimonium ratum, non conſummatum poteſt aliter coniugum iure ſoluere, ſi ordinem religioſum profiteri velit ex Concil.Trid.ſeſſ. 24. can.7. neque in hac re vllam à Summo Pontifice facultatem petere debet . Item matrimonium inter fideles contractum,& cõſummatum,quod vtique verum matrimonium eſt, poteſt diſſoluere alter coniugum,ſi ad fidem Chriſtianam conuertatur altero coniuge in infidelitate remanente,ex Apoſtolo 1.Cor.7. Item in teſtamento veteri,matrimonia etiam conſummata paſſim ipſi coniuges per libellum repudij diſſoluebant,neque Pontificis auctoritatem expectabant,ex Deuteron. cap.24.Denique matrimonia rata, & conſummata fidelium ſolui poſſunt quoad thorum,& cohabitationem certis de cauſis ab Epiſcopis particularibus:matrimonium ſpirituale, ne quoad cohabitationem quidem ab alio, quam à ſummo Pontifice ſolui poteſt. Ex his igitur manifeſtè colligitur vinculum ſpiritualis coniugij , quod à ſolo Pontifice ſolui poteſt,firmius ac fortius eſſe,quam vinculum coniugij carnalis,quod ab ipſis coniugibus, vel ab inferioribus Sacerdotibus ſoluitur . Atque huc reſpexiſſe videtur Innocentius Pontifex,cuius propoſitum in eo capitulo erat docere,translationes Epiſcoporum ſine Pontificis Maximi conſenſu fieri non poſſe.

RE-

RESPONDETVR AD OBIECTIONES contra primam partem rationis quintæ pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXX.

IN capite triceſimo Barclaius poſt lõgas digreſſiones reuertitur ad primam partem rationis quintæ Bellarmini, quam in capite viceſimo-quinto ſibi refutandam ſuſceperat. Ait igitur.

§ *Admittimus quidem eius propoſitionem, Paſtori ſcilicet neceſſariam eſſe poteſtatem circa lupos, vt eos arceat omni ratione qua poteſt. Admittimus & aſſumptionem, lupos videlicet, qui Eccleſiam Dei vaſtant, eſſe hæreticos. Ex quibus concludit hoc modo, Ergo ſi Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupus, id eſt, ex Chriſtiano fiat hæreticus, poterit Paſtor Eccleſiæ eum arcere per excommunicationem, & ſimul iubere populo ne eum ſequatur, ac proinde priuare eũ dominio in ſubditos. Vitioſa collectio, cuius loco in bona dialectica reponendum eſt. Ergo ſi Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupus, poterit Princeps Eccleſiæ eum arcere omni ratione qua poteſt.*]

Reſpondeo. Nullum hic eſt vitium, ſed compendio dictum eſt, quod longiori circuitu dici potuiſſet: nam ratio, qua poteſt, & ſolet Paſtor Eccleſiæ hæreticos, quaſi lupos ab ouili ſuo arcere illa eſt, vt per ſententiã excõmunicationis eos remoueat à commercio Catholicornm, & per abſolutionem à vinculo ſubiectionis efficiat, ne populus Catholi-

cus Principem hæreticum deinceps ſequatur. Neque propoſitum mihi fuit in libris ſcribendis, ſyllogiſmos propriè formare ſecundum figuras & modos, vt in ſcholis faciunt, qui de propoſita quæſtione, exercendi ingenij gratia diſputant: ſed vim rationum explicare, atque oſtendere, vt alij faciūt, qui libros Theologicos ſcribunt.

At, inquit Barclaius, § *Poteſt quidem Paſtor Eccleſiæ iure ſuo excommunicare Regem hæreticum: ſed abſoluere populum à iuramento fidelitatis, aut iubere ne populus Catholicus Regem hæreticum in rebus politicis ſequatur, iure non poteſt, cùm hoc iuri diuino, & naturali repugnet.*]

Ac ne illi fortaſsè obijciamus, quod non ſeruauerit formam argumentandi, format hunc ſyllogiſmum.

§ *Summus Pontifex nihil præcipere, vel diſpēſare poteſt cōtra ius naturale, & diuinum: Atqui ſubiectio, et obedientia Principibus, & ſuperioribus debita, eſt de iure naturali, & diuino: Ergo Sūmus Pōtifex nihil cōtra eam præcipere, vel diſpenſare poteſt: & per conſequens non poteſt præcipere ſubditis, ne Principi ſuo tēporali obediāt in eo, in quo Princeps eſt, & ſuperior: & ſi de facto præceperit, licebit ſubditis, tanquam extra territorium ius dicenti, impunè non parere. Vtrunque propoſitum eſt certo certius, ex quibus concluſio neceſſaria conſecutione inducitur: Qui huius argumēti vim eneruauerit, is magnam mecum gratiā inibit. Ego mehercle, vt ingenij mei tenuitatem ingenuè fatear, non ſatis perſpicio, qua poſſit ſolida ratione elidi.*

Reſpondeo. Hæc ſunt omnia refutata in capite viceſimo ſexto, neq; aliquid noui Barclaius attulit hoc loco, ſed alijs, & alijs verbis more ſuo eadem repe-

repetiuit. Sed ne queratur nihil nos ad inſolubilem eins demonſtrationem in forma reſpõdiſſe, diſtinguo aſſumptionem: nam cùm aſſumit, *Atqui ſubiectio, & obedientia Principibus, & ſuperioribus, debita eſt de iure naturali, & diuino*; ſi intelligat de Principibus, & ſuperioribus, pro tẽpore quo Principes, & ſuperiores legitimi ſunt; verum aſſumit, ſed nihil inde concludere poteſt: nam Principes hæretici poſt ſententiam Summi Pontificis declarantis illos excommunicatos, & depoſitos, non sũt amplius legitimi Principes, vel ſuperiores: ſin aũt intelligat de Principibus, & ſuperiorib⁹, pro quocumq; tempore, etiam poſt abrogatum illis imperium? falſum aſſumit, neq; de hac re vllum eſſe dubium poteſt. Nam iure diuino tenentur ſubditi non ſolum obedire Regi tamquam præcellenti, ſed etiam Ducibus, tamquam ab eo miſſis, vt ſcribit S. Petrus in priore epiſt. cap. 2. & tamen poſteaquam Rex abrogauit Duci poteſtatem, non tenentur amplius illi obedire, quemadmodum neque ipſi Regi obedire tenentur, quando iure à Regni ſolio deiectus eſt. Quare Barclaius ſi aliquid ſolidi adferre voluiſſet, debuiſſet probare, Principes terræ cùm ſemel Principatum adepti ſunt, iure diuino in Principatu ita ſtabilitos eſſe, vt nulla vi, nulloque iure deijci poſſint à Principatu. hoc autem in quo totius vertitur cardo quæſtionis, nunquam probare potuit.

Sed dicet, *eſto Principes deponi poſſint, non tamen deponi poſſunt, niſi à ſuperiore.*

Reſpondeo. Papam omninò ſuperiorem eſſe cũ ſit Vicarius Ieſu Chriſti, non puri hominis, ſed Dei & hominis, ac per hoc ſit vice Chriſti Paſtor,

& Pater, & Rector, & Caput omnium Chriſtianorum, etiam Principum, Regum, & Imperatorum vt ſæpè dictum eſt, & ex ipſis diuinis literis manifeſtè deducitur.

At, inquit Barclaius, *Papa quidem ſuperior eſt, ſed non in eadem ſpecie ſuperioritatis: ſuperior enim eſt Regibus, & Principibus in rebus diuinis, & ſpiritualibus: in temporalibus autem fatentur ipſi Pontifices, ſe Regibus ſuperiores non eſſe, vt notum eſt ex cap. Per Venerabilem, Qui filij ſint legitimi, Vbi Pontifex dicit, Regem non habere ſuperiorem in temporalibus.*]

Reſpondeo. Iã hæc omnia ſupra eſſe tractata, & diſcuſſa: oſtendimus enim, Pontificem ſuperiorem eſſe Regibus etiam in tẽporalibus, quando propter ſpiritualia neceſſe eſt diponere de tẽporalibus, quę ſpiritualibus ſubordinata eſſe debent; idq; oſtẽdimus ex cõmuni ſententia Doctorũ, allatis teſtimonijs ſupra ſeptuaginta; itẽ ex cõcilijs Eccleſię generalibus non paucis, denique ex ratione diuinis literis fundata; aduerſus quæ nihil attulit Barclaius, niſi clamores tragicos, & verba turgida, ſed inania. Quod autem Innocentius ſcribit, Reges non habere ſuperiorem in temporalibus, veriſſimum eſt in eo ſeuſu, in quo id Innocentius dicit, quod videlicet ſint Reges, ſupremi Principes temporales, neque habeant ſuper ſe alios Reges, vel Imperatores, excepto Deo, qui eſt *Rex Regum, & Dominus Dominantium*: ſed hoc nõ prohibet, quo minus habeant Reges ſuperiorem ſpiritualem tanta præditum poteſtate, vt poſſit temporalia dirigere ad ſpiritualia, cùm ordinis ratio poſtulet, vt poteſtas temporalis ſubiecta ſit ſpirituali, quando in v-

num

num conueniunt,& vnam Eccleſiam faciunt, quomodo corpus in homine ſubijcitur ſpiritui, & ab eo regitur, &, vbi opus eſt, corrigitur & caſtigatur.

Subiungit poſtea Barclaius longiſſimam apoſtrophem populorum ad Pontificem, in qua quod ipſe millies repetiuit, iterum repetendo tribuit populis; quæ imperitos, & leues permouere forſitã poſſint: ſed homines cordati, & prudentes facilè intelligent, hæc eſſe refugia miſerorum, qui quod viribus obtinere non valent, ea gemitibus, & importunitate extorquere conantur. Veruntamen, ne lector exiſtimet, nos laborem respondendi ſubterfugere velle, aut quæ Barclaius in perſona populi dicit, maiora eſſe, quàm re vera ſint, inſtitutã reſponſionem per modum dialogi, & populum verbis Barclaij loquentem, & Pontificem verbis meis reſpondentem inducam.

DIOLOGISMVS INTER POPVlum nimis addictum Regi terreno, & Pontificem Populo ſalubriter conſulentem.

CAPVT XXXI.

POP. *Pater ſancte, nequaquam es Rege noſtro in temporalibus ſuperior: eoq; non potes obſequium temporale, quod illi præſtamus, impedire.*

PONT. Quando ſalus tua æterna in periculum adducitur propter obſequium temporale, quod Regi præſtas; tunc omninò ſuperior ſum Rege tuo

etiam in temporalibus:nam & illum, & te ad vitã æternam dirigere debeo;& omnia impedimenta de medio tollere,quæ hoc iter impediunt.

POP.*Cur nos facere prohibes,quod Deus nos facere imperat?*

PONT. Abſit;non hoc prohibeo,ſed contra potius impero,ne facias,quod Deus te facere prohibet. Ego Paſtor ſum à Chriſto, qui Dominus gregis eſt conſtitutus. Vos populi,ouiculæ eſtis, Reges veſtri arietes ſunt. Itaque dum Reges veſtri arietes eſſe perſeuerant,ſino vt vos regant,&ducant:ſed ſi vertantur in lupos; æquumne erit, vt patiar duci oues Domini mei à lupis? Itaque iure veto, ne illos ſequamini: nam & hoc Dominus vetat, quoniam cùm nimis grandi periculo ouiculæ reguntur à lupis.

POP. *An quia tuum eſt,voluntatem Dei in lege diuina,& ſcripturis comprehenſam interpretari?*

PONT. Tu dixiſti.

POP. *At non eſt tamen illa interpretatio adhibẽda, quæ legem penitus euacuet,& mandatum omninò deſtruat,ac diſſoluat.*

PONT. Quam legem Dei interpretando deſtruximus, aut diſſoluimus vnquam, vel prædeceſſores mei,vel ego?

POP. *Si quid dubij,aut obſcuri eſt in lege diuina,ad ſedem Petri,id eſt,ad ſedem quam tu nunc tenes, interpretationis veritatem accepturi confugimus:quod autem per ſe clarum eſt,& perſpicuum,id nulla interpretationis luce indiget.*

PONT. Quid tum?

POP. *Cùm Dominus,& Saluator noſter iubeat,nos reddere Cæſari, quæ ſunt Cæſaris, & quæ ſunt Dei*

Deo:

Deo: & deinde per Apoſtolum Principibus, & poteſtatibus ſubditos eſſe, & dicto obedire: tuum eſt nobis declarare, quæ ſunt Cæſaris, id eſt, quæ à nobis Regi noſtro debentur, & quæ ſunt Dei, vt ſua vtrique reddamus: & in ea diſtinctione vocem tuam libenter audiemus. At cùm dicis, nolite quidquam Cæſari, ſiue Principi veſtro reddere, contradicis Chriſto, ac proinde vocem tuam non audimus.

PONT. Quando Dominus dixit, *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari,* iuſſit cenſum dari ei, qui tunc imperabat, neque Iudæos ad idololatriam cogebat, neque adhuc erat ab vlla legitima poteſtate depoſitus: quod idem iuſſit multò antea per Hieremiam Prophetam Deus fieri erga Nabuchodonoſor Regem Babylonis propter eandem cauſam. ſed cum tempore Machabæorum Antiochus Rex populum auertebat à fide, & Religione diuina, non iuſſit Deus, vt eum pro Rege habere pergerent, ſed inſpirauit Matathiæ, & filijs eius, viris fortiſſimis, & religioſiſſimis, vt exercitu congregato bellum cum Antiocho tamquam cum hoſte gererent, & populum in libertatem vindicarent. Sic igitur & tu popule Chriſtiane Regi legitimo, & qui à lege Dei, & Catholica Religione te non auerti, quique propterea à me Chriſti Vicario amatur, vt filius: reddes obedientiam debitam, in ijs quæ contra legem Dei, & fidem Catholicam nõ iubebit. Regem autem, qui te ſiue minis, ſiue blanditijs, ſiue alio modo à via, quæ ducit ad vitam, reuocare conatur, & per ſententiam meam à cœtu piorum eiectus, & Regno priuatus eſt, pro Rege nõ habebis; ſed obedientiam ciuilem Regi debitam alteri exhibebis, qui in eius locũ legitimè ſucceſſerit.

Porrò

Porrò Deo, quæ Dei ſunt reddes, quando fide, ſpe, & charitate Deum coles, neque vllius hominis timore, vel amore à Dei timore, vel amore ſeparari te ſines. Itaque nunquam ex me audies, nolite quidquam Cæſari, aut Principi veſtro reddere; ſed hoc audies. nolite ſeduci, vt etiam pro Cęſare, aut Principe veſtro habeatis, qui re vera Cæſar & Princeps eſſe deſijt.

POP. *Fatemur quidem, & profitemur ſanctitatis tuæ expoſitioni atque interpretationi in legis diuinæ obſeruatione locum eſſe: ſed eam non admitti aſſerimus, quæ facit vt ius naturale, & diuinum ſit ludibrio, & penitus contemnatur, veluti ne à re, qua de agitur, aberremus: iubemur Principibus, & poteſtatibus obedire: tuas in huius mandati obſeruatione explicationes, & reſtructiones, quæ modo mandatum ipſum non extinguunt, tamquam filij obedientes libenter amplectimur: veluti cùm nullam inde obligationem parendi Regibus oriri dicas, niſi in ijs, quæ ad temporalem ipſorum iuriſdictionem pertinent: ſpiritualia omnia Vicario Chriſti, atque Eccleſiæ reſeruanda eſſe. Item cùm admones non eſſe Regi obediendum in eo, quod contra ius diuinum, vel naturale imperat, aut quod alioqui bonis moribus aduerſatur. At quando ſimpliciter, & abſolutè præcipis, ne Principi noſtro legitimo, eiusve monitis, mandatis, & legibus vllo modo obediamus: præcepto tuo parere non poſſumus, quia hoc non eſt mandata Dei interpretari, quod ſanctitati tuæ conceditur: ſed penitus antiquare, & abrogare, quod nullo modo potes.*

PONT. *In multiloquio non deerit peccatum:* videris enim ex Barclaij alicuius ſchola prodijſſe, dū tot verba ſine ratione multiplicas: grauius autem

tem peccas dum doctorem tuum docere,& legiſlatori legẽ dare præſumis: ſed grauiſſimè delinquis, & erras,dum Chriſti Vicario imponis,quod faciat ius naturale,& diuinum ludibrio haberi, quodque mandatum Dei de obedientia Principibus debita antiquare & abrogare velit.nuſquam enim ego,aut prædeceſſores mei ſimpliciter, & abſolutè (vt tu loqueris)præcepimus,ne Principi legitimo,eiusue monitis,mandatis , & legibus vllo modo obediatur. Iſtæ calumniæ, & impoſturæ ſunt Doctoris tui Barclaij:quod enim dicimus, & docemus hoc eſt, vt Principi ab Eccleſia,publica auctoritate excommunicato,& depoſito,qui proinde legitimus Princeps eſſe deſijt, nulla deinceps obedientia debeatur . Id verò cum nullo diuino mandato pugnat: diuinum enim mandatum non hoc habet, vt ei,qui Princeps legitimus eſſe deſijt , obedientia deferatur.Tu verò diligenter attende, & expende vtrum maiorem fidem habere debeas Patri tuo, Chriſti Vicario,& Matri tuæ,Eccleſiæ; an vni falſo fratri, qui te ſeducit, ac facit, vt contra mandatum Dei, Patri,& Matri non obedias,dum obedientiæ Regiæ zelum ſine ſcientia vis habere.

POP *Chriſtus cùm claues Regni cœleſtis Petro tradidit,non dedit ei poteſtatem faciendi de peccato non peccatum.*

PONT. Neſcis quid loquaris: ſiquidem in bono ſenſu dedit Chriſtus Petro poteſtatem faciendi de peccato non peccatum,& de non peccato peccatũ. peccatum eſt inire matrimonium in gradu prohibito,non ieiunare in quadrageſima, die feſto laborare ſeruiliter : & tamen hæc omnia, & alia id genus plurima, diſpenſante Petro auctoritate clauiũ

ſibi

ſibi datarum peccata eſſe deſinunt. contra verò poteſt Petrus addere nouum gradum conſanguinitatis, & affinitatis, addere nouum diem ieiunij, addere nouum diem feſtum, & hinc fient peccata, ſi quis in gradu illo addito coniugium contrahat, aut diebus additis non ieiunet, aut ab opere ſeruili non ſe abſtineat, quæ tamen antea peccata non fuiſſent. Sic igitur peccatum fuiſſet Regi tali, vel tali non obedire; & tamen ſi per claues Petri ille talis Rex, hæreticus declaretur, excommunicetur, & deponatur, iam non erit peccatum illi non obedire. Verum eſt tamen claues Petri ad id non ſe extendere, vt poſſit ſummus Pontifex declarare, non eſſe peccatum, quod eſt peccatum, aut eſſe peccatum, quod peccatum non eſt: id enim eſſet dicere malũ bonum, & bonum malum: quod longiſſimè abeſt, & ſemper abfuit, & aberit à doctrina illius, qui Eccleſiæ præeſt, quæ eſt columna, & firmamentum veritatis.

POP. *Nos igitur cõmunem Canoniſtarum doctrinam in hac parte ſequemur, qui tradunt, mandato Papæ nõ eſſe parendum, ſi vel iniuſtum ſit, vel ex eo multa mala ſeu ſcandalum veriſimiliter eſt futurum, aut turbatio ſtatus Eccleſiæ & Reip. Chriſtianæ oritura: & ideo ſi Papa mandaret Religioſis aliquid, quod eſſet contra ſubſtantiam ordinis, id eſt, quod repugnaret regulæ ab ijs profeſſæ, vt interpretatur Felinus. in cap. Accepim⁹, de fid. inſtrum. & cap. Si quando, de reſcrip. non tenẽtur ei obedire; vt idem Innoc. docet in cap. Ne Dei, de Simonia, quem refert, & ſequitur Martinus de Coraꝫijs, in tract. de Principibus q. 408. & Felinus dicto c. Si quando, & dicto cap. Accepimus: quanto igitur minus debent Regum ſubditi Pontificem, eos ab obedien-*

tia

tia iure diuino, & naturali Regi ſuo debita, & arctiſſimo iuriſiurandi fœdere ſancita, retrahere conantem audire?

PONT. Quæ ſit communis ſententia non ſolùm Canoniſtarum, ſed etiam Theologorũ, & iuris ciuilis peritorum, imò & ipſorum ſacrorum Conciliorum, diſcere poteris ex prolegomenis huius libri, vbi communi conſenſu affirmatur, iure poſſe à ſummo Pontifice iuſtis de cauſis Regem excommunicari, & deponi, & ſubditos ab omni obedientiæ, & fidelitatis vinculo liberari. Nõ eſt autem credibile, Canoniſtas omnes ſecum ipſos pugnare. Cùm ergo dicunt aliqui Canoniſtarum non eſſe obediẽdum Pontifici, quando mandatum ipſius iniuſtum eſt, aut ſcandalorum, & perturbationis cauſa; primum: non loquuntur de Pontifice ex Cathedra docente Eccleſiam vniuerſam: deinde non loquuntur abſolutè, ſed conditionaliter. i. ſi id fieret, ſi fortè contingeret, vt Pontifex alicui particulari homini mandaret aliquid contra legem Dei: tunc enim nota eſt S. Petri doctrina, Act. 5. *Obediendum eſt Deo magis quam hominibus*. Sed quando Pontifices prædeceſſores mei, vt Greg. VII. Innocentius IV. & alij Principes magnos excommunicare ac deponere, & ſubditos eorum ab obedientia liberare voluerunt: id fecerunt ex Cathedra, in Concilio, publica cerimonia, ex auctoritate Dei, & SS. Apoſt. Petri, & Pauli ſibi diuinitus communicata: proinde, qui dicit, non eſſe obediendum Vicario Chriſti, ita præcipienti, is vniuerſam condemnat Eccleſiam, & non tam Canoniſta, quàm Canonum deprauator dici debet. & quamquam nõ exiſtimamus vllũ bonum Canoniſtam in hunc errorem incidiſſe: tamen

tamen ſi quis eſſet, ſecurè poſſet fidelis Chriſtianus & prudens vni, vel alteri Canoniſtæ conditores Canonum anteponere. quod autem dicis, iure diuino, & naturali deberi obedientiam Regibus; verũ eſt de Regibus legitimis, & nondum per ſententiã Iudicis depoſitis: & quoniam ab horum, non ab illorum obedientia te retrahimus; propterea vel falſum nobis imponis, vel fruſtra de nobis quereris.

POP. *Si ob eam cauſam nos iubes Regis noſtri iugum abijcere, quod per obedientiam illi exhibitam, ſpirituale bonum impediatur: reſpondemus, id quicquid eſt mali, ex quodam accedente euenire, ſiue per accidens fieri: malum enim ex bono, aut bonum ex malo per ſe oriri non poteſt: accidens autem illud dolenter ferimus, ſed impedire non poſſumus. Nos officiũ Regi debitum Dei iuſſu perſoluimus, & ſecundum patientiam boni operis gloriam, honorem, & incorruptionem quærimus. Ille ſi debito ſibi obſequio, & tanto Dei beneficio abutatur, Deum ſupra ſe Iudicem, & vindicem acerrimum ſentiet: nobis non licet officium deſerere, & Dei mandatum præterire: vt bonum inde, quantumuis magnum conſequatur, ne eam, quam Apoſtolus nunciat, damnationem nobis ipſis acquiramus.*

PONT. Videtur tibi ſatis aptè conuenire, quod Spiritus ſanctus per os Dauid Prophetæ, & Regis, ait, *Noluit intelligere vt benè ageret:* ſiquidem detrimentum ſpirituale, id eſt, periculum ſubuerſionis animarum, quod eſt annexum obedientiæ ad Regem hæreticum, præſertim quando is Rex fidem Catholicam molitur euertere, ſufficiens cauſa eſt Vicario Chriſti, qui ſuper totam Chriſti familiam conſtitutus eſt, vt Regem illum excõmunicationis ſenten-

ſententia feriat, & dominio illo priuet, quod ſuper fideles habebat. Vbi verò Rex, alioqui legitimus, ob detrimentum ſpirituale Regno priuatus eſt, per ſententiam eius, qui Eccleſiam vniuerſam regit, nõ ſolùm non tenetur populus illi parere, ſed tenetur non parere; ac per hoc cùm illi iure depoſito obedientiam præbet, non per accidens, ſed per ſe cauſa eſt mali, & inobedientiæ peccatum incurrit, vt inobedientię peccatum euitet. Neque officium Regi debitum Dei iuſſu perſoluit; ſed officium Regi indebitum Deo prohibente perſoluit. qui verò Regi, vt dictum eſt, iure depoſito obedientiam denegat, non facit malum, vt bonum inde ſequatur: ſed facit bonum, vt malum grauiſſimum euitetur: neque damnationem ſibi ipſe acquirit, ſed à damnatione, quam alioqui incurreret liberatur. Quod ſi hæc non intelligis popule ſtulte, & inſipiens; cur non audis me Paſtorem tuum? cur iudicio tuo fidis? cur ſeduceris ab alieno? Oues certè Paſtorem proprium ſequuntur, quia ſciunt vocem eius: alienum autem non ſequuntur, ſed fugiunt ab eo, quia non nouerunt vocem alienorum, inquit Veritas, Ioan. 10.

POP. *Qui iubet nos Regibus obedire, & reddere Cæſari quæ ſunt Cæſaris, nullam bonos inter & malos Principes diſtinctionem facit, ac per hoc nec nos diſtinguere debemus.*

PONT. Addo etiam cum Apoſtolo Petro, obediendum eſſe *non tantũ bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis*. 1. Petr. 2. Itaque non diſtinguimus inter bonos & malos, dum ſuperiores ſunt: ſed quæſtio noſtra eſt, An ſit obediendum Regi per ſententiam reiecto, ac depoſito; huic enim obedientiam exhiberi

Chriſtus non iubet, & Vicarius Chriſti prohibet, vel potius Vicarium ſuum Chriſtus ipſe prohibet: proinde qui obedientiam illi exhibet, Chriſto non obſequitur, & Vicarium Chriſti lædit.

POP. *Si, vt docet B. Auguſtinus, is qui continentiã Deo vouerit, nullo modo debet iſta compenſatione peccare, vt ideò credat vxorem ſibi eſſe ducendam, quia promiſit quæ nuptias eius appetit, futuram ſe eſſe Chriſtianam: atque ita acquirat Chriſto animam in morte infidelitatis poſita femina, quæ parata eſt, ſi huic nupſerit, fieri Chriſtiana: quanos apud Deum excuſatione vtemur, ſi vt ſperatum aliquod bonum eueniat, iuriſiurandi religionem, & fidem violemus Deo, Regiq́; noſtro datam? nihil enim anima precioſius, pro qua Dominus, & Saluator mori dignatus eſt: ſi ergo vt eam Chriſto lucremur, peccare non liceret, eccuius rei cauſa peccandum?*

PONT. Non ſunt facienda mala, vt veniant bona. hæc doctrina Apoſtolica eſt, ac per hoc & noſtra: hinc non licet votum caſtitatis violare, vt animas Chriſto lucremur: neque licet contra iuriſiurandi religionem aliquid facere, vt Mundum vniuerſum ſaluum faciamus: ſed non ideò non licet mihi, cui Chriſtus dixit in perſona S. Petri, *Quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis*, & in votis diſpenſare, & à iuramenti vinculo ſoluere, qui autem Apoſtolica auctoritate, vel voto, vel iuramento ſolutus eſt, iam non peccat contra votum, vel iuramentum, ſi ea faciat, quæ antea ligatus voto, vel iuramento facere non poterat: quẽadmodum enim inter homines, qui debet alteri pecunias, peccat, ſi non reſtituat: ſed ſi creditor ſoluerit debitorem obligatione reddendi, iam non

pec-

peccabit etiam ſi nunquam reſtituat: ſic etiam dum votum, aut iuramentum viget, & ligat; peccat qui illa non ſeruat; ſed ſi Vicarius Dei, accepta à Deo auctoritate, & ipſius Dei nomine relaxat obligationem voti, vel iuramenti, iam non peccat qui ea non ſeruat. ſtulta igitur eſt illa interrogatio tua, *eccuius gratia peccandum?* quaſi hoc à populo Sacerdos diſcere opus habeat.

POP. *Quod autem præterea dicis, te nos ab huius officij vinculo abſoluere, atque abſolutos declarare: id non omnem conſcientijs noſtris ſcrupulum adimit; ſed animo pendere, ac dubitare magis de tua poteſtate facit: quòd ſciamus præceptum, cuius tu nobis gratiam te facturum promittis, Dei & naturæ lege eſſe ſancitum: ſanctitatem verò tuam non poſſe, ne quidem de plenitudine poteſtatis, legis naturalis, & diuinæ gratiam cuiquam facere.*

PONT. Iam indocilem omninò te præbes, cũ ad eadẽ ſemper reuolueris. Non ego tibi gratiã facio præcepti naturalis, vel diuini, cùm ab obedientiæ vinculo te abſoluo. non enim permitto vt Regi non pareas, quod eſſet contra ius diuinum; ſed facio, vt ille qui tibi Rex erat, non ſit tibi deinceps Rex: quemadmodum, qui donat ſeruum libertate, non concedit, vt ſeruus non teneatur obedire Domino, quod eſſet etiam contra ius diuinum: ſed facit vt Dominum non habeat, cui obediat, & qui filium emancipando eximit à poteſtate patria, non docet liberum eſſe filijs, parentibus non obedire, ſed facit vt ille, qui filius erat, iam non cenſeatur filius. Et qui votũ, aut iuramentũ relaxat, non dat facultatem violandi vota, vel iuramenta, ſed facit, vt non habeat votum, vel iuramentum.

POP. *Tibi igitur in ſpiritualibus, Regi in temporalibus obſequemur: vtrumque Deus iubet, vtrumque præſtabimus.*

PONT. Si (vt paulò ante dicebas) pendebas animi, & dubitabas; cur in re dubia te ipſe Iudicem conſtituiſti; & tam audacter concluſiſti? Deus certè in Deuter. cap. 17. in rebus dubijs, & obſcuris remittit homines ad Sacerdotem, nec vult vt vnuſquiſque ſit iudex. Et tu ipſe paulò ante dixiſti, in rebus dubijs ad Sedem Petri eſſe confugiendum; cur igitur in dubitatione tam graui, ad locum quẽ elegit Dominus, id eſt, ad Sedem Petri non confugiſti? Ac vt intelligas te tua concluſione nihil effeciſſe: attende primùm, Deum quidẽ iubere, vt Pontifici obedias in ſpiritualibus, ſed non iubere vt in ſpiritualibus tantùm; imò iubere, vt conſquenter etiam obedias in temporalibus; ſed Regi qui legitimè regnat, non Regi, qui ob hęreſim, vel alia iuſta de cauſa Regno priuatus eſt: nam & ipſi Pontifici obedire non deberes in ſpiritualibus, ſi fortè (quod fieri non poſſe piè credimus) in hæreſim lapſus ab Eccleſia Pontificatu priuatus eſſe denunciaretur. Attende poſtremò, dubitationem de poteſtate Papæ, an ad temporalia ſe extendat non eſſe dubitationem de re temporali, ſed de re ſpirituali, & ſupernaturali, quæque non ab arbitrio, vel iudicio hominum; ſed ab inelligentia Scripturarum, & interpretatione voluntatis diuinæ dependet. quare non tuo iudicio, ſed Eccleſiæ in tam graui dubitatione ſtare debuiſti. Eccleſia verò, & per caput ſuũ Chriſti Vicarium, & per Concilia, id eſt, per principalia membra ſua, & per Doctores Theologos, & Canoniſtas, id eſt, per linguas ſuas, non obſcurè

docuit,

docuit, Poteſtati ſpirituali ſubiectam eſſe poteſtatem temporalem, vt corpus animę, & ideò poteſtatem temporalem etiam Regiam, à poteſtate ſpirituali, quæ pleniſſimè reperitur in Papa, dirigi, & corrigi, iudicari, & mutari poſſe, cùm deuiat.

POP. *Minas denique, quas mandato inſeris miramur quidem, & ex parte metuimus: ſed non ita ſumus meticuloſi tamen, vt plus eas, quàm oportet timeamus; aut ijs ita terreamur, vt metu iniuſtæ excommunicationis, iuſtum, ac iure debitum obſequium Regi noſtro denegemus. Licet enim vulgo iactetur, omnē excommunicationem eſſe timendam: ſcire tamen oportet iniuſtam excommunicationem, nō lædere eum in quem fertur, ſed eum potius à quo fertur: ſi ideò nos anathematis mucrone ferias, quia nolumus mandatū Dei, te iubente, prætergredi, & malum facere: maledictio vertetur in benedictionem, vt quamuis ligati exterius videamur, interius ſoluti, atque innocentes maneamus.*

PONT. Hoc nimirum eſt quod Sapiens dicit, *Impius cùm in profundum venerit, contemnit*. In hãc te foueam præcipitem egit ſuperbia, quia te ipſe Iudicem rerum diuinarum, & cœleſtium conſtituiſti: & in huius foueæ profundum demerſus iudicium non ſolùm Vicarij Chriſti, ſed ipſius etiam Chriſti contemnis. Nam etiam ſi timere te dicas minas cenſurarum Eccleſiæ; tamen cùm audacter pronuncias, eis te non pariturum, non ſolùm timorem excludis, ſed addis manifeſtè contemptum: qui enim verè timet, ſaltem ex timore mandatum obſeruat. Quod autem dicis, iniuſtam ſententiam non lædere eum, in quem fertur: verum eſt quando is, in quem fertur, eam humiliter tolerat, & obſeruat,

Digitized by Google

ſeruat, donec iniuſtitia, vel potius nullitas eius manifeſtè ſe prodat. Sed cùm is, in quē fertur, eam ſuperbè contemnit, & audacter mandata tranſgreditur, ſi non lædit eum excommunicatio iniuſta, vel nulla, lædit tamen ſuperbia, & tumor, quo Paſtoris mandata contemnit. Sed hæc dicenda eſſent, ſi cenſura, & mandata, de quibus nunc loquitur, aliquam iniuſtitiæ, vel nullitatis ſpeciem præſeferrent. At cùm Vicarius Chriſti ſub excommunicationis pœna populis iubet, vt Regi hæretico, vel alias iuſtè excommunicatio, atque depoſito, non obediant: quæ ſuſpicio iniuſtitiæ ſuboriri poteſt? nō enim vt tu falsò affirmas, Pontifex anathematis mucrone te ferit, quia non vis mandatum Dei, ipſo iubente prætergredi, & malum facere: ſed contra potius, quia mandatum Dei, Pontifice prohibente, vis tranſgredi, & malum inobedientiæ facere. Nuſquam enim mandauit Deus, vt Regi hæretico, & excommunicato, ac depoſito, populus obſequiū præſtet: ſed mandauit, vt hæreticos vitet, & ne *Aue* quidem illis dicat, vt Paſtori ſuo obediat, & vocem eius audiat.

Atque hæc ſunt, quæ Barclaio in perſona populi dicere placuit; ad quæ non ſine ſtomacho reſpondi, cùm valdè me pigeat eadem toties replicando tempus, & operam perdere; & tamen hac puerili apoſtrophe tandem finita, iactat Barclaius firmiſſimis demonſtrationibus, & ineluctabilibus argumentis rem totam eſſe concluſam.

RE-

REFVTANTVR FALSA *quædam pronunciata Barclaij, quæ digrediendo effutijt.*

CAPVT XXXII.

IN capite triceſimoprimo Barclaius multa repetit, quæ ſupra dixerat de maioribus noſtris, qui Principes infideles, cùm facilè poſſent eos opprimere, patienter tolerarunt: item de turbis excitatis in Eccleſia occaſione Gregorij VII. & Bonifacij VIII. qui Principes Chriſtianos, vel re ipſa depoſuerunt, vel deponere tentarunt. Addit verò reprehenſionem Clementis Septimi, & Pauli Tertij in hæc verba.

§ *De poſtremis duobus Pontificibus auſim affirmare (eſt enim orbi notiſſimum) in cauſa eos fuiſſe perdendæ Religionis in Anglia, quòd iſtam tam inuidioſam, & latè patentem poteſtatem in Regni illius Principem, & populum ſibi aſſumere, & exercere conati ſint.*

Hæc verò falſitas & calumnia tam eſt manifeſta, & notoria, vt mirum ſit ab homine, qui ſe in hiſtorijs verſatum profitetur, proficiſci potuiſſe. Sed odium in Pontifices, & maledicendi libido, non ſolùm mentem excæcat, ſed etiam memoriam perdit. Quis enim ignorat Clementem Septimum optaſſe modis omnibus Henrico VIII. Angliæ Regi ſibi amiciſſimo gratificari, modo iuſtitia, & Religio id paterentur? *At Henricum anathemate ferijt; & extat ſentẽtia Clementis in Henricũ apud Nicolaũ*

Sanderum lib.1.de Schiſmate Anglicano. Verum eſt, ſed coactus fuit, & cauſa anathematis adeò iuſta fuit, vt ne Barclaius quidem eam reprehendere poſſit, quamuis maximè vellet: nimirum Henricus cõtra omnia iura, cum maximo totius orbis terræ ſcandalo, lite pendente ad tribunal Summi Pontificis, & ipſo Summo Pontifice palàm prohibente, & cenſuras Eccleſiæ comminante, Catharinam legitimam coniugem à ſe abdicauit, & Annam Bolenam ſibi multis modis affinem matrimonio iunxit; ita ſeparauit quod Deus coniunxit, & coniunxit quæ Deus ſeparari mandauit. Quæro igitur à Barclaio an potuerit Clemens Pontifex, ſalua pietate, aliud agere quam quod egit? certè peccare non licet vllius boni acquirendi gratia; quomodo autem Pontifex nõ peccaſſet, ſi matrimonium Regis cum Catharina iure contractũ diremiſſet; & matrimoniũ eiuſdẽ Regis cum Anna, quæ ipſius Regis ſoror & filia ex affinitate erat, approbaſſet? id enim ita ſe habere, ex confeſſione ipſius Regis, Nicolaus Sanderus demonſtrat. li.1.de ſchiſmate Anglicano. Ergo cauſa perditionis Angliæ, nõ Pontificis iuſtitia, ſed Regis impotens libido fuit. Paulus verò tertius ſeueriorem quidem ſententiã in Henricũ protulit, ſed quando iã Rex à Catholica Fide defecerat, ſeq; per nouã & inauditã hæreſim caput Eccleſiæ cõſtituerat, & Regnum ſuum à communione corporis Chriſti myſtici ſeparauerat. Quare non potuit eſſe cauſa Paulus Pontifex perditionis Angliæ, quæ iã perierat; neq; aliud propoſitũ fuit Pontifici, niſi vt gregẽ, & Regẽ perditũ, ſi quo modo poſſet, inueniret, atque ad viam veritatis errantem reduceret, & mortuũ in peccatis ad vitã gratiæ reuocaret; vt de

eo di-

eo dicere poſſet, *Filius meus mortuus erat, & reuixit, perierat, & inuentus eſt.* Vide apud Sanderum loco citato, defectionem Regis, & Regni anno 1534. & ſententiam Pontificis Pauli III. anno 1535. quam etiam ſententiam idem Pontifex ob ſpem aliquam conuerſionis Regis oſtenſam, vt in eodem loco Sãderus notat, executioni mandari noluit.

Subiungit poſtea falſitatem aliam, non in hiſtoria, ſed quod grauius eſt in Fide, & Religione Catholica: § *Reges*, inquit, *non in eadem cauſa ſunt, ſed ſupra omnes leges humanas, omneq; ius poſitiuum, ſoli Deo adminiſtrationem reddituri, & quantò tardius, tantò ſeuerius puniendi. Aduerſus priuatos executio parata eſt, quam nequeunt niſi ex indulgentia Principis euitare. Aduerſus Principes quæ poteſt fieri exequutio, cùm nullis humanarum legum ſanctionibus teneantur, nulliſquè ad pœnam vocentur legibus, tuti imperij poteſtate? Nam quod in iure expreſſum eſt, Principem legibus eſſe ſolutum, cùm de omnibus legibus, tùm maximè de pœnarijs intelligunt, vt ijs Princeps, etiamſi delinquat, non coerceatur.*]

Hæc verò Barclaij ſententia primùm ſecum ipſa pugnat: nam ſi legibus omnibus humanis Reges ſoluti ſunt, certè non delinquunt, cùm ſecundum eas non operantur. *Vbi* enim *non eſt lex, nec præuaricatio*, inquit Apoſtolus ad Rom. 4. quomodo ergò Barclaius in vltimis verbis dixit, Principes non puniri, etiam ſi delinquant? admittit enim eos delinquere, cùm leges humanas non ſeruant, & tamen affirmat eos legibus non teneri: qui autem legibus non tenentur, vtique non delinquunt, ſi eas non ſeruent. Reſpondebit fortaſſe, Principes non teneri

Digitized by Google

legibus, quantum ad coactionem; teneri autem quantum ad directionem. Quamuis autem videantur verba eius Principes ab omni legum humanarum obligatione liberare: tamen admiſſa reſponſione paulò antè allata, iterum quæro, velit ne Barclaius Principes ſolutos vi coactiua legum humanarum omnium tum ciuilium tum Eccleſiaſticarum, an ciuilium tantùm: nam ſi dixerit, eos ſolutos eſſe vi legum ciuilium tantùm; certè aliter ſentit, aliter loquitur. diſertis enim verbis dicit, Principes eſſe ſuper omnes leges humanas, omneque ius poſitiuum, & nullis humanarum legũ ſanctionibus teneri: leges autem Eccleſiaſticas, quę à ſummis Pontificibus, concilijsve Epiſcoporum conduntur, humanas eſſe, & ad ius poſitiuum pertinere dubitari non poteſt. Sin autem, vt verba ſonãt, ſolutos vult eſſe Barclaiꝰ Principes legibus Eccleſiaſticis Pontificum, & Cóciliorum, errat in doctrina fidei manifeſtè, & repugnat ijs, quæ ſupra nõ ſemel repetiuit, Principes Chriſtianos omnes ſubiectos eſſe ſpirituali poteſtati Summi Pontificis, vt oues baculo paſtoris, & poſſe cenſuris Eccleſiaſticis, & ipſa etiam excommunicatione coerceri. & cap. 32. addit, Poſſe Principes per ſummum Pontificem priuari omnibus cómodis regenerationis in Chriſto, item tradi Satanæ vſque ad legitimam errati, & contumaciæ ſatisfactionem. Et quoniam priuari tot commodis, & Satanæ tradi, grauiſſima pœna eſt omnium conſenſu, fateri debet, paratam eſſe aduerſus Principes executionem, & eos quoque ad pœnã legibus vocari: quæ ſunt omninò contraria ijs, quæ hoc loco ſcripſit. ſed veniamus ad ea, quæ ad inſtitutum noſtrum propriè pertinent.

DEFEN-

DEFENDITVR PARS SECVNda rationis quintæ principalis pro poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXXIII.

IN capite triceſimoſecundo Barclaius ex longa digreſſione domum rediens, proponit, ac diſcutit, & refellere nititur ſecundam partem rationis meæ principalis, quæ hac ratiocinatione continebatur, *Poteſt Paſtor arietes furioſos deſtruentes ouile ſeparare, & recludere: Princeps autem eſt aries furioſus deſtruens ouile, quando eſt Catholicus fide, ſed adeò malus, vt multum obſit Religioni, & Eccleſiæ, vt ſi Epiſcopatus vendat, Eccleſias diripiat, &c. Ergo poterit Paſtor Eccleſiæ eum recludere, vel redigere in ordinem ouium.*

Hanc ratiocinationem Barclaius impugnaturus incipit à cenſura vocabulorum, ac dicit, *excludere* dicendum erat, non *recludere*: recludere enim aperire eſt. At ego per recludere, non excludere, ſed includere ſignificare volui: ſolent enim Paſtores Arietes furioſos includere in aliquem locum, vt non poſſint cornibus ouiculas petere, vel pedibus conculcare. *Sed recludere*, inquit ille, *aperire eſt, non claudere*. Verùm eſt id quidem, cùm dicimus, recludere fores, aut domum, aut carcerem; ſed cùm dicimus, recludere aliquid intra fores, aut hominem in domo, vel carcere recludere; tum recludere, accipitur pro eo quod eſt claudere, vel includere: & hoc poſteriori modo ſignificare volui, Arietem à paſtore recludi in loco aliquo anguſto, & muni-

& munito, vnde non facilè poſſit egredi. Ac ne putet Barclaius, me ſine auctore eſſe loquutum, legat Hincmarum in vita S. Remigij, Iuonem in Epiſt. 49. Aimoinum, in lib. 4. hiſtoriæ cap. 57. & inueniet paſſim *recludere* ab Auctoribus non malis vſurpari pro *includere*, quo modo religare, non eſt ſoluere, ſed iterum, vel arctius ligare. Ac vt os Barclaij penitus obſtruamus, audiat ſanctum Hieronymum, auctorem primæ claſſis, in libro aduerſus Vigilantium, ſic loquentem: *Ais vel in Sinu Abrahæ, vel in loco refrigerij, vel ſubter aram Dei animas Apoſtolorum, & Martyrum conſediſſe, nec poſſe ſuis tumulis, & vbi voluerint adeſſe præſentes: Senatoria videlicet dignitatis ſunt, & non inter homicidas teterrimo carcere, ſed in libera, honeſtaq; cuſtodia, in Fortunatorum Inſulis, & in campis Elyſiis recluduntur:* hæc ſanctus Hieronymus, cui non audebit, opinor, Barclaius dicere, recludere aperire eſt, proinde includuntur dicendum erat, non recluduntur. Ac vt ex eodem ſancto Hieronymo referamus Barclaio gratiam fraternæ correptionis; meminerit ſe capite triceſimo iuraſſe per Herculem, cùm ait, *Ego me Hercle*, &c. & audiat ſanctum Hieronymum in Epiſtola ad Damaſum, de filio prodigo dicentem, *Abſit vt de ore Chriſtiano ſonet, me Hercule, & me Caſtor, & cætera magis portenta, quàm numina.* Sed his omiſſis, veniamus ad ſeria.

Admittit Barclaius ratiocinationem meam totam, & omnia, quæ inde per bonam conſecutionem deducuntur. Sed negat inde aliud effici poſſe, niſi vt Paſtor, id eſt Papa, Arietem furioſum, id eſt Regem deterrimum poſſit per excommunicationem ab ouili excludere, & priuare ſpiritualibus beneficijs

Digitized by Google

ficijs Sacramentorum,& ſuffragiorum: ſed non vltra procedere ad vllam pœnam temporalem, qualis in primis eſt priuatio temporalis iuriſdictionis,aut dominij.

Sed Barclaius non percepit vim argumenti ex propoſita ſimilitudine,quam admiſit, vt aptam atque idoneam ad hanc rem explicandam,& probandam. Neque enim Paſtor arietem furioſum ſolùm excludit à grege;ſed alligat, & recludit, ſiue includit in aliquo angulo,vt non poſſit amplius Dux eſſe gregis. Et ad huius paſtoris ſimilitudinem ſucceſſor ſancti Petri, & Vicarius Chriſti Principē Chriſtianum deſtruentem Eccleſiam, alligat vinculis excommunicationis, & quodam modo includit in angulum,dum non ſinit, vt regat amplius populos Chriſtianos.

Quod autem Barclaius dicit, Poſſe Principem excommunicari,ſed non poſſe priuari niſi ſpiritualibus bonis,ac per hoc non poſſe priuari auctoritate,vel iuriſdictione,vel dominio temporali,neque poſſe ſubditos eius abſolui à fidelitate, & obedientia,quam illi debebant:mirum eſt,cum ſacri Canones,quorum ſcientiam ipſe profitetur, inter excōmunicationis effectus ponant,non ſolùm priuationem Sacramentorum, & ſuffragiorum; ſed etiam commercij ciuilis,ac præcipuè forenſis, vt nō poſſit excommunicatus pro tribunali ſedere, & iudicare, neque ſubditi comparere in iudicio coram excommunicato,vt eſt communis ſententia, ex ca. *Ad probandum*,de ſent.& re iudic. & ex cap. *Decernimus*,de ſent.excommunic.in 6.Item priuationem vel ſuſpenſionem iuriſdictionis, & abſolutionem ſubditorum à fidelitate: de qua re apud Gratianum

15.q.

15.q.6. Can. penultimo ſic legimus, *Nos ſanctorum prædeceſſorum noſtrorum ſtatuta tenentes, eos qui excommunicatis fidelitate, aut ſacramento conſtricti ſunt, Apoſtolica auctoritate à iuramento abſoluimus, & ne ſibi fidelitatem obſeruent, omnibus modis prohibemus, quouſque ipſi ad ſatisfactionem veniant.* & Can. vl. *Iuratos milites Hugoni Comiti, ne ipſi quãdiu excommunicatus eſt, ſeruiant prohibeto, qui ſi ſacramenta prætẽderint, moneãtur, oportere Deo magis ſeruire, quàm hominibus.* Denique in caſu hæreſis priuari etiam dominio docet ſanctus Thomas in 2. 2.q.12.art.2.his verbis, *Quam citò aliquis per ſententiam denunciatur excommunicatus propter apoſtaſiam à fide, ipſo facto ſubditi abſoluti ſunt à dominio eius, & à fidelitatis iuramento, quo ei tenebantur.* Et quamuis extra caſum hæreſis ex vi ſententiæ excõmunicationis non ſequatur priuatio dominij temporalis, ſiue rerum particularium, ſiue Regnorum, & Principatuum; tamen poſſe per Summum Põtificem priuari Reges, alioſq; Principes iuſtis de cauſis Regno, vel Principatu, probatum eſt ſupra teſtimonijs, & rationibus multis, neq; ea potuit Barclaius cauillationibus ſuis vllo modo conuellere.

At, inquit, *bona temporalia, quæ ciuili, & humana poteſtate poſſidentur, de manu Principis politici accipiuntur: ergo non poſſunt auferri per excommunicationem, quæ eſt ſententia Iudicis ſpiritualis: quemadmodum ſpiritualia, non poſſunt tolli per ſententiam Iudicis temporalis.*

Reſpondeo. Bona temporalia, quamuis humana, & ciuili poteſtate poſſideantur, tamen bonis ſpiritualibus ſubordinantur, & poteſtas ipſa temporalis poteſtati ſpirituali ſubijcitur. Ideò verũ quidem

dem eſt, non poſſe ſpiritualia tolli per ſententiam Iudicis temporalis, quoniam ſpiritualia non ſubordinantur temporalibus, neque poteſtas ſpiritualis temporali ſubijcitur: ſed non eſt verum, non poſſe temporalia aliqua tolli per excommunicationem, quæ eſt ſententia Iudicis ſpiritualis. Neque hoc in dubium reuocari poteſt, cùm ſatis conſtet commercium ciuile, & actiones forenſes, bona eſſe temporalia, & ciuilia: & tamen iſtis bonis tẽporalibus priuari excommunicatos, pręſertim poſt publicam denuntiationem, vel declarationem.

REFVTATVR ERROR BARCLAII de exemptione Clericorum.

Caput XXXIV.

TRanſit deinde Barclaius ad exemptionẽ Clericorum, ſumpta occaſione ex eo quod dixerat, bona temporalia non poſſe dari, nec auferri, niſi à Principe temporali, & neminem poſſe iudiciũ Principis in temporalibus declinare. Et quia poterat aliquis obijcere Clericos exemptos eſſe à poteſtate Principum, ac per hoc etiam in temporalibus poſſe eorum iudicium declinare: reſpondet, Clericos priuilegio Principum exemptos eſſe, cùm alioqui iure communi ſubditi eſſent, ſicut cæteri. Digreditur igitur in hoc ca. & ſequenti ad exemptionem Clericorum, & multa dicit, quæ non ſolùm à veritate, ſed etiam à communi ſcriptorum ſententia abhorrent.

Primùm dicit, antequam Clerici beneficio Principũ eximerentur, iure communi ſubiectos fuiſſe iudi-

iudicio Magiſtratuum temporalium. Id probat duplici ratione: primum ex eo, quod Clerici, non ſolùm Clerici ſunt, ſed etiam ciues Reipublicæ politicæ; & citat librum meum de Clericis cap. 28. Deinde ex eo quod olim ſub optimis, & pijſſimis Principibus cauſæ Clericorum tam ciuiles, quam criminales, exceptis cauſis Eccleſiaſticis, apud politicos, & temporales Iudices agitabantur, & citat caput quintumdecimum huius libri, vbi hoc demonſtraſſe ſe putat.

Ad hoc reſpondeo, Clericos non ſolo priuilegio Principum, ſed etiam decretis Summorum Pontificum, &, quod maius eſt, diuino iure exemptos fuiſſe, ac per hoc exemptos fuiſſe, antequam Principum priuilegio eximerentur. Quod autem Clerici ſint ciues, & pars quædam Reip. politicæ, probat, eos teneri ad obſeruandas leges ciuiles vi rationis, non vi legis. atque ad hoc probandum ego rationem illam adduxi, qua nunc abutitur Barclaius ad probandum iure communi ſubiectos fuiſſe Clericos ciuili magiſtratui: quod tamen inde non rectè probatur. Quod verò ſub pijs Principibus ante Iuſtiniani tempora cauſæ ciuiles, & criminales Clericorum apud Magiſtratus politicos aliquando agitarentur: dico, inueniri quidem leges Principum in Codice, tit. *de Epiſcopis, & Clericis*, qud diſponunt de cauſis Clericorum apud ſeculares Iudices terminandis: ſed inueniri etiam Canones Conciliorum eiuſdem ætatis, vt Carthaginenſis tertij can. 9. Mileuitani can. 19. Calcedonenſis can. 9. & aliorum, quibus prohibetur Clericis acceſſus ad iudicia ſecularia. Itaque pijs Principibus nondum ſatis nota, & explicata erat exemptio,

ptio, quam iure diuino Clerici habebant: & Sancti Patres paulatim eam explicare, atque introducere nitebantur.

Secundò, Barclaius dicit, mirari ſe, Bellarminum aſſerere, Papam potuiſſe eximere ſimpliciter Clericos, propria auctoritate per legem canonicam, à ſubiectione temporalium Principum. § *Id enim*, inquit, *pace tanti viri dicam, eſt falsò falſius: quia lex Chriſti neminē priuat iure, dominioq́; ſuo: priuaret autē, ſi per eam ius, & dominium temporale, quod Principes antequam fierent Chriſtiani in Clericis habebant, ipſis inuitis auferret.*] hæc ille.

Sed vt magis Barclaius miretur, non ſolus Bellarminus, neque ſoli illi, qui inter Theologos, & iureconſultos maximè fauere videntur exemptioni Clericorum; ſed illi etiam, qui parum fauere exiſtimati ſunt, idem prorſus dicunt. hæc enim ſunt verba Dominici à Soto, in 4. ſent. diſt. 25. q. 2. art. 2. concluſ. 6. *Papa potuit etiam inconſultis Principibus, & debuit Clericos ab eorum exactionibus, & foro excipere: cui quidem exemptioni Principes contrauenire nequeunt.* Atque hoc idem docet Didacus Couarruuias Iureconſultus nobilis Sotum ſequutus in practicis quæſt. q. 31. concl. 3. his verbis, *Potuit Summus Pontifex Clericos, & eorum res à iuriſdictione ſeculari eximere: idq́; conueniens fuit, & eſt Chriſtianæ Reip. non tantùm in ſpiritualibus, quod iure diuino iam erat inſtitutum, ſed etiam in temporalibus.* & concl. 4. *Quamuis exēptio Clericorum à iuriſdictione ſecularium iure tantū humano ſit introducta, Princeps tamē ſecularis, vtcunq́; ſummus ſit, non poterit huic immunitati, aut exēptioni proprijs legibus, propriave auctoritate derogare.* Deſinat ergò iã Barclaius mirari, ſi

Bellar. dicit, quod ferè omnes dicunt, & nolit ipſe, quaſi ſolus ſapiat, id negare, quod ferè nullus negat.

At, inquit, *lex Chriſti neminem priuat iure, dominioque ſuo.* Verùm eſt per ſe, ac propriè; quaſi hoc ipſum intendat, niſi aliquis culpa ſua priuari mereatur. Sed tamen dum euehit laicos ad ordinem altiorem, id eſt, Clericorum, non eſt mirum, ſi conſequenter priuet Principes iure, quod in eos habebāt, dum eſſent in gradu inferiore: neque deſunt exempla in alijs rebus, tam prophanis, quam ſacris. Euehit Rex priuatum hominem, qui ſubiectus erat Comiti, ad Principatum; conſequenter priuat Comitem iure quod in illo habebat, & fortaſſe Comitem eūdem ſubijcit illi Principi iam effecto, cui idem Comes antea iam præerat. Euehit Papa ſimplicem Presbyterum, ſubiectum alias Epiſcopo in Metropolitanum, ac per hoc ſine vllius iniuria facit, vt qui antea ſubiectus erat Epiſcopo, incipiat tamquam Metropolitanus Epiſcopo præeſſe, cui paulò ante ſubiectus erat. Ius habebat Maritus infidelis in coniugem infidelem; conuertitur mulier ad fidem, & conſequenter liberatur à ſubiectione viri infidelis, & ſine iniuria vlla lex Chriſti priuat virum infidelem iure, quod in vxorem ſuam habebat. pari ratione per matrimonium, per verba de præſenti contractum, acquirit vir Chriſtianus ius in vxorem Chriſtianam, & tamen ſi intra tempus à iure præſcriptum, velit illa ad profeſſionem vitæ altioris aſcēdere, & ſanctimonialis fieri, lex Chriſti priuat virum iure, quod acquiſierat, non per ſe, ſed conſequenter: non enim intendit lex Chriſti virum illum iure ſuo priuare, ſed feminam ad altiorem gradum euectam honorare. Denique euehitur

Digitized by Google

tur filiusfamilias in Epiſcopum, priuatur Pater ipſius poteſtate patria, non vt ipſe afficiatur iniuria, ſed quia non decet patrem ſpiritualem ſubijci poteſtati parentis carnalis.

At rurſus obijcit Barclaius dicens: § *Deinde cùm ipſemet Papa exemptionem ſuam, non alio iure, quàm Principum largitate, & beneficio nactus ſit, (nam vt aduerſarij fatentur ſubiectus erat de iure, & de facto Ethnicis Principibus, ſicut alij Ciues) abſurdum eſt dicere, eũ potuiſſe liberare alios ab illa ſubiectione: alioqui id in eum conueniret, alios ſaluos fecit: ſeipſum nõ potuit ſaluum facere.*

Reſpondeo. Argumentum Barclaij duplici vitio laborat: nam & antecedens habet falſum, & conſecutionem vitioſam. Falſum in primis eſt, Pontificẽ non alio iure, quã Principum largitate, & beneficio, exemptionem ſuam nactum eſſe: qui enim Vicarium ſuum in terris eum inſtituit, is hocipſo exemit eum ab omni poteſtate Principum terræ: ſed etiã ſi ſubiectus iure fuiſſet Regibus, vel Imperatoribus Ethnicis: non tamen ſequeretur, eum ſubiectum quoque eſſe debere Regibus, vel Imperatoribus Chriſtianis, niſi ipſorum largitate & beneficio eximeretur. Nam cum ſit ipſe ſuper omnem familiam conſtitutus, & Reges, atque Imperatores ab eo in eandem familiam coaptentur, vt ab ipſo regantur, & dirigantur, certè nulla ratio patitur, vt ipſe illis ſubijciatur, quibus iure diuino præſidet. Sed benè habet, quod Barclaius ita irridendum putauit Vicarium Chriſti, quo modo perfidi Iudæi Chriſtum irridebant: qui tamen vel inuiti confitebantur, multos à Chriſto ab ipſa morte ſaluos factos fuiſſe, & ſacrilegè mentiebantur, eũ non

potuiſſe ſeipſum ab interitu ſaluum facere.

Tertiò. Barclaius dicit, non eſſe verū quod multi dicunt, à veteribus Concilijs fuiſſe Clericos à poteſtate, & iuriſdictione Magiſtratuum ciuilium exemptos; qui etiam addit, Patres, qui in Concilijs interfuerunt, vetuiſſe quidem, ne Clerici adirent tribunalia Iudicum ſecularium: ſed non vetuiſſe, ne vocati reſponderent: neq; vllo modo prohibuiſſe temporalibus Iudicibus, ne cauſas Clericorum audirent: ſed nec prohibere vlla ratione potuiſſe. Ac primùm id oſtendere conatur ex Concilio iij. Carthaginenſi, Can. 9. vbi ſic legitur: *Item placuit, vt quiſquis Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, ſiue Clericorum, cùm in Eccleſia ei crimen fuerit intentatum, vel ciuilis cauſa fuerit commota, ſi relicto Eccleſiaſtico iudicio, publicis iudicijs purgari voluerit, etiam ſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat, & hoc in criminali iudicio: in ciuili verò perdat, quod euicit, ſi locum ſuum obtinere voluerit. Cui enim ad eligendos Iudices vndique patet auctoritas, ipſe ſe indignum fraterno cōſortio indicat, qui de vniuerſa Eccleſia malè ſentiendo, de iudicio ſeculari poſtit auxilium: cùm priuatorum Chriſtianorum cauſas Apoſtolus ad Eccleſiam deferri, atque ibi determinari præcipiat.* Hactenus verba Concilij, in quibus nihil videre potuit Barclaius, pro Clericorum exemptione: ſed tantùm id ait egiſſe Patres, vt eorum Clericorum leuitatem, & procacitatē coercerent, qui poſt cauſam in Eccleſia tractari cœptā, ſpretis, & relictis Iudicibus Eccleſiaſticis, laico ſe arbitrio, iudicioque committunt.

At nos multa videmus in huius concilij verbis pro exemptione Clericorum. Primùm enim apertè

damnant

Digitized by Google

damnant Patres recurſum ad iudicia ſecularium Magiſtratuum: quod certè non facerent, ſi ſeculares Magiſtratus omni ex parte legitimi Iudices Eccleſiaſticorum fuiſſent. quæ enim culpa erat appellare à iudicio Epiſcopi ad iudicium Præſidis prouinciæ, vel ipſius Principis, ſi Præſes vel Princeps legitimus iudex erat, non ſolum Clerici, ſed etiã Epiſcopi? Deinde Concilium reſcindit ſententiam Iudicis ſecularis contra Clericum latam, dum iudicat, vt in criminali iudicio Clericus à ſeculari iudice abſolutus amittat locum ſuum; & in iudicio ciuili, perdat quod euicit, id eſt, neutri proſit ſententia in fauorem eius à Iudice ſeculari pronũciata: quamuis autem hæc loco pœnæ decernantur; tamẽ iniuſta fuiſſet pœna, ſi crimen nõ fuiſſet Clerico ſeculare iudicium agnoſcere. Denique quia Barclaius dicit, Concilium reprehendere ſolùm eos Clericos, qui poſt inchoatam cauſam in iudicio Eccleſiaſtico, eam transferunt ad iudicium ſecularium poteſtatum, quod iniurioſum videri poteſt Eccleſiaſticis Iudicibus: audiat Mileuitanum Concilium eiuſdem ætatis, & in eadem Africa celebratum: ſic enim loquitur, Can. 19. *Placuit, vt quicunque ab Imperatore cognitionem iudiciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur; ſi autem Epiſcopale iudicium ab Imperatore poſtulauerit, nihil ei obſit.* Vbi videmus non agi de iudicio inchoato, ſed abſolutè, & ſub pęna grauiſſima prohiberi Clericis ne confugiant ad Imperatorem pro ſeculari iudicio obtinendo: concedi aũt in Epiſcopale iudicium ab Imperatore petatur, ad euitandum videlicet ſeculare iudicium.

Tranſit deinde Barclaius ad Concilium Chalce-

donenſe, in quo ſic ſtatuitur, Can. 9. *Si quis Clericus aduerſus Clericum habeat negotium, non derelinquat proprium Epiſcopum, & ad ſecularia percurrat iudicia: ſed prius actio ventiletur apud proprium Epiſcopum, vel certè conſilio eiuſdem Epiſcopi apud quos vtraque partes voluerint, iudicium obtinebunt: ſi quis præter hæc fecerit, Canonicis correptionibus ſubiacebit.*] Ex hoc Canone dicit Barclaiꝰ nihil colligi, niſi vt in prima inſtantia apud Epiſcopū cauſa ventiletur: deinde, ſi opus fuerit, ad ſecularis iudicis examen deferatur. Sed iſta gloſſa deſtruit textum: nuſquam enim in toto Canone, vel apertè, vel obſcurè mentio fit iudicij ſecularis; & expreſsè in hoc canone dicitur, vt Clerici ad ſecularia iudicia non recurrant. Præterea in eodem loco Concilium addit, *Quod ſi Clericus cauſam habeat aduerſus Epiſcopum proprium, vel aduerſus alterum, apud Synodum prouinciæ iudicetur. Quod ſi aduerſus eiuſdem prouinciæ Metropolitanum Epiſcopus, vel Clericus habet querelā, petat aut Primatē diœceſeos, aut Sedē Vrbis Regiæ Conſtantinopolitanæ, & apud ipſam iudicetur.*] Vbi cùm optima eſſet occaſio nominādi Præſidem prouinciæ, aut ipſum Imperatorem: nulla tamen eorū mentio facta eſt. *Quid igitur* (quærit Barclaius) *ſibi vult illud, ſed prius actio ventiletur apud Epiſcopum? prius enim refertur ad poſterius: & cùm non ſit in Cōcilio explicatum, quid poſterius faciendum ſit, ratio poſtulat, vt intelligamus, poſterius recurrendum eſſe ad iudicium ſeculare, vt conſtituit poſtea Iuſtinianus Nouella conſtitutione, 83.*

Reſpondeo. Prius cauſa Clerici ventilanda eſt apud Epiſcopum proprium: quod ſi ibi terminata non fuerit, recurrendum eſt ad ſuperiores mediatos,

tos, Metropolitanum videlicet, Patriarcham, & Papam: ſed id non expreſſit concilium; quia notum erat, tum ex vſu aliorum tribunalium, vbi ſemper à minore Iudice appellatur ad maiorem: tum ex cõcilio Sardicenſi generali Ca.4. & 7. vbi vltima prouocatio Eccleſiaſticorum, declaratur eſſe ad Epiſcopum Romanum, ad quos canones reſpiciens Gelaſius Papa primus in Epiſtola ad Fauſtum ſcribit, *Ipſi ſunt canones, qui appellationes totius Eccleſiæ ad huius ſedis examen voluêre deferri: ab ipſa verò nuſquam prorſus appellari debere ſanxerunt*. & in Epiſt. ad Epiſcopos Dardaniæ, *Ad illam*, inquit, *de qualibet Mundi parte canones appellari voluerunt: ab illa aũt nemo eſt appellare permiſſus*. Neque oportuit canones Eccleſiæ per Nouellas Iuſtiniani exponere, cũ poſſumus per alios canones, aut per vſum Eccleſiæ illos explicare.

Adducit poſtea contra ſe Barclaius concilium Agathenſe, vbi Can.3. ſtatuitur, ne clericus quemquam præſumat apud ſecularem Iudicem, Epiſcopo non permittente pulſare: & queritur corruptum eſſe hunc canonem à Gratiano, qui in ſua collectione, 11.q.1. Can. *Clericum*, ita poſuit, *Clericum nullus præſumat apud ſecularem Iudicem Epiſcopo non permittente pulſare*: miratur etiam cur Bellarminus maluerit in huius canonis citatione ſequi potius Gratiani corruptionem, quam Concilij veritatem.

Reſpondeo. Non eſt vllo modo credibile, Gratianum, virum probum, & Chriſtianæ perfectionis ſtudioſum, voluiſſe textum concilij deprauare; ſed potius credendum eſt, habuiſſe Gratianum aliam lectionem illius canonis, quam nos habeamus. Sed

Digitized by Google

vt vt res ſe habeat, vtraque lectio exemptionem clericorum ſatis apertè demonſtrat. Nam in ipſo concilio etiamſi verba illa prima, *clericus nec quemquam præſumat apud ſecularem Iudicem pulſare*, non multum pro exemptione facere videantur: tamen ſequentia verba, *Sed ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat;* multum omninò faciunt pro exemptione, mandatur enim clerico, vt in iudicium corā ſeculari Iudice vocatus, non compareat, quo nihil apertius dici potuit; & in eundē ſenſum recidit quod eſt apud Gratianum, *Clericum nullus præſumat apud ſecularē Iudicem pulſare.* Nam ſi non licet clerico reſpondere in iudicio ſeculari; neq; licebit clerico, vel laico clericum ad iudicium ſeculare vocare.

Quod autem notat Barclaius in ſecūda parte canonis, puniri laicum grauiſſima pœna, qui per calumniam clericum, vel Eccleſiam fatigare tentauerit: non ſignificat licitum fuiſſe laicis trahere clericum, vel cauſam Eccleſiæ ad forum ſeculare, modo id ſine calumnia fieret; ſed ſignificat crimen lógè grauius eſſe, & pœna grauiſſima puniendum, ſi addatur calumnia, quam ſi abſque calumnia id fiat. Sed neque certum eſt, concilium loqui de foro ſeculari; poteſt enim fieri, vt laicus clericum accuſet quidem ad ſuum forum, id eſt, Eccleſiaſticum, & tamen eum per calumniam iniuſtè fatiget.

Addit deinde Barclaius Canonem octauum Cōcilij primi Matiſconenſis, vbi ſic legitur, *Vt nullus clericus ad iudicem ſecularem quemcumque alium fratrem de clericis accuſare, aut ad cauſam dicendam trahere quocunque loco præſumat: ſed omne negocium clericorum, aut in Epiſcopi ſui, aut Presbyteri, aut Archidiaconi præſentia finiatur:*

Addit

Digitized by Google

Addit denique canonem tertiumdecimum concilij tertij Toletani, in hæc verba, *Diuturna indiſciplinatio, & licentia inolita præſumptio vſque adeò illicitis auſibus aditum pateſecit, vt clerici conclericos ſuos, relicto Pontifice ſuo, ad iudicia publica pertrahant: proindè ſtatuimus hoc de cætero non præſumi: ſi quis hoc præſumpſerit facere, & cauſam perdat, & à communione efficiatur extraneus.*

His teſtimonijs conciliorum allatis, ſubiungit Barclaius. § *Hæc illa ſunt ſolemnia, & ferè ſola ſacrorum canonum decreta, in quibus errorem ſuum fundant, qui falsò putant, concilia potuiſſe eximere, & de facto exemiſſe clericos de poteſtate laicorum, quos tamen ipſimet canones adeò perſpicuè redarguunt, vt nihil neceſſe ſit alia ad eam opinionem conuellendam aliundè accerſere.*]

Reſpondeo. Primùm non ſunt hæc ſola concilia, quæ exemptionem clericorum declarant, ſed multa alia, ex quibus hæc breuiter commemoranda cenſui. In concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. cap. 43. ſic legitur, *Nimis de iure diuino quidam laici vſurpare conantur, cùm viros Eccleſiaſticos, nihil tẽporale obtinentes ab eis, ad præſtanda ſibi fidelitatis iuramenta compellunt.* In concilio Conſtantienſi, Seſſ. 31. habentur hæc verba: *Laici nullam in clericos iuriſdictionem, aut poteſtatem habent.*
In concilio Lateranenſi ſub Leone X. Seſſ. 9. *Cùm à iure tam diuino, quàm humano laicis poteſtas nulla, in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit, innouamus omnes, & ſingulas conſtitutiones,* &c. In concilio Tridentino Seſſ. 25. cap. 20. de reformatione: *Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitas, Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus inſtituta eſt.*

Digitized by Google

Ad hæc, & ſimilia, quæ nimis apertè loquuntur nihil Barclaius reſpondit, ſed ea, quaſi nunquam legiſſet, omiſit.

Deindè nos non dicimus à concilijs propriè clericos fuiſſe exemptos, ſed eorum exemptionem declaratam, & pœnis additis confirmatam.

Denique mirum eſt, cur Barclaius dicere audeat, ex canonibus allegatis redargui, & conuelli opinionem exemptionis, cùm ea multis modis confirmetur, & roboretur. Nam ſi laici Magiſtratus legitimi Iudices clericorum eſſent; quo iure Matiſconenſe concilium ſupra citatum, omnia negocia clericorum in Epiſcopi, aut Presbyteri, aut Archidiaconi præſentia finienda eſſe decerneret? Et cur concilium Toletanum etiam citatum, tanta verborum aſperitate vocaret præſumptionem, & illicitos auſus, recurſum ad ſeculare Iudicium? Et quomodo denique idem concilium auderet ſententiam Iudicis ſecularis irritare, & recurrentem clericum ad forum ſecularis Iudicis excommunicare? id enim ſignificant illa verba, *Cauſam perdat, & à communione efficiatur extraneus.*

REFVTATVR GRANDE verbum Barclaij, quo exemptio Clericorum funditus tollitur.

CAPVT XXXV.

IN capite triceſimotertio Barclaius omni timore, vel pudore depoſito, ita pronunciat. § *Amplius dicam, & veritatem dicam, licet odium fortaſsis mihi pariturum ab ijs, quibus omnia ſunt inuidioſa,*

Digitized by Google

dioſa, quæ ſuo ſtudio, & deſiderio vel minimum aduerſantur. Dicam ergo, & grande verbum proloquar, cuius forte, aut nondum meminit quiſquam, aut ſi meminit, ſaltem eos quorum intererat id ſcire, non vt debuit commonefecit, Clericos ſcilicet per totum orbē, quocunque ordine, vel gradu ſint, non eſſe adhuc vllo modo exemptos, & liberatos à poteſtate temporali Principum ſecularium, in quorum Regnis, & regionibus vitam degunt; ſed perindè, ac cæteri ciues, ijs ſubiectos eſſe in omnibus; quæ ad politicam, & temporalem adminiſtrationem, & iuriſdictionem pertinent, inq; eos ius vitæ, ac necis, ſicut in cæteros ſubditos ad eiuſmodi Principes pertinere.]

Hoc grande verbum Barclaij, nihil eſt aliud, niſi grandis temeritas, & intolerabilis error hominis vnius, qui vt Regibus aduletur, non veretur opponere ſe veritati, & ſcriptoribus omnibus Theologis, & Canoniſtis, quorum duos paulò ante citauimus Sotum videlicet, & Couarruuiam; quibus addere potuiſſemus ſcriptores alios innumerabiles, & quod maius eſt, concilia quatuor generalia paulò ante citata, Lateranenſia videlicet duo, Cōſtantienſe, & Tridentinum, in quibus generatim affirmatur, non habere laicos vllam in clericos poteſtatem; neque excipiuntur Imperatores vel Reges. Neque eſt quod laboremus in demonſtranda huius doctrinę nouitate. nā ipſe fatetur, ſe verbū grande prolocuturū, cuius fortè nondū meminit quiſquā.

Sed videamus, quibus argumentis, tam grande, & adhuc inauditum verbum Barclaius perſuadere orbi terrarum nitatur. contraham autem in breue compendium totam eius ratiocinationem, vt quam vim habeat, facilius percipiatur. ſic igitur ille:

Chri-

Chriſtiani tùm clerici, tum laici ſubiecti erant Principibus infidelibus, atque ab eis iudicari poterant: ergo ſubiecti ſunt etiam Principibus fidelibus, & ab eis iudicari poſſunt: quia Chriſti lex neminem priuat iure dominioq; ſuo. Rurſus, Principes fideles exemerunt quidem priuilegijs ſuis clericos à poteſtate Magiſtratuum inferiorum; ſed non exemerunt à poteſtate ſua: nuſquam enim memoria proditum eſt ab vllo ſcriptore, Principes, qui iſtis clericos priuilegijs donarunt, ita eos à ſe liberos dimiſiſſe, vt ſibi amplius non ſubeſſent. Imò nec potuerunt Principes, nec adhuc poſſunt clericos in ſuis Regnis conſtitutos ea libertate donare, ne ipſis poteſtate temporali ſubſint; neve delinquentes ab ijs iudicare, & puniri poſſint, niſi eadem opera ſeſe Principatu abdicent. Nam proprium eſt Principis poſſe animaduertere in ciues, & membra ſua Reipublicæ; ſunt autem clerici quod ad temporalia attinet ciues, & membra Reipublicæ politicæ, cuius caput, & Rector eſt Princeps. Quare Carolus V. Imperator Hermannum Archiepiſcopum Colonienſem in ius ad ſe vocari iuſſit, vt de criminibus à Clero, & vniuerſitate ei obiectis ſe purgaret, teſte Surio in Comment. anni 1545. Et multi Principes ſibi quædam clericorum delicta ſpecialiter vindicanda reſeruarunt, eaq; ſuis Magiſtratibus iudicanda committunt: vt ſunt illa crimina, quæ in Gallia priuilegiata vocantur, veluti Maieſtatis, geſtationis armorum, adulterinæ monetæ, & ſimilia:] hæc ille, Ex quibus omnibus ſequitur, clericos non eſſe exemptos à poteſtate, & iuriſdictione Principum temporalium.

Reſpondebo nunc ordine ad ſingulas propoſitiones, Ad primam illam de ſubiectione clericorũ Principibus infidelibus duæ ſententiæ ſunt, vt ſupra

pra

pra diximus: & neutra fauet Barclaio. Vera ſententia eſt, clericos *iure* fuiſſe exemptos etiam à poteſtate Principum infidelium, quamuis *de facto* ſubiecti eſſent: exemit autem eos, tamquam proprios ſuos Miniſtros ille, qui Apoc.1. Verè dicitur *Princeps Regum terræ.* Itaque iuxta hanc ſententiã neganda eſt propoſitio prima Barclaij, quam neque ille vſquam probauit, neque hoc loco probat, ſed aſſumit, vt conceſſam; quam tamen grauiores ſcriptores non concedunt, videlicet omnes illi, qui exemptionem iſtam de iure diuino eſſe docent. Sed etiamſi concederetur, nihil indè Barclaius colligeret, quoniam negaretur illa conſecutio, *Ergo ſubiecti ſunt clerici iudicio, & poteſtati Principum fideliũ:* hanc enim propoſitionem, quæ eſt ſecunda apud Barclaium, negãt omnes Catholici ſcriptores, tàm Theologi, quàm Canoniſtæ: negatur autem illa cõſecutio, quoniam ſummus Pontifex clericos abſolutè exemit à poteſtate Principum fidelium, qui eius poteſtatem agnoſcunt: à poteſtate autem Principum infidelium, qui eius poteſtatem non agnoſcunt, non ita abſolutè exemit; cùm eos cenſuris Eccleſiaſticis coercere non poſſit: ipſi etiam Chriſtiani Principes Clericos exemerunt, intelligentes, quanta ſit dignitas clericorum, quod Principes infideles non fecerunt, cùm eis ſpiritualis illa dignitas nota non eſſet. Ad illam tertiam propoſitionem, *lex Chriſti neminem priuat iure, dominioq; ſuo*: iam ſupra reſpondi capite ſuperiore, vbi oſtẽdi, per exemptionem Clericorũ non priuari Principes iure, quod habebant in eoſdem, antequam Clerici eſſent, per ſe, & propriè; ſed conſequenter, & quaſi per accidens: quemadmodum cùm filius fami-

familias euehitur ad Epiſcopale faſtigium, eximitur à patria poteſtate; nec tamen fit iniuria patri, quoniam non priuatur pater iure ſuo per ſe, ſed conſequenter: non enim intendit Eccleſia priuare patrem iure patriæ poteſtatis, ſed euehere perſonam illam ad gradum, quo dignus eſt, quamuis inde ſequatur illa priuatio patriæ poteſtatis. Vide multa alia exempla capite ſuperiore.

Ad quartam propoſitionem, quæ erat, *à nullo ſcriptore memoria proditum eſſe, quod Principes exemerint Clericos à poteſtate ſua; ſed ſolùm quod exemerint à poteſtate Magiſtratuum inferiorum.*

Reſpondeo. Videtur qui hoc dicit, aut nihil legiſſe, aut lectores fallere voluiſſe. Scribit enim Ruffinus lib. 10. hiſt. cap. 2. Conſtantinum Imperatorem diſertis verbis pronunciaſſe, ſibi non eſſe licitũ iudicare Sacerdotes, ſed ab illis potius ſe eſſe iudicandum. Vbi ſatis apertè declarauit, Sacerdotes exemptos eſſe non ſolùm à poteſtate iudicum inferiorum, ſed etiam ab ipſius ſupremi Principis imperio. Cui declarationi conſentanea eſt lex eiuſdem Conſtantini ſeptima in Codice Theodoſiano, de Epiſc. & Clericis. *Lectores*, inquit, *diuinorum apicũ, & hypodiaconi, & cæteri Clerici, qui per iniuriã hæreticorum ad curiam deuoti ſunt, abſoluantur; & de cætero ad ſimilitudinem Orientis minimè ad curias deuocentur, ſed immunitate pleniſſima potiantur.* hęc ille, qui cùm abſolutè prohibeat Clericos ad curias deuocari, & velit pleniſſima immunitate potiri, & nihil omninò excipiat, manifeſtum eſt, eum velle, vt neq; ad ipſius Principis curiam deuocentur: nõ enim eſſet pleniſſima immunitas, ſi principali poteſtati eſſet obnoxij. Similis eſt lex Theodoſij.

doſij, & Valẽtiniãni Cod. Theod. lect. vlt. de Epiſc. & Clericis, vbi ſic legimus, *Clericos, quos indiſcretim ad ſeculares Iudices debere deduci infauſtus præſumptor dixerat, Epiſcopali audientiæ reſeruamus. Fas enim non eſt, vt diuini muneris Miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio.* In qua lege dum nihil excipitur, omnia comprehendi videntur, niſi fortè Principis poteſtas, temporalis dici non debeat. Ipſe quoque Iuſtinianus Nouella octogeſimatertia, quæ ſæpè ab Aduerſarijs citatur, quaſi in ea Clerici in criminalibus exempti non videantur à foro ſeculari: habet hæc verba, *Prius hunc ſpoliari à Deo amabili Epiſcopo ſacerdotali dignitate, & ita ſub legum fieri manu.* Vbi videmus, Clericos, dum Clerici permanent, non eſſe ſub poteſtate legum, ſed ſolùm poſteaquàm Clericali honore per Epiſcopos priuati ſunt: ac per hoc non ſolũ exemptos eſſe, dũ Clerici ſunt, à poteſtate Iudicũ inferiorũ, ſed ab ipſis Principum legibus, quòd ad coactionem attinet: atque hoc eſt quod Conciliũ Cõſtantienſe ſeſſ. 31. dixit, Laicos nullam in Clericos iuriſdictionẽ, vel poteſtatẽ habere. Et certè nomine *Laicorũ* Principes etiã ſupremos cõprehendit, cùm & ipſi Laici ſint. Deniq; vt alia multa prætercam, Imperator Fridericus Secundus in prima ſua Conſtitutione generaliter loquitur, dum ait, *Item ſtatuimus, vt nullus Eccleſiaſticam perſonam in criminali quæſtione, vel ciuili trahere ad iudiciũ ſeculare præſumat, cõtra Conſtitutiones Imperiales, & Canonicas ſanctiones.* hæc ibi. Per ſeculare autem iudicium non intelliguntur iudicia ſolùm Iudicum inferiorum, ſed etiam ſupremorum, cùm omnia ſint æquè ſecularia. Atque re ipſa ſic obſeruari videmus,

Digitized by Google

mus, vbi ſacrorum Canonum reuerentia viget.

Ad quintam propoſitionem, quæ erat, *non potuiſſe Principes ſupremos eximere Clericos à ſua Regia poteſtate*; reſpondemus, id manifeſtè falſum eſſe. Nam etiam ſi non poſſit ſummus Princeps, omnes qui in Regno ſuo degunt ab omni poteſtate ſua eximere, niſi principatu ſe abdicet, tamen poteſt aliquam partem populi ſui ab aliqua parte poteſtatis ſuæ, vel etiam à tota eximere, & ſimul verè Princeps dici, & eſſe. Proprium enim ſummi Principis eſt, tributum à populo ſibi ſubiecto exigere, vt Apoſtolus docet ad Rom.13. *Ideò enim*, inquit, *& tributa præſtatis: miniſtri enim Dei ſunt, in hoc ipſi ſeruientes*: & poteſt tamen Rex, quos vult in ſuo Regno immunes à tributis facere. Dicitur enim li. 1.Reg.cap.17. *Qui percuſſerit Philiſtæum, ditabit eũ Rex diuitijs magnis, & domum patris eius faciet abſq; tributo in Iſrael.* Sic etiam ſi magnus aliquis Rex in medio Regno ſuo ciuitatem vnam, vel liberam faciat, vel alicui abſolutè donet, non ideò Rex dici non poterit totius Regni ſui, præſertim ſi ciuitatẽ illam protegat, & defendat; & ciues illi leges Regni ſponte ſeruent: ſic igitur potuerunt Reges, Clericos in ſuo Regno degentes eximere à poteſtate ſua regia, & Reges tamen dici, & eſſe non ſolùm laicorum, ſed etiam Clericorum, qui leges eius politicas liberè ſeruant; & cauſas quas cum laicis habent, cùm actores ſunt ad tribunal ipſius deferunt: & iudicio, ac ſententia eius in eiuſmodi cauſis acquieſcunt. Et quoniam Rex pro defenſione non ſolùm laicorum, ſed etiam Clericorum laborat, & vigilat, ideò non ſolùm laici, ſed etiam Clerici honorem ei deferunt, qui Regibus debetur, iuxta

præceptum Apoſtoli Petri, *Deum timete, Regem honorificate.* 1. Pet. 2. Denique pro Rege Deum orant; vt Apoſtolus monet 1. Timoth. 2. dicens, *Obſecro igitur primum omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in ſublimitate ſunt:* nec ſolùm pro Regibus generatim preces ad Deum fundunt, ſed in ſpecie dicunt, *pro Rege noſtro N.* vel *pro Imperatore noſtro N.*

§ *At*, inquit Barclaius, *omnia membra debent ſubeſſe capiti, & omnes ciues Rectori ciuitatis, ita vt caput, & rector in omnia membra, & ciues animaduertere poſſit: ſunt autem Clerici membra corporis politici, & ciues terrenæ ciuitatis, quoad temporalia.*

Reſpondeo. In corpore naturali neceſſe eſt, vt omnia membra capiti ſubſint; quoniam in eiuſmodi corpore locum non habet exemptio. Sed in corpore politico, in quo locum habet exemptio, non eſt neceſſe, vt omnia membra, id eſt, omnes ciues propriè ſubſint poteſtati capitis, id eſt, Rectoris; ac per hoc non eſt neceſſe, vt Principes in omnes ciues animaduertere poſſint, ſicut non eſt neceſſe, vt omnes ciues ſoluant tributa, neque vt omnes armis Rempublicam defendant; ſed ſatis eſt, ſi conſilio, vel adhortatione, aut precibus apud Deũ Rempublicam temporalem iuuent. *At perturbabitur Reſpublica, ſi Clerici leges Principũ impunè tranſgrediantur.* Reſpondeo. Non impunè trãſgredientur; quoniam ab Epiſcopo ſuo, vel Pontifice Summo coercebuntur. *At Carolus V. vocauit ad tribunal ſuũ Hermannum Archiepiſcopum Colonienſem.* Verum eſt, ſed vocauit vt Principem Imperij. Eundẽ enim ad ſuum tribunal vocauit Paulus III. Pontifex, vt

Archiepiſcopũ, eodem teſte Surio, in eodem loco, qui Surius poſtea ſcribit, anno 1547. iuſſu Summi Pontificis, & Imperatoris Hermannum loco motũ fuiſſe. Sententia verò depoſitionis à Pontifice lata eſt. quàm autem fuerit Carolus V. diligens obſeruator Eccleſiaſticæ immunitatis, ex eo poteſt intelligi, quòd anno ſalutis 1520. detecta atroci conſpiratione aduerſus eundem Carolum, in qua Eccleſiaſtici nonnulli intermiſti erant: Carolus in laicos animaduertit, Eccleſiaſticos, ſuperioribus Eccleſiaſticis puniendos remiſit. teſtis Molin. lib. 4. c. 21. de Hiſp. primog.

Addebat Barclaius, eſſe quædam delicta grauia, quæ priuilegiata dicuntur in Gallia, ſummis Principibus reſeruata. Sed hoc argumentum in ipſum auctorem retorqueri poteſt: illa enim non dicũtur priuilegiata, quia Princeps ipſe ſibi reſeruauerit, quando priuilegium exemptionis Clericis conceſſit, vt Barclaius exiſtimat: ſed dicuntur priuilegiata, quia priuilegio Sedis Apſtolicæ indultũ eſt Regibus Francorum, vt ea delicta cognoſcere poſſint: id quod explicat Clarus q. 36. §. fin. verſic. *vlterius quæro.* & Aufrerius in Clementina, *Vt Clericorum*, de offic. Iudic. ordin. limit. 13.

Ad vltimam propoſitionem, quam colligit Barclaius ex ſupradictis, quod videlicet, Exemptio Clericorum à poteſtate Principum nulla ſit.

Reſpondeo. Eam propoſitionem ex dictis perperam colligi; tũ quia demonſtratũ eſt, ſummos Principes potuiſſe, & voluiſſe Clericos à ſua poteſtate eximere: tum quia licet ipſi non voluiſſent, aut nõ potuiſſent, potuit, & voluit Summus Pontifex illos eximere, aut iure diuino exemptos declarare: neq; poſſunt

Digitized by Google

poſſunt Principes etiam ſupremi hanc exemptionem impedire. Atq; hæc eſt communis Doctorum Theologorum, & Canoniſtarum ſententia, cui hactenus nonniſi hæretici reſtiterunt. Et quidē quod hoc ſentiant illi, qui exemptionem volunt eſſe de iure diuino, ne Barclaius quidē dubitat. & expreſsè docet Nauarrus in cap. *Nouit*, de Iudicijs, notab. 6. num. 30. Quod autem idem etiam fateantur, & doceant illi, qui exemptionem arbitrantur non eſſe de iure diuino; perſpicuum eſt ex Franciſco Victoria, Relect. de poteſtate Eccleſ. q. 6. propoſ. 5. ex Dominico à Soto, in 4. diſt. 25. q. 2. art. 2. ex Martino Ledeſmio in quartum, parte 2. q. 20. art. 4. ex Dominico Bannes in 22. q. 67. ar. 1. & ex Didaco Couarruuia pract. q. ca. 31. concl. 3. & 4. cuius verba, vt etiam Soti, capite ſuperiore adduximus. Hinc ſoluitur quæſtio, quam Barclaius in extremo capite inſolutam reliquit; *liceat ne Principi priuilegium exemptionis Clericorum reuocare*. Reſpondent enim Doctores allegati, nullo modo licere.

DEFENDITVR SECVNDA, ET tertia pars rationis quintæ principalis pro poteſtate Pontificis Maximi in temporalibus.

CAPVT XXXVI.

IN capite triceſimoquarto Barclaius poſt longam digreſſionem de exemptione Clericorum, redit ad oppugnādam ſecundā partem rationis meę principalis, q̄ propoſuerat initio capitis triceſimiſecundi. Argumentū meū hoc erat, *Paſtoris*

munus eſt Arietes furioſos, atque ouile deſtruentes ſeparare, & recludere: Princeps autem eſt Aries furioſus, atque ouile deſtruens, quando eſt Catholicus fide, ſed adeò malus, vt multum obſit Eccleſiæ, & Religioni, vt ſi Epiſcopatus vendat, Eccleſias diripiat, &c. Ergo poterit Paſtor Eccleſiæ eum recludere, & in ordinem redigere.

Ad hoc argumentum reſpondit in illo capite triceſimoſecundo Barclaius, totum argumentum poſſe concedi, quoniam ex eo nihil aliud efficitur, niſi poſſe Principem malum, & Eccleſiæ noxium ſeparari à gregis conſortio per ſententiam excommunicationis. Nos verò eam reſponſionem in capite xxxiij. refutauimus, ad quam Lectorem remittimus. Nunc igitur in capite triceſimoquarto Barclaius hæc addit:

§ *Ad argumentum,* inquit, *nunc reuertor, quod capitis triceſimi ſecundi initio propoſitum eſt, & reſpondeo, nihil illud ad bonorum quorumlibet temporaliũ, nedum ad Regni ademptionem pertinere. Certum enim eſt, & certo certius, excommunicationem, qua ſola ſeparantur, & excluduntur peruerſi Chriſtiani à conſortio fidelium, & communione Eccleſiæ, nemini patrimonium, & bona temporalia auferre.*] hæc ille, qui poſt multa verba in hac re explicanda conſumpta concludit, ſi non poſſit Papa per excommunicationem adimere patrimonia priuatis hominibus, multò minus poſſe per candẽ cenſurã priuare Reges, ac Principes Imperijs, atque Regnis.

§ *Nunquid,* inquit, *plus ei poteſtatis in Principes, quam in priuatos, Dei lege, tributum eſſe conſtat? aut nunquid Principibus, quàm priuatis duriore, & deteriore conditione eſt viuendum, vt quod Eccleſia in*

priua-

priuatum nequeat, id in Principem poſſit exercere?]
Reſpondeo. Cùm dixi, Arietem furioſum poſſe per Paſtorem ſeparari, & recludi, non intellexi per ſeparationem, & recluſionem ſolam excommunicationem, ſed excommunicationẽ, & depoſitionem: quemadmodum enim Paſtor non ſolùm ſeparat Arietem à grege, ſed etiam recludit quaſi in carcere, vt non amplius gregem ducat: ſic Pontifex ſummus Regem deſtruentem Eccleſiam, non ſolùm ſeparat per excommunicationẽ à communione fidelium, ſed etiam deponit, & in ordinem redigit, vt non amplius populos regat. Itaq; tota illa longiſſima diſputatio, qua Barclaius probat, per excommunicationem non priuari homines proprio patrimonio ſuperuacanea eſt; neq; vim argumenti noſtri Barclaius aſſecutus eſt: quemadmodũ etiam vocem, *recludere*, expoſuit per vocẽ, *excludere*, cùm exponenda eſſet per vocem, *includere*, vt cap. 33. docuimus.

Addo præterea magnum eſſe diſcrimen inter priuatas opes, & publicam iuriſdictionem; vt etiã inter ſubſtantiam, ſiue diuitias, & poteſtatem, ſiue auctoritatem: poteſt enim homo aliquis pauperrimus eſſe priuatis opibus, & iuriſdictionem publicam atq; ampliſſimam habere: & poteſt contra ditiſſimus eſſe auro, atq; argento, agris, & vineis, & armentis: & nullam habere in alios homines politicam poteſtatem. Ex quo diſcrimine fit, vt quamuis excommunicatio non priuet patrimonio proprio, & opibus, & diuitijs; priuet tamen iure, & poteſtate commercij humani, electionum, & contractuum, & ſimilium; & ſimul impediat publicam forenſem iuriſdictionem: neq; enim licet excommuni-

municatis forenſia iudicia exercere, audire cauſas, ſententiã ferre, in ſontes animaduertere, vt ſupra probauim⁹, ex ca. *Ad probandũ*, de ſen. & re iud.

Quamuis autẽ ex vi ſolius excommunicationis, niſi in caſu hęreſis, & apoſtaſię, non ſequatur amiſſio Regni, vel Imperij: tamen ſummus Pontifex, qui poteſt excommunicando ſuſpendere iuriſdictionem, vt diximus, poteſt etiam deponendo priuare omni iuriſdictione, & poteſtate Regia: quæ vt in prolegomenis oſtendimus, communis eſt Doctorum, & Eccleſiæ ipſius ſententia. Nec tamen hinc ſequitur, plus habere poteſtatis Pontificem in Principes, quam in priuatos: nam priuati non poſſunt deponi à Regno, quia Regnum non habent, nõ quia minus obnoxij ſint poteſtati ſummi Paſtoris: & tamen poſſunt etiam ipſi priuari rebus, quas habent; quòd fit cùm pœna pecuniaria, aut exilij, aut carceris, aut alia corporali pœna mulctantur: falſum enim eſt, quod Barclaius nimium ſæpè repetit, corporalem pęnam in ſolius politici magiſtratus poteſtate poſitam eſſe: cuius contrarium praxis oſtendit, præſertim in tribunali ſancti officij.

Addit poſtea Barclaius aliam rationẽ, quã in forma ſyllogiſticæ ratiocinationis ho modo diſponit.

Summus Pontifex non habet nunc maius imperium in Principes temporales, quam habuit antequam ipſe eſſet Princeps temporalis:

Atqui antequam eſſet Princeps temporalis, nullum in eos temporale imperium vllo modo habuit:

Ergo nullum nunc quoque in eos vllo modo habet.

Et quoniam propoſitio manfeſta videtur, probat aſſumptionem hoc modo.

Nemo inferior, & ſubiectus habet imperium in ſuum ſuperio-

ſuperiorem, & dominum, vt poſſit eum iudicare in eo ipſo in quo eſt ei ſubiectus:

Papa autem, antequam fieret Princeps temporalis, erat Regibus, & Imperatoribus, quantum ad temporalia inferior, & ſubiectus:

Ergo non habet in eos temporale imperium, vt poſſit eos in temporalibus iudicare.

Reſpondeo. Aſſumptio prioris ſylogiſmi falſa eſt, proindè etiam falſa concluſio eſt: Siquidem ſummus Pontifex ius quod habet in temporalibus ſupra Reges, & Principes Chriſtianos, non acquiſiuit ex Principatu temporali, quem nunc poſſidet, ſed habuit à Chriſto, quando ab eo accepit poteſtatem Apoſtolicam, & ſupremam ſupra omnem Eccleſiam, vt eſſet ipſius Vicarius generalis, Caput, & Rector, & Paſtor, & Princeps omnium fidelium: quamuis enim, vt ſæpè dictum eſt, ea poteſtas in ſe ſpiritualis ſit, tamen extenditur ad temporalia eo modo, quo ſpiritus humanus, quamuis verè, & propriè ſpiritus ſit, non corpus, vel corporalis; tamen regit membra corporis, qui præſidet, & ea caſtigat, & punit, prout ad ſalutem expedire cognoſcit. Quare probatio aſſumptionis in poſteriore ſyllogiſmo, nullas vires habet; nam aſſumptio quoque ſyllogiſmi poſterioris eſt falſa, ac per hoc eſt etiam totius ſyllogiſmi falſa concluſio: ſiquidem falſum eſt, ſummum Pontificem fuiſſe vnquam Regibus, & Imperatoribus iure ſubiectum: neque id probauit Barclaius, quod vt probatum aſſumit.

At, inquit, *aduerſarij dicunt, exemptionem perſonarum Eccleſiaſticarum iure humano introductā eſſe.*

Reſpondeo. Bellarminus, qui citatur in margine, non dicit iure humano ſolùm, ſed iure humano, & di-

& diuino. Deindè illi ipſi, qui exemptionem Clericorum dicunt eſſe de iure humano, addunt eam, quo ad perſonas, eſſe valdè conformem iuri naturali, & diuino, vt perſpicuum eſt ex Dominico de Soto in 4. diſt. 25. q. 2. art. 2. concl. 5. Præterea ijdem auctores, qui negant exemptionem Clericorum eſſe de iure diuino diſertè affirmant, ſummum Pontificem potuiſſe, & debuiſſe eximere Clericos, etiã Principibus temporalibus inconſultis: neq; poſſe temporales Principes contrarium ſuis legibus cõſtituere, vt ſupra notauimus, ex Victoria, Soto, Ledeſmio, Banneſio, & Couarruuia; falſum eſt igitur quod tot verbis inanibus hoc loco Barclaius repetit de exemptione ſolo Principum priuilegio, & munere Clericis conceſſa.

Tranſit poſtea Barclaius ad tertiam partem rationis quintæ principalis pro poteſtate ſummi Põtificis in temporalibus, omitto enim quæ ipſe repetit ex cap. xv. qua ibidem refutata ſunt. ſic autem loquitur. *Supereſt ſupremum Bellarmini argumentum, in quo refutando non multa opera opus eſt. Tertium,* inquit, *argumentum eſt: Poteſt Paſtor, ac debet omnes oues ita paſcere, vt eis conuenit: ergo poteſt Pontifex Chriſtianis ea iubere, atq; ad ea cogere ad quæ quilibet eorum ſecundùm ſtatum ſuum tenetur; id eſt, ſingulos cogere, vt eo modo Deo ſeruiant, quo ſecundum ſtatum ſuum debent: debent autem Reges Deo ſeruire defendendo Eccleſiam, puniendoq; hæreticos, & ſchiſmaticos: ergo poteſt, ac debet Regibus, iubere vt hoc faciãt, & niſi fecerint, etiam cogere per excommunicationem, aliaſq; commodas rationes.*

Ad hoc argumentum Barclaius reſpondet, ſi agatur de paſtu, & pœnis ſpiritualibus, totum argumentum

mentum concedi poſſe: tenetur enim Summus Pontifex paſcere omnes Chriſtianos paſtu ſpirituali: nam ad paſcendum paſtu corporali, facultates eius quantumuis amplæ ſint, nullo modo ſufficerent: ſic etiam tenetur cogere omnes ad officium ſuum pœnis ſpiritualibus, quarum grauiſſima excommunicatio eſt; ſed vlterius progredi non poteſt: & allegat ad hoc probandum Ioannem Driedonem in lib. 2. de libertate Chriſtiana cap. 4.

Sed hæc Barclaij reſpōſio ſupra refutata eſt multis in locis. & nunc ex ipſo Driedone, quem ipſe citat, refutari poteſt: ſcribit enim Barclaius à Driedone nullam aliam iudicij, & correctionis Papalis in Imperatores delinquentes pœnam, niſi ſolam excommunicationem poni. At Io. Driedo repugnat Barclaio, eumque his verbis confutat, lib. 2. de libertate Chriſtiana, cap. 14. *Verùm hoc non eſt ſilentio prætereundum, quod Papa ex plenitudine poteſtatis ſuper vniuerſos Principes Chriſtianos, poteſt Reges, ac Principes propter hæreſis crimen priuare ſuis Regnis, atq; Imperijs, & in temporalibus prorſus eximere plebem Chriſtianam ab obedientia, & ſubiectione eorum.* hæc Driedo, quem in Patronum ſententiæ ſuæ allegauit Barclaius; qui certè inſignis Doctor Ioannes Driedo non poterat clarius mendacium, & impoſturam Barclaij redarguere. Quod ergò nos diximus, & docent omnes Catholici, poſſe Paſtorem ſummum Chriſtianorum cogere omnes ad officium ſuum præſtandum in obſequium Dei; non intelligitur de ſola coactione per excommunicationem, ſed etiam per priuationem Regnorum, & Principatuum, ſi ad ſalutem gregis idem Paſtor expedire iudicauerit.

DEFENDITVR PRIMVM Exemplum allatum pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXXVII.

IN capite triceſimoquinto, & triceſimoſexto refert, & refellit Barclaius argumenta quædam Nicolai Sanderi. quam totam diſputationem omittendam hoc loco eſſe cenſui, quoniam non ſuſcepi onus probandi omnia argumenta, quæ à Catholicis ſcriptoribus proponuntur, eſſe inſolubiles demonſtrationes. Scio multa interdum probabilia admiſceri argumentis ſolidioribus, quæ quamuis per ſe, ac ſola, vim perſuadendi non habeant, tamen addita firmioribus argumentis, non parum iuuant ad rem, de qua agitur, confirmandam. Itaque concluſionem Sanderi quæ communis eſt inter omnes Catholicos ſcriptores aduerſus Barclaium, cuius manus ſunt contra omnes, vt ſcriptura de Iſmaele loquitur, defendendam mihi deſumpſi, & ſimul ad ea, quæ propriè aduerſus mea ſcripta Barclaius obiecit, reſpondendum mihi eſſe iudicaui. Igitur in capite triceſimo ſeptimo refert argumentum meum primum ab exemplo, & figura veteris teſtamenti ductum. hæc autem eſt argumenti ſumma. *Ozias Rex in lib. 2. Paralip. cap. 26. cùm Sacerdotum officium vſurparet, & à Sacerdotibus repulſus non acquieſceret, continuò lepra diuinitùs percuſſus fuit, atque iudicio Sacerdotum ſeparatus à cætu populi, ſeorſim in domo ſolitaria habitauit vſq; ad obitum: ex quo factum eſt, vt Regni adminiſtratione priuatus fuerit*

fuerit, & filius ipſius in ciuitate populum iudicauerit. Hinc argumentum eiuſmodi conficitur, Si ob lepram corporalem poterat Sacerdos olim Regem iudicare, & Regno priuare: quare id non poterit nunc propter lepram ſpiritualem, id eſt, propter hæreſim, quæ per leprã figurabatur, vt S. Auguſtinus docet lib. 2. quæſt. Euang. quæſt. 40. præſertim cùm 1. Cor. 10. Paulus dicat, contigiſſe Iudæis omnia in figuram?

Ad hoc argumentum reſpondet Barclaius, iudicio Sacerdotum fuiſſe Regem Oziam propter lepram ſeparatum à reliquo populo; & eodem modo poſſe nunc Regem iudicio ſummi Pontificis propter hæreſim ſeparari per excommunicationem à cætu fidelium: negat autem fuiſſe Regem Oziã Regno priuatum, & propterea etiam negat, poſſe Regẽ à Pontifice propter hæreſim Regno priuari. Quod autem non fuerit Ozias Regno priuatus, probat ex eo quod ſcriptura teſtatur anno ætatis ſextodecimo regnare cœpiſſe, & quinquaginta duobus annis regnaſſe. 4. Reg. 15. & 2. Paralip. 26. proinde regnaſſe ab anno ſextodecimo vſque ad mortem. Idem etiã probat ex eo quòd eadem ſcriptura dicit, *Ioatham filius Regis gubernabat palatium, & rexit domum Regis, & iudicabat populum terræ:* hinc enim colligitur, filium Regis non auctoritate propria, ſed nomine Patris ſui ægrotantis Regnum adminiſtraſſe: hęc Barclaius.

Reſpondeo. Ozias lepra percuſſus retinuit quidem nomen Regium, ſed inane: filius verò eius ſine Regio nomine Regnum cum plena poteſtate adminiſtrauit. id verbis diſertis teſtatur Ioſephus libro 9. Antiquitatum, cap. 11. vbi dicit, Oziam priuatum vixiſſe in domo ſolitaria, & filium eius Rempublicam

licam adminiſtraſſe. quod idem ſatis apertè indicat ſcriptura, cùm ait, *Filius Regis iudicabat populum terræ:* neque addit, id eum feciſſe iuſſu Patris, aut Patris nomine; neque toto eo tempore quo Rex percuſſus lepra manſit in domo ſolitaria, vllam partem regiminis ad eum vllo modo pertinuiſſe. Atq; hoc intellexi, cùm in argumento dixi, coactum fuiſſe Oziam filio Regnum renunciare: per Regnum enim non vocabulum Regis, ſed auctoritatem ſignificaui: quam auctoritatem Pater non retinuit, ſed priuatus vixit, vt Ioſephus loquitur. In hoc igitur vis argumenti ab exemplo ducti poſita eſt, quod quemadmodum Rex Ozias lepra percuſſus iudicio ſacerdotum coactus eſt habitare in domo ſolitaria, & Regni adminiſtratione dimiſſa priuatus viuere; ſic etiam Rex hæreticus, iudicio ſummi Sacerdotis per excommunicationem ſeparari poſſit à cœtu piorum, non ſolùm quoad Sacramentorum, & precum communicationem, vt Barclaius admittit, ſed etiam quo ad forenſe iudicium, & Regni adminiſtrationem, quod Barclaius negat. *At Oziæ relictū eſt nomen Regium.* Verum id quidem, ſed non ideò nomen Regium relinqui debet homini propter hęreſim excommunicato, atque depoſito: nam lepra ſpiritualis deterior eſt lepra corporali: & ſacerdos Chriſtianus præſtantior eſt Sacerdote Leuitico, & res figurata perfectior eſt, quam ſit ipſa figura. ſic enim Agnus Paſchalis par non erat Chriſto crucifixo, & manna inferius eſt Euchariſtia, & Circũciſio baptiſmum non æquat.

Quod autem Barclaius diſputat de differentia auctoritatis regnandi, & adminiſtrationis Regni, non facit ad rem, tum quia Ozias non ſola adminiſtra-

ſtratione, ſed etiam auctoritate priuatus fuiſſe dicendus eſt, cùm Ioſephus dicat, eum priuatum in magno mœrore vixiſſe poſt acceptam plagam lepræ: tum etiam quia Barclaius non concedit, Regē hæreticum poſſe priuari adminiſtratione Regni. ſic enim ipſe loquitur pag. 312. § *Quod autem dixi, Papā poſſe ſeparari Regem hæreticum à communione fidelium per excommunicationem, de ſeparatione ſpirituali animorum, non corporum intelligendum eſt, ſubditi enim Regi excommunicato obſequium denegare non debent:*] hæc ille, qui ſine dubio, vt etiam ſupra docuit, non permittit poſſe per Pontificem interdici Regi hæretico adminiſtrationem Regni, & curatorem illi dari, vt ipſe fatetur, datum eſſe Regi Oziæ filium Curatorē. Quare falsò poſtea dicit, figurā Oziæ lepræ, ſeparationis, belliſſimè conuenire cum Rege, hæreſi, & excommunicatione: & ex hac figura temporalem Pontificis poteſtatem omninò fictitiam, vſurpatam, atque à iure diuino alienam oſtendi. Quo modo enim figura cum re figurata concordat, ſi in figura ponitur Rex coactus habitare in domo ſolitaria, & negotia Regni nulla tractare: in re figurata ponitur Rex liberè in Vrbe Regia reſidere, & ius dicere, vt antea faciebat? Et ſi veritas figuræ requirit, vt nihil minus, ſed potius aliquid amplius in re figurata reperiatur, quàm in ipſa figura. & ideò neceſſe eſt, vt Rex hæreticus per ſententiam Pontificis adminiſtratione Regni, & ipſa quoque auctoritate priuetur, quo modo ex hac figura temporalis poteſtas Papæ fictitia, & vſurpata, & à iure diuino aliena monſtratur? Maneat ergo argumentum noſtrum ab exemplo appoſitè ductum eſſe: neque à Barclaio potuiſſe conuelli.

DE-

DEFENDITVR SECVNDVM EXemplum pro poteſtate Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXXVIII.

PRoponit deinde Barclaius in capite triceſimo octauo ſecundum exemplum à nobis adductum ex lib. 2. Paralip. ca. 23. Vbi narratur, Athaliam Reginam fauentem ſuperſtitioni, & idololatriæ Baal à Pontifice Ioiada Regno, & vita fuiſſe priuatam, & Ioas Regem in eius locum inſtitutum.

Ad hoc exemplũ refutandum ſternit ſibi Barclaius viã digreſſiuncula quadam, ex confictis rumoribus, & ſolita maledicentia in pontifices. Scribit enim hoc exemplum à me allatum, ne indiligentiæ, aut præuaricationis apud Sixtum V. Pontificem accuſarer, ſi illud ab alijs antea notatum omiſiſſem. At ego multò antea quàm Sixtus V. Pontifex crearetur, hæc ſcripſeram, & in ſcholis dictaueram: deinde, ſi tam multa alia exempla prætermiſi, quæ in Sandero legeram, vt Barclaius ipſe teſtatur, cur timere debui offenſionem Pontificis, ſi iſtud vnum prætermitterẽ? Quod verò addit Barclaius, Sixtum V. in animo habuiſſe ordinem Ieſuitarum ad arctiorem formam viuendi, atq; ad certũ veſtimenti genus cogere; fabulæ ſunt hominum ocioſorum: & mirum eſt Barclaium in his etiam nugis referendis voluiſſe tempus conſumere. Quod verò adiungit, Bullam eiuſdem Sixti V. qua Pontimuſſanæ Academiæ perpetuus Rectoratus Ieſuitis adducitur, ſuppoſititiam, vel obreptitiam videri, & quamuis verè ſit à Sixto conceſſa, valere tamen

non

non debere, quia ſtatim ab eius creatione fuerit impetrata: non iam ad fabulas, vel nugas, ſed ad calũnias, & maledicentiam pertinet: quaſi non potuerit idem Pontifex toto illo quinquennio, quo Pontificatum geſſit, eam bullam reuocare, ſi ſuppoſititiã, aut obreptitiam, aut fraude extortam didiciſſet.

Sed his omiſſis, ad exemplum Ioiadæ Pontificis Athaliam Reginam exauctorantis, reſpondet Barclaius, exemplum illud ad rem non facere; quod Athalia nullo iure regnaret, ſed immani tyrannide per vim, & ſcelus Regnum occupaſſet.

At verum quidem eſt, initium Regni Athaliæ tyrannicum, & violentum fuiſſe: ſed cum annis ſex quietè regnauerit, credibile eſt, populum conſenſu ſuo Regnum eius approbaſſe, præſertim cũ ignoraretur ſupereſſe adhuc vnũ ex filijs Regis defuncti, & fama eſſet, oẽs omninò interijſſe. Neque nouum, aut inſolitum eſt, vt initia Regnorum ſint violenta, & tyrannica, & tamen paulò poſt conſentiente populo Reges legitimi habeantur. Ipſe certè Auguſtus, qui Imperator optimus habitus eſt, Rempublicam iniuſtè initio oppreſſit, & Principatum ſibi armis violenter vſurpauit. Otho Galbam occidit: Vitellius Othonem eiecit: Veſpaſianus Vitellium; & omnes tamen Imperatores à Senatu, populoque Romano ſalutati ſunt. Quid atrocius, quã quod Philippus geſſit, cùm Gordianum Imperatorẽ legitimum ſuſtulit, & Imperium eius inuaſit? & tamen ipſe quoque legitimus Imperator habitus eſt. Mitto Odoacrem Herulũ, Gothos, & Longobardos inuaſores Italiæ; & alios propè innumerabiles, qui per vim Regna occuparũt, & poſtea tamẽ accedente conſenſu populorũ Reges legitimi habiti ſunt

At

At, inquit Barclaius, *Sacerdos Ioiada, non auctoritate propria Athaliam depoſuit, ſed hortatus eſt Centuriones, & milites, & cum illis in Athaliam conſpirauit: ſic enim Scriptura loquitur, Miſit Ioiada Pontifex, & aſſumens Centuriones, & milites introduxit in templum Domini, pepigitq́ cum eis fœdus.*

Et hoc verum eſt, ſed non impedit quominus Ioiadæ auctoritate Regina depoſita fuerit. Sacerdos enim non poterat ſolus implere quod propoſuerat; ideò Centurionibus, & militibus ad ſe accerſitis, expoſuit illis propoſitum ſuum deturbandæ Reginæ de ſolio, tum ob alia crimina, tum quod falſam religionem Baal foueret: neque ſimplici promiſſione militum contentus eſſe voluit, ſed fœdus cum eis inijt, & adiurauit eos, vt fortiter propoſito ſuo cooperarentur. Denique ipſe armauit milites tradens eis haſtas, & reliqua arma Regis Dauid, quæ erant in domo Domini; ipſe iuſſit interfici Reginã; ipſe nouum Regem coronauit; ipſo auctore totus populus templum Baal euertit, & aras Idolorum deſtruxit, & ſacerdotem Baal aram ante ipſam occidit.

DEFENDITVR TERTIVM Exemplum allatum pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXXIX.

TErtium exemplum attuleram ex S. Ambroſio, qui Theodoſium Imperatorem excommunicauit propter cædem, quam Theſſalonicè nimis crudeliter fecerat: deinde coegit eũ, vt legem

legem ferret, ne ſententiæ latæ de cæde, aut publicatione bonorum ratæ eſſent, niſi poſt triginta dies à pronuntiatione ſententiæ, nimirum vt ſi quid per iracundiam præcipitanter dictaſſet, intra ſpatium illud ſedato pectore reuocaret. Ex quo exemplo collegeram ab Epiſcopo Mediolanenſe potuiſſe iudicari Imperatorem, qui apud Mediolanum ſedem habebat. Ex quo rurſus deduxeram, ſi hoc potuit Epiſcopus, quantò magis Princeps Epiſcoporum Papa?

Ad hoc exemplum ita reſpondet Barclaius, vt primùm admittat, Epiſcopum poſſe cognoſcere de crimine Principis in foro externo Eccleſiaſtico, & illud punire pœna Eccleſiaſtica, qualis in primis excommunicatio eſt: & hoc modo cognouiſſe Ambroſium cauſam Theodoſij de cæde, vt peccatum erat, & eundem Theodoſium reum factum excõmunicaſſe: deinde concedit, ab Epiſcopo Ambroſio imperatum fuiſſe, vt Theodoſius legem illam ferret in pœnitentiam peccati commiſſi, ſine quo pœnitentiæ fructu vel ſigno, eum ab anathematis vinculo non ſoluiſſet. Ex his verò colligit, S. Ambroſium habuiſſe in Theodoſium ſpiritualem iuriſdictionẽ, non autem temporalem, aut politicam.

At ego exemplum illud, quod attinet ad excommunicationem, non attuli aduerſus Barclaium, qui nondum orbi terrarum innotuerat: ſed aduerſus alios, præſertim Anglos Caluiniſtas, qui negãt Principem ſupremum excommunicari poſſe à Summo Pontifice, vel Summum Pontificem vllam habere in ſupremos Principes iuriſdictionem vel poteſtatem. Quod verò attinet ad legem politicam, quam Theodoſius ex Ambroſij præcepto tulit; non vtique

vtique negamus, eam ad fructum pœnitentiæ pertinere, & à ſpirituali poteſtate Epiſcopi fuiſſe imperatam: ſed oſtendere voluimus, poſſe Principes Eccleſiaſticos, nou ſolùm in foro interno conſcientiæ, ſed etiam in foro externo Eccleſiaſtico diſponere de temporalibus, vt ad ſpiritualia ordinem habent. Certè enim qua poteſtate S. Ambroſius potuit Theodoſium cogere, ſi à vinculo anathematis ſolui vellet, ad legem illam politicam ferendam: eadem potuit eundem cogere ad aliam legem politicam ſaluti animarum neceſſariam, ferendam, niſi vellet anathematis vinculo alligari. Ex quo manifeſtè colligitur, multò maiore ratione potuiſſe Pontificẽ Maximum, Eccleſiæ vniuerſæ præſidem, imperare Principibus temporalibus ſub anathematis pœna, vel leges politicas ſpirituali bono neceſſarias ferant, & contra, vt eas abrogent, quæ ſpirituale bonum impediunt: atque hoc modo ſpirituali poteſtati, temporalem poteſtatem eſſe ſubiectam.

DEFENDITVR EXEMPLVM quartum.

CAPVT XL.

QVartum exemplum deſumptum fuit ex priuilegio S. Gregorij monaſterio S. Medardi conceſſo, quod habetur lib. 12. Epiſtolarum extremo, in quo leguntur hæc verba, *Si quis Regum, Antiſtitum, Iudicum, vel quarumcunque ſecularium perſonarum huius Apoſtolicæ, & noſtræ præceptionis decreta violauerit, cuiuſcunque dignitatis, vel ſublimitatis*

mitatis ſit, honore ſuo priuetur, &c. Et ſimilia habentur in alio priuilegio eiuſdem S. Gregorij lib. 11. ep. 10. ad Senatorem Abbatem.

De hoc exemplo ſic loquitur Barclaius. § *Si viueret hodie B. Gregorius, & ſuperiora verba eo ſenſu accipi intelligeret, quaſi ipſe poteſtatem habuiſſet priuandi Reges ſuo honore, & dignitate: exclamaret profectò calumnioſam eſſe interpretationem, & ſe nunquam tale quid, vel per ſomnium cogitaſſe: ea verò quæ alibi ſcripta ab eo ſunt, fidem abrogant huic expoſitioni. ſunt igitur iſta, non imperantis, ſed imprecantis verba, quibus admonet, & adiurat omne genus hominum, ne priuilegium à ſe datum violent: quod ſi violauerint, Deum vindicem fore, qui eos ſuo honore priuet. quod genus admonitionis & imprecationis nunc ſemper addi ſolet extremis Bullarum, & conſtitutionum Pontificiarum, hoc modo, Nulli ergò hominum liceat hanc paginam, &c. ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius incurrat, ſiue, quod idem eſt, ſe nouerit incurſurum.*

Reſpondeo. Interpretatio verborum S. Gregorij, non mea eſt, ſed alterius S. Gregorij dignitate paris, & ſanctitate non multum inferioris. Sanctus, inquam, Gregorius VII. Papa in Epiſtola ad Epiſcopum Metenſem, quæ eſt viceſima prima libri octaui, hunc locum S. Gregorij adducit ad probandum iure à ſe fuiſſe depoſitum Henricum Imperatorem: *B. Gregorius*, inquit, *Papa Reges à ſua dignitate cadere ſtatuit, qui Apoſtolicæ Sedis decreta violare præſumpſerint, ſcribens ad quendam Senatorem Abbatem his verbis. Si quis verò Regum, &c. Quod*

ſi B. Gregorius, Doctor vtique mitiſſimus, Reges, qui ſtatuta violarent, non modò deponi, ſed etiam excommunicari, atq; in æterno examine damnari decreuit: quis nos Henricum non ſolùm Apoſtolicorum iudiciorum contemptorem, verùm etiam ipſius Matris Eccleſiæ, quantum in ipſo eſt conculcatorem, totiuſque Regni, & Eccleſiarum improbiſſimum prædonem, & atrociſſimum destructorem depoſuiſſe, & excommunicaſſe reprehendat, niſi fortè ſimilis eius? hæc ille, cui Barclaius ſi cedere noluerit in interpretatione verborum S. Gregorij, nimis temerarius erit: ſi autem ceſſerit, fateri debebit, S. Gregorium primum non ignoraſſe, poteſtatem ſibi diuinitus datam extendi vſque ad Regum, & Principum depoſitionem. Sed addamus & alium interpretem verborum S. Gregorij, vt in ore duorum teſtium ſtet omne verbum. Thomas Valdenſis, vir doctiſſimus in lib. 2. doctrinalis fidei antiquæ art. 3. cap. 75. *Profectò*, inquit, *nec Beatus Gregorius eminentia ſui ſtatus ſuper ſtatum imperialem præiudicauit in aliquo, cùm Regem ſibi verbo tenus præpoſuit, negocio, quod tunc tractabatur attento. quod tunc aptè videbimus, ſi poſteriora eius facta, & ſcripta quæramus. Vide an ſe Magiſtrum & Imperatorum & Regum non arbitrabatur, cùm poſt priuilegia quædam Senatori Presbytero, & Abbati Xenodochij Francorum directa ſub interminatione dignitatis, & honoris omni eius violatori concluſit, Si quis Regum,* &c. En quam benè Doctor iſte Barclaium nondum natum confutauit. Barclaius dicit ex alijs ſcriptis S. Gregorij colligi, S. Gregorium non exiſtimaſſe habere ſe poteſtatem ſuper Reges ſeculi, quamuis eius verba id ſignificare videantur: Thomas Valdenſis contradi-

cit,

cit, ex alijs S. Gregorij ſcriptis colligi. Sãctum Gregorium verbo tenus ſe Imperatori ſubiecisſe, re autem vera non ignoraſſe eminentiam ſui ſtatus ſuper ſtatum Imperialem. Barclaius dicit, Verba ſancti Gregorij ſonare imprecationem, quam etiam quilibet priuatus adiungere poteſt literis ſuis: Thomas Valdenſis contra dicit, Verba S. Gregorij ſonare interminationem honoris, & dignitatis, quam literis ſuis adiungere non poteſt, niſi Princeps ſupremus. Vtrum autem maior fides habenda ſit vni Barclaio, quam duobus viris tantæ eminentiæ, atque doctrinæ, ſtultum eſt quærere. Sed etiam ſi id quæratur ex verbis ipſius S. Gregorij, tota quæſtio nullo negocio diſſoluetur. Siquidem S. Gregorius tria ſimul coniungit, videlicet, *honore ſuo priuetur, à communione fidelium ſegregetur in diuino examine ad pœnas æternas damnetur*. At duo poſteriora non continent imprecationem, ſed decretum, ſiue declarationem: non enim Prælatus, qui dicit, *qui hoc fecerit, excommunicetur*, imprecatur excommunicationem, ſed iubet excommunicari: & qui dicit, *qui hoc fecerit, in diuino iudicio ad pœnas æternas damnetur*, non imprecatur damnationem æternam (quis enim tam crudelis inuenitur, qui hoc imprecetur?) ſed declarat, qui hoc fecerit, eum grauiſſimê peccaturum, & pœnas æternas diuino examine promeriturum. Igitur eodem modo illud, *Honore ſuo priuetur*, non eſt imprecatio, ſed decretum, vt ab honore ſuo decidat, & declaratio, vt liceat populo non obedire eiuſmodi Regi, tanquam honore ſuo ac dignitate priuato. Quemadmodum etiam verba extrema Conſtitutionum Apoſtolicarum non ſignificant imprecationem, vt perperam

claius exponit.(neque enim Summns Paſtor & Vicarius boni illius Paſtoris, qui animam ſuam pro ouibus ſuis poſuit, imprecaretur ouibus ſuis indignationem omnipotentis Dei) ſed declarationem, & denunciationem continent grauiſſimæ pœnæ, quæ contemptores Apoſtolicorum præceptorum ſine dubio conſequetur. Hoc enim manifeſtè ſignificant illa verba, *Indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli ſe nouerit incurſurum.* Quare ſi S. Gregorius nunc in terris viueret, haud dubio exclamaret, calumnioſam eſſe interpretationem Barclaij, & ſe nihil tale vnquam vel per ſomnium cogitaſſe.

DEFENDITVR EXEMplum quintum.

CAPVT XLI.

QVintum exemplum eſt Gregorij II. qui Leoni Imperatori à ſe excommunicato prohibuit vectigalia ſolui ab Italis, ac proinde eũ Imperij parte mulctauit.

Ad huius, & ſequentium exemplorum refutationem, præmittit Barclaius ſatis prolixam admonitionem aduerſus argumenta, quæ petuntur ab exemplis, immemor argumentorum, quæ ipſe duxit ab exemplis veterum Pontificũ, & Imperatorum, ex quibus pleniſſimè conſtare duxit, nullã eſſe in Pontifice poteſtatem diſponendi de temporalibus. Sed quoniam iſti ſunt loci communes, qui ad omnẽ diſputationem accommodari poſſunt; ijs omiſſis ad rem propoſitam accedam. Igitur Barclaius præcisè negat, verum eſſe quod hiſtorici tradunt, à Grego-

rio II. Pontifice prohibitos fuiſſe Italos Imperatori hæretico, & excommunicato vectigalia pendere; tota verò eius ratio eſt, quia Platina in vita Gregorij II. ſcribit, volentibus populis deficere ab Imperatore hæretico, reſtitiſſe Gregorium, & auctoritate ſua, eos in fide, & obedientia Imperatoris tenuiſſe. Cur autem vni Platinæ maior fides habenda ſit, quàm cæteris hiſtoricis antiquioribus, & pluribus; eam cauſam reddit, tum quia Platina ſcripſit hiſtorias Pontificum iuſſu Sixti IV. & habuit Romę multa vetera monimenta: tum etiam quia Gregorius Pontifex optimus & iuſtiſſimus cum eſſet, nunquā iuſſiſſet contra Euangelium negari cenſum Cæſari, qui vſque ad obitum Cæſar, & Imperator Auguſt⁹ permanſit.

At hęc Barclaij diſputatio, tam eſt infirma, ac debilis, vt mirum non ſit, quod paulò antè tam longa præfatione exemplorum auctoritatem extenuare conatus ſit. Videbat enim nihil firmum adferre ſe poſſe ad exemplum tam vetuſtum, & tam euidens refutandum. Primum igitur aio Platinam non eſſe contrarium hiſtoricis cæteris, ſi tempora diſtinguantur. Verùm eſt enim per multos annos Gregorium reſtitiſſe populis Italicis cupientibus ab Imperatore deficere. Sperabat enim aſſiduis cohortationibus ſuis aliquandò ceſſurum Imperatorem, & ad meliorem mentem, ac ſaniora conſilia rediturum: atque hoc eſt quod Platina verè narrat. Sed vbi vidit Pontifex, ſe operam perdere, & Imperatorem quotidie deteriorem fieri: ſecurim ad radicem miſit, & Imperatorem cętu piorum eiecit, ac iuſſit, vt ei tamquā impio Italici populi non parerent, neque vectigalia deinceps penderent. Id

verò Platina nõ negat, & hiſtorici plurimi Græci, & Latini affirmant, quos in libro meo citaui. Vide de hac tota cauſa Cardinalem Baronium Tom. 9. Annalium, ad annum ſalutis 726. & 730.

Aio ſecundò, ſi Platina contrarium dicat, magis credendum eſſe hiſtoricis cæteris, quam ipſi: nam & multi ſunt, & antiquiores, & diligentiores, & hiſtorias temporum ſcribunt, non vitam vnius Pōtificis, vt Platina facit: quam autem Platina parum diligens fuerit in perſcrutandis monimẽtis Romanorũ Archiuiorum, vel ex eo poteſt intelligi, quod Onuphrius Panuinius in additionibus ad Platinam multa eiuſdem Platinæ vel omiſſa, vel errata demonſtrat: & in additione præmiſſa vitæ Gregorij ſecundi, admonet, Leoni tertio Imperatori hæretico iure ereptum fuiſſe Imperium, quod in Italia habebat, à Gregorio ſecundo Romano Pontifice.

Aio tertiò Gregorium virum ſanctiſſimum non peccaſſe in Euangeliũ, quando populos Italiæ prohibuit vectigalia pendere Imperatori hæretico. Quod enim Dominus ait, *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari*, intelligitur de Cæſare legitimè imperante.

Leo verò ille qui ob crimen hæreſeos à Summo Pontifice publicè excommunicatus fuerat, & ab Imperio depoſitus, non erat verè, & iure Cæſar, ſed Tyrannus, & perſecutor ſub titulo Cæſaris.

At, inquit Barclaius, *vſq; ad mortem Leo permanſit in Imperio.*

Reſpondeo. Apud Græcos, præſertim hæreticos, Imperator *de facto*, non *de iure* permanſit: apud Latinos, ac præſertim Italos, neque de iure, neque de facto.

DE.

DEFENDITVR EXEMplum ſextum.

CAPVT XLII.

SExtum exemplum eſt Zachariæ Pontificis, qui Childericum Regem Francorum depoſuit, & Pipinum ſubſtituit.

Ad hoc exemplum Barclaius opponit multa, quæ per partes ſingulatim refellenda ſunt.

Primùm contendit, Childericum fuiſſe ſolo nomine Regẽ, qualis eſt, vt ipſe loquitur, Rex Schaccorum.

Reſpondeo. Negari non poteſt, quin Childericus nihil omninò in Regno per ſe gereret, ſed Regnum, & Regni negocia per Principes, ac potiſſimum per Præfectum Palatij adminiſtraret, vt Aimoinus tradit lib. 4. cap. 61. cæterùm verum non eſt, eum ſolo nomine Regem fuiſſe, fuit enim Rex iure ſucceſſionis, & tanquam verus, ac legitimus Rex inunctus, & coronatus erat, & à populis iuramentum fidelitatis acceperat. Neque hoc negare Barclaius poteſt, niſi ipſe ſibi repugnare velit: nam paulò poſt ſcribit, grauiſſimam iniuriam Childerico factam eſſe à Zacharia Pontifice, & à Pipino Principe cùm Regno deiectus eſt. At quæ iniuria fieri poterat ei, ſi abſque vllo iure falſum Regis nomen gerebat? & cur Pipinus in ſpem Regni exarſerat, & Regium nomen non diſſimulanter affectabat (vt paulò infra Barclaius loquitur) ſi Childericus nihil præter inanæ nomen habebat?

Secundo Barclaius dicit, Childericum iniuſtè

depoſitum fuiſſe; in qua re ſocium habet Ioannem Caluinum, lib.4. inſtit. cap. 7. & Illyricum in hiſtoria Magdeburgenſi Centuria 8.cap.10.

Sed nos iuſtè fuiſſe depoſitum probamus primo ex teſtimonijs omnium ſcriptorum: omnes enim cum laude hanc hiſtoriam narrant. Vide Cedrenũ in vita Leonis Iſaurici, Paulum Diaconum lib.6. cap. 5. de geſtis Longobardorum, Eginarthum in vita Caroli Magni, Rheginonem lib. 2. Chronic. Marianum Scotum lib.3.Chron. Othonem Friſingenſem lib.5.hiſtoriæ ca.55. Adonem Viennenſem, in Chron. Aimoinũ lib.4.cap. 61. Abbatẽ Vrſperg. & Sigebertum in Chron. Blondum lib.10. Decadis primæ, Paulum Aemilium lib.1. & 2. de geſtis Frãcorum, Robertum Gaguinum, Papirium Maſſoniũ, & alios omnes, hæreticis exceptis.

Secundo ex cauſa: nam non ſolùm Childericus, & aliquot eius prædeceſſores nulla Regni negocia curabant, ſed etiam ob eorum ſocordiam Chriſtiana Religio in eo Regno maximè laborabat, vt ſcribit S.Bonifacius Epiſcopus Moguntinus in Epiſtola ad Zachariam Pontificem.

Tertio ex virtute auctoris, & executoris: nam Zacharias, cuius auctoritate hæc res geſta eſt, omnium conſenſu vir ſanctiſſimus & ſapientiſſimus fuit. Sanctus verò Bonifacius, qui iuſſu Pontificis Pipinum vnxit, & coronauit, non ſolùm Doctor eximius, ſed etiam Martyr glorioſiſſimus fuit. Deniq; ab euentu, nam tranſlatio iſta Regni Francorũ à Childerico ad Pipinũ Deo benedicente fauſtiſſima, & Regno, atque Eccleſiæ vtiliſſima fuit.

At, inquit Barclaius, *nullo caſu licet malum facere, vt bonum inde quantumuis magnum conſequatur:* depo-

deponi autem Regem legitimum à proprijs ſubditis, aut deponentibus conſentire, cùm ille ſolùm Deum ſupra ſe habeat, cui ſoli geſtorum ſuorum rationem reddere tenetur, per ſe & ſimpliciter malum eſſe iam ſupra oſtendimus.

Reſpondeo. Childericum non ſubditi eius, ſed Pontifex, qui ſuperior erat, iure depoſuit: non enim Zacharias ſolùm aſſenſum præbuit in depoſitione Childerici, ſed ex auctoritate eũ depoſuit, vt mox oſtendemus. Neque vllo ſolido argumento ſupra Barclaius probauit, Reges non habere ſupra ſe niſi Deum, cui ſoli geſtorum ſuorum rationem reddere teneantur. Videat lector, quæ ſupra dicta ſunt, & iudicet.

Tertio Barclaius ridet argumentum illud, quod ab euentu felici duxi, vt probarem, iuſtè Childericum fuiſſe depoſitum: ac dicit, plebeium, & puerile argumentum eſſe, & allegat Poëtam dicentem:

Careat ſucceſsibus opto,
Quiſquis ab euentu facta notanda putet.

Addit etiam, eundem felicem euentum habuiſſe tranſlationem Regni Francorum à Carolouingis ad Capeuingos; & tamen conſtat Hugonem Capetum per ſummum ſcelus exuiſſe Carolouingos Regno, & illud ad Capeuingos ſuos tranſtuliſſe.

Reſpondeo. Argumentum à ſolo euentu fortuito ſine dubio parum valet, vt ſi quis damnaret prudentiam, vel peritiam Imperatoris ex eo ſolùm, quòd victor in prælio non fuiſſet: ſæpè enim aliundè accidit amiſſio victoriæ, quam ex imprudentia, vel imperitia Imperatoris: argumentum tamẽ à felici euentu ex prouidentia Dei, non parũ valet, præſertim cùm adiungitur alijs argumẽtis. ſolet. n.

Deus

Deus iuſtitiæ fauere, niſi ob aliquam cauſam ſapientiæ ipſius videatur aliter eſſe faciendum.

Quod autem Barclaius reprehendit Hugonem Capetum ſummi ſceleris, & Regni vſurpati; & Gaguinum auctorem adducit: nos ei Cardinalem Baroniū opponimus, qui tomo Annalium decimo ad annum Domini 987. multis argumentis probat, Hugonem fuiſſe legitimum Regem, & in eo non defeciſſe, ſed propagatam eſſe Caroli Magni ſtirpē. Nec deſunt alij, qui Hugonem iſtum defendunt, vt Papirius Maſſonus, & alij: & Gaguinus non dicit *per ſummum ſcelus* id ab Hugone factum fuiſſe. Et certè magnum argumentum huius rei eſſe poteſt, quòd Robertus Pius, qui vnà cum Patre Hugone, & poſt eum regnauit, vir pijſſimus, & ſanctiſſimus fuerit: neque enim tanta pietas cum iniuſta vſurpatione alieni Regni cohærere potuiſſet.

Quarto dicit Barclaius, S. Bonifacium non peccaſſe exequendo mandatum Zachariæ Pontificis, quamuis Zacharias mandando peccauerit: reddit āēt rationem, *quia tenebatur*, inquit, *Papa ſententiam exequi, licet ſciuiſſet illā eſſe iniuſtā, & ideò licet feciſſet Zachariā reū iniquitas imperandi, innocentē eſſe oſtendiſſet Bonifaciū ordo ſeruiendi, & neceſſitas parēdi.* & allegat ca. *Paſtoralis.* §. *qui verò*, de of. Iud. de leg. & Cā. *Quid culpatur*. 23. q. 1. & Cā. *miles*. 23. q. 5.

Reſpondeo. Hoc dictum non plebeium, aut puerile, ſed planè hæreticum eſt; pugnat enim cum expreſſo verbo Dei, Oportet obedire magis Deo, quā hominibus, Act. 5. quod ipſum declarauit S. Auguſtinus, & alij Patres, qui citantur. 11. q. 3. Can. *Iulianus*, & alijs multis Canonibus eiuſdem quæſtionis. In illo verò cap. *Paſtoralis.* §. *quia verò*, vbi dicitur,

ſenten-

ſententiã iniuſtam ab inferiore exequutioni mandandam eſſe; gloſſa rectè docet, quæ ibi dicitur ſententia iniuſta, abſolutè iuſtam eſſe, quia iuſtè à lege inductum eſt, vt is qui in tempore præſcripto non appellauit, aduerſus eum ſententia proferatur, etiamſi alioqui iuſtam cauſam habuiſſet, & ibidem rectiſſimè eadem gloſſa declarat, nõ eſſe obediendum mandato ſuperioris euidenter iniuſto. Et Can. *Quid culpatur.* 23. q. 1. S. Auguſtinus contra Barclaium loquitur, cùm dicit, eſſe obediendum ſuperiori, quando vel certum eſt iuſtum eſſe, vel non eſt certum eſſe iniuſtum quod iubetur. ex quo ſequitur, vt quando certum eſt eſſe iniuſtum, non ſit vllo modo parendum. denique in Can. *Miles.* 28. q. 1. non agitur de iuſtitia, vel iniuſtitia mandati, atque id ſolùm definitur, priuata auctoritate hominem interficere peccatum eſſe, ſecus autem ſi publica auctoritate id fiat. Quare Barclaius ſententiæ ſuæ amore cæcatus, vel noluit iura intelligere, vel non potuit.

Quinto dicit Zachariam Pontificem conſenſiſſe Francis volẽtibus Childericum deponere, & Pipinum Regem creare; non autem poteſtate, vel auctoritate ſua, vel Childericum à Regno depoſuiſſe, vel in Pipinum Regnum tranſtuliſſe: & propterea nihil ex hoc exemplo trahi poſſe ad oſtendendam Romani Pontificis auctoritatem in Regibus vel deponendis, vel creandis.

Sed hæc nimia temeritas eſt, cùm teſtimonijs hiſtoricorum omnium contrarium manifeſtè probetur.

1 Annales Francorum vetuſtiſſimi ſic habent, ***Data auctoritate ſua* (*Zacharias*) *iuſſit Pipinum Re-***

gem conſtitui.

2 Eginarthus in vita Caroli Magni: *Pipinus*, inquit, *per auctoritatem Rom. Pontificis, ex Præfecto Palatij Rex conſtitutus eſt.*

3 Aimoinus lib.4.cap.61. de geſtis Francorum: *Pontifex*, inquit, *data auctoritate ſua, iuſsit Pipinum Regem inſtitui.*

4 Rhegino lib.2. Chronici: *Zacharias*, inquit, *per auctoritatem Apoſtolicam iuſsit Pipinum Regem creari, & ſanctæ vnctionis oleo inungi.*

5 Lambertus Schaphnaburgenſis, in hiſt. *Pipinus*, inquit, *decreto Zachariæ Papæ per vnctionem ſancti Bonifacij Rex appellatus eſt.*

6 Sigebertus in Chronico, *Anno*, inquit, 750. *Pipinus Princeps auctoritate Apoſtolica, & Francorum electione à S. Bonifacio in Regem cōſecratur. & anno 752. iterum inungitur in Regem à Stephano Papa.*

7 Hermannus Contractus, in Chronico, *Anno*, inquit, 752. *Pipinus auctoritate Stephani Papæ detonſo, ac depoſito Rege Childerico Rex Frācorū factus eſt.*

8 Marianus Scotus lib. 3. Chronici, *Zacharias*, inquit, *Papa ex auctoritate S. Petri Apoſtoli mandat populo Francorum, vt Pipinus, qui poteſtate Regia vtebatur, etiam nominis dignitate frueretur. Ita Childericus Rex qui vltimus Merouingorum Francis imperabat, depoſitus, & in monaſterium miſſus eſt.*

9 Abbas Vrſpergenſis in Chronico, *Anno*, inquit, 750. *Pipinus per auctoritatē Zachariæ Papæ more Francorū electus ad Regnū per manus S. Bonifacij eleuatus eſt in Regni ſolium.* & infra, *Stephanus Papa Pipinum ſacra vnctione in Regia dignitatis honore confirmauit.*

10 Otho Friſingenſis lib.5. hiſt. cap.22. *Auctoritate, in-*

Digitized by Google

te, inquit, *Zacharia Papa Pipinus ad Regnū eligitur.*

11 Albertus Krantzius lib.1.Metropolis cap. 14. *Merito*, inquit, *Summus Pontifex, & Gallorum Rex mutuis ſe attollunt fauoribus: quando ab initio hæc Sedes domui Caroli hoc præſtitit, vt Regiam haberet dignitatem.*

12 Paulus Aemilius in Childerico, *Zacharias*, inquit, *Francos ſacramenti Regi Childerico dicto ſoluit: hiq; conuentu habito Regem Pipinū ſalutauerūt.*

Habemus duodecim teſtes, quorum aliqui auctoritate Pontificis, alij auctoritate Apoſtolica, alij auctoritate S. Petri, alij decreto Papæ Childericū depoſitū, & Pipinum exaltatum teſtantur, poſtremus ſcribit, non auſos Francos Pipinum Regē ſalutare, niſi prius ſacramento per Pontificē ſoluerētur, quo Regi Childerico tenebantur: & tamē Barclaius ſolita temeritate negat, *auctoritate*, vel *decreto* Pontificis id eſſe factum. Hoc ſolùm ſupererat, vt cum Matthia Illyrico, noſtri temporis hæretico notiſſimo, & hiſtorico mendaciſſimo diceret, mendacium, ac figmentū eſſe, quod noſtri affirmāt, à Zacharia Pontifice Regnum Francorum à Childerico in Pipinum eſſe tranſlatum. Vide Illyricum initio libri, de tranſlatione Imperij.

EPILOGVS.

CVm exempla ſex Barclaius fruſtra refutare tentaſſet; reliqua ſex, quæ ſupererāt, aut volens prętermiſit, quòd ea clariora eſſe intelligeret, quā vt cauillationū ſuarū tenebris obſcurari poſſent: aut morte præuentus inchoatū opus dimittere coactus eſt inuitus. Vtcumq; ſit defunctus opere, & vita apud eū Iudicē cōſtitutus eſt, quē nemo poteſt fallere, & apud quē Principū gratia neminē iuuat.

Ego

Digitized by Google

Ego verò, qui ad tribunal eiuſdem ſupremi Iudicis breui ſiſtendus ſum, hoc bona conſcientia teſtari me poſſe confido, nihil à me ſcriptum in gratiam, nihil in odium. Scripſi quod verum exiſtimaui, quod ab Eccleſia didici, quod ante me plurimi non ſolum docti, ſed etiam Sancti ſcripſerunt. Neque vltrò in hanc arenam deſcendi, ſed laceſſitus ab homine mihi ignoto, coactus ſum defendere ſenex, quod ſcripſi iuuenis. Quod ſi Pontificiam poteſtatem, & ſcripta mea ita defendi, vt oportebat, quod efficere vehementer optaui; Deo in cuius manu ſumus nos, & ſermones noſtri, gratias humillimas ago: ſin contra accidit, & in aliquo, aut in multis, pro humana imbecillitate defeci, ab illo veniã peto, qui ſuauis, & mitis eſt, & multus in miſericordia omnibus inuocantibus eum. Eccleſiæ quoque, & ipſius Summi Pontificis, Chriſti Vicarij cenſuræ non ſolùm præſens opuſculum, ſed omnia ſcripta mea libens, & volens ſubmitto.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX CAPITVM HVIVS OPERIS.

PRæfatio. pag. 1.
Sententia illuſtrium ſcriptorum nationis Italicæ de poteſtate Pontificis. 6.
Sententia illuſtrium Scriptorum nationis Gallicæ. 13.
Sententia illuſtrium Scriptorum nationis Hiſpanicæ. 17.
Sententia illuſtrium Scriptorum nationis Germanicæ 22.
Sententia illuſtrium Scriptorum nationis Anglicæ, & Stoicæ. 25
Sententia Concilorum de poteſtate ſummi Pontificis in tẽporalibus. 28.
De excuſatione Barclaij. Cap I. 34.
Excutitur principium ſiue fundamẽtum doctrinæ Barclaij. Cap. II. 37.
Poteſtatem Summi Pontificis in temporalibus, non eſſe rem dubiam, neq; ab opinionibus Doctorum ſolum pendere Cap. III. 43.
De falſa cauſa originis temporalis poteſtatis Pontifitiæ à Barclaio aſſignata. Cap. IV. 66.
De Poteſtáte in temporalia, quàm indirectè Theologi ſummo Pontifici tribuunt. Cap V. 73.
Cur primis ſeptingentis annis Summi Pontifices non depoſuerunt Reges hæreticos, vel Apoſtatas. Cap. VI. 82.
Cur Eccleſia Conſtantium hæreticum, & Iulianum Apoſtatam Imperatores non depoſuit Cap. VII. 87.
Cur Eccleſia non depoſuit Valentinianum Iuniorem Arianum. Cap. VIII. 95.
An potuerint poſteriores Principes ſine detrimẽto populi per Eccleſiæ auctoritatem Principatu priuari: & ſimul, iuſtane, an iniuſta fuerit Gregorij VII. ſententia in Henricum Imperatorem. Cap. IX. 103.
Diſcutitur ſententia Othonis Friſingenſis de iudicio Gregorij ſeptimi Pontificis. Cap. X. 122.
De comparatione Iulij II. & Clementis VIII. Cap. XI. 130.
Diluuntur argumenta aduerſus Theologorum ſententiam

X de Po-

de Poteſtate Pontificis maximi in temporalibus. Cap XII. 134
Defenditur prima ratio Bellarmini pro poteſtate Pontificis in temporalibus. Cap. XIII. 144.
Defenditur confirmatio primæ rationis Bellarmini. Cap. XIV. 152
Refutatur digreſſio Barclaij. Cap. XV. 160.
Refellitur alia digreſſio Barclaij. Cap. XVI. 166.
Defenditur ſecunda ratio pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus Cap. XVII. 170.
Defenditur ſecunda pars rationis ſecundæ pro poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus. Cap. XVIII. 181
De ſententia S. Bernardi circa poteſtatem Pontificis Maximi in temporalibus. Cap XIX. 183
Defenditur tertia ratio Bellarmini. Cap. XX. 190.
Defenditur confirmatio rationis tertiæ principalis. Cap. XXI. 194.
Defenditur altera confirmatio rationis tertiæ principalis. Cap XXII. 208.
Defenditur tertia confirmatio tertiæ rationis principalis. Cap. XXIII. 213
Defenditur ratio quarta Bellarmini pro poteſtate Pontificis in temporalibus. Cap. XXIV. 218.
Defenditur quinta ratio Bellarmini pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus. Cap XXV. 226.
Defenditur prima pars rationis quintæ pro poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus. Cap XXVI. 230.
Vtrum votum, an iuramentum magis obliget. Cap. XXVII. 234.
Digreſſio circa ſententiam cap. Inter corporalia, de tranſlatione Epiſcopi. Cap. XXVIII. 241.
De vero ſenſu cap. Inter corporalia, de tranſlatione Epiſcopi. Cap. XXIX. 242.
Reſpondetur ad obiectiones contra primam partem rationis quintæ pro poteſtate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXX. 245.
Dialogiſmus inter Populum nimis addictum regi terreno, & Pon-

Digitized by Google

& Pontificem populo ſalubriter conſulẽtem. Cap. XXXI. 249.
Refutatur falſa quædam pronuntiata Barclaij, quæ digrediendo effutijt. Cap. XXXII. 263.
Defenditur pars ſecunda rationis quintæ principalis pro poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXIII. 267.
Refutatur error Barclaij de exemptione Clericorum. Cap. XXXIV. 271.
Refutatur grande verbum Barclaij, quo exemptio Clericorum funditus tollitur. Cap. XXXV. 282.
Defenditur ſecũda, & tertia pars rationis quintæ principalis pro poteſtate Pontificis maximi in temporalibus. Cap. XXXVI. 291.
Defenditur primum exemplum allatum pro poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXVII. 298.
Defenditur ſecundum exemplum pro poteſtate Pontificis in temporalibus. Cap. XXXVIII. 302.
Defenditur tertium exemplum allatum pro poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXIX. 304.
Defenditur exemplum quartum. Cap. XL. 306.
Defenditur exemplum quintum. Cap. XLI. 310.
Defenditur exemplum ſextum. Cap. XLII. 313.
Epilogus. 319.

FINIS.

Digitized by Google

Errata corrigenda.

PAg.7.li.17.Princeps.p.14.l.8.Meldenſis.p.24.l.22.primatu.p.40.l.1. Othonem. p.111.l.22.vnus.p. 114.l.9. immunditia.p.149.l.23.duæ.p.163.l.1. abſolutè. p. 191. l.20.At.p.197 l.16.fratie. p. 205.l.5.ſuis.p.232.l.32. declarare p.241.l.26. hæc diſputatio.p.248. l. 16.diſponere.p.251.l.29. iubebunt p 255.l.2.poſt potius deeſt per p.288.l.29.ſententię p.294 l.25. hoc.p.301. l.7. ſeparare. p.302.l.32.addicitur.p. 313.l.32.inane.

Digitized by Google

Digitized by Google